

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

18

19

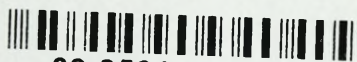

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AON 5724/2005

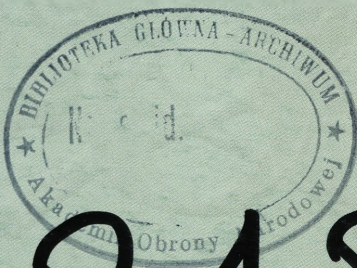
Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

58181

09-058181-000-0

WSPÓŁDZIAŁANIE SYSTEMÓW DOWODZENIA WOJSK OPERACYJNYCH I WSPARCIA KRAJOWEGO

58181

WARSZAWA

2005

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH INSTYTUT ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

AON 5724/05

WSPÓLDZIAŁANIE SYSTEMÓW DOWODZENIA WOJSK OPERACYJNYCH I WSPARCIA KRAJOWEGO

s/ 6257

Komitet naukowy:

Płk prof. dr hab. inż. Józef MICHNIAK

Płk dr hab. inż. Józef JANCZAK

Płk dr hab. inż. Janusz KRĘCIKIJ

Płk dr hab. inż. Henryk SPUSTEK

Płk dr inż. Jarosław WOŁEJSZO

Sekretariat naukowy:

Mjr dypl. inż. Jerzy SŁOWIK – opracowanie i redakcja.

Mjr dypl. inż. Norbert PRUSIŃSKI

Opracowanie zawiera materiały wygłoszone podczas sympozjum.
Forma przedstawienia tych materiałów odpowiada wersji przekazanej przez autorów.

SPIS TREŚCI

WSTĘP

<i>(mjr dypl. Jerzy SŁOWIK - Zakład Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw)</i>	5
Program symposium	9

I. REFERATY PROGRAMOWE

Teoria systemu dowodzenia

<i>(Płk dr hab. inż. Janusz KRĘCIKIJ - Instytut Zarządzania i Dowodzenia)</i>	10
---	----

Teoretyczne aspekty współdziałania

<i>(Płk dr inż. Jarosław WOŁEJSZO - Instytut Zarządzania i Dowodzenia)</i>	14
--	----

Narodowe zadania wojskowego wsparcia krajowego i ich realizacja

<i>(Płk dr inż. Hieronim SZAFRAN - Zakład Obrony Terytorialnej i Obrony Cywilnej)</i>	21
---	----

Formy i metody cywilno-wojskowego szkolenia do działań reagowania kryzysowego w powiecie

<i>(Mjr rez. Mariusz MARTYNIAK - Specjalista urzędu gminy MROZY)</i>	37
--	----

Obszary współdziałania lądowych wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego

<i>(Ppłk dr inż. Grzegorz SOBOLEWSKI - Zakład Taktyki Wojsk Lądowych)</i>	46
---	----

Wybrane aspekty systemu dowodzenia Brygady Obrony Terytorialnej

<i>(Mjr dypl. Jerzy SŁOWIK - Zakład Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw)</i>	59
--	----

System dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

<i>(Mjr mgr Jacek LEWANDOWSKI - Zarząd Systemów Dowodzenia Szt. Gen. WP)</i>	77
--	----

System dowodzenia szczebla taktycznego wojsk lądowych

<i>(Mjr dypl. Norbert PRUSIŃSKI - Zakład Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw)</i>	82
---	----

II. KOMUNIKATY NAUKOWE

Współdziałanie zespołów organizacyjno-funkcjonalnych stanowisk dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego podczas operacji reagowania kryzysowego

<i>(Ppłk dr Marek STRZODA - Zakład Teorii Organizacji i Zarządzania)</i>	99
--	----

Możliwości współdziałania systemów łączności radiowej na potrzeby współdziałania systemów współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego

<i>(Ppłk dr Piotr DANILUK - Zakład Teorii Organizacji i Zarządzania)</i>	104
--	-----

III. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW (wydruk prezentacji)..... 110

WSTĘP

W dniu 02 marca 2005 r. w Zakładzie Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw Instytutu Zarządzania i Dowodzenia odbyło się sympozjum naukowe na temat:

Współdziałanie systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego.

Głównym celem sympozjum była wymiana poglądów i doświadczeń dotyczących współdziałania systemu dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego.

Cele obronne nakreślone w dokumentach doktrynalnych¹ osiągane będą przez siły zbrojne składające się z wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego. Każdy z tych komponentów ma do spełnienia istotną rolę w podsystemie militarnym systemu obronnego Rzeczypospolitej Polski. Wojska operacyjne (ze składu Wojsk Lądowych) dzięki swej mobilności i sile ognia przeznaczone są do realizacji zasadniczych zadań obronnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami.

Wojska wsparcia krajowego przeznaczone są do realizacji szerokiego spektrum zadań wsparcia i zabezpieczenia na korzyść wojsk operacyjnych. Mogą również prowadzić samodzielnie działania w rejonach odpowiedzialności, a także koordynować działania pozamilitarnych ogniw obronnych na rzecz sił zbrojnych.

Jeżeli te dwa komponenty realizować będą wspólny cel, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa w czasie pokoju, zapobieganie konfliktom lokalnym i regionalnym oraz udział w ich rozwiązywaniu lub udział w odparciu ataku na własne terytorium to ich współdziałanie, rozumiane jako skoordynowana pomoc w osiągnięciu wspólnych celów jest istotnym elementem wymagającym jednoznacznych rozwiązań doktrynalnych i organizacyjnych. Z rozlicznych zadań przewidzianych do realizacji (dotychczas) przez wojska obrony terytorialnej znacząca ich część to zadania wspomagające działania wojsk operacyjnych we wszystkich stanach funkcjonowania państwa (pokój, kryzys, wojna). Dlatego dla jednostek operacyjnych wojsk lądowych istotą jest znajomość zadań, jakie na ich korzyść w rejonach operacyjnej odpowiedzialności wykonywać będą jednostki wojsk wsparcia krajowego.

Wiedza ta posłużyć może także wszystkim tym, którzy decydują o organizacji systemu dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego. W działaniach wojsk operacyjnych prowadzonych na obszarze własnego kraju zaistnieje konieczność

¹ *Strategia bezpieczeństwa narodowego RP i Strategia wojskowa RP.*

korzystania z istniejącego, ale także przygotowanego przez wojska OT, systemu wsparcia i zabezpieczenia. Pozwoli to zaoszczędzić czas i skupić wysiłek na wykonywaniu głównych zadań stojących przed nimi.

Dyskusję nad w/w. problematyką uczestnicy symposiumu skoncentrowali wokół następujących zagadnień:

- funkcjonowanie oraz organizacja dowodzenia wojsk wsparcia krajowego;
- zadania realizowane przez wojska wsparcia krajowego na korzyść wojsk operacyjnych;
- specyfika współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego;
- synergiczność w realizacji zadań wykonywanych przez oddziały i ZT wojsk operacyjnych oraz współdziałające z nimi wojska wsparcia krajowego oraz pozamilitarne elementy systemu obronnego państwa.

W symposiumie naukowym uczestniczyli: Komendant Wydziału Wojsk Lądowych prof. dr hab. Adam Tomaszewski, Dowódca 2 Korpusu Zmechanizowanego gen broni Mieczysław Bieniek, Asystent Szefa Sztabu 2 KZ płk dypl. Jerzy Dereń, Szef Zarządu Operacji Bieżących Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej płk dypl. Waldemar Gutt, Dowódca 16 PWBZ płk dypl. Krzysztof Górecki, przedstawiciel Zarządu Systemów Dowodzenia i Łączności P6 Szt. Gen. WP mjr mgr Jacek Lewandowski, przedstawiciel Pomorskiego Okręgu Wojskowego kpt. mgr inż. Piotr Michalak, zastępca dowódcy 3 BOT ppłk dypl. Sławomir Wierzbieniec, S-6 14 BOT mjr mgr. Piotr Gniwek, S-6 9BKPanc mjr dypl. Walenty Rusznica, przedstawiciel urzędu gminy Mrozy mjr rezerwy Mariusz Martyniak, oraz pracownicy naukowo-dydaktyczni i studenci AON.

Obrady rozpoczął Komendant Instytutu Zarządzania i Dowodzenia, płk prof. dr hab. inż. Józef Michniak, który powitał wszystkich przybyłych i zapoznał z celami oraz przebiegiem symposiumu naukowego oraz życzył zebranych owocnych obrad. Następnie kierownictwo nad przebiegiem symposiumu przejął Kierownik Zakładu Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw płk dr inż. Jarosław Wołęjszo.

W części wstępnej symposiumu z referatami wystąpili: płk dr hab. inż. Janusz Kręcikij (Teoria systemu dowodzenia), płk dr inż. Jarosław Wołęjszo (Teoretyczne aspekty współdziałania), płk dr inż. Hieronim Szafran (Narodowe zadania wojskowego wsparcia krajowego i ich realizacja).

Przewodnictwo I Sesji poświęconej problemom Wojsk Wsparcia Krajowego przejął mjr dypl. inż. Jerzy Słowik, z referatami wystąpili: płk dypl. Waldemar Gutt

(Zadania żandarmerii wojskowej i pododdziałów specjalnych), mjr rez. Mariusz Martyniak (Formy i metody cywilno-wojskowego szkolenia do działań reagowania kryzysowego w powiecie), ppłk dr inż. Grzegorz Sobolewski (Obszary współdziałania lądowych wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego), mjr dypl. inż. Jerzy Słowik (Wybrane aspekty systemu dowodzenia BOT).

Przewodnictwo II Sesji poświęconej problemom Wojsk Operacyjnych przejął mjr dypl. inż. Norbert Prusiński, z referatami wystąpili: mjr mgr inż. Jacek Lewandowski (System dowodzenia sił zbrojnych RP), płk dr. inż. Zdzisław Kurasiński (Zabezpieczenie logistyczne wojsk wsparcia krajowego), mjr dypl. inż. Norbert Prusiński (System dowodzenia szczebla taktycznego wojsk lądowych).

Głos w dyskusji zabrali: gen broni Mieczysław Bieniek, który podkreślił rangę problemu wytwarzania, obiegu i przetwarzania informacji oraz jej wpływu na organizowanie procesu podejmowania decyzji przez dowódcę w warunkach wielowymiarowych - nieliniarnych zagrożeń. Wskazał, iż we współczesnych warunkach ilość informacji docierająca do dowódcy w okresie poprzedzającym jej analizę i ocenę jest trudna do „ogarnięcia”. Takie sytuacje wskazują na wymagania w wykorzystaniu zautomatyzowanych systemów dowodzenia i zautomatyzowanego wsparcia walki w celu selekcji, opracowania i zobrazowania danych, aby mogły być one użyteczne w procesie podejmowania decyzji. Na potwierdzenie wygłoszonej opinii, Generał przytoczył przykłady oparte na własnych doświadczeniach, zgromadzonych w trakcie dowodzenia Dywizją Wielonarodową w Iraku. Podkreślił również konieczność podjęcia prac nad docelowym modelem systemu stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego i taktycznego w wojskach lądowych. Wyrażając zadowolenie z ujednoczenia w ostatnim okresie procedur planowania działań na szczeblu taktycznym wojsk lądowych, wskazał na potrzebę wprowadzenia tych procedur do pozostałych rodzajów sił zbrojnych RP. Kończąc swoje wystąpienie wyraził opinię, iż istnieje potrzeba organizowania spotkań naukowych i toczenia sporów naukowych na temat współczesnych zagrożeń i prowadzonych operacji w SZ RP.

Na problemy terminologii wojskowej oraz standaryzacji języka używanego do określania pojęć operacyjnych i procesu dowodzenia w odniesieniu do terminologii używanej w NATO zwrócił uwagę płk dypl. mgr inż. Jerzy Dereń, który wyraził opinię o pilnej potrzebie ujednoczenia, przyjęcia i propagowania standardów opartych na rzetelnej wiedzy operacyjnej i znajomości realiów zarówno w aspekcie narodowym jak i NATO. Wskazał, że jest oczywistym, że tzw. filologiczne tłumaczenia

specjalistycznych pojęć wojskowych prowadzi niejednokrotnie do wypaczenia właściwego sensu zawartego w oryginalnym słownictwie. .

Zasygnalizował potrzebę podjęcia prac nad opracowaniem takiego modelu organizacji i funkcjonowania polowych stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego w wojskach lądowych, który poza zasadniczą funkcją wymaganą dla zapewnienia dowodzenia w działaniach opartych na scenariuszu Art. 5 zapewniłby im możliwość ciągłej pracy w każdych warunkach przez okres minimum sześciu miesięcy w dowodzeniu operacjami reagowania kryzysowego. Jak przykład mogą posłużyć operacje prewencyjno – stabilizacyjne prowadzone w/g wymagań NATO)

Kolejnym głosem w dyskusji było wystąpienie ppłk dr inż. Marka Strzody, który zwrócił uwagę na potrzebę klasyfikacji problemów współdziałania przedstawianych przez prelegentów. Wyraził opinię, iż należy usystematyzować przedstawiane zagadnienia oraz podjąć próbę klasyfikacji wynikłych problemów w trzech stanach funkcjonowania państwa pokoju, kryzysu i wojny. Zwrócił także uwagę na potrzebę rozszerzenia współpracy Akademii z jednostkami wojskowymi oraz organami administracji wojskowej w tym zakresie. Wymiana doświadczeń oraz wspólne rozwiązywanie problemów powinno zaowocować wprowadzeniem do dydaktyki szeregu nowych zagadnień dotyczących współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych oraz wsparcia krajowego. Pełna treść wystąpienia została zamieszczona jako komunikat naukowy w niniejszym wydawnictwie.

W końcowej części poświęconej dyskusji głos zabrał ppłk dr inż. Piotr Daniluk, zwrócił on uwagę na problem możliwości współdziałania systemów łączności radiowej na potrzeby współdziałania wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego.

Wyraził opinię, iż jednym z podsystemów dowodzenia jest system łączności. Zdaniem mówcy, istotnym problemem do rozwiązania będzie więc zorganizowanie dla potrzeb takiego współdziałania sprawnie działającego systemu łączności, a w szczególności łączności radiowej. Pełna treść wystąpienia została zamieszczona jako komunikat naukowy w niniejszym wydawnictwie.

Seminarium podsumował kierownik Zakładu Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw, płk dr inż. Jarosław Wołeszo, który wskazał na złożoność rozpatrywanego obszaru i potrzebę kontynuowania prac z zakresu organizacji współdziałania pomiędzy jednostkami operacyjnymi a wsparcia krajowego.

Dziękując uczestnikom za aktywny udział w sympozjum zachęcił do zacieśnienia kontaktów między zainteresowanymi stronami.

PROGRAM SYMPOZJUM

TERMIN	GŁÓWNE PRZEDSIĘWZIĘCIE	UWAGI
08.30-8.40	Otwarcie sympozjum	Płk prof. dr hab. inż. Józef MICHNIAK
08.40-08.50	Teoria systemu dowodzenia	Płk dr hab. inż. Janusz KRĘCIKIJ
08.50-09.00	Teoretyczne aspekty współdziałania	Płk dr. inż. Jarosław WOLEJSZO
Sesja I – prowadzący mjr dypl. Jerzy SŁOWIK		
09.00-9.20	Narodowe zadania wojskowego wsparcia krajowego i ich realizacja	Płk dr inż. Hieronim SZAFRAN
9.20-9.30	PRZERWA	
9.30-9.45	Zadania Zandarmerii Wojskowej i pododdziałów specjalnych	Płk dypl. inż. Waldemar GUTT
9.45-10.00	Formy i metody cywilno-wojskowego szkolenia do działań reagowania kryzysowego w powiecie	Mjr rez. Mariusz MARTYNIAK
10.00-10.15	Obszary współdziałania lądowych wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego	Ppłk dr. inż. Grzegorz SOBOLEWSKI
10.15-10.30	Wybrane aspekty systemu dowodzenia Brygady Obrony Terytorialnej	Mjr dypl. inż. Jerzy SŁOWIK
10.30-10.50	PRZERWA (kiermasz wydawnictw AON)	
Sesja II – prowadzący mjr dypl. Norbert PRUSIŃSKI		
10.50-11.10	Systemu dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej	Mjr mgr Jacek LEWANDOWSKI
11.10-11.30	Zabezpieczenie logistyczne wojsk wsparcia krajowego	Płk dr inż. Zdzisław KURASIŃSKI
11.30-11.50	System dowodzenia szczebla taktycznego Wojsk Lądowych	Mjr dypl. inż. Norbert PRUSIŃSKI
11.50-12.00	PRZERWA	
12.00-13.15	DYSKUSJA	
13.15-13.30	Podsumowanie sympozjum	Płk prof. dr hab. inż. Józef MICHNIAK

TEORIA SYSTEMU DOWODZENIA

Plk dr hab. inż. Janusz KRĘCIKIJ

INSTYTUT ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

WYDZIAŁU WOJSK LĄDOWYCH AON

e-mail: j.krecikij@aon.edu.pl.

W sytuacji, gdy rozpatrywane jest tak istotne zagadnienie, jak współdziałanie systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego, niezbędne wydaje się w pierwszej kolejności jednoznaczne przyjęcie przez wszystkich uczestników dzisiejszego spotkania naukowego konkretnego rozumienia terminu SYSTEM DOWODZENIA. Taki też jest zasadniczy cel mojego wystąpienia.

Aby ten cel osiągnąć pozwolę sobie rozpocząć od przypomnienia kilku definicji, które przybliżą audytorium istotę problemu.

Trudno nie zdawać sobie sprawy, iż w literaturze przedmiotu istnieje wiele definicji systemu. Dla uproszenia, niezbędnego dla naszych dalszych rozważań, przyjmijmy iż system to *wyodrębniony zbiór elementów (materiałowych lub abstrakcyjnych) wzajemnie powiązanych, rozważany jako całość, z określonego punktu widzenia, mający przy tym takie właściwości, których nie posiadają jego elementy.*

Natomiast termin **DOWODZIĆ** postrzegać można na przykład nasępująco - *być zwierzchnikiem jednostki wojskowej; kierować akcją wojenną; komenderować (MAŁY SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO)*. Z kolei **DOWODZENIE WOJSKAMI** traktowane jest jako *szczególny rodzaj kierowania, sprawowany przez dowódców i sztaby wobec podległych im wojsk, oddziałów, pododdziałów w zakresie przygotowania, zabezpieczenia, prowadzenia działań bojowych (PSYCHOLOGIA WALKI I DOWODZENIA, J. CENDROWSKI, S. SWEBOCKI WYD.1973)*. Nieco inne podejście do rozumienia terminu dowodzenie zawiera **LEKSYKON WIEDZY WOJSKOWEJ**, gdzie ów termin traktowany jest jako *... całokształt celowej działalności dowódców i sztabów realizowanej w ramach określonego systemu kierowania, zapewniającej wysoką gotowość bojową i właściwe przygotowanie wojsk do jak najlepszego osiągnięcia celów bitwy lub operacji. Dowodzenie jest szczególnym*

rodzajem kierowania ze względu na strukturę organizacyjną sił zbrojnych i specyfikę realizowanych przez nie zadań, zwłaszcza w warunkach wojny.

W ujęciu sojusznicznym **dowodzenie** jest to proces, poprzez który dowódca narzuca swoją wolę i zamiary podwładnym oraz w ramach którego wspomagany przez swój sztab planuje, organizuje, koordynuje i ukierunkowuje działania podległych mu wojsk przez użycie standardowych procedur działania i wszelkich dostępnych środków przekazywania informacji... (AAP-6).

Nawet przy tej różnorodności definicji można zatem przyjąć, iż dowodzenie to proces planowania, organizowania, przewodzenia i kontrolowania działania wojsk oraz wykorzystania przydzielonych im zasobów dla osiągnięcia określonych celów, związanych w czasie pokoju – z przygotowaniem, a w czasie wojny – z bezpośrednim prowadzeniem operacji/działań.

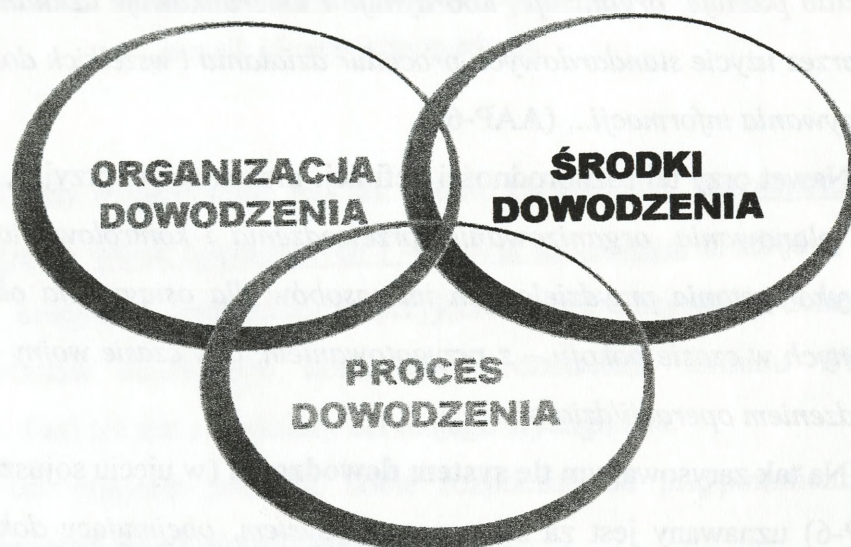
Na tak zarysowanym tle **system dowodzenia** (w ujęciu sojusznicznym – zgodnie z AAP-6) uznawany jest za zintegrowany system, obejmujący doktrynę, procedury, struktury organizacyjne, stany osobowe, sprzęt i łączność, który zapewnia dowódcom wszystkich szczebli terminowe i wystarczające dane do: planowania działań, kierowania nimi, ich koordynacji i nadzorowania. Obejmuje on zatem następujące elementy:

- doktrynę,
- procedury,
- struktury organizacyjne,
- stany osobowe,
- wyposażenie,
- środki łączności i powiązania informacyjne.

W naszym, narodowym ujęciu system dowodzenia to (rys. 1) **wzajemnie ze sobą powiązane funkcjonalne i wewnętrznie skoordynowane elementy organizacyjne, ludzkie i materiałowe, zgrupowane w trzy komponenty:**

- organizację dowodzenia,
- środki dowodzenia,
- proces dowodzenia.

"SYSTEM DOWODZENIA – to wzajemnie ze sobą powiązane funkcjonalne i wewnętrznie skoordynowane elementy organizacyjne, ludzkie i materiałowe, zgrupowane w trzy komponenty:

Rys. 1. System dowodzenia i jego elementy składowe według ustaleń narodowych

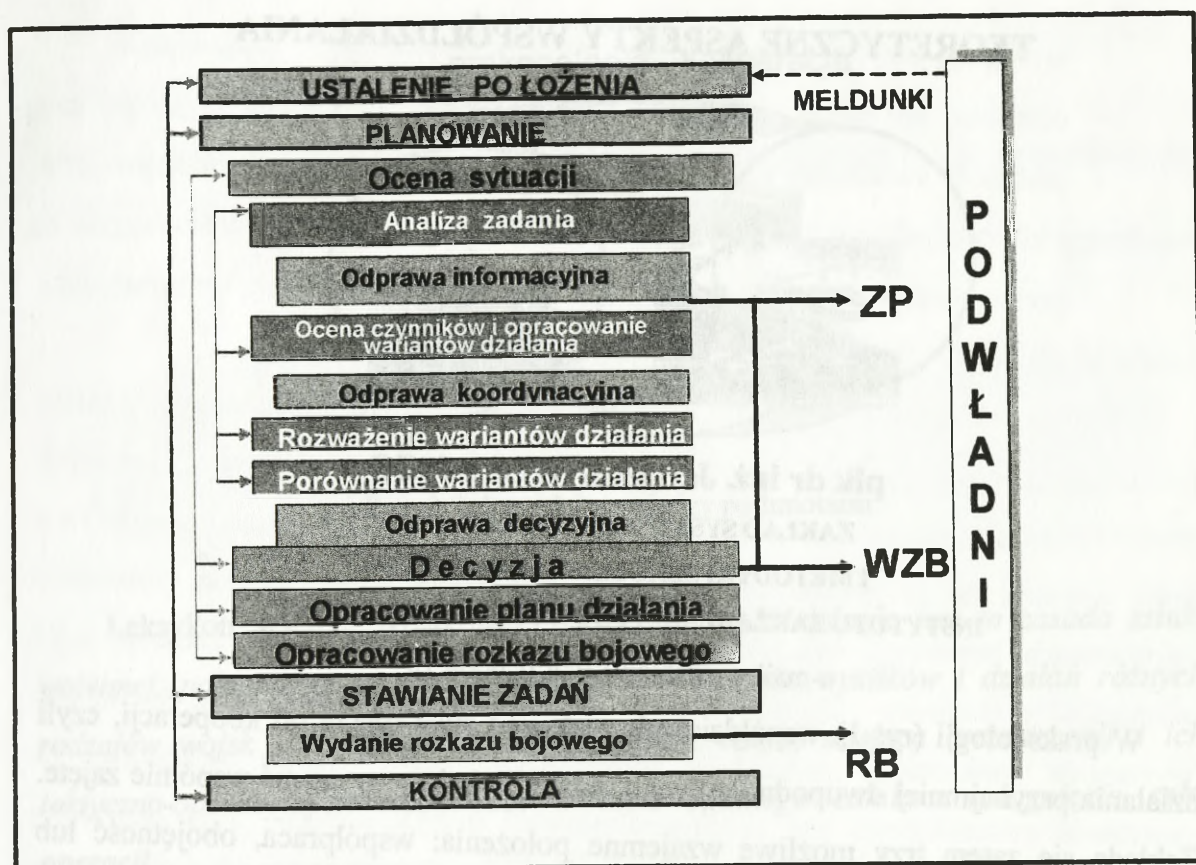
Przy takich założeniach **organizacja dowodzenia** obejmuje:

- ogólne zasady działania (doktryna),
- sposób zorganizowania dowództw,
- relacje pomiędzy dowództwami,
- uprawnienia i odpowiedzialność dowództw,
- podział i strukturę funkcjonalną dowództw na stanowiskach dowodzenia.

Z kolei **środki dowodzenia** to zasoby techniczne i materiałowe wydzielone do działania w systemie dowodzenia zorganizowane jako:

- stanowiska dowodzenia,
- sieci telekomunikacyjne, pocztowe, sygnalizacyjne, informatyczne itp.

Pod pojęciem **proces dowodzenia** (rys. 2) rozumie się *proces informacyjno-decyzyjny realizowany przez dowództwa polegający na cyklicznym zbieraniu i opracowywaniu informacji oraz przetwarzanie ich w decyzje, które w postaci zadania doprowadza się do wykonawców.*

Rys. 2. Proces dowodzenia w wojskach lądowych

Zakłada się wreszcie, iż system dowodzenia powinien spełniać szereg warunków (wymogów) niezbędnych z punktu widzenia systemu nadrzędnego, czyli systemu walki (operacji). Do zasadniczych wymogów stawianych systemowi dowodzenia zaliczyć można:

- żywotność obiektów i środków dowodzenia,
- zdolność współdziałania (synchronizację i koordynację działań) z innymi rodzajami sił zbrojnych czy też komponentami sił zbrojnych państw sojuszniczych, administracją w kraju lub kraju państwa – gospodarza
- zdolność reagowania i dostosowania do potrzeb dowodzenia w zależności od rodzaju prowadzonej operacji.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż właśnie to drugie w kolejności wymaganie - **zdolność współdziałania** - stanowi główny problem naszych dzisiejszych rozważań.

Dziękuję za uwagę.

TEORETYCZNE ASPEKTY WSPÓLDZIAŁANIA

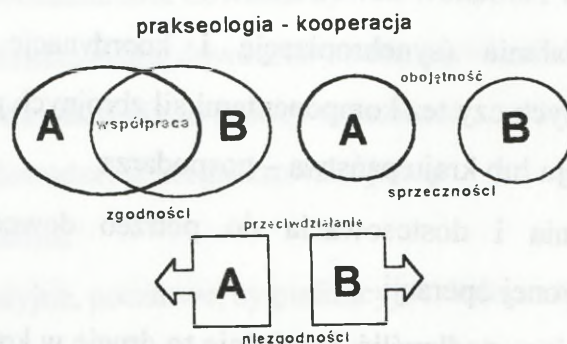
plk dr inż. Jarosław WOŁEJSZO

**ZAKŁAD SYSTEMÓW DOWODZENIA
I METODYKI SZKOLENIA DOWÓDZTW**

INSTYTUTU ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA WWLąd AON

e-mail: jwolejszo@acn.waw.pl

W prakseologii (rys.1) współdziałanie rodowód swój bierze od kooperacji, czyli działania przynajmniej dwupodmiotowego, gdzie podmioty są czymś wspólnie zajęte. Zakłada się zatem trzy możliwe wzajemne położenia: współpraca, obojętność lub przeciwdziałanie, co z uwagi na cel działania stron może przyjąć formę zgodności, sprzeczności lub niezgodności². Przyjąć więc można, że podmiot *A* kooperuje (współdziała – rys 2.) z podmiotem *B* wtedy i tylko wtedy, gdy zachowanie sprawcze *A* wpływa na wyniki zachowania sprawczego *B* lub gdy działanie *B* w podobny sposób wpływa na rezultat działania *A*³. Tak rozumiana kooperacja obejmuje zarówno jej pozytywną, jak i negatywną stronę.

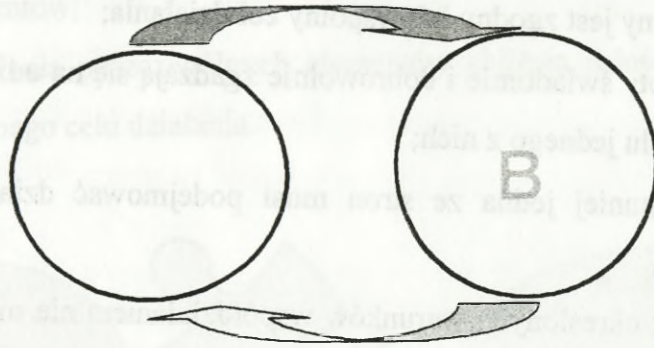

Rys. 1 Rodowód współdziałania

² N. Klatka, *Konflikt i gra*, Warszawa 1972, s. 86.

³ S. J. Sokołowski, *Szkice prakseologiczne*, Warszawa 1988, s. 26.

prakseologia - kooperacja

Rys. 2 Zależności pomiędzy podmiotami

Leksykon Wiedzy Wojskowej⁴ podaje iż współdziałanie *jest to zasada sztuki wojennej, polegająca na uzgodnionym ześrodkowaniu wysiłków i działań różnych rodzajów wojsk i sił zbrojnych co do zadań, czasu, miejsca (przestrzeni) i ich taktyczno-operacyjnych możliwości w myśl ogólnego zamiaru osiągnięcia celu operacji.*

Według Galewskiego⁵ współdziałanie *to uzgodnione w czasie i przestrzeni wysiłki wszystkich uczestników walki na rzecz osiągnięcia wspólnego celu.*

Z kolei Słownik Języka Polskiego⁶ za współdziałanie uważa „...działać, wykonywać coś, funkcjonować wspólnie z kimś lub czymś innym”.

Analiza powyższych definicji sugeruje, że zawsze kiedy będziemy mówić o współdziałaniu będziemy mieli na myśli tylko takie działanie wielopodmiotowe, gdzie uczestnicy świadomie i dobrowolnie przyczyniają się do osiągnięcia celu wspólnego bądź celu jednego z uczestników działania.

Wobec tego **celem** współdziałania jest zapewnienie sprawności osiągnięcia efektu końcowego (celu) wspólnych działań.

Natomiast **istota** współdziałania sprowadzać się będzie do działania wspólnego przy zachowaniu autonomii sprawców tego działania.

Przyjąć zatem można, że tylko takie działania wielopodmiotowe można określić mianem współdziałania, w których zachodzą następujące warunki:

⁴ Leksykon Wiedzy Wojskowej, MON Warszawa 1979, s. 496.

⁵ Z. Galewski, *Współdziałanie na polu walki*, Warszawa 1983, s. 13.

⁶ Współczesny słownik języka polskiego, Wilga Warszawa 1996, s. 1250.

- występują przynajmniej dwa autonomiczne podmioty;
- określony jest zgodny lub wspólny cel działania;
- podmioty świadomie i dobrowolnie zgadzają się na udział w osiągnięciu celu wspólnego lub celu jednego z nich;

- przynajmniej jedna ze stron musi podejmować działania wspomagające działanie drugiej.

Według tak określonych warunków współdziałaniem nie można nazwać działań podmiotów pozostających ze sobą w stosunku służbowej zależności ani też będących elementami tej samej struktury stworzonej do wykonania konkretnego zadania. To z kolei oznacza, że za współdziałanie nie można byłoby uznać działań elementów ugrupowania bojowego jednostki wojskowej realizującej konkretne zadanie, gdyż wszystkie te elementy stanowią jedność organizacyjną zorganizowaną celowo do wykonania konkretnego zadania, a każdy z elementów ma do wykonania, na podstawie postawionego mu zadania, konkretne przedsięwzięcia. Przedsięwzięcia mające na celu zintegrowanie działania wyspecjalizowanych elementów tej samej struktury nazwać można synchronizacją działań. Będzie natomiast współdziałaniem uzgodnienie działań wojsk (np. dywizji, brygady) operacyjnych z wojskami wsparcia krajowego czy wojsk narodowych z siłami sojuszu.

W ostatnich latach dość często z definicją współdziałania utożsamiana jest **koordynacja** działań. Gdzie za koordynację (rys.3.) przyjmuje się działanie jednego podmiotu polegające na doborze takiej kolejności czynów, które nie kolidują z innymi działaniami tego samego podmiotu⁷. T. Kotarbiński pozytywną stroną koordynacji dostrzega w koncentracji działań rozumianej jako kumulacja w stosunku do założonego lub wyznaczonego celu działania. Nie jest to więc zwykłe gromadzenie (masowanie) środków w określonym miejscu, lecz zespalanie wysiłków do osiągnięcia celu⁸. Istota koordynacji działań polega na tym, że:

- każdy z uczestników otrzymuje zadanie zgodnie ze swą specjalnością i możliwościami;

⁷ W. Lidwa, *Współdziałanie w walce lądowej*, wyd. Adam Marszałek Toruń 2000, s.84.

⁸ T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Warszawa 1965, s. 208.

- organizujący dąży do maksymalnego wykorzystania możliwości poszczególnych elementów;
- wszystkie działania poszczególnych elementów zbliżają całość organizacyjną do osiągnięcia założonego celu działania.

Rys.3. Wyróżniki koordynacji działań w dowodzeniu operacyjno-taktycznym

J. A. F. Stoner i C. Wanket umieszczają koordynację w ramach procesu organizowania⁹. Postrzegają ją jako proces integrowania zadań i działalności odrębnych jednostek organizacji w celu sprawnego osiągnięcia jej celów. Współcześnie rodzimi teoretycy zarządzania skłaniają się jednak do stosunkowo szerokiego postrzegania koordynacji, zaliczając ją w poczet funkcji regulujących, a nawet metafunkcji¹⁰. Podobną interpretację znaleźć można w regulaminie amerykańskim dotyczącym działań korpusu, gdzie koordynacja postrzegana jest jako jedno z głównych przedsięwzięć spełnianych przez organy dowodzenia w procesie kierowania działaniami tego szczebla¹¹.

⁹ J. A. F. Stoner, C. Wanket, *Kierowanie*, Warszawa 1996, s. 126.

¹⁰ J. Zieleniewski, *Organizacja i zarządzanie*, Warszawa 1979, s. 333; S. Sadowski, *Planowanie i organizowanie działań taktycznych*, Warszawa 1996, s. 9. Za metafunkcję uznaje taką funkcję, która spełniana jest w ramach pozostałych funkcji podstawowych.

¹¹ *FM100-15 Corps operations*, Washington, DC, September 1989, s. 4-23.

Podsumowując dochodzimy do wniosku, że koordynacja to nic innego jak uzgadnianie. Zachodzić będzie wówczas, jeżeli w jakimś przedsięwzięciu bierze udział wiele podmiotów realizujących wspólny cel, a ich funkcje (role) są różne. Aby wysiłek poszczególnych podmiotów został spożytkowany w stopniu optymalnym oraz, aby działania były uporządkowane w sposób tworzący logicznie spójną całość, niezbędna jest koordynacja.

Pojęciem utożsamianym często ze współdziałaniem jest również synchronizacja działań. Słownik języka polskiego¹² podaje iż „...synchronizacja to zgranie w czasie dwóch lub więcej zjawisk”.

Synchronizacja rozumiana jest często jako doprowadzenie dwóch lub więcej procesów lub czynności do zgodności ich przebiegu w czasie lub po prostu jako koordynacja w czasie¹³. Wynika stąd, że synchronizacja powiązana jest ściśle z koordynacją. Zależność tę można określić stwierdzeniem, że koordynacja jako „metafunkcja” dowodzenia, prowadzić powinna do synchronizacji działań, a więc do takiego stanu w którym dzięki uzgodnieniom czasowo-przestrzennym zaangażować można optymalną ilość sił do działań w rozstrzygającym miejscu i czasie.

Synchronizacja działań to, koordynacja w czasie. Podobnie jak koordynacja jest funkcją dowodzenia, a od koordynacji wyróżnia ją to, że:

organizowana jest między elementami ugrupowania celowo utworzonymi do wykonania konkretnego zadania (zachodzi wewnątrz oddziału, pododdziału);

uczestnicy są częściami z tej samej całości, lecz, z uwagi na specjalizację, wykonują zadania cząstkowe;

jest „grą” poprzedzającą wydanie rozkazu.

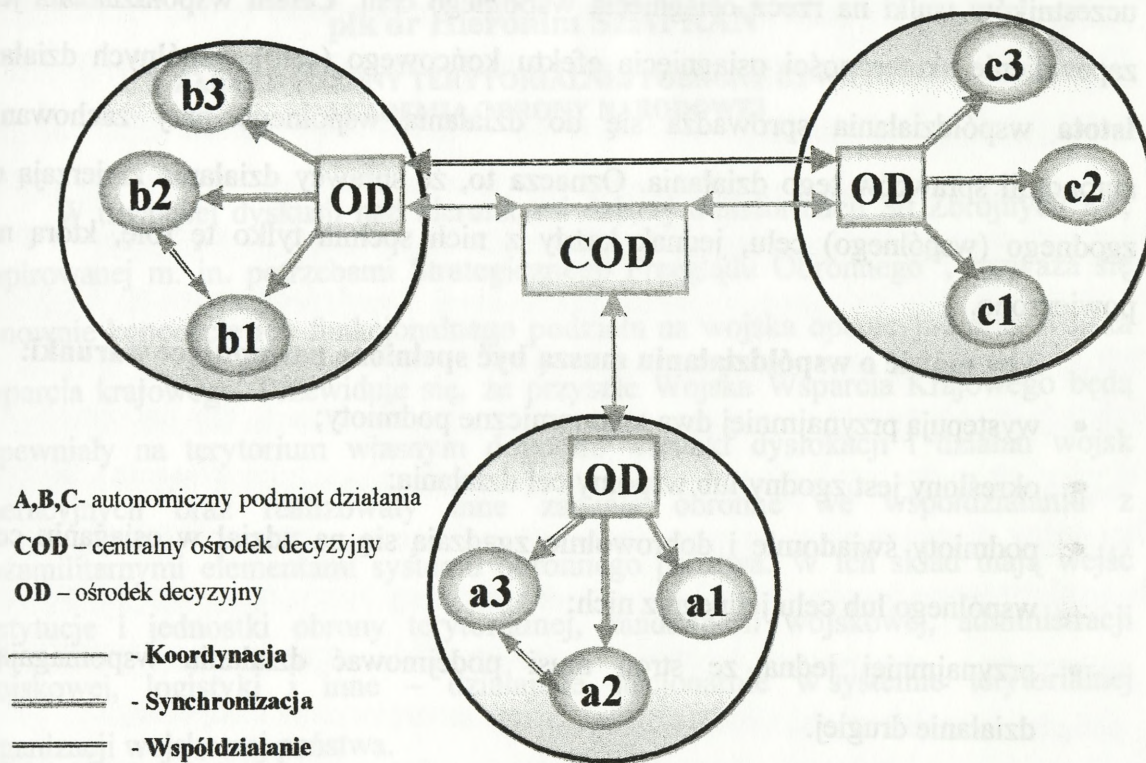
Z powyższych rozważań dotyczących egzemplifikacji pojęć: współdziałania, koordynacji i synchronizacji (rys.4-5.) wynika, że współdziałanie rozumiane jako uzgodniona pomoc przynajmniej dwóch autonomicznych podmiotów dążących do zgodnego celu odróżnia się tym od koordynacji i synchronizacji że:

- uczestnicy mają wspólny lub zgodny cel;
- między współdziałającymi nie zachodzi stosunek podległości;

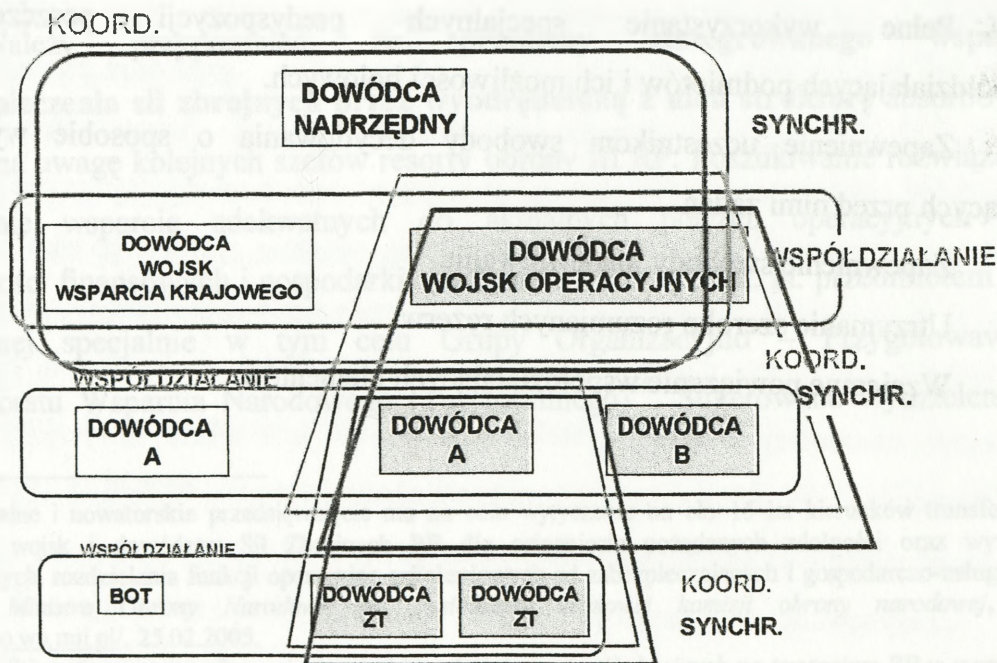
¹² *Współczesny słownik języka polskiego*, Wilga Warszawa 1966, s. 1081.

¹³ *Słownik wyrazów obcych*, PWN Warszawa 1980, s. 720.

- działania są dobrowolnie uzgadniane;
- strony wykonują swoje zadania, a tylko część z nich polega na udzieleniu jednostronnej lub wzajemnej pomocy przy osiągnięciu celu głównego.

Rys.4. Współdziałanie a koordynacja i synchronizacja

Rys.5. Współdziałanie, koordynacja, synchronizacja w dowodzeniu

WNIOSKI:

Współdziałanie to dobrowolnie uzgodniona pomoc autonomicznych uczestników walki na rzecz osiągnięcia wspólnego celu. **Celem** współdziałania jest zapewnienie skuteczności osiągnięcia efektu końcowego (celu) wspólnych działań. **Istota** współdziałania sprowadza się do działania wspólnego przy zachowaniu autonomii sprawców tego działania. Oznacza to, że sprawcy działania zmierzają do zgodnego (wspólnego) celu, jednak każdy z nich spełnia tylko tę rolę, którą mu powierzono.

Aby mówić o współdziałaniu muszą być spełnione następujące warunki:

- występują przynajmniej dwa autonomiczne podmioty;
- określony jest zgodny lub wspólny cel działania;
- podmioty świadomie i dobrowolnie zgadzają się na udział w osiaganiu celu wspólnego lub celu jednego z nich;
- przynajmniej jedna ze stron musi podejmować działania wspomagające działanie drugiej.

Podstawą współdziałania jest sprawnie funkcjonujący obieg informacji.

Wysiłek współdziałania koncentrować należy wokół celu, czasu i miejsca.

Pełne wykorzystanie specjalnych predyspozycji poszczególnych współdziałających podmiotów i ich możliwości bojowych.

Zapewnienie uczestnikom swobody decydowania o sposobie wykonania stojących przed nimi zadań.

Zapewnienie swobody manewrowania.

Utrzymanie szeroko rozumianych rezerw.

Wzajemne powiązanie współdziałających elementów.

**NARODOWE ZADANIA
WOJSKOWEGO WSPARCIA KRAJOWEGO
I ICH REALIZACJA**

plk dr Hieronim SZAFRAN

**ZAKŁAD OBRONY TERYTORIALNEJ I OBRONY CYWILNEJ
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ**

W trwającej dyskusji nad kierunkami dalszej transformacji Sił Zbrojnych RP, inspirowanej m. in. potrzebami Strategicznego Przeglądu Obronnego¹⁴, rozważa się ponownie koncepcję ich funkcjonalnego podziału na wojska operacyjne oraz wojska wsparcia krajowego. Przewiduje się, że przyszłe Wojska Wsparcia Krajowego będą zapewniały na terytorium własnym dogodne warunki dyslokacji i działań wojsk operacyjnych oraz realizowały inne zadania obronne we współdziałaniu z pozamilitarnymi elementami systemu obronnego państwa. W ich skład mają wejść instytucje i jednostki obrony terytorialnej, żandarmerii wojskowej, administracji wojskowej, logistyki i inne – działające stacjonarnie w systemie terytorialnej organizacji wojskowej państwa.

Koncepcja wyodrębnienia wojsk wsparcia krajowego nie jest czymś nowym ani oryginalnym.

Należy przypomnieć, że **problemy zintegrowanego wsparcia i zabezpieczenia sił zbrojnych przez wyodrębnioną z nich strukturę** absorbowwały od dawna uwagę kolejnych szefów resorty obrony III RP. Poszukiwanie rozwiązań w dziedzinie wsparcia adekwatnych do aktualnych potrzeb operacyjnych oraz możliwości finansowych i gospodarki zasobami SZ RP było m. in. przedmiotem prac powołanej specjalnie w tym celu Grupy Organizacyjno – Przygotowawczej Inspektoratu Wsparcia Narodowego (Terytorialnego)¹⁵. Sugerowano wydzielenie w

¹⁴ To trudne i nowatorskie przedsięwzięcie ma na celu wytyczenie na ok. 15 lat kierunków transformacji struktury wojsk i dowództw Sił Zbrojnych RP dla osiągnięcia pożądanych zdolności oraz wymagań operacyjnych, rozdzielenia funkcji operacyjno-szkoleniowych od zabezpieczających i gospodarczo-usługowych - *Tezy Ministra Obrony Narodowej na posiedzenie sejmowej komisji obrony narodowej*, <http://www.spo.wp.mil.pl/>, 25.02.2005.

¹⁵ J. Flis, *Strategiczne uwarunkowania wsparcia i zabezpieczenia sił zbrojnych na terytorium RP w warunkach członkostwa Polski w NATO (Rozprawa doktorska)*, AON, Warszawa 2003, s. 154 – 155; zob. też J. Flis, *Przestanki tworzenia systemu wsparcia narodowego (terytorialnego)*, „Myśl Wojskowa” 2001, nr 3, s. 5 – 16.

strukturach wojska dwóch wzajemnie uzupełniających się systemów, **operacyjnego** – obejmującego trzy rodzaje sił zbrojnych, w tym wojska desygnowane do składu sił ekspedycyjnych NATO oraz **terytorialnego (narodowego)** – wspierającego i zabezpieczającego funkcjonowanie wojsk własnych i sojuszniczych na obszarze kraju w ścisłym współdziałaniu z organami administracji rządowej i samorządowej. W poszukiwaniu optymalnego kształtu narodowego systemu wsparcia terytorialnego uznano wtedy za celowe powierzenie tej nowoczesnej, „połączonej” strukturze realizacji zadań w dziedzinach organizacji i zarządzania systemem obrony terytorialnej oraz wojskowej logistyki stacjonarnej, koordynacji zadań wynikających z roli państwa – gospodarza, zabezpieczenia transportu i przemieszczania wojsk własnych i sojuszniczych, krajowej (wewnętrznej) współpracy cywilno-wojskowej, współdziałania w operacjach, infrastruktury obronnej, administrowania zasobami i przeszkalania żołnierzy rezerwy, zabezpieczenia topograficznego wojsk, zabezpieczenia hydrometeorologicznego, obrony przed bronią masowego rażenia oraz ratownictwa, stacjonarnej łączności i informatyki, organizacji administrowania poligonami wojskowymi, (ew.) realizacji zadań zabezpieczenia medycznego.

W czasie gdy koncepcję tę odsunięto w Polsce „na później” wiele państw europejskich podjęło wysiłek przebudowy dotychczasowych post zimnowojennych struktur sił zbrojnych. Wyodrębnia się w nich zintegrowany segment połączonego wsparcia dla wojsk operacyjnych podczas ich pobytu w kraju oraz ekspedycyjnych działań interwencyjnych i stabilizacyjnych za granicą. Jednocześnie struktury terytorialne (wojska wsparcia) tych państw utrzymują minimalnie konieczne zdolności do generowania mobilizacji sił o wydłużonym terminie gotowości jako gwarancję obrony kraju na wypadek możliwych, choć mało prawdopodobnych obecnie - w środku i na zachodzie Europy - konfliktów lokalnych lub regionalnych. Stanowi to przejaw narodowej troski o budowę trwałych i wiarygodnych fundamentów militarnego bezpieczeństwa narodowego oraz dowód przezorności i odpowiedzialności władz państwowych.

Zarysowane tendencje z innych państw, gdzie integracja sił wsparcia i zabezpieczenia udowodniła już swoją celowość i efektywność potwierdzają

zasadność tworzenia wojsk wsparcia w Polsce i ich ukierunkowania na określone od nowa zadania.

Dla podjęcia tego wyzwania zasadnicze znaczenie ma poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: *do jakich zadań wsparcia i zabezpieczania wojsk operacyjnych przygotować potencjał sił wsparcia krajowego i jak go wykorzystywać?*, odpowiedź na które powinna stanowić osnowę nowoczesnej koncepcji zintegrowanego wsparcia.

Podstawę spostrzeżeń i postulatów sformułowanych w tym artykule stanowiła analiza i synteza doświadczeń zagranicznej praktyki oraz polskich, zebranych na podstawie literatury oraz z rozmów z niektórymi organizatorami i uczestnikami tego wielkiego procesu transformacyjnego. Z uwagi na wstępny i rozpoznawczy charakter dociekań obszar podjętej refleksji znacznie ograniczono, skupiając uwagę na badaniu i opisanu misji i zadań współczesnego wsparcia oraz na podstawowych wymogach warunkujących jego realizację, zwłaszcza na aspekcie koniecznego współdziałania sił wsparcia z zabezpieczanymi wojskami operacyjnymi

1. Istota misji i zadań Wojsk Wsparcia Krajowego

Rozpoczniemy rozważania od próby identyfikacji istoty wsparcia. Słownik języka polskiego wyjaśnia, że „wsparcie” to udzielanie komuś pomocy; a „wesprzeć” oznacza udzielanie pomocy materialnej, moralnej lub finansowej, a także dobrej rady, albo orężne wsparcie sojuszników¹⁶. Z kolei słownik NATO (AAP-6) definiuje wsparcie jako działanie sił lub ich części, które pomagają, zabezpieczają lub wspierają (sic! – H. Sz.) działanie każdego innego rodzaju sił¹⁷. Natomiast amerykański specjalistyczny słownik wojskowy podaje, że „Wsparcie to działanie sił, które pomagają, chronią, uzupełniają lub podtrzymują innych zgodnie z wymaganiami kierującego tymi działaniami”¹⁸.

Dostrzegając potrzebę zdefiniowania wojsk wsparcia krajowego sadzę, że można określić go następująco: **„wojska wsparcia krajowego” to część sił zbrojnych**

¹⁶ Słownik języka polskiego, tom 3, PWN, Warszawa 1981, s. 681, 765.

¹⁷ DOD Dictionary of Military and Associated Terms JP1-02, Joint Staff, Washington D.C. 2002, <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/doddict/data/s/05073.html>, 12.02.2002.

¹⁸ Joint Doctrine Encyclopedia, Joint Staff, Washington D.C.1997, s. 659-660.

przewidziana do zabezpieczenia i podtrzymywania działań pozostałych elementów systemu wojskowego państwa, udziału w jego ochronie oraz udzielania niezbędnej pomocy - we współdziałaniu z pozamilitarnymi instytucjami bezpieczeństwa narodowego, podczas normalnej aktywności wojskowej w garnizonach i na poligonach oraz w czasie działań kryzysowych na terytorium kraju, a także do zasilania z bazy krajowej wojsk ekspediowanych za granicę.

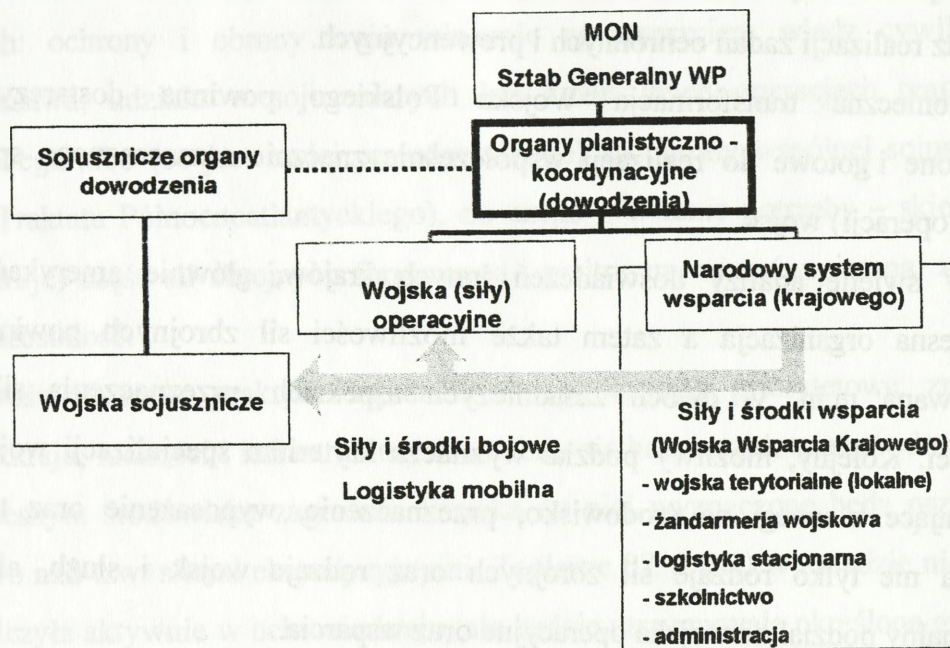
Działają w oparciu o stacjonarną infrastrukturę i połączone ze sobą funkcjonalnie tworzą system terytorialnego wsparcia działań sił zbrojnych oraz władz i społeczeństwa. dla przeciwdziałania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych i innych zagrożeń, w tym ataków terrorystycznych, oraz obrony państwa.

Istotą misji ¹⁹ i celem wojskowego wsparcia krajowego jest zapewnienie podstaw rutynowego funkcjonowania sił zbrojnych, wzmocnienie możliwości prowadzenia działań ochronnych i obronnych w obszarze kraju oraz zapewnienie wielorakiego, zintegrowanego wsparcia bojowego i zabezpieczenia logistycznego na rzecz wojsk własnych i sojuszników, udziału w działaniach ratowniczych oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych, katastrof i awarii technicznych a także patriotycznego i obronnego przygotowania społeczeństwa do realizacji zadań wynikających z potrzeb wewnątrz krajowej współpracy cywilno - wojskowej.

System wsparcia krajowego (rysunek1) powinien zatem integrować działania zabezpieczające funkcjonowanie systemu wojskowego w szeroko rozumianej obronie narodowej, zwłaszcza związane z obroną terytorialną; żandarmerią wojskową; administracją wojskową; zarządzaniem logistyką stacjonarną; rozwojem i wykorzystaniem infrastruktury obronnej.

Wojska wsparcia krajowego, stosownie do nowego charakteru zagrożeń bezpieczeństwa państwa oraz przewidywanych scenariuszy użycia sił zbrojnych, przeznaczone były by w czasie pokoju do udziału w wspieraniu w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych *pozamilitarnych instytucji bezpieczeństwa w formie działań prewencyjnych, ochronnych i ratowniczych*, a w wypadku konieczności obrony państwa w warunkach kryzysu polityczno-militarnego do wsparcia działań wojsk

¹⁹ Misja – przyczyna powstania i istnienia oraz sposób postrzegania instytucji przez społeczeństwo. Definiuje cel („biznes firmy”), a także nadaje kierunek działalności i pośrednio wskazuje dziedziny, którymi ma się zajmować – zob. J. Penc, *Decyzje w zarządzaniu*, Wyd. PSB, Kraków 1997, s. 51.

Rys1. Istota koncepcji systemu wsparcia krajowego

Źródło: J. Flis, *Przesłanki tworzenia systemu wsparcia narodowego (terytorialnego)*, „Myśl Wojskowa” 2001, nr 3, s. 6 - 16.

operacyjnych w strefie operacyjnej oraz tyłowej. System wsparcia krajowego powinien zatem być przygotowany do wykonywania **części zadań wspólnych** dla całych sił zbrojnych w systemie obronnym państwa oraz wykonywania **zadań specjalistycznych (własnych)** we współdziałaniu z administracją rządową i samorządową. W związku z powyższym powinien posiadać dzięki odpowiedniej strukturze, wyposażeniu i wyszkoleniu **zdolności do realizacji następujących zadań podstawowych:**

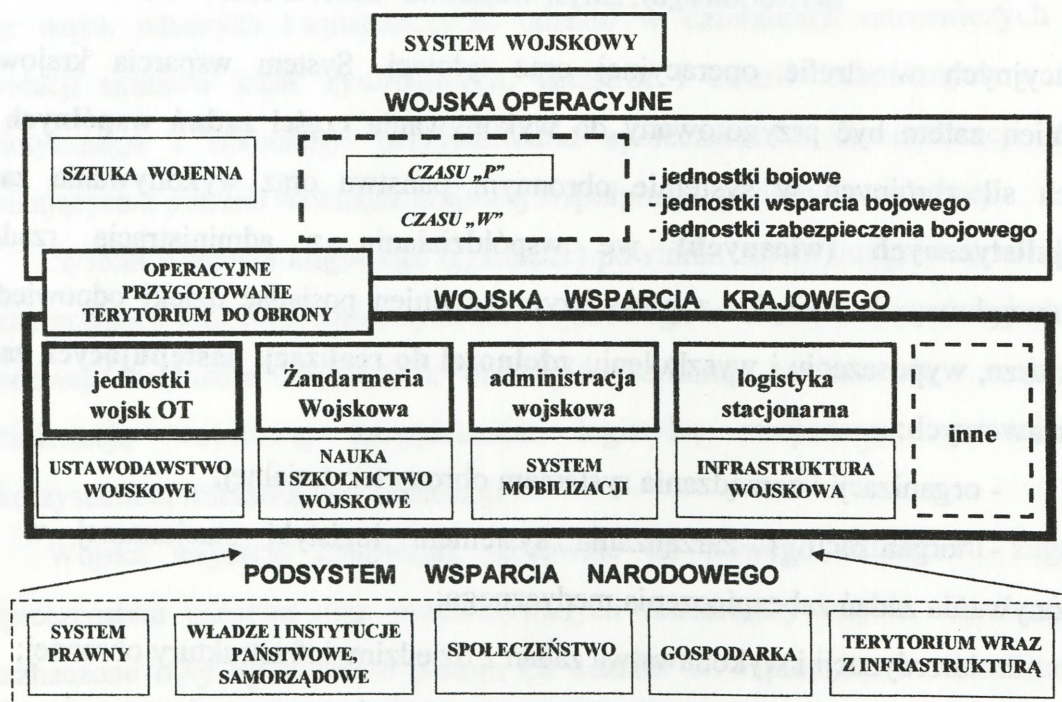
- organizacji i zarządzania systemem obrony terytorialnej;
- organizacji i zarządzania systemem logistyki stacjonarnej w tym wykonywania zadań zabezpieczenia medycznego;
- koordynacji i wykonawstwa zadań z dziedziny infrastruktury obronnej;
- administrowania rezerwami osobowymi oraz wykonywania zadań mobilizacyjnych i przeszkalania rezerw osobowych;
- organizacji szkolenia określonych specjalności wojskowych na potrzeby całych sił zbrojnych (tzw. funkcji prostych);
- koordynacji wykonywania zadań wynikających z roli państwa - gospodarza;

- zabezpieczenia przemieszczenia wojsk własnych i sojuszniczych na terytorium kraju oraz realizacji zadań ochronnych i prewencyjnych.

Konieczna transformacja Wojska Polskiego powinna dostarczyć siły wyszkolone i gotowe do realizacji współcześnie znacznie rozszerzonego spektrum działań (operacji) wojsk.

W świetle analizy doświadczeń innych krajów, głównie amerykańskich²⁰ współczesna organizacja a zatem także możliwości sił zbrojnych powinna być rozpatrywana m.in. w dwóch zasadniczych aspektach: przeznaczenia sił i ich gotowości. Kolejny, możliwy podział wyznacza kryterium specjalizacji wojskowej, wyróżniające z uwagi na środowisko, przeznaczenie, wyposażenie oraz technikę działania nie tylko rodzaje sił zbrojnych oraz rodzaje wojsk i służb, ale też i funkcjonalny podział na wojska operacyjne oraz wsparcia.

Struktura wojsk wsparcia (rysunek 2) powinna być celowa – odpowiednia do przewidywanego zakresu współczesnych działań (operacji) wojskowych.

Rys.2. Struktura wojsk wsparcia krajowego

²⁰ The Army Modernization Plan 2002, Department of The Army, Washington D.C. 2002 – Annex F: Force Structure i Annex G: Homeland Security; The Army Modernization Plan 2003, Department of The Army, Washington D.C. 2003 – Annex B: Force Structure (Organizations) i Annex G: Homeland Security.

Aktualnie musi zapewnić zdolność realizacji następujących zadań (misji) głównych: ochrony i obrony kraju włącznie ze wsparciem władz cywilnych i społeczeństwa; udziału w sojuszniczych lub koalicyjnych operacjach reagowania kryzysowego albo (co jest mniej prawdopodobne) do obrony wspólnej sojuszników (Art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego), do czego – w razie potrzeby – skieruje się (wygeneruje) część sił zbrojnych formowaną i podtrzymywaną (wspieraną, zasilaną) przez pozostałość.

Doświadczenia praktyki sojuszników unaoczniają priorytetowe znaczenie ochrony kraju, ludności i infrastruktury dla tworzenia bezpieczeństwa narodowego we współczesnym środowisku zagrożeń. Wojska do niej wyznaczone będą przeważały ilościowo nad tzw. siłami ekspedycyjnymi. Zaplecze SZ (baza) w zasadzie nie będzie uczestniczyła aktywnie w ochronie kraju, ale będzie utrzymywała określoną gotowość do samoobrony przed atakami terrorystycznymi, wydzielenia swoich specjalistów do wzmocnienia sił operacyjnych oraz udostępnienia / odstąpienia części infrastruktury i / lub zasobów, jeśli okaże się to konieczne.

O możliwościach wojsk wsparcia zdecyduje przede wszystkim udostępniony im sprzęt techniczny (jego jakość i ilość), organizacja, a także czynniki ludzkie, w tym wiedza i umiejętności (wyszkolenie).

Zadania wsparcia wojskowego będą wymagały na pewno zmian w organizacji, wyposażeniu i wyszkoleniu części jednostek wojskowych. Konieczne stanie się określenie wymagań wobec sił wydzielanych do wspierania władz i ludności, a także ustalenie możliwej roli jednostek rozwiniętych, rezerw (ich ewentualnej mobilizacji), a także przyszłości jednostek obrony terytorialnej.

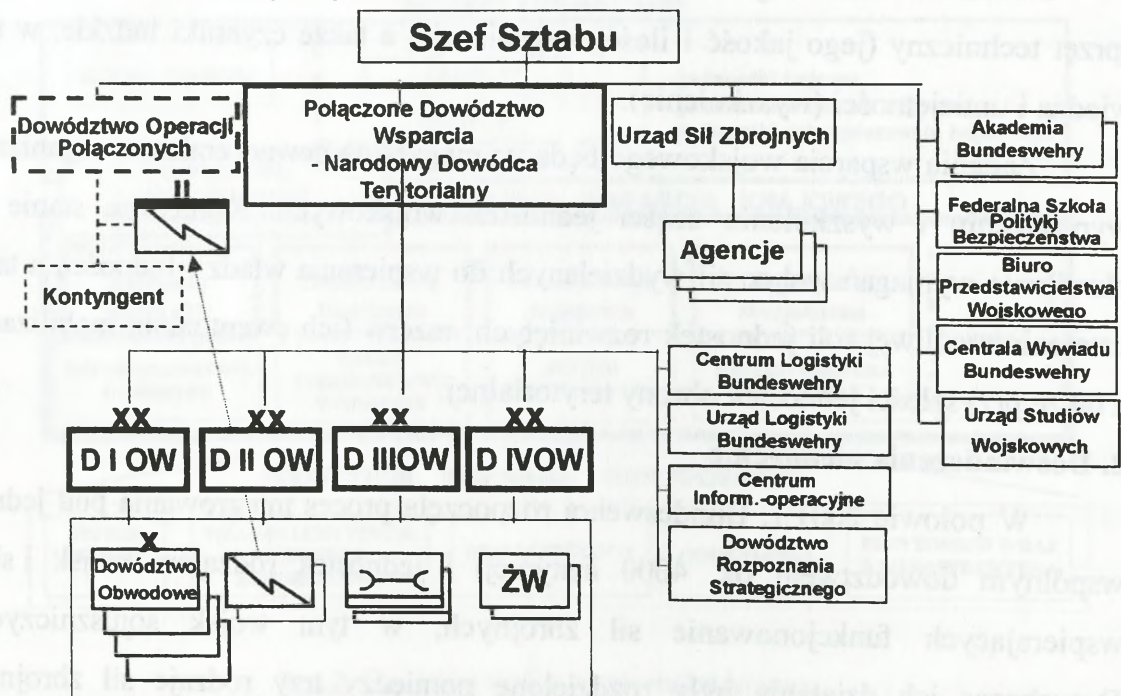
2. Doświadczenia niemieckie

W połowie 2001 r. Bundeswehra rozpoczęła proces integrowania pod jednym wspólnym dowództwem ok. 4000 instytucji i jednostek rodzajów wojsk i służb wspierających funkcjonowanie sił zbrojnych, w tym wojsk sojuszniczych²¹. Dotychczas ich działania były rozdzielone pomiędzy trzy rodzaje sił zbrojnych, których dowództwom podlegały.

²¹ B. Heise, *Die Streitkräftebasis. Zentraler Baustein der Erneuerung der Bundeswehr von Grund*, wykład w AON, Warszawa 2002, slajd 21 – materiał w zbiorach KOTiC AON.

Nowe, „Połączone Służby Wsparcia – Baza Sił Zbrojnych” (rysunek 3) integrują następujące struktury i zakresy zadań:

- dowodzenie i wsparcie dowodzenia (C²);
- narodowe zadania terytorialne (obronę terytorialną);
 - rozpoznanie wojskowe;
 - logistykę;
 - żandarmerię wojskową;
 - informowanie operacyjne (służby dyżurne, bazę informacyjną);
 - zabezpieczenie kartograficzne i geofizyczne;
 - krajową i zagraniczną współpracę cywilno-wojskową;
 - współpracę zagraniczną bilateralną i wielonarodową;
 - obronę przed bronią masowego rażenia (obronę ABC) i ratownictwo;
 - infrastrukturę i dyslokację wojsk;
 - wsparcie personalne;
 - zarządzanie poligonami;
 - orkiestry wojskowe.

Rys. 3. Struktura Połączonych Służb Wsparcia - Baza Sił Zbrojnych w RFN

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. H. Dieter, *Die Streitkräftebasis.*

Zukunftsorientierter Service für die Streitkräfte, <http://www.soldat-und-technik.de/artikel-08-01/streitkraefte.htm>, 04.05.2002., s. 4.

U podstaw koncepcji reformy struktur wsparcia legła idea pogodzenia sił i możliwości z nowymi i „starymi” zadaniami²², łączenia ochrony terytorium kraju („Niemiec, Niemek i Niemców”) z działaniami ekspedycyjnymi za granicą. Celem jest nie tylko zespolenie (integracja) narodowego wysiłku, lecz także uzyskanie interoperacyjności z sojusznikami i elastyczności do modułowego użycia sił w szerokim zakresie możliwych kryzysów i konfliktów. Wydarzenia z 11 września 2001 r. w USA przypomniały – także Niemcom – o konieczności zapewnienia bezpieczeństwa własnego terytorium, co nadal jest priorytetem²³. Niezmiennie ważną rolę odgrywa narodowa, wojskowa obrona kraju (niem. *Landesverteidigung*) jako „filar (niem. *Säule*) obrony powszechnej” RFN²⁴. Ale w nowych warunkach odpowiednio do nowych potrzeb i zadań może być ona „bardziej wojskowa” albo „bardziej cywilna”, „NATO-wska” lub „narodowa”. Tym samym idea (strategia, zasada) obrony powszechnej w Niemczech – tak ważna w okresie zimnej wojny jest nadal aktualna, choć w nowych warunkach geopolitycznych (także po 11 września 2001 r.) nabrała nowych treści. Niezmiennie głównym wykonawcą zadań pozostaje Terytorialna Organizacja Wojskowa Bundeswehry (*TerrWehrOrg*), której najwyższą formą i przejawem jest wspomniana już „Baza Sił Zbrojnych”. Jej główną siłę i podstawowe organy wykonawcze stanowią cztery okręgi wojskowe (w miejsce dawnych siedmiu), ale w przyszłości mają być one przekształcone w tzw. Dowództwa Krajowe (Landów). Okręgi mają podobną, modułową strukturę sił, odpowiednią do przewidywanych dla nich zadań. Oprócz obwodowych dowództw obrony (odpowiedników polskich WSzW), z których każdemu – po mobilizacji – mogą podlegać 1-2 bataliony obrony krajowej (niem. *Heimatschutzbataillone*)²⁵ i batalion zapasowy oraz zmienna liczba zespołów łącznikowych do współpracy z władzami powiatów i gmin, okręgi dysponują ponadto jednostkami rodzajów wojsk i służb

²² Zob. H. Kujat, *Die Reform der Bundeswehr. Sachstand und Perspektiven*, <http://www.europaeische-sicherheit.de/Rel/index2.htm>, 30.05.2002 r., s. 3.

²³ Tamże, s. 2.

²⁴ J. Witzig, *Die Wahrnehmung* s.1.

²⁵ O zunifikowanej strukturze i wyposażeniu pozwalającym realizować zadania zarówno polskiego batalionu piechoty OT, jak i ochrony obiektów równocześnie.

podporządkowania okręgowego²⁶, o zróżnicowanych stopniach gotowości. Wykorzystywane są m.in. do realizacji specjalistycznych zadań HNS.

W czasie pokoju okręgi „specjalizują się”: I i IV posiadają po dwa rozwinięte pułki logistyczne i załączki kolejnych, a II i III – pułki dowodzenia (łączości). Zapewne po mobilizacji wymienia się rozwiniętymi i przygotowanymi jednostkami.

Należy podkreślić, że Bundeswehra nie posiada obecnie jednostek przewidywanych specjalnie na potrzeby HNS. Przypuszczalnie każda z jednostek rodzajów wojsk i służb może podjąć w razie potrzeby takie zadanie rutynowo i jest do ich wykonania odpowiednio przygotowywana.

Uważa się, że narodowe zadania terytorialne (wsparcia) są stałe i niezależne od prawdopodobieństwa wystąpienia możliwych scenariuszy rozwoju sytuacji kryzysowych. Nie są ukierunkowane na konkretne plany operacyjne, a ich uruchomienie w określonych sytuacjach (planowanie i przygotowanie) ograniczy się do aktualizacji rutynowych przedsięwzięć. Mają one zapewnić wojskom własnym i sojusznikom: swobodę działania; linie komunikacyjne, transport i przeładunek; wsparcie logistyczne oraz dostęp do infrastruktury, łącznie z poligonami; wymianę informacji.

Niemiecki regulamin *Narodowe zadania terytorialne* przewiduje (zapewne pod wpływem wieloletnich doświadczeń) szeroki zakres wsparcia, obejmujący m. in.:

- zdobywanie wiadomości i informowanie zainteresowanych;
- logistykę;
- zabezpieczenie medyczne i pomoc cywilnej służby zdrowia;
- kwaterowanie i biwakowanie wojsk.
- kierowanie transportem i regulację ruchu;
- przydział dróg dowozu zaopatrzenia i przygotowanie infrastruktury do szybkiego załadunku każdego rodzaju transportu;
- przygotowanie przepraw przez przeszkody wodne;
- usuwanie zniszczeń na liniach komunikacyjnych;
- oczyszczanie terenu z niewybuchów;

²⁶ *Joint Support Command-Supreme National Command*, SKKKdo, Köln 2002, slajdy 11 i 12 – materiał w zbiorach KOTiC AON; HDv 100/500 *Nationale Territoriale Aufgaben*, Bonn 1998, zał. 8.

- obronę przed bronią masowego rażenia;
- ratownictwo;
- ochronę przeciwpożarową;
- działania żandarmerii wojskowej;
- przygotowanie informacji geograficznych;
- informacje meteorologiczne.

Węzłową rolę spełniają przy tym terytorialne organy dowodzenia, którym dowódcy NATO i wojska sojusznicze przedkładają m. in. zapotrzebowania na wsparcie cywilne. Pełniąc funkcję pośrednika, koordynują i ułatwiają jego uzyskanie. Ponadto weryfikują zasadność i skalę potrzeb, pilność oraz możliwość ich zaspokojenia siłami i środkami cywilnymi²⁷.

3. Specyfika wojskowego wsparcia krajowego.

Wyjaśnienie specyfiki wojskowego wsparcia krajowego wymaga identyfikacji obszarów zadaniowych (nowych i dotychczasowych) oraz zbilansowania zasobów i zdolności. Wsparcie – o czym należy zawsze pamiętać – może bowiem obejmować **różne formy pomocy**: od bezpośredniego zaangażowania we wsparcie bojowe i zabezpieczenie logistyczne, przez pomoc administracyjną, po doradztwo (konsultacje). Także i ten aspekt powinien zostać uwzględniony w budowie postulowanego modelu wsparcia.

Treść i zakres wsparcia będą wynikały z możliwości wojsk wsparcia krajowego i składu obejmującego jednostki OT, żandarmerii, administracji wojskowej oraz logistyki stacjonarnej. Siły te przeznaczone będą nie tylko do wykonywania zadań zabezpieczenia logistycznego, ale także do udzielenia wsparcia bojowego, w tym ochrony wojsk na terytorium kraju we współdziałaniu z pozamilitarnymi elementami systemu obronnego państwa.

Zdolności tego komponentu mogą i powinny być wzmocnione przez wykorzystanie wojsk operacyjnych, jeśli taka potrzeba wystąpi. W szczególności chodzi o wyzyskanie specyficznych i unikalnych możliwości wynikających z ich przeznaczenia, organizacji, wyposażenia i wyszkolenia, m.in.:

- jednostek bojowych: ogólnowojskowych i specjalnych;

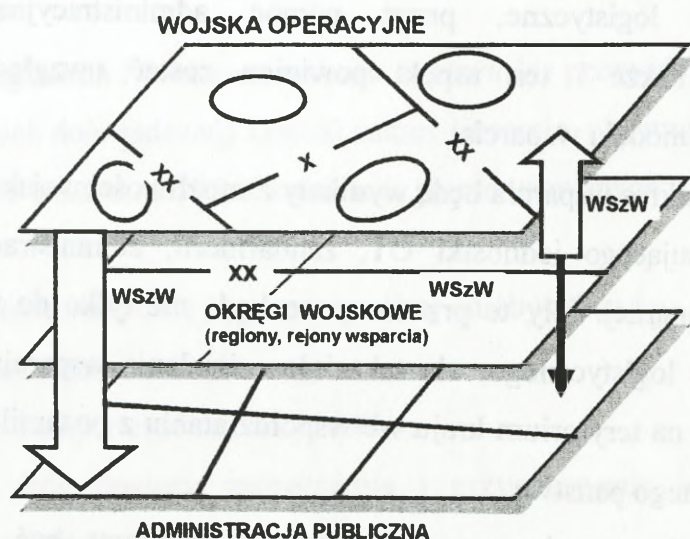
²⁷ Tamże, p. 1018.

- jednostek wsparcia bojowego: zwłaszcza rozpoznania, wywiadu, działań psychologicznych, obrony przeciwlotniczej, chemicznych i inżynierskich;

- jednostek zabezpieczenia bojowego: dowodzenia, łączności i informatyki, logistycznych, medycznych oraz współpracy cywilno-wojskowej.

Podstawowe problemy – jak pokazują dotychczasowe doświadczenia – w organizowaniu wsparcia wojskowego będzie stwarzało integrowanie i koordynacja (połączenie) udziału wojsk wsparcia krajowego z użyciem jednostek wojsk operacyjnych oraz – po drugie – działań sił cywilnych z wsparciem wojskowym.

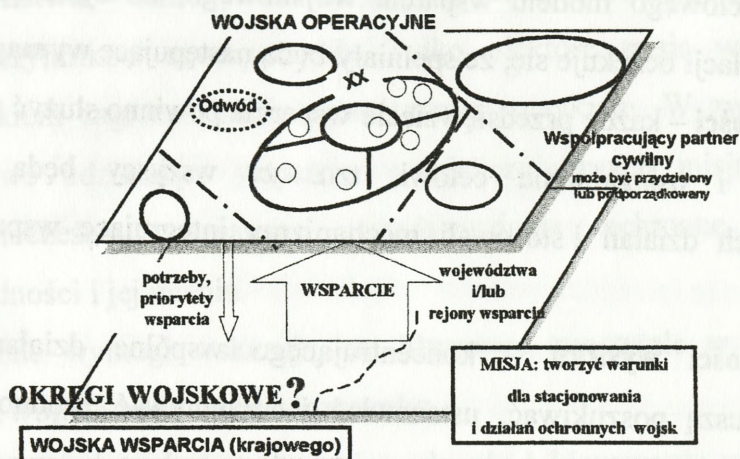
W relacjach wojsk wsparcia krajowego z wojskami operacyjnymi celowym będzie stosowanie wojskowe reguły wsparcia – „wspieranego” i „wspierającego”²⁸, stosownie do dyslokacji, kompetencji i przydzielonych na terytorium kraju obszarów odpowiedzialności. Wydaje się, że – w przyszłości – na warstwę terytorialnego, wojskowego podziału administracyjnego kraju, którą tworzą okręgi wojskowe z rejonowymi bazami materiałowymi oraz wojewódzkie sztaby wojskowe, jako główni organizatorzy i wykonawcy wsparcia, nałoży się dyslokacja wojsk operacyjnych – ich związków, oddziałów i garnizonów (rysunki 4 i 5).

Rys. 4. Wsparcie wojsk operacyjnych przez wojska wsparcia krajowego w ochronie kraju, ludności i infrastruktury

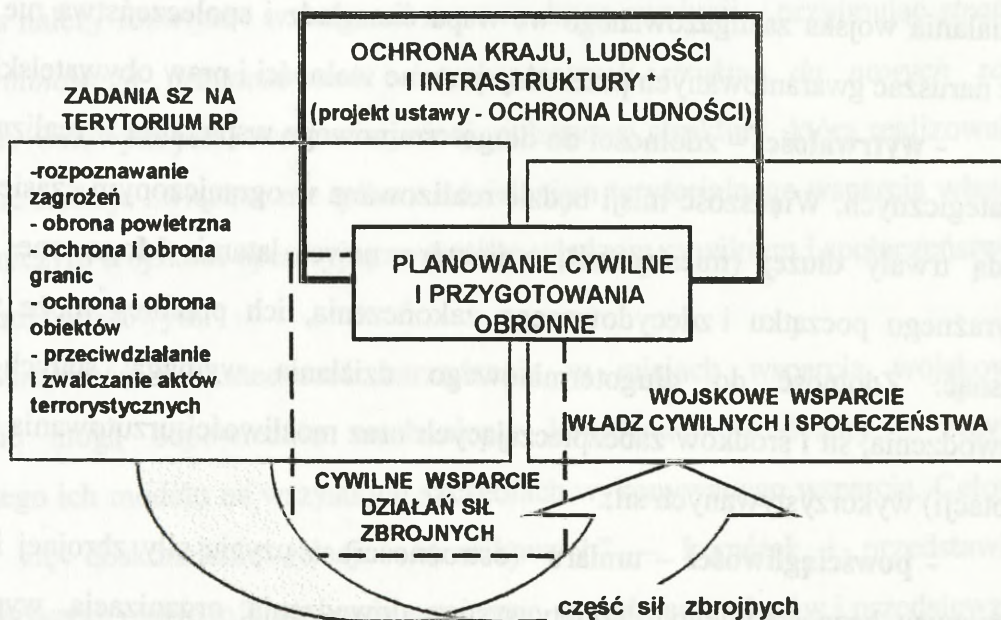
²⁸ **Wspierany** (wiodący) – przyjmuje wsparcie (pomoc) od innych sił, odpowiada za wykonanie zadania głównego (priorytetowego) oraz za kierowanie działaniami wspierającymi, pomaga w ich planowaniu i realizacji, koordynuje pomoc.

Wspierający – informuje o możliwościach i ewentualnych ograniczeniach ich użycia, udziela pomocy zgodnie z wytycznymi.

Rys. 5. Wsparcie wojsk operacyjnych przez wojska wsparcia krajowego w ochronie kraju, ludności i infrastruktury

Okręgi wojskowe (może już jako regiony lub rejony wsparcia?) będą zapewniały potrzeby funkcjonowania wojsk operacyjnych, wykorzystując WSzW jako pośrednika w organizowaniu koniecznego wsparcia cywilnego. Natomiast połączone siły wojsk operacyjnych i wsparcia zapewne wspólnie będą udzielały pomocy władzom i społeczeństwu podczas niemilitarnych sytuacjach kryzysowych w ramach ochrony kraju, ludności i infrastruktury (rysunek 6).

Rys.6. Udział sił zbrojnych w ochronie i obronie kraju

Od docelowego modelu wsparcia wojskowego, od systemu tworzących go elementów i relacji oczekuje się, że spełniały będą następujące **wymagania**:

- **celowości** – każde przedsięwzięcie wsparcia powinno służyć zdefiniowanemu, efektywnemu i osiągalnemu celowi, tzn. że wszyscy będą rozumieli cele podejmowanych działań i stosowali mechanizmy integrujące wsparcie – dla jego dostarczenia;

- **jedności wysiłku** – koncentrującego wspólne działania. Dowodzący wsparciem muszą poszukiwać, ustanawiać i utrzymywać zgodność wysiłku jego wykonawców, także cywilnych. Są zobowiązani koordynować z wspieranymi wszystkie działania i współdziałać z nimi. Podkreślić należy, że prawie wszystkie zadania wsparcia wojskowego wymagają współpracy z wieloma różnymi podmiotami i integracji wspólnych działań;

- **legalizmu** – zaangażowanie do udzielenia wsparcia powinno opierać się na źródłach prawa, być zarządzane przez uprawnionych i precyzyjnie określonych przełożonych. Legalizm zapewnia, że wsparcie będzie uprawnione i efektywne oraz że odpowiednie środki są wykorzystywane do sensownych celów. To zapewni poparcie dla podejmowanych działań. Ponadto wojsko musi być świadome uprawnień władczych i prerogatyw różnych organów administracji publicznej i uwzględniać je. Działania wojska zaangażowanego we wsparcie władz i społeczeństwa nie powinny też naruszać gwarantowanych przez akty prawne wolności i praw obywatelskich;

- **wytrwałości** – zdolności do długoterminowego wspierania w realizacji celów strategicznych. Większość misji będzie realizowana w ograniczonym czasie, ale inne będą trwały dłużej (miesiącami), a niektóre nawet latami. Mogą one nie mieć wyraźnego początku i zdecydowanego zakończenia, ich przebieg może falować i gasnąć. Zdolność do długoterminowego działania wymaga stałych struktur dowodzenia, sił i środków zabezpieczających oraz możliwości urzutowania i zamiany (rotacji) wykorzystywanych sił;

- **powściągliwości** – umiaru (ostrożności) w użyciu siły zbrojnej i środków przymusu bezpośredniego. Przyjęty system dowodzenia, organizacja, wyposażenie, wyszkolenie i precyzyjne procedury muszą narzucać i gwarantować wysoką dyscyplinę stosowania siły;

- **bezpieczeństwa** – ochrony sił wojskowych przed niebezpiecznym (wrogim) oddziaływaniem czynników zewnętrznych. Tylko niektóre misje wsparcia będą łączyły się z brakiem zagrożenia lub ograniczonym ryzykiem. W związku z tym jednostki wojskowe udzielające wsparcia w niebezpiecznych misjach powinny realizować równocześnie wymagane przedsięwzięcia ochronne, także dla zabezpieczenia ludności i jej mienia.

Przedstawione wymogi wskazują, że **kluczowe znaczenie w budowanym modelu wsparcia wojskowego będą odgrywały:**

- po pierwsze: **struktura systemu dowodzenia i kierowania** uwzględniająca partnerstwo wspieranych i wspierających oraz interagencyjny, połączony, interdyscyplinarny i interbranżowy skład sztabów (zespołów) reagowania kryzysowego;

- po drugie: odpowiednie **relacje (więzi) organizacyjne** gwarantujące: przejrzystość i prawomocność podejmowania decyzji; precyzję i adekwatność zadań; uprawnienie do występowania o wsparcie konsultacje i wzajemną wymianę informacji; i na koniec – co najważniejsze – koordynację wspólnych, połączonych działań.

Reasumując, wydaje się, że dotychczasowe zdolności wojska w zakresie wsparcia należy rozwijać i wzbogacać o nowe drogą ewolucji – przyjmując *strategię długoterminowego przystosowania dotychczasowych struktur do nowych zadań wsparcia*. Celowym jest stworzenie jednej, połączonej struktury, która realizowałaby wszystkie funkcje związane nie tylko z udzielaniem terytorialnego wsparcia własnym i sojuszniczym wojskom operacyjnym, a także władzom cywilnym i społeczeństwu na terytorium narodowym.

Sprawność i skuteczność zarządzania w misjach wsparcia wojskowego zapewnić mogą odpowiednie mechanizmy koordynacji, a ściślej – przyjęcie jednolitego ich modelu na wszystkich szczeblach wykonywanego wsparcia. Celowym wydaje się doskonalenie relacji „łącznikowych” – komórek i przedstawicieli zapewniających ciągle informowanie wzajemne, uzgadnianie planów i przedsięwzięć.

Konieczne jest zwiększanie zdolności wsparcia drogą poprawy wyposażenia, organizacji i dyslokacji jednostek. Za szczególnie ważne uważamy odpowiednie ukierunkowanie procesu szkolenia oraz potrzebę wspólnych ćwiczeń.

Logicznym „pomostem” pomiędzy potrzebującymi wsparcia oraz udzielającymi go będą struktury organizowane terytorialnie. Dobrym przykładem były rejon logistyczne i obecne rejonowe bazy logistyczne.

Przedstawione rozwiązania (model) nie powinny być traktowane jako wyczerpujące i ostateczne. Jesteśmy bowiem świadomi, że dopiero praktyka ich zastosowania zweryfikuje zasadność i przydatność prezentowanych poglądów, wytyczy kierunki zmian w rozwiązaniach szczegółowych.

Mogą natomiast stanowić materiał do przemyśleń i rekomendacje dla praktyki. Należy oczekiwać, że wzbogaci ona formy i treść wspólnych działań. Właśnie doświadczenia praktyki pozwalają sądzić, że aktualny system wsparcia nie zaspokaja w pełni potrzeb nowoczesnych sił zbrojnych w zwiększonym spektrum misji sił zbrojnych wobec wyzwań początku XXI wieku.

FORMY I METODY
WSPÓLNEGO CYWILNO – WOJSKOWEGO SZKOLENIA
DO DZIAŁAŃ REAGOWANIA KRYZYSOWEGO W POWIECIE.

Mjr rez. Mariusz MARTYNIAK

URZĄD GMINY MROZY

Szanowni Państwo, fakt możliwości zapoznania Państwa ze zdobytym doświadczeniem oraz przemyśleniami z nim związanymi jest dla mnie wyróżnieniem.

Dostrzeganie przez organizatorów sympozjum, potrzeby wykazania zasadności wspólnego szkolenia sztabów jednostek z organami administracji samorządowej do działań reagowania kryzysowego, świadczy o istotności tego obszaru działań sił zbrojnych.

Do niedawna pełniłem służbę w siłach zbrojnych na różnych stanowiskach i szczeblach dowodzenia, między innymi jako szef saperów brygady oraz szef sekcji współpracy cywilno – wojskowej S-5 brygady. Obecnie pracuje w administracji samorządowej na stanowisku związanym z zarządzaniem kryzysowym i sprawami obronnymi. Posiadam doświadczenie w realizacji powyższych zadań przez administrację samorządową na poziomie starostwa powiatowego i urzędu gminy, Taki przebieg zarówno służby jak i pracy, pozwala mi na analizę problemu zarówno jako oficera jak i pracownika administracji.

Sztab 2 Mińsko Mazowieckiej Brygady Obrony Terytorialnej im. Gen. Franciszka Kleberga, w którym pełniąc służbę miałem między innymi swój udział w tworzeniu koncepcji przygotowania brygady do reagowania kryzysowego, kierując się przygotowaniem do właściwej realizacji postawionych zadań, przyjął koncepcję działań mających zapewnić właściwe przygotowanie brygady do reagowania kryzysowego na obszarze województwa mazowieckiego. Ilość sił i środków ujęta w „Planie użycia oddziałów i pododdziałów POW w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej” do wydzielenia z brygady do działania na obszarze województwa mazowieckiego spowodowała, że uznano, iż istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo użycia ich jako jednych z pierwszych w przypadku decyzji o użyciu sił zbrojnych do likwidacji skutków klęsk żywiołowych w województwie mazowieckim. Nie bez

znaczenia było też doświadczenie brygady w bezpośrednim działaniu na rzecz powiatu jak i udział w akcji przeciwpowodziowej na Wiśle w 2001 roku. Do zadań jakie postawiono przed brygadą między innymi należy zaliczyć:

- Udział w zwalczaniu powodzi i zjawisk lodowych;
- Udział w akcji odśnieżania;
- Udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych i usuwaniu skutków pożarów przestrzennych;
- Udział w oczyszczaniu terenu z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych.

Takie ujęcie problemu spowodowało podjęcie kroków, które miały umożliwić jak najlepsze przygotowanie. Między innymi do maja minionego roku nawiązałem kontakty robocze, z zamiarem ich dalszego rozwijania, z 9 powiatowymi, których Starostowie lub ich przedstawiciele uczestniczyli w listopadzie minionego roku w konferencji zorganizowanej przez Brygadę, Stowarzyszenie Ruch Wspólnot Obronnych oraz Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim poświęconej wsparciu wojskowemu powiatów w przypadku kryzysów niemilitarnych. Zakres zawartych porozumień zawierał między innymi następujące postanowienia:

1. W przypadku powstania realnego zagrożenia z możliwym udziałem wojska w jego likwidacji, w celu zapewnienia efektywnego przygotowania sił i środków brygady, Starosta Powiatu poprzez Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego zapewni informowanie Dowódcy 2 BOT o zaistniałej sytuacji, wzroście zagrożenia, obszarach występowania lub opanowaniu sytuacji i braku zamiaru wnioskowana o wsparcie pododdziałami wojska.
2. W celu umożliwienia przygotowania właściwych planów użycia wydzielonych sił i środków brygady w wymienionych akcjach Wydział Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych Starostwa Powiatowego udzieli niezbędnych informacji Sekcji Współpracy Cywilno-Wojskowej Sztabu 2 BOT.
3. W ramach przygotowania do ewentualnej współpracy zarówno Dowódca 2 Brygady Obrony Terytorialnej jak i Starosta Powiatu umożliwią udział swoich przedstawicieli w ćwiczeniach oraz treningach organizowanych przez każdą ze stron związanych z likwidacją skutków klęsk żywiołowych.

Osobiście jako szef sekcji współpracy cywilno-wojskowej, która w tym zakresie była komórką wiodącą, miałem możliwość bezpośredniej pracy w tym obszarze działalności brygady. Podjęte działania mogą mi teraz posłużyć jako prezentacja przyjętego w brygadzie modelu form i metod wspólnego cywilno - wojskowego szkolenia do działań reagowania kryzysowego oraz jego genezy.

Wspólne działania jednostki wojskowej z organem administracji samorządowej już na poziomie gminnym są gwarantem właściwego wspólnego przygotowania do działań reagowania kryzysowego. Problem ten należy rozpatrywać poprzez pryzmat lokalizacji jednostki wojskowej jak i obszaru na jakim zgodnie z planami jednostka może zostać użyta do działań reagowania kryzysowego. Udział jednostek Obrony Terytorialnej w reagowaniu kryzysowym jest szczególnie istotny ze względu na zadania stawiane przed tymi jednostkami w okresie pokoju, co nie znaczy, że poruszana problematyka i proponowane metody rozwiązań nie dotyczą pozostałych jednostek sił zbrojnych.

Wspomniane już przeze mnie kryteria, zadania i lokalizacji jednostki wojskowej będą miały zasadniczy wpływ na sposób przygotowania się do udziału w reagowaniu kryzysowym.

We wspólnym przygotowaniu jednostki wojskowej i administracji samorządowej mają zastosowanie w większym lub mniejszym stopniu wszystkie przepisy prawa jakie wymieniali moi przedmówcy, jednakże dla porządku pozwolę sobie przetoczyć zapisy mające szczególne znaczenie dla omawianego tematu:

ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku, „O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ”
(Dz. U. z dnia 22 maja 2002 roku);

rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów SZ R.P. w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniu (Dz. U. Nr 41 poz. 347);

rozkaz Dowódcy Wojsk Lądowych w sprawie: wdrożenia Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym Wojsk Lądowych;

rozkaz Dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego w sprawie wdrożenia Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym w POW;

rozkaz Dowódcy POW w sprawie: udziału wojska w ochronie przed powodzią, zapobiegania i usuwania skutków powodzi;

rozkaz Dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego w sprawie wdrożenia w wojskach POW „Planu użycia oddziałów i pododdziałów SZ RP w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych”;

„Planu użycia oddziałów i pododdziałów POW w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej”.

Każda jednostka wojskowa ze względu na swoje wyposażenie i przygotowanie jest predysponowana do udziału w reagowaniu kryzysowym stosownie do jej możliwości. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych RP w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniu (Dz. U. Nr 41 poz. 347), precyzuje zadania dla sił zbrojnych. Są to:

1. współudział w monitorowaniu zagrożeń;
2. wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
3. wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
4. ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
5. wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
6. współudział w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
7. izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
8. wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych dobrach kultury;
9. prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;

10. usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
11. likwidowanie skażeń i zakażeń biologicznych;
12. wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
13. współudział w zapewnianiu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
14. udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarno-higienicznych i przeciwepidemicznych.

Rozporządzenie zawiera również inny niezmiernie istotny zapis a mianowicie wskazuje bezpośrednich partnerów do współpracy na obszarze, gdzie jednostka zostanie użyta :

§ 5. 1. Koordynowanie udziału oddziałów Sił Zbrojnych w działaniach ratowniczych lub prewencyjnych, o których mowa w § 2 ust. 1, w zależności od obszaru występowania zagrożeń, zapewniają odpowiednio organy, o których mowa w art. 8, art. 9 ust. 5, art. 10 ust. 5 i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. Obejmuje ono przedsięwzięcia mające na celu sprawne włączenie oddziałów Sił Zbrojnych do realizacji zadań, z uwzględnieniem czasu i miejsca ich użycia oraz sposobu współdziałania z innymi podmiotami.

2. Zadania dla oddziałów Sił Zbrojnych organy, o których mowa w ust. 1, przekazują wyłącznie ich dowódcom, którzy wydają podwładnym rozkazy określające sposób wykonania tych zadań.

W myśl cytowanego paragrafu są to: wójt (burmistrz), starosta i wojewoda.

Wracając do początku mojego wystąpienia, chcę przypomnieć, że wskazałem dwa kryteria sposobu przygotowania się jednostki do reagowania kryzysowego: zadania i lokalizacja jednostki wojskowej:

Zadanie – wynika ono z miejsca jednostki w planie szczebla nadrzędnego co do obszaru planowanego użycia, ilości sił i środków wydzielanych i proporcjonalnego wkładu jednostki do całości sił i środków dysponowanych na obszar danego

województwa. Jeżeli wkład danej jednostki w ogólnym zestawieniu sił i środków jest na tyle duży, że gwarantuje użycie tych sił w przypadku wystąpienia zdarzenia kryzysowego, to sztab tej jednostki musi dążyć do udziału w jak największej ilości wspólnych szkoleń z Powiatowymi Zespołami Reagowania Kryzysowego z obszaru województwa. W przypadku tak przyjętego sposobu postępowania, dowódca jednostki może liczyć na:

- uzyskanie pełnego dostępu do informacji na temat oceny zagrożeń danego powiatu;
- zapoznanie z procedurami postępowania w przypadku zdarzeń kryzysowych;
- możliwość przećwiczenia procedur postępowania poprzez udział w ćwiczeniach organizowanych przez starostów jak i ćwiczeniach własnych z udziałem ich przedstawicieli;
- informacje o zdarzeniu na terenie powiatu a w szczególności o zamiarze wnioskowania o wsparcie działań przez wojsko, w tym przypadku niezaprzeczną korzyścią jest fakt wpłynięcia do jednostki informacji wyprzedzającej oficjalne wezwanie.

Jednocześnie wskazane jest delegowanie do zespołów reagowania kryzysowego (zespołów reagowania) przedstawiciela jednostki wojskowej.

Lokalizacja – jest ona ściśle związana z miejscem stacjonowania jednostki i dotyczy ona bezpośrednio zagrożeń jakie tam występują.

Wymienione kryteria są ściśle powiązane z sposobami wprowadzania wydzielonych sił i środków z jednostek wojskowych do działań reagowania kryzysowego. Zgodnie z obowiązującą procedurą wprowadzania wyróżnia się trzy sposoby: podstawowy, alarmowy i nakazowy. Realizuje się je poprzez:

Sposób podstawowy – przedstawiciel określonego szczebla administracji samorządowej, gdzie nastąpiło zagrożenie – powiadamia ogniwa nadrzędne (do wojewody włącznie), a te, za pośrednictwem wojewódzkiego sztabu wojskowego na terenie którego powstało zagrożenie, powiadamiają Dowództwo Okręgu Wojskowego, informują o siłach i środkach wymaganych do realizacji określonych działań.

Jednostka przystępuje do akcji na rozkaz dowódcy okręgu. Sposób ten stosuje się w sytuacji narastającego kryzysu i stopniowego wprowadzania sił i środków.

Sposób alarmowy – dowódca jednostki wojskowej w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej lub możliwości wystąpienia jej skutków na obszarze stacjonowania jednostki lub w jej sąsiedztwie przystępuje do działania samodzielnie lub w przypadkach szczególnych, na zapotrzebowanie terenowych władz administracyjnych, wprowadza do akcji wyznaczone (wydzielone) siły i środki.

Sposób nakazowy – włączenie się pododdziałów do akcji następuje na podstawie rozkazu dowódcy Okręgu Wojskowego, Korpusu. Wydzielone siły i środki wykonują zadania stawiane przez upoważnionych przedstawicieli administracji państwowej lub kierujących akcją, pozostając pod dowództwem swoich przełożonych. W sposobie nakazowym musi być wskazane źródło odtwarzania poniesionych kosztów i środków materiałowych (dotyczy osób funkcyjnych niebędących dysponentami środków finansowych).

Jak dotąd wspominałem tylko o konieczności realizacji wspólnych szkoleń, skupiając się na zakresie działania jednostki wojskowej. Dla przypomnienia i dopełnienia obrazu chciałem przytoczyć kilka faktów, które wynikają z zadań stojących przed administracją.

Szkolenie oparte jest na:

wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 18 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i sposobów szkolenia z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej aparatu wykonawczego i pracowników organów kierowania w województwie, powiecie, gminie i zakładzie pracy.

W myśl cytowanych wytycznych szkolenie realizowane jest w celu:

- 1) nabywania umiejętności współdziałania organów administracji publicznej z odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi ochrony ludności i obrony cywilnej oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi podczas planowania i rozwiązywania sytuacji kryzysowych,
- 2) przygotowania organów administracji rządowej i samorządowej oraz pracowników urzędów i zakładów pracy do wykonywania zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej,

- 3) kształtowania świadomości osób nim objętych poprzez doskonalenie znajomości i wykonywania zadań w zakresie obrony cywilnej, a także doskonalenie kierowania i zarządzania w sytuacjach zagrożeń.

Szkolenie realizowane jest w formach: szkolenia podstawowego, doskonalącego i ćwiczeń. Szczególną uwagę chciałem zwrócić na szkolenie doskonalące i ćwiczenia, które to formy nadają się doskonale do realizacji wspólnego szkolenia zarówno przez organy administracji jak i jednostki wojskowe. Szkolenie doskonalące prowadzi się w formie wykładów, gier decyzyjnych, warsztatów, narad, itp. Powinno być poświęcone przede wszystkim doskonaleniu wiedzy i umiejętności szkolonych w zakresie zadań realizowanych na określonych stanowiskach pracy w merytorycznych komórkach organizacyjnych urzędów /zakładów pracy/, a także w strukturach rozwijanych na wypadek sytuacji kryzysowych. Szkolenie doskonalące organizowane jest na podstawie planów rocznych, zatwierdzonych przez właściwych terenowo szefów obrony cywilnej, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych rejonów (regionów, instytucji). Ćwiczenia z zakresu ochrony ludności, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego organizowane są według potrzeb, na podstawie rocznych planów zatwierdzonych przez właściwych terenowo szefów obrony cywilnej. W ramach szkolenia doskonalącego i ćwiczeń szkolone są zespoły reagowania (zespoły reagowania kryzysowego), uwzględniając w zależności od szczebla administracji tworzone w nich grupy robocze (zwłaszcza o charakterze stałym).

Reasumując, za najbardziej korzystną formę wspólnego cywilno – wojskowego szkolenia do reagowania kryzysowego w powiecie należy uznać ćwiczenie oraz szkolenie doskonalące w formie gry decyzyjnej.

W Siłach Zbrojnych RP ćwiczenia traktowane są jako najbardziej zbliżona do realiów, forma praktycznego szkolenia dowództw i wojsk a w tym konkretnym przypadku zgrania sztabu kryzysowego administracji samorządowej z dowództwem jednostki wojskowej realizującej zadania reagowania kryzysowego. W ramach ćwiczeń, ćwiczący, na podstawie umownej sytuacji kryzysowej i otrzymanego zadania, działając w określonym czasie, uczą się oraz doskonalą umiejętności rozwiązywania złożonych problemów wynikających z zaistniałej sytuacji oraz

dowodzenia i zarządzania w czasie przygotowania i prowadzenia działań reagowania kryzysowego.

Nawiązując do tematu sympozjum chciałem zwrócić uwagę na jeden bardzo istotny problem, zarówno z punktu widzenia wojska jak i administracji – relacje pomiędzy stronami w przypadku wprowadzenia zarówno stanu wyjątkowego jak i stanu wojennego. Pamiętajmy, że administracja bez względu na sytuację jest zobowiązana do wykonywania swoich stałych zadań a armia do postawionych przednią. Jedni i drudzy mają obowiązek w stosunku do obywateli swojego państwa. Pomijam tu proces mobilizacji, chce tylko powiedzieć, że kiedyś ci ludzie i sprawująca tam władzę administracja może się znaleźć pomiędzy „ pierwszym rzutem a odwodem dowódcy na drodze rokadowej” i właśnie do tej sytuacji wszyscy musimy być przegotowani. Przytoczę § 2. pkt 2. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 w sprawie szkolenia obronnego, w którym jest napisane:

§ 2. Szkolenie obejmuje:

2) kształtowanie umiejętności współdziałania organów i jednostek administracyjnych wykonujących zadania obronne z odpowiednimi dowództwami i jednostkami organizacyjnymi Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i wojsk sojuszniczych.

Jak państwo widzą znów wracamy do problemu wspólnych szkoleń i ćwiczeń lecz w innych realiach o których nam zapomnieć nie wolno. Udział przedstawicieli administracji w określonych etapach ćwiczeń czy też treningów sztabowych pozwoli sztabowi jednostki uzmysłwić sobie, że na terenie działań bojowych nie są tylko żołnierze, a administracji, że armia musi wykonać zadania, do których jest powołana.

Jako podsumowanie mojego wystąpienia pozwolę sobie sprecyzować jeden wniosek. Bezpieczeństwo obywateli naszego państwa jest obowiązkiem nas wszystkich i nikt nie może go z nas zdjąć, dlatego tak bardzo ważnym jest wspólne przygotowanie do tego, co może nas spotkać zarówno ze strony matki natury jak i tych, którzy zniszczenie i śmierć uważają za swoje formy walki politycznej. Każda metoda, która przygotuje nas na spotkanie z rzeczywistością jest dobra, a jeżeli doświadczenia 2 Brygady Obrony Terytorialnej znajdą zrozumienie i zainteresowanie w innych jednostkach wojskowych, to misja żołnierzy 2 BOT została spełniona.

Dziękuję Państwu za uwagę.

OBSZARY WSPÓLDZIAŁANIA LĄDOWYCH WOJSK OPERACYJNYCH I WOJSK WSPARCIA KRAJOWEGO

Płk dr Grzegorz SOBOLEWSKI

ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRY SZTUKI OPERACYJNEJ I TAKTYKI WWLąd AON

Sukces w działaniu zespołowym, a takim niewątpliwie jest walka zbrojna, możliwy jest tylko przy połączeniu wysiłków wszystkich uczestniczących w niej podmiotów. To połączenie wysiłków nosi zwykle miano **współdziałania**. Jest on rozumiany jako kooperacja pozytywna, działanie wielopreżmiotowe, którego uczestnicy wzajemnie sobie pomagają²⁹. Najbardziej znaną definicję terminu współdziałanie zawiera *Leksykon wiedzy wojskowej*, w którym możemy przeczytać, iż *współdziałanie polega na uzgodnionym ześrodkowaniu wysiłków i działań ... co do zadań, czasu i miejsca ... w myśl ogólnego zamiaru osiągnięcia celu operacji*³⁰. Podobnie współdziałanie określił Z. Galewski jako „uzgodnione w czasie i przestrzeni wysiłki wszystkich uczestników walki na rzecz osiągnięcia wspólnego celu”³¹.

Reasumując powyższe wyjaśnienia można stwierdzić, że *współdziałanie wojsk operacyjnych z jednostkami wojsk wsparcia krajowego to uzgodniona pomoc w osiąganiu wspólnych celów. Wyrażać się to będzie ze strony wojsk wsparcia krajowego pomocą walczącym lądowym wojskom operacyjnym w realizacji zadań na polu walki poprzez wzajemne świadczenie określonych „usług” o charakterze wsparcia działań, zapewnienia swobody działania, poprzez działania militarne w odniesieniu do miejsca i czasu w myśl przyjętej koncepcji walki.*

W świetle tego określenia współdziałanie polega na uzgodnionym, co do celu, czasu i miejsca użycia sił i środków wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego w celu jak najlepszego wykonania określonego zadania. Jego istotą jest wspólne, skoordynowane działanie wykonawców w realizacji ustalonego celu. Zapewnia to efektywne wykorzystanie możliwości wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego

²⁹ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Wrocław 1978, s. 273.

³⁰ *Leksykon ...*, s. 496. Por. *Słownik podstawowych terminów wojskowych*, Warszawa 1977, s. W-14.

³¹ Z. Galewski, *Współdziałanie na polu walki*, Warszawa 1983, s. 13.

oraz sił układu niemilitarnego, a także warunków terenowych podczas wykonywania zadań w ramach operacji obronnej.

Z istotą współdziałania związany jest jego cel. Na skutek udzielania sobie pomocy przez uczestników walki z przeciwnikiem, wynik wspólnego działania będzie inny niż by wojska operacyjne i wsparcia krajowego działały autonomicznie. Zatem współdziałanie wojsk obu komponentów wojsk lądowych spełni swój cel, gdy uzyskany zostanie efekt większy niż sumaryczny wynik indywidualnego działania poszczególnych uczestników wspólnych działań. Dlatego też motywem współdziałania, jest pewność uzyskania korzyści w porównywaniu z działaniem samodzielnym.

W sytuacji, gdy w rozległym obszarze odpowiedzialności ograniczonymi siłami trzeba realizować szereg zadań, warunkiem sukcesu jest uzyskanie pozytywnego efektu współdziałania. Dlatego podczas ewentualnych działań wojennych wojska operacyjne i wsparcia krajowego, powinny maksymalnie wykorzystywać swe możliwości bojowe, eliminować lub minimalizować niekorzystny wpływ swego działania na czynności współdziałającego oraz wyrównywać słabe strony swoich wojsk walorami współdziałających.

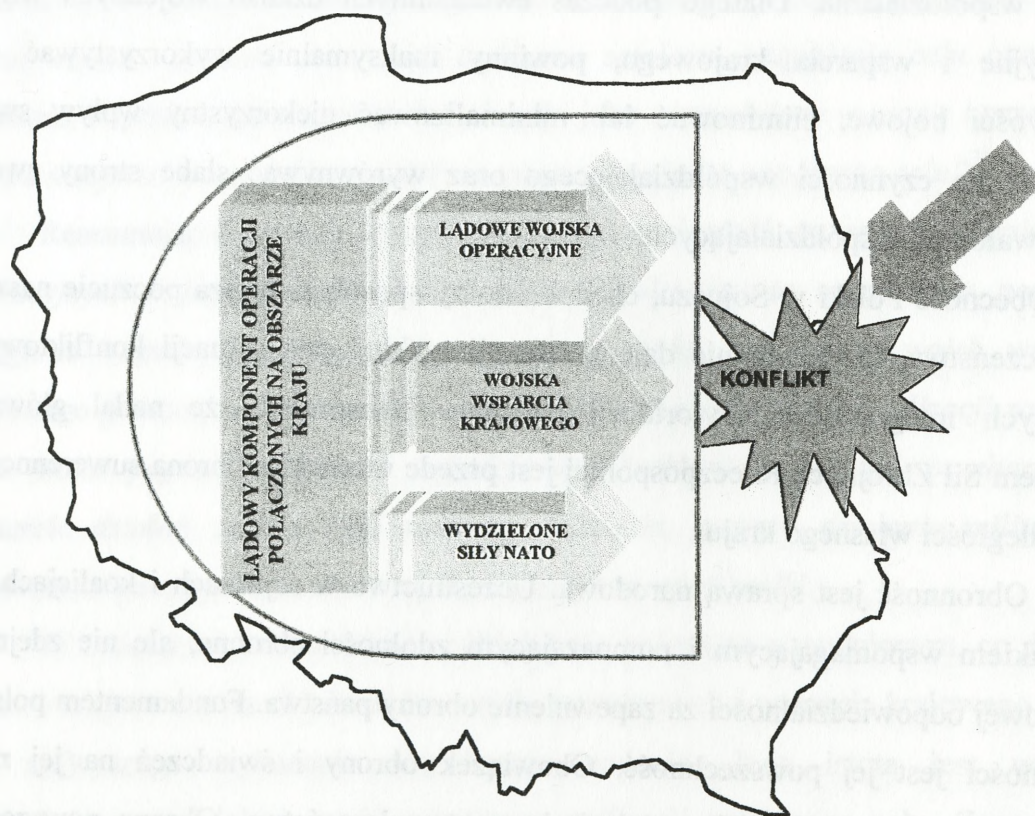
Obecność Polski w Sojuszu, choć w istotny sposób zwiększa poczucie naszego bezpieczeństwa, to jednak nie daje gwarancji wykluczenia sytuacji konfliktowych, grożących integralności terytorialnej państwa. Oznacza to, że nadal głównym zadaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej jest przede wszystkim obrona suwerenności i niepodległości własnego kraju.

Obronność jest sprawą narodową. Uczestnictwo w sojuszach i koalicjach jest czynnikiem wspomagającym i pomnażającym zdolności obronne, ale nie zdejmuje narodowej odpowiedzialności za zapewnienie obrony państwa. Fundamentem polskiej obronności jest jej powszechność. Obowiązek obrony i świadczeń na jej rzecz spoczywa na wszystkich obywatelach i strukturach państwa. Obrona powszechna zakłada w razie wojny zespolenie w jeden system działań wysiłków całego narodu i wszystkich jego struktur państwowych, militarnych i niemilitarnych – w tym mobilnych wojsk operacyjnych, masowo rozwijanych na czas wojny wojsk obrony terytorialnej, odpowiednio przygotowanych ogniw niemilitarnych, wykorzystujących

naturalne zasoby, walory obronne, a także operacyjnie przygotowaną infrastrukturę kraju – oraz zaangażowanego w obronę Polski potencjału sojuszniczego.

Doświadczenia historyczne, a głównie wnioski z wojen i współczesnych konfliktów wskazują, że skuteczność zapewnienia bezpieczeństwa kraju wzrasta przez racjonalne wykorzystanie atutów własnego terytorium. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w założeniach obronnych państwa, gdzie postrzegana jest potrzeba łączenia wysiłków wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego, a w szczególności wojsk obrony terytorialnej.

Polska jako państwo posiadające obronną doktrynę militarną ma możliwość przygotowania zawczasu oraz wykorzystania sił, środków i sposobów walki zbrojnej zapewniających skuteczne przeciwstawienie się agresji przeważających sił przeciwnika (rysunek 1).

Rys.1. Siły i środki wojsk lądowych do obrony RP w przypadku konfliktu

Mając na uwadze, iż na wypadek nagłej agresji zbrojnej przeciwnika na nasze terytorium odpowiedzią będzie połączona operacja obronna. W pierwszej jej fazie operacja prowadzona będzie w głównej mierze narodowymi siłami z częściowym

tylko wsparciem sił NATO. Poprzez działanie tych sił będziemy tworzyli warunki wejścia do walki zasadniczych sił Sojuszu. Lądowy komponent będą więc tworzyły: wojska operacyjne, wojska wsparcia krajowego, siły wsparcia Sojuszu Północnoatlantyckiego, niemilitarne ogniwa obronne oraz przygotowane społeczeństwo do wsparcia sił zbrojnych, a także stawiania czynnego i biernego oporu.

Lądowy komponent sił zbrojnych składający się z wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego staje się koniecznością. Wielorakość zadań, jakie należy wykonać na wypadek zaistnienia kryzysu czy wojny powoduje, iż same wojska operacyjne są niewystarczające. Dlatego też wielu członków NATO posiada wysokomobilne wojska operacyjne, jak też szeroko rozbudowaną strukturę wojsk wsparcia krajowego. W naszym kraju coraz częściej omawiane są koncepcje posiadania niewielkich, ale dobrze wyszkolonych i wyposażonych wojsk operacyjnych i coraz więcej uwagi przywiązuje się do roli wojsk terytorialnych w systemie obronnym państwa. Dostrzegane jest ich znaczenie w przyszłych operacjach na obszarze kraju. Rodzi to jednak pytanie: *Jaka jest dalsza perspektywa wspólnych działań taktycznych, manewrowych prezentujących znaczną siłę rażenia lądowych wojsk operacyjnych i „przywiązanych” do wyznaczonych obszarów obrony wojsk obrony terytorialnej?*

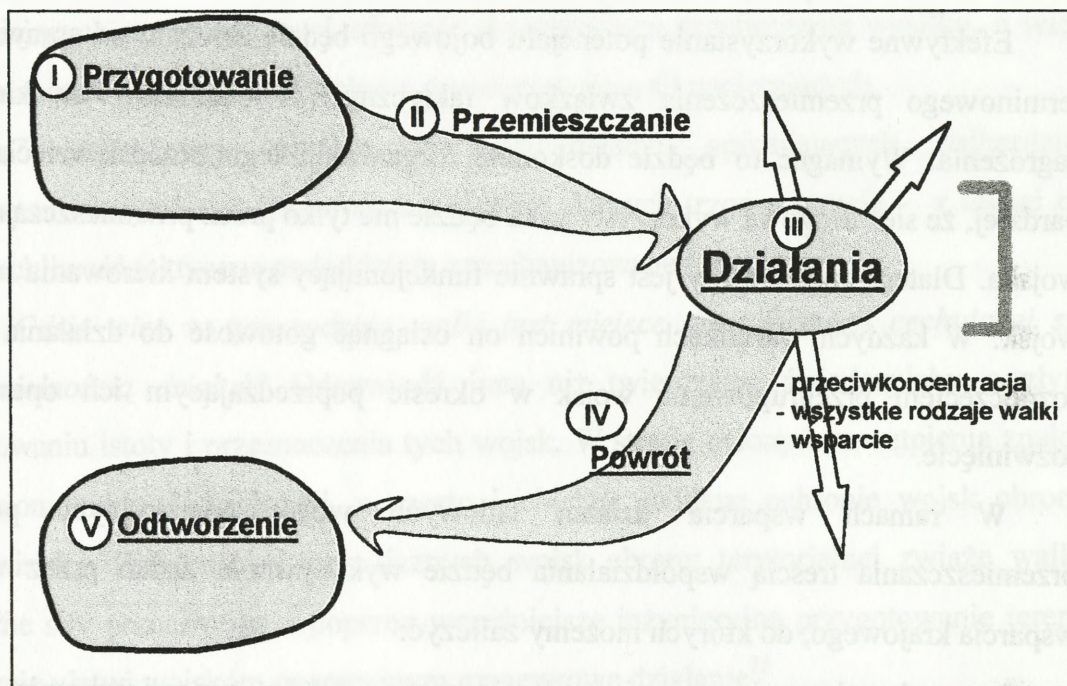
Poszukując odpowiedzi na postawione pytanie musimy mieć świadomość, iż lądowe wojska operacyjne, w obecnym kształcie, mają ograniczone możliwości samodzielnego wykonywania zadań obronnych w przypadku agresji potencjalnego przeciwnika. Prowadzona restrukturyzacja naszych sił zbrojnych oraz pojawienie się w strukturze wojsk lądowych komponentu – jednostek obrony terytorialnej, wymusza potrzebę wypracowania założeń wspólnych działań. Istnieje, zatem konieczność uzupełnienia wysiłku wojsk operacyjnych, działaniami masowej terytorialnej formacji zbrojnej. Użycie tych wojsk pozwoli wojskom operacyjnym skupić wysiłek na rozstrzygających kierunkach do osiągnięcia celu walki. Raz jeszcze należy podkreślić, iż doświadczenia historyczne, a głównie wnioski z wojen i współczesnych konfliktów wskazują, że skuteczność zapewnienia bezpieczeństwa kraju wzrasta przez racjonalne wykorzystanie atutów własnego terytorium. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w założeniach obronnych państwa, gdzie postrzegana jest potrzeba łączenia wysiłków wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. Z założeń wynikają cele

walki, transponowane bezpośrednio na zadania dla różnych wykonawców. Cele i zadania rzutują na struktury, uzbrojenie i wyposażenie wojsk, w tym także na taktykę działania wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. Dla zobrazowania powyższych twierdzeń i nawiązując do wątku dotyczącego koncepcji działań zbrojnych należy odnieść się także do kwestii obrony powszechnej. Była ona między innymi przyczyną powstania wojsk obrony terytorialnej, które różnią się od wojsk operacyjnych przede wszystkim jakością uzbrojenia, manewrowością oraz terytorialnością działań. Cechy te spowodują, że walka przybierze charakter „dwuwarstwowy”. Warstwę pierwszą stanowić będą wojska obrony terytorialnej, organizujące działania w przygotowanych wcześniej wyznaczonych im rejonach odpowiedzialności i warstwę drugą – nowoczesne, manewrowe wojska operacyjne, których dotychczasowa rola zostanie zawężona do zadań o priorytetowym, decydującym znaczeniu. Przewidywać, więc należy możliwość zwiększenia obszaru odpowiedzialności przewidzianego wojskom lądowym poprzez uwzględnienie rejonów odpowiedzialności wojsk obrony terytorialnej oraz wzrostu zadań związanych z dowodzeniem siłami o różnym przeznaczeniu i możliwościach³².

Analiza konfliktów w Iraku, Afganistanie, w byłej Jugosławii lub w Zatoce Perskiej, wskazuje, iż współczesne operacje militarne, niezależnie od ich celu rodzaju bądź miejsca mają charakter operacji połączonych. W dniu dzisiejszym już nie wystarczają siły lądowe wsparte lotnictwem do osiągnięcia celu operacji. Jak wskazują wnioski z wymienionych ostatnich konfliktów współczesne operacje, to potrzeba i możliwość równoległego prowadzenia działań w wymiarze lądowym, powietrznym, a niekiedy także morskim w całym obszarze operacyjnym. Tak, więc przyszłe, możliwe operacje militarne będą nabrały charakteru operacji połączonych, w których będą brały różne rodzaje sił zbrojnych. W zależności od rodzaju celu operacji udział w niej poszczególnych rodzajów sił zbrojnych może być różny. Jednakże w większości znanych już i prawdopodobnych operacji szczególną rolę spełniały i będą nadal spełniać wojska lądowe. Dotyczy to zwłaszcza operacji obronnych, gdzie głównym celem jest powstrzymanie przeciwnika, obniżenie jego potencjału bojowego i utrzymanie (odzyskanie) własnego terytorium.

³² W. Lidwa, *Determinanty zmian w taktyce*, wykład habilitacyjny, Warszawa 2000.

Wobec powyższego, w wypadku zagrożenia naszego kraju, dla zapewnienia integralności państwa może być realizowana narodowa, sojusznicza bądź wielonarodowa operacja połączona.³³ Wymienione rodzaje operacji prowadzone są dla osiągnięcia celu politycznego, jej rezultatem musi być uzyskanie rozstrzygnięcia, a więc stanu, jaki zamierza się osiągnąć w wyniku działań militarnych.³⁴ Taki stan rzeczy wpływa decydująco na kształt i treść operacji. W ramach sojuszniczej operacji połączonej wyróżnia się pięć zasadniczych faz (rysunek 2).

Rys. 2. Fazy operacji połączonej

W zależności od przewidywanego przebiegu działań wojennych wojska operacyjne i wsparcia krajowego mogą wspólnie wykonywać zadania poszczególnych fazach operacji.

Podczas koncentracji lądowych wojsk operacyjnych w rejonach wyjściowych do operacji, manewrowe jednostki obrony terytorialnej (głównie brygady OT) powinny prowadzić działania osłonowe wspólnie z siłami Straży Granicznej, Żandarmerii oraz batalionami fortecznymi i ochrony obiektów, dyslokowanymi w strefie nadgranicznej.

³³ SOJUSZNICZE OPERACJE POŁĄCZONE - obrona kolektywna jednego z państw NATO lub całego Sojuszu wynikające z/lub spoza Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Są podstawową formą działań zbrojnych Sojuszu, WIELONARODOWE OPERACJE POŁĄCZONE prowadzone są z udziałem państw sojuszniczych oraz partnerskich. NARODOWA OPERACJA POŁĄCZONA prowadzona jest siłami jednego państwa, jednak wydaje się ze względów politycznych, technicznych, ekonomicznych mało prawdopodobne, OP – 01.

³⁴ Allied Joint Doctrine AJP-01(B), p.0207 i 0308.

Ich celem powinno być umożliwienie wojskom operacyjnym przeprowadzenia mobilizacji oraz przyjęcia ugrupowania stosownie do zamiaru operacji. Zadania osłony wykonywane na korzyść lądowych wojsk operacyjnych polegać będą na zapobieganiu przenikania sił dywersyjnych i rozpoznawczych przeciwnika na obszar kraju oraz ochronie rejonów ześrodkowania. W tym okresie jednostki obrony terytorialnej powinny też przygotowywać zapory i niszczenia na prawdopodobnych kierunkach uderzeń przeciwnika oraz rozbudowywać rejonny i rubież obrony.

Efektywne wykorzystanie potencjału bojowego będzie zależało od sprawnego i terminowego przemieszczenia związków taktycznych i oddziałów na kierunek zagrożenia. Wymagać to będzie doskonałej organizacji tego przedsięwzięcia, tym bardziej, że sieć drogowa wykorzystywana będzie nie tylko przez przemieszczające się wojska. Dlatego nieodzowny jest sprawnie funkcjonujący system kierowania ruchem wojsk. W każdych warunkach powinien on osiągnąć gotowość do działania przed rozpoczęciem przegrupowania wojsk w okresie poprzedzającym ich operacyjne rozwinięcie.

W ramach wsparcia działań lądowych wojsk operacyjnych podczas przemieszczania treścią współdziałania będzie wykonywanie zadań przez wojska wsparcia krajowego, do których możemy zaliczyć:

- zabezpieczenie rejonów rozmieszczenia, dróg przemieszczania przed niespodziewanym atakiem grup dywersyjnych, sabotażowych i innych grup zakłócających prawidłowy przebieg marszu;
- organizowanie patroli i włączanie ich w skład ubezpieczeń marszowych i ubezpieczeń postoju;
- organizowanie posterunków ochronnych w newralgicznych miejscach na drogach marszu wojsk operacyjnych (mosty, przeprawy itp.)
- organizowanie przedsięwzięć przeciwdywersyjnych i posterunków kontroli ruchu drogowego; prowadzenie rozpoznania rejonów ześrodkowania wojsk;
- zwalczanie grup dywersyjno-rozpoznawczych atakujących obiekty komunikacyjne, komuny maszerujących wojsk i wojska w rejonach ześrodkowania.

Sprawne przegrupowanie lądowego komponentu do wyznaczonych pasów i rejonów odpowiedzialności to istotny, ale zaledwie początkowy etap działań taktycznych w operacjach połączonych. Pierwsza część tych operacji w zależności od zagrożenia oraz zamiaru jej rozegrania, prowadzona będzie w pasie przygranicznym jako **działania opóźniające**.

Aby skutecznie zrealizować zadania przy znanym powietrzno-lądowym charakterze działań zaczepnych przeciwnika, siły wydzielone do prowadzenia działań opóźniających cechować musi zdolność do szybkiego przenoszenia wysiłku, a więc duża manewrowość porównywalna z manewrowością sił nacierających.

Z powyższego wynika, że do działań opóźniających najbardziej predysponowanymi są zgrupowania taktyczne, których trzon stanowią - z uwagi na swą ruchliwość taktyczną pododdziały zmechanizowane i pancerne.

Gdzie więc w tym rodzaju walki jest miejsce dla formacji cechującej się terytorialnością działań? Odpowiedź inna niż twierdząca, świadczyłaby o złym pojmowaniu istoty i przeznaczenia tych wojsk. W strefie osłony bez wątpienia znajdują się rejon odpowiedzialności, a często i obiekty poddane ochronie wojsk obrony terytorialnej. Działanie w nich licznych wojsk obrony terytorialnej zwięże walkę znaczne siły przeciwnika a poprzez wcześniejsze inżynieryjne przygotowanie terenu znacznie ułatwi wojskom operacyjnym manewrowe działanie³⁵.

Prowadzenie rozpoznania, fortyfikacyjna rozbudowa terenu, budowa zapór i niszczeń, ubezpieczenia, obrona wytypowanych obiektów, a także prowadzenie działań nieregularnych na tyłach nacierających wojsk, to znaczący wkład w osiągnięciu celu działań opóźniających. Tak pojmowana rola wojsk obrony terytorialnej w działaniach opóźniających będzie istotnie ograniczać zakres ich zadań operacyjnym wojskom lądowym, pozostawiając te o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia celu prowadzonych działań.

Stałe rejon odpowiedzialności wojsk obrony terytorialnej sprawiają, iż wojska operacyjne wchodząc do wyznaczonego pasa (rejonu) nie wchodzą na „ziemię niczyją” lecz na ziemię będącą obszarem działań wojsk obrony terytorialnej.³⁶ Jeśli

³⁵ W. Lidwa, Działania taktyczne wojsk operacyjnych w warunkach współdziałania z obroną terytorialną, materiały z konferencji, Warszawa 1997, s. 6.

³⁶ W. Lidwa, Działania taktyczne ..., s. 11.

siły te przejmą na siebie część zadań zabezpieczających i wspomagających, to wojskom operacyjnym pozostaną do wykonania zadania o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia celu działania.

W **działaniach obronnych** wojska operacyjne w warunkach wzmocnienia go siłami obrony terytorialnej koncepcja prowadzenia obrony powinna być oparta na jak najefektywniejszym wykorzystaniu walorów posiadanych sił i środków. Dlatego też wojska obrony terytorialnej są predysponowane do wykonywania pewnych zadań w stosunku do efektywniejszego wykorzystania wojsk operacyjnych w innych przedsięwzięciach. Zadania, które mogą być domeną wojsk obrony terytorialnej w przypadku przygotowywania i prowadzenia obrony są następujące:

- wsparcie w przystosowaniu terenu i wykorzystaniu jego walorów w myśl koncepcji prowadzenia działań obronnych poprzez budowę, zapór i przygotowanie niszczek fortyfikacyjnych rejonu obrony przygotowanie i obsadzenie kolejnych rubieży w głębi obrony;
- prowadzenie działań obronnych na kierunkach pomocniczych, zabezpieczając jednocześnie skrzydła i luki;
- skuteczna obrona miejscowości, terenów lesisto-jeziornych i górzystych w pasie obrony;
- udział w lokalizacji, blokowaniu i likwidacji desantu przeciwnika oraz prowadzenie działań przeciwdywersyjnych;
- udzielenie informacji o terenie (istniejącej już infrastrukturze obronnej) w pasie (rejonie) obrony jak również po stronie przeciwnika;
- prowadzenie działań nieregularnych;
- udział w zapewnieniu swobody manewru poprzez utrzymanie dróg manewru, zabezpieczeniu rubieży wejścia do walki, wykonywaniu przejść w zaporach przeciwnika, itp.;
- ochrona i obrona ważnych obiektów w pasie (rejonie) obrony;
- udział w zabezpieczeniu logistycznym, jak też przedsięwzięciach zabezpieczenia bojowego.

Prowadzenie obrony w warunkach współdziałania z siłami obrony terytorialnej pozwala uzyskać większe nasycenie sił w rejonach kluczowych obrony. Uzyskana w

ten sposób spoistość obrony i umiejętna koncentracja ognia oraz właściwe wkomponowanie w teren zapór inżynierskich w połączeniu z oddziaływaniem elektronicznym powinno być tym czynnikiem, który wraz z pododdziałami broniącymi pierwszej pozycji obronnej załamie natarcie przeciwnika przed przednią linią obrony.

Natomiast kierunki pomocnicze, mało prawdopodobne do prowadzenia natarcia przez przeciwnika, z powodzeniem mogą być broniące przez wojska obrony terytorialnej samodzielnie lub wspólnie z wojskami operacyjnymi.

Takimi obiektami są miasta i miejscowości w pasie obrony wojsk operacyjnych, gdzie wojska terytorialne posiadają formacje typu bataliony forteczne. Posiadanie takiego atutu pozwala odciążyć wojska operacyjne oraz zapewnia skuteczną obronę obiektów miejskich. O skuteczności obrony miast przez wojska terytorialne przekonuje nas zarówno wiele przykładów historycznych, jak też uporczywa niedawna obrona Groznego przez bojowników czeczeńskich, którzy mimo tak długotrwałej ofensywy i przeważających sił wojsk rosyjskich uzyskali tak dużą skuteczność obrony. Innymi rejonami, gdzie wojska terytorialne skutecznie i z powodzeniem mogą prowadzić działania obronne są tereny górzyste i lesisto-jeziorne.

Charakter działania potencjalnego przeciwnika skłania, iż należy liczyć się z koniecznością prowadzenia równoległej walki z grupami desantowo-szturmowymi, taktycznymi desantami powietrznymi przeciwnika lub jego grupami dewersyjnymi, oddziałami wydzielonymi, obejścia, czy też oddziałami rajdowymi. Są one obecnie nieodłącznym komponentem nacierających zgrupowań pancerno-zmechanizowanych. Analiza założeń teoretycznych przekonuje nas, iż nacierający używa wyżej wymienionych elementów ugrupowania w głębi broniących się wojsk wytwarzając ognisko walki zmierzając do rozproszenia wysiłku broniących się wojsk, by tym samym stworzyć sobie warunki do pokonania przedniej linii obrony i późniejszego kontynuowania natarcia w szybszym tempie.

W tych sytuacjach coraz częściej dostrzega się wojska terytorialne jako liczącego się partnera lądowych wojsk operacyjnych w walce z desantem przeciwnika lub blokowanie i zwalczanie oddziałów wydzielonych, oddziałów obejścia, czy też oddziałów rajdowych itp.

Kolejnym etapem w ramach obronnej operacji połączonej będą działania zaczepne, poprzedzone działaniami opóźniającymi i obronnymi, doprowadzić mają do rozbicia przeciwnika i odzyskania utraconego terenu, czyli doprowadzić do osiągnięcia celu operacji obronnej. Warunkiem koniecznym jest jednak posiadanie zarówno silnej defensywy, jak też siły do wykonania uderzenia.

Zakładając, że poprzez natarcie odzyskiwać będziemy utracony obszar, to rolę wojsk obrony terytorialnej w tym rodzaju walki widzieć można w dwóch aspektach: zapewnieniu swobody podejścia i rozwinięcia wojsk podczas przechodzenia do natarcia z marszu, oraz współdziałania z wojskami obrony terytorialnej prowadzącymi działania nieregularne i walczącymi w okrążeniu w głębi ugrupowania przeciwnika.

Pierwsze z przedstawionych zadań stworzyć może stosunkowo komfortową sytuację wojskom operacyjnym, polegającą na przygotowaniu i utrzymaniu dróg podejścia przez rejony odpowiedzialności, osłonie tych dróg, a także wykonanie niektórych prac inżynierskich na rubieżach rozwijania, w rejonach stanowisk ogniowych środków wsparcia oraz przed rubieżą ataku. W tworzonym ugrupowaniu do natarcia pozwoli to na zmniejszenie sił wydzielonych do ubezpieczenia przemieszczających się wojsk i technicznego utrzymania dróg. Łatwiej będzie można rozstrzygnąć wiele problemów logistycznych. Jeśli zaś chodzi o prowadzenie natarcia, to na jego przebieg niewątpliwie wpływ wywrą działania prowadzone w głębi ugrupowania przeciwnika. Zaangażowanie go w walkę z wojskami okrążonymi i prowadzącymi działania nieregularne, spowoduje zmniejszanie ilości sił i środków na przednim skraju obrony, co zapewne nie pozostanie bez wpływu jej pokonanie i późniejsze rozwijanie natarcia.

Przypuszczać należy, że nacierającym wojskom określać można będzie obiekty do opanowania głębiej niż dotychczas, będą okoliczności sprzyjające częstszemu stosowaniu oddziałów wydzielonych i desantów taktycznych głównie w celu rozsadzenia obrony od wewnątrz i tworzenia warunków dla dynamizowania swych działań zaczepnych. To zapewne wpłynie na potrzebę tworzenia większej liczby odwodów. Wiązałoby się to jednak z koniecznością pełnego usamodzielnienia taktyczno-ogniowego tworzonych zgrupowań. Sygnalizowany zaledwie problem

wymaga szczegółowego rozpatrzenia, aby działanie obydwu składników sił zbrojnych dawało efekt synergiczności.

Reasumując, potrzeby lądowych wojsk operacyjnych narodowych i sojuszniczych oraz możliwości i uwarunkowań ich wsparcia przez wojska wsparcia krajowego można przypuszczać, iż obszarem wspólnych działań obu komponentów może być:

➤ *tworzenie dogodnych warunków do rozwinięcia i wsparcie działań narodowych wojsk operacyjnych:*

- zabezpieczenie rozwinięcia i przegrupowania wojsk operacyjnych w rejonu i pasy działania;
- prowadzenie działań opóźniających i obronnych na drugorzędnych kierunkach uderzeń przeciwnika;
- skuteczna obrona miast i terenów lesisto-jeziornych oraz terenów górzystych;
- rozbudowa inżynieryjna rubieży i rejonów na rzecz wojsk operacyjnych oraz ochrona i obrona urządzeń logistycznych oraz transportów;
 - udział zarówno w zabezpieczeniu logistycznym, jak też przedsięwzięciach zabezpieczenia bojowego.

➤ *zabezpieczenie przyjęcia i wsparcie działań wojsk NATO:*

- zabezpieczają infrastrukturę dla wojsk NATO poprzez zapewnienie ochrony i obrony rejonów, lotnisk oraz miejsc przejścia bazowania, a także dróg przegrupowania sił NATO;
- zabezpieczają przegrupowanie ruchu wojsk w wyznaczonych ciągach komunikacyjnych;
- prowadzą rozbudowę inżynieryjną terenu /z wykorzystaniem potencjału układu niemilitarnego/ dla potrzeb wojsk Sojuszu głównie w głębi operacyjnej i strategicznej;

➤ *udział w militarnej osłonie strategicznej własnego terytorium w przypadku wojny koalicyjnej poza granicami kraju;*

- wszechstronne wsparcie i zabezpieczenie działań wydzielonych wojsk operacyjnych przewidzianych do zadań poza terytorium Polski;

- ochronę i obronę oraz zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania ważnych obiektów infrastruktury obronnej na obszarze kraju.

Lądowy komponent sił zbrojnych składający się z wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego występuje w wielu krajach europejskich, w tym także wśród członków NATO. Ich rola i znaczenie w systemach obronnych państw są zróżnicowane. Wynika to z przyjętych strategii obronnych, położenia geopolitycznego, tradycji itp. Wszędzie jednak spełniają one istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa w okresie zagrożenia, kryzysu i wojny.

Osiągnięcie sukcesu w walce uzależnione jest między innymi od wszechstronnego i solidnego wsparcia nie tylko logistycznego, lecz również bojowego, które wojska operacyjne mogą uzyskać przez umiejętne wykorzystanie atutów (walorów), jakie posiadają wojska wsparcia krajowego.

WYBRANE ASPEKTY SYSTEMU DOWODZENIA BRYGADY OBRONY TERYTORIALNEJ

mjr dypl. Jerzy SŁOWIK

ZAKŁAD SYSTEMÓW DOWODZENIA
I METODYKI SZKOLENIA DOWÓDZTW

INSTYTUTU ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA WWLąd AON

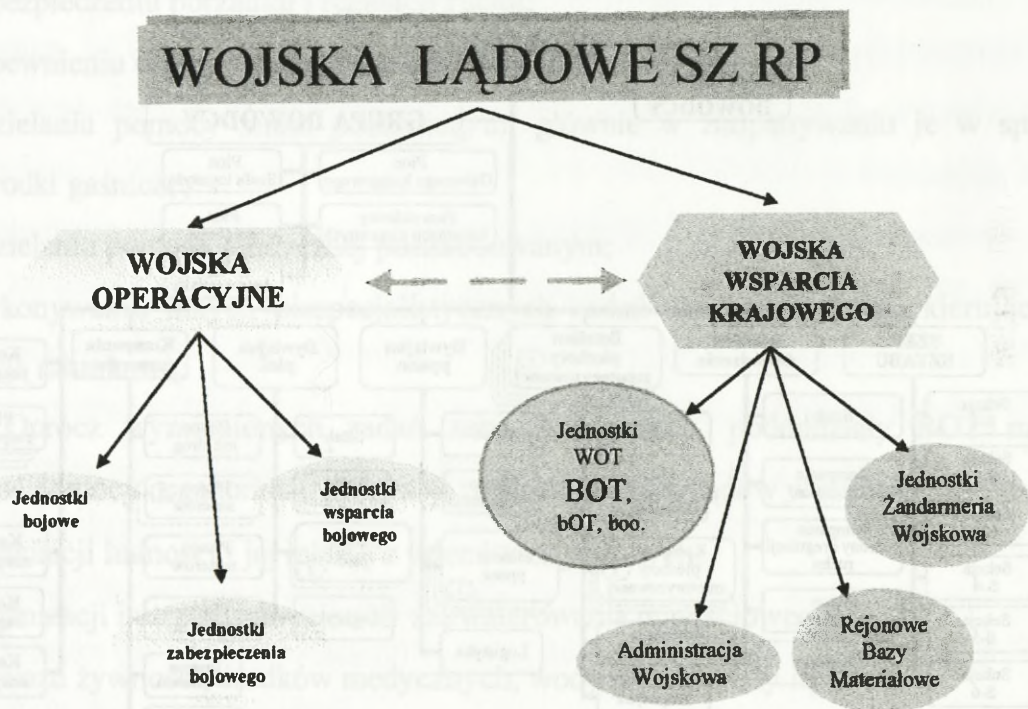
e-mail: j.slowik@aon.edu.pl.

Szanowni Państwo!

Tematem wystąpienia są: Wybrane aspekty systemu dowodzenia BOT

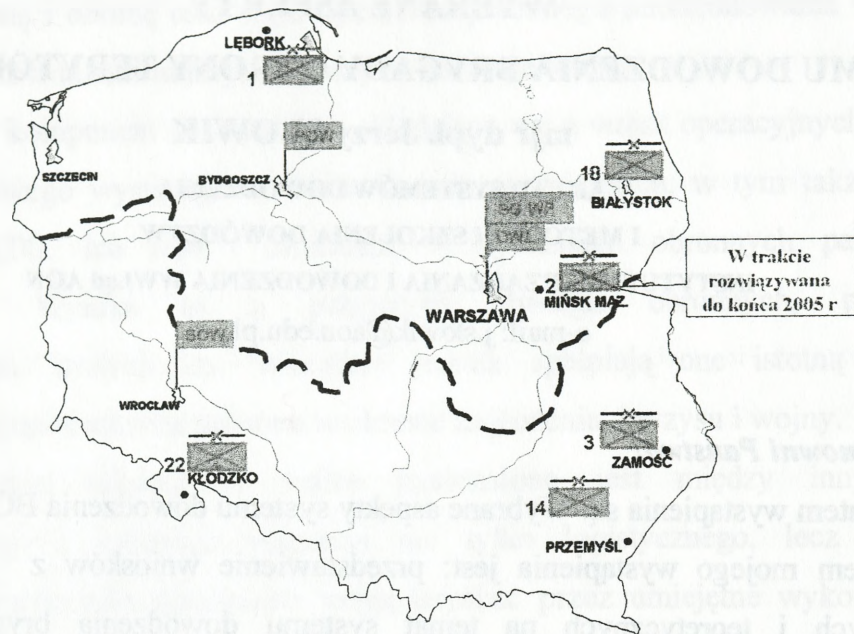
Celem mojego wystąpienia jest: przedstawienie wniosków z doświadczeń praktycznych i teoretycznych na temat systemu dowodzenia brygady obrony terytorialnej.

Zgodnie z przyjętymi założeniami BOT jest związkiem taktycznym Wojsk Obrony Terytorialnej, wchodzących w skład Wojsk Wsparcia Krajowego, rysunek 1

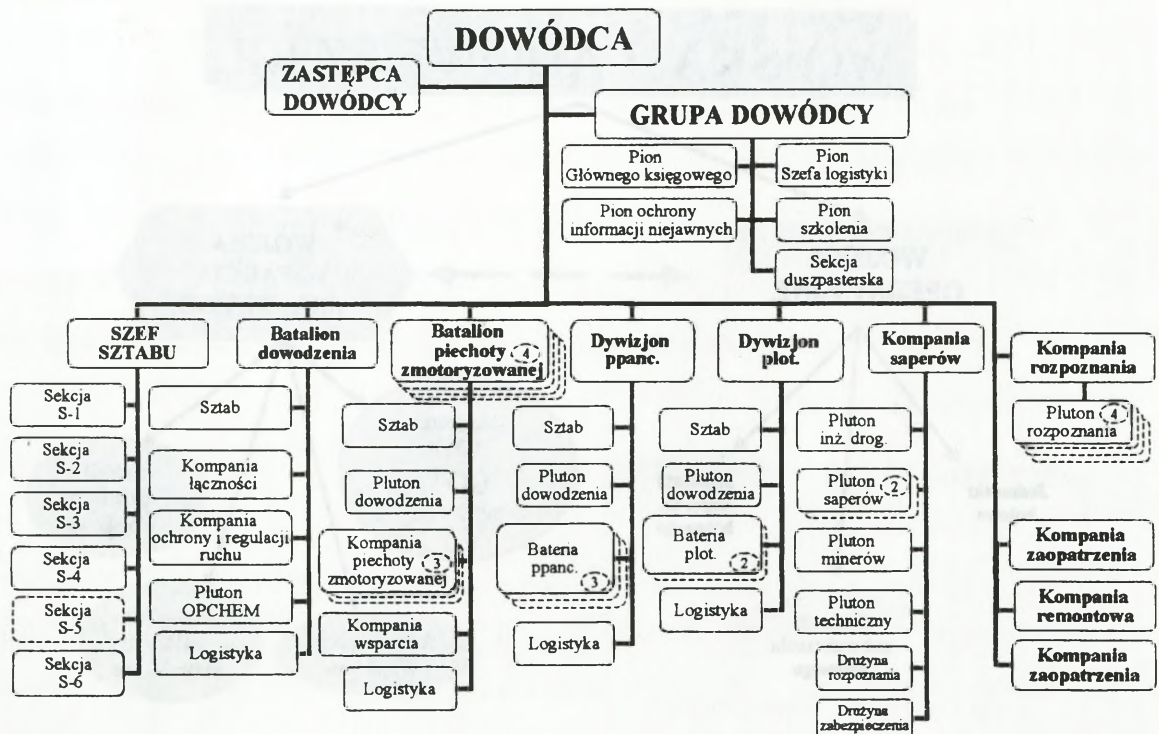
Rys. 1. Podział Wojsk Lądowych (wariant)

Aktualną dyslokację sześciu BOT przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Dyslokacja brygad obrony terytorialnej, stan z marca 2004 roku.

Strukturę organizacyjną BOT w jednym z najbardziej rozpowszechnionych z wariantów przedstawia rysunek 2.

Rys. 2. Struktura organizacyjna BOT (wariant)

Szerokie spektrum zadań, jakie może wykonywać BOT to zadania w okresie: pokoju, kryzysu i wojny.

W okresie pokoju :

- utrzymywanie stałej gotowości bojowej i mobilizacyjnej;
- utrzymywanie w gotowości do działania systemu mobilizacyjnego uzupełnienia pododdziałów brygady i pododdziałów powierzonych brygadzie do mobilizowania;
- przygotowanie pododdziałów brygady do wsparcia działań bojowych wojsk własnych i sojusznicznych w obszarze odpowiedzialności;
- szkolenie pododdziałów brygady zgodnie z procedurami NATO szczególnie dotyczącymi dowodzenia i kierowania oraz taktyki działania w różnych sytuacjach;
- utrzymywanie wydzielonych sił w gotowości do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych;

W takiej sytuacji BOT, współdziałając ze specjalistycznymi formacjami ratowniczymi, w tym z OC, realizuje zadania zabezpieczające, polegające na:

- ewakuacji ludności;
- organizowaniu punktów zbiórki poszkodowanych;
- zabezpieczeniu porządku i regulacji ruchu;
- zapewnieniu ochrony pozostawionego mienia;
- udzielaniu pomocy siłom pożarniczym, głównie w zaopatrywaniu je w sprzęt i środki gaśnicze;
- udzielaniu pomocy medycznej poszkodowanym;
- wykonywaniu innych niespecjalistycznych zadań stawianych przez kierującego akcją ratunkową.

Oprócz wymienionych zadań zabezpieczających, pododdziały BOT mogą udzielać pomocy organom administracji rządowej i samorządów w zakresie³⁷:

- ewakuacji ludności i jej mienia z terenów zagrożonych;
- organizacji i utrzymania rejonów zakwaterowania przejściowego;
- dowozu żywności, środków medycznych, wody pitnej, paszy itp.;
- gromadzenia i transportu środków pomocy humanitarnej;
- udzielania pomocy medycznej.

³⁷ Op.cit. s. 46.

W przypadku zagrożenia powodziowego pododdziały BOT mogą być używane do wykonywania następujących zadań:

- ochrony wałów przeciwpowodziowych;
- ochrony mostów i urządzeń hydrotechnicznych, głównie przez kruszenie lodu i rozbijanie zatorów;
- usuwania przeszkód powodujących piętrzenie wód, blokujących szlaki komunikacyjne, osuwisk gruntów, zawał.

Z kolei w przypadku awarii przemysłowych, pododdziały BOT mogą wykonywać:

- rozpoznanie rejonów awarii, a w przypadku uwalniania się niebezpiecznych dla życia i zdrowia substancji chemicznych;
- sprawować kontrolę nad kierunkiem przemieszczania się obłoku skażeń toksycznych środków przemysłowych;
- izolację rejonu awarii;
- zadania współuczestnicząc w likwidacji skutków awarii.

W przypadku klęsk żywiołowych pododdziały BOT mogą być wykorzystywane przede wszystkim do rozpoznawania rejonów klęsk żywiołowych. Jednak podczas:

- rozległych zniszczeń i zagruzowań jakie towarzyszą np. trzęsieniom ziemi, wichurom dodatkowymi zadaniami będzie:
- doraźna odbudowa infrastruktury komunikacyjnej we współdziałaniu z jednostkami wyspecjalizowanymi;
- wyszukiwanie i wydobywanie zasypanych i dostarczanie ich do punktu zbiórki uszkodzowanych.
- pożarów lasów, pododdziały BOT mogą być wykorzystywane do wykonywania pasów przeciwpożarowych, dowozu wody do celów gaśniczych, ewakuacji ludzi i mienia;
- zawiei i lawin śnieżnych, pododdziały BOT mogą brać udział w odśnieżaniu dróg w celu przywrócenia normalnego ruchu.

Działania takie mogą być jednak prowadzone tylko w przypadku, kiedy specjalistyczne cywilne służby do tego przeznaczone nie są w stanie wykonywać tych zadań.

W okresie kryzysu o charakterze militarnym i niemilitarnym BOT stosownie do potrzeb będzie prowadzić mobilizacyjne uzupełnienie wojska a następnie wykonywać następujące zadania:

- prowadzić rozpoznanie terytorialne;
- ochronę i obronę ważnych obiektów;
- uczestniczyć w zabezpieczeniu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk;
- uczestniczyć w inżynierskiej rozbudowie terenu w ramach operacyjnego przygotowania obszaru kraju;
- uczestniczenie w działaniach ratowniczych oraz likwidacji skutków innych zdarzeń³⁸.

Działania ochronne BOT mają charakter bezpośredniego przeciwdziałania wtargnięciu na obiekt w sposób skryty osobom nieupoważnionym. Wymuszają one przepustowy system wchodzenia na obiekt ochraniający wartość, posterunkami ochronnymi, obserwatorami, podsłuchami, patrolami, ubezpieczeniami, środkami zabezpieczenia inżynierskiego i instalacjami sygnalizacji alarmowej.

Działania obronne BOT obejmują przedsięwzięcia uniemożliwiające zbrojne opanowanie obiektów lub spowodowanie w nim znaczących szkód. To głównie zorganizowany system ognia, rozbudowa inżynierska oraz prowadzenie rozpoznania na podejściach do ochraniającego obiektu.

W okresie wojny podstawowe zadania wykonywane będą w rejonie odpowiedzialności BOT i polegać mogą na:

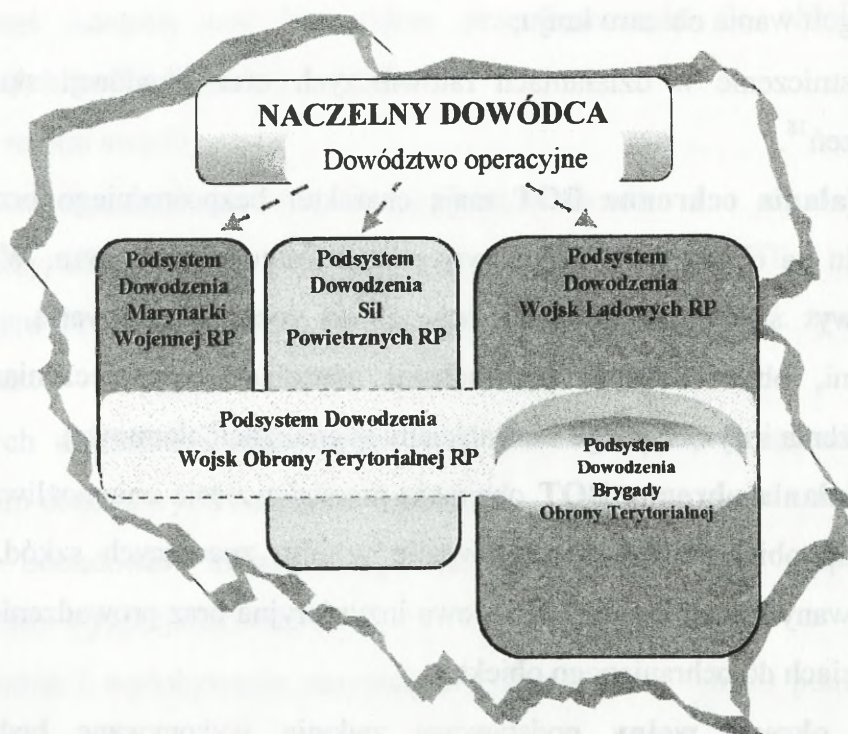
- prowadzenia działań na drugorzędnych kierunkach uderzeń przeciwnika i walki w specyficznych środowiskach;
- prowadzenia działań przeciwdywersyjnych i przeciwdesantowych;
- ochrony i obrony obiektów (punktowych i liniowych);

³⁸ Ścibiorek Z., Nowak E., Kaczmarek W., *Zadania wojsk OT w operacjach na obszarze kraju*, Warszawa, AON, 2001r. s. 43.

- prowadzenia działań nieregularnych na tyłach i w ugrupowaniu wojsk przeciwnika.

System dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, umożliwia zaplanowanie i realizację wszelkiego rodzaju działań. Jest on jednak złożony z wielu podsystemów, które jako autonomiczne elementy systemu nadrzędnego tworzą własne systemy, a jednocześnie są podsystemami systemu nadrzędnego. Relacje te przedstawiono na rysunku 4.

Należy przyjąć, iż BOT na potrzeby sprawnego funkcjonowania w różnych stanach funkcjonowania państwa: pokój, kryzys, wojna organizuje własny autonomiczny system dowodzenia.

Rys. 4. System dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Oznacza to, że w operacjach prowadzonych na obszarze kraju niezwykle ważnym problemem będzie współdziałanie i koordynacja działań lądowych wojsk operacyjnych i BOT realizowanych we wspólnych obszarach odpowiedzialności, na ich styku lub w wyznaczonych rejonach (obiektach).

Z powyższych ustaleń wynika, że system dowodzenia BOT należy uznać jako integralny element systemu dowodzenia WOT wchodzącego w skład systemu

dowodzenia Wojsk Lądowych ten z kolei w skład systemu dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski

Aby sprawnie dowodzić BOT organizuje się system dowodzenia stanowiący integralną część systemu operacji (walki).

Tworzą go funkcjonalne i wewnętrznie skoordynowane elementy organizacyjne, ludzkie i materiałowe wzajemnie ze sobą powiązane i uzależnione od siebie³⁹:

- organizacja dowodzenia;
- proces dowodzenia;
- środki dowodzenia.

Tak pojmowany system dowodzenia BOT powinien zapewniać w toku wykonywania zadań przez BOT:

- żywotność obiektów i środków dowodzenia,
- zdolność współdziałania z innymi rodzajami wojsk czy też z komponentami sił zbrojnych państw sojusznicznych oraz zdolność reagowania i dostosowania do potrzeb dowodzenia w zależności od środowiska i rodzaju prowadzonych działań taktycznych⁴⁰.

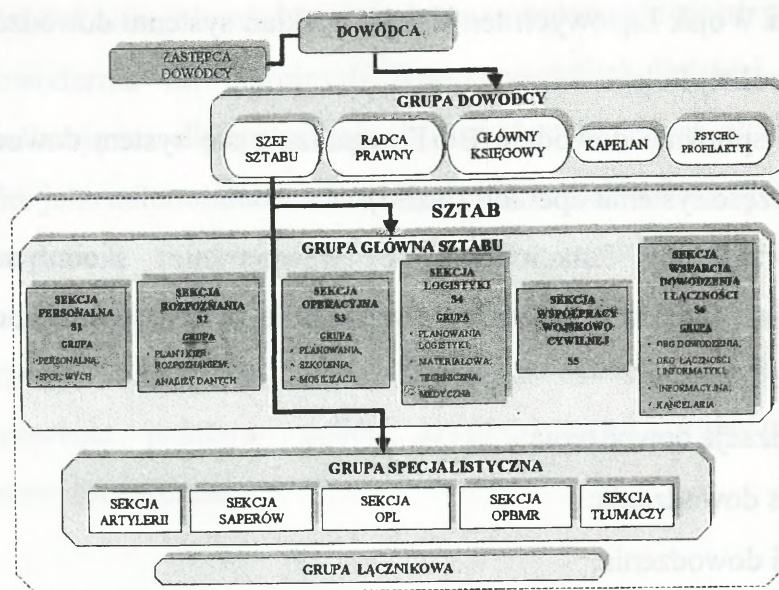
Badania dowiodły, że zasadniczym uwarunkowaniem powodzenia w przyszłych działaniach będzie właściwa koordynacja i synchronizacja działalności dowódców.

Warunek ten może być spełniony tylko w przypadku, kiedy struktura poszczególnych szczebli dowodzenia będzie dostosowana do funkcji i zadań, jaką mają one spełniać w walce.

Struktura organizacyjna dowództwa BOT traktowana jest jako podział dowództwa na komórki organizacyjne wraz z określeniem ich zadań, uprawnień i odpowiedzialności oraz uwzględnieniem powiązań informacyjnych między nimi, rysunek 5.

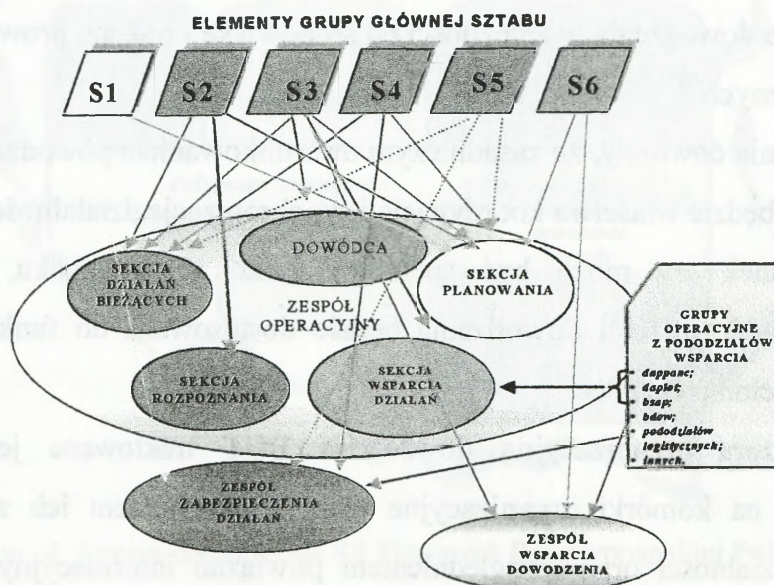
³⁹ *Regulamin działań wojsk lądowych*, Warszawa, DWŁąd, 1999, s. 49.

⁴⁰ Por. . Klawitter, *Wybrane aspekty systemu dowodzenia brygady zmechanizowanej (pancernej) w działaniach taktycznych*, AON, Warszawa 2001

Rys 5. Struktura organizacyjna dowództwa BOT

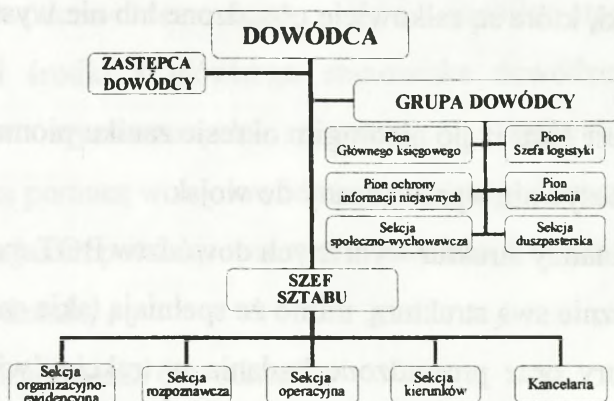
Ponadto w zakres problematyki wchodzi również transformacja dowództwa na stanowiska dowodzenia, a w tym podział stanowisk dowodzenia na komórki organizacyjno-funkcjonalne oraz powiązania informacyjne pomiędzy nimi, rysunek 6.

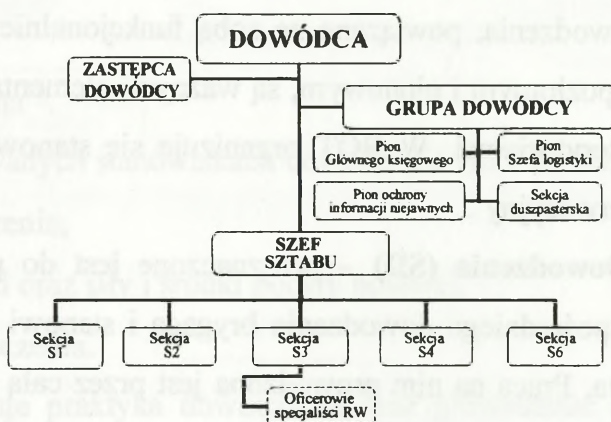
Rys. 6. Transformacja grupy głównej BOT na stanowisko dowodzenia

Prowadzone badania w wybranych BOT dowiodły, iż mimo wprowadzanych standardów w dziedzinie organizacji dowództw istnieją różnice w badanych brygadach. W okresie od 1999 – 2004 roku w wyniku przekształceń i reorganizacji

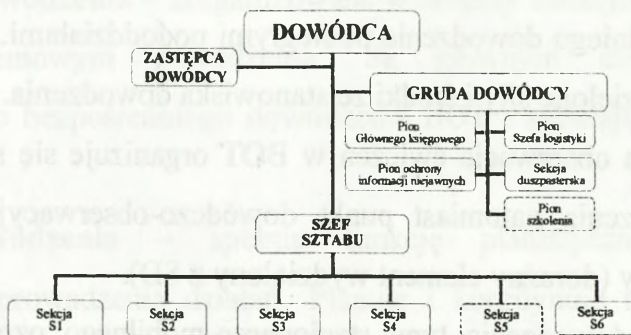
zaobserwowano trzy typy dowództw funkcjonujących w badanych BOT, rysunek 7,8,9.

Rys. 7. Dowództwo BOT typu I

Rys. 8. Dowództwo BOT typu II

Rys. 9. Dowództwo BOT typu III

Jak wynika z badań, również w tym obszarze dowodzenia dokonują się ciągłe zmiany i modyfikacje struktur organizacyjno funkcjonalnych dowództw.

W przedstawionym wariantach widać, iż najwięcej zmian poczyniono w strukturze sztabu. Szef sztabu nie jest już zastępca dowódcy, gdyż pojawiło się

stanowisko zastępcy dowódcy. Zmiany wewnętrzne sztabu dotyczą nazewnictwa poszczególnych komórek organizacyjnych jak również ich ilości. Linia przerywaną zaznaczone są komórki, które są całkowicie obsadzone lub nie występują w strukturze pokojowej.

Znamiennym jest fakt, iż po niedługim okresie zaniku pionu szkolenia od lipca 2004 roku jest on sukcesywnie wprowadzany do wojsk.

Na podstawie analizy struktur wybranych dowództw BOT można stwierdzić, że różnią się one nieznacznie swą strukturą, mimo że spełniają takie same funkcję.

Analiza literatury oraz prowadzone badania w trakcie ćwiczeń dowiodły, że ważnym elementem w systemie dowodzenia BOT jest stanowisko dowodzenia, które stanowi główny ośrodek kierowania działaniami taktycznymi.

Stanowiska dowodzenia, powiązane ze sobą funkcjonalnie i informacyjnie w określonym układzie poziomym i pionowym, są ważnymi elementami całego systemu dowodzenia obrony terytorialnej. W BOT organizuje się stanowisko dowodzenia i punkt dowódczo-obszerny³.

Stanowisko Dowodzenia (SD) – przeznaczone jest do planowania działań taktycznych oraz bezpośredniego dowodzenia brygadą i stanowi zasadnicze miejsce pracy jego dowództwa. Praca na nim prowadzona jest przez całą obsadę operacyjną. W celu zapewnienia ciągłości pracy opracowuje się plan dyżurów.

Punkt Dowódczo-Obserwacyjny (PDO) organizuje się w celu zapewnienia dowódcy bezpośredniego dowodzenia podległymi pododdziałami. Obsadę operacyjną PDO stanowią wydzielone siły i środki ze stanowiska dowodzenia.

Jak dowiodła obserwacja ćwiczeń w BOT organizuje się stacjonarno-mobilne stanowisko dowodzenia natomiast punkt dowódczo-obszerny występuje jako mobilno-stacjonarny (doraźny element wydzielony z SD).

Stanowisko dowodzenia typu stacjonarno-mobilnego oznacza, że musi być rozmieszczane w obiektach, które pokrywają w pełni potrzeby w zakresie łączności,

³ W ramach Wojennego Systemu Dowodzenia przewiduje się organizowanie na szczeblu brygady: stanowiska dowodzenia; tyłowego stanowiska dowodzenia oraz doraźnie punktu dowódczo – obserwacyjnego. Zob. *Instrukcja Wojennego Systemu Dowodzenia (Tymczasowa)*, Szt. Gen. 1523/2001, s. 9.

a mobilne środki łączności stanowią uzupełnienie w zakresie potrzeb łączności i informatyki.

Punkt dowódczo-obszerny typ mobilno-stacjonarny stanowią wydzielone siły i środki z głównego stanowiska dowodzenia przygotowane do rozmieszczenia w wyznaczonych rejonach, do których obsada operacyjna przemieszcza się za pomocą wozu dowódczo-sztabowego i wozu dowodzenia.

Wymagania jakim powinny sprostać stanowiska dowodzenia to:

- zdolność dowodzenia,
- ciągłość pracy stanowiska dowodzenia,
- struktura modułowa,
- mobilność,
- łączność,
- ochrona i obrona⁴¹.

W organizowanych stanowiskach dowodzenia BOT wyróżniamy zawsze:

- organa dowodzenia,
- węzeł łączności oraz siły i środki poczty polowej,
- grupę zabezpieczenia.

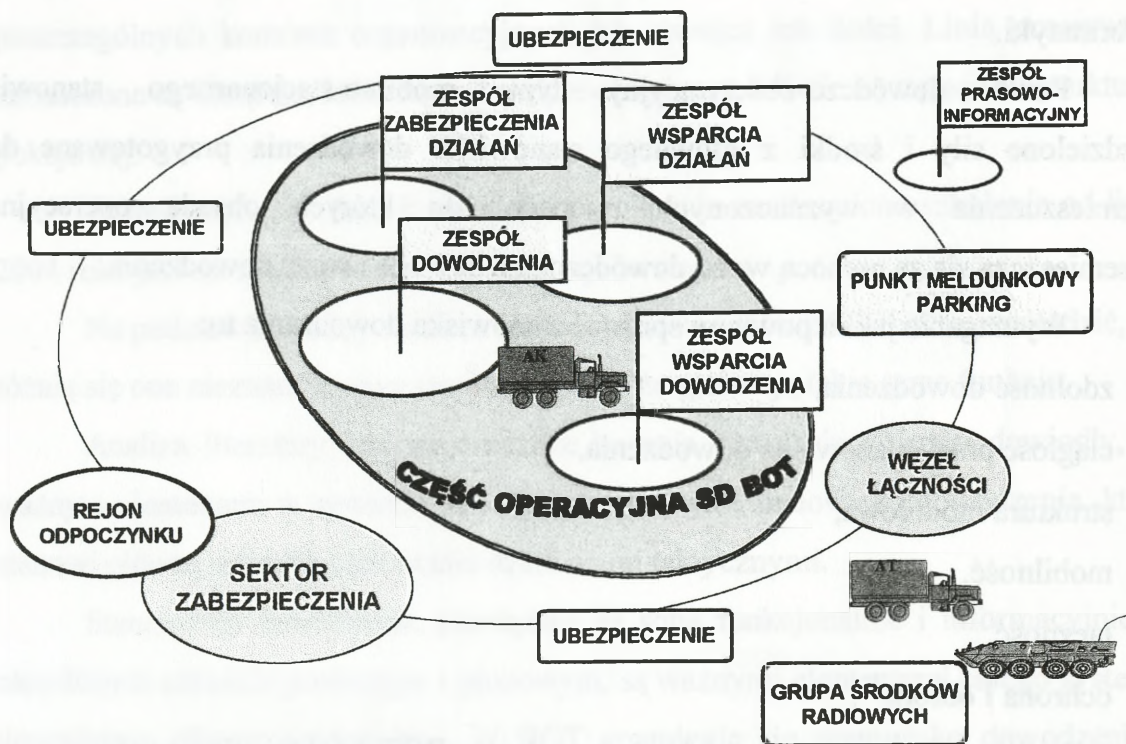
Jak wskazuje praktyka dowodzenia oraz prowadzone badania w wybranych BOT stanowiska dowodzenia zorganizowane są w następujący sposób, rysunek 10,11.

Organa dowodzenia – zorganizowane w zespoły funkcjonalne odpowiadające obszarom problemowym dowodzenia. Są głównym elementem stanowisk przeznaczonym do bezpośredniego dowodzenia BOT i składają się z następujących zespołów⁴:

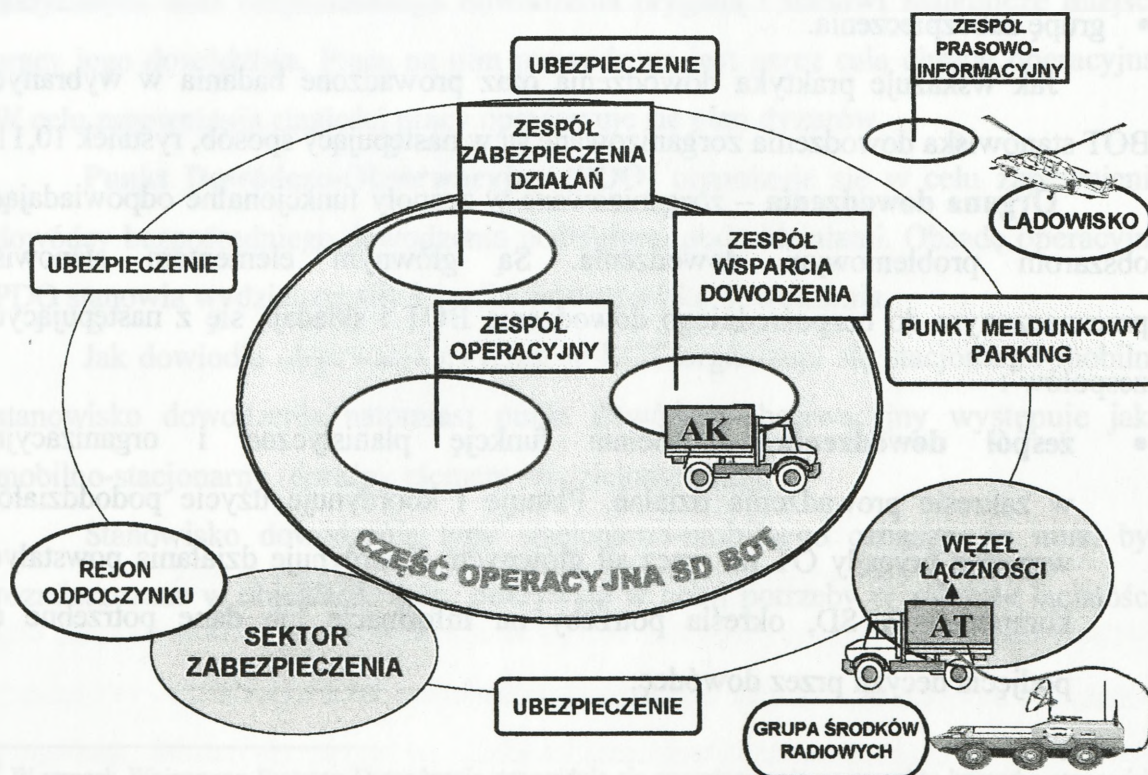
- **zespół dowodzenia** – spełnia funkcję planistyczną i organizacyjną w zakresie prowadzenia działań. Planuje i koordynuje użycie pododdziałów wsparcia brygady OT na rzecz sił głównych. Koordynuje działania powstałych komponentów SD, określa potrzeby na informacje lub dane potrzebne do podjęcia decyzji przez dowódcę;

⁴¹ Michniak J., *Stanowiska w wojskach lądowych*, AON, Warszawa 2003 r. s. 29.

⁴ W ramach Wojennego Systemu Dowodzenia przewiduje się organizowanie na szczeblu brygady zespołów a w ich ramach sekcji. Zob. *Instrukcja Wojennego Systemu Dowodzenia (Tymczasowa)*, Szt. Gen. 2001, s.12.

Rys.10. Zasadnicze elementy stanowiska dowodzenia BOT (wariant 1)

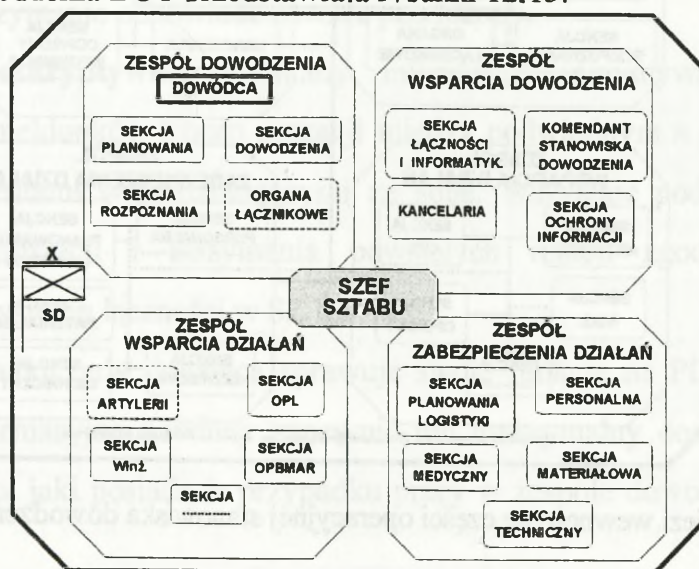

Rys.11. Zasadnicze elementy stanowiska dowodzenia BOT (wariant 2)

- **zespół wsparcia działań** – tworzone na bazie grupy specjalistów (oficerów rodzajów wojsk) przeznaczone jest do planowania, organizowania i kierowania użyciem pododdziałów specjalistycznych w walce. Niekiedy w jego skład mogą wchodzić oficerowie wojsk operacyjnych dysponujący wysiłkiem wsparcia na rzecz BOT. W wariantcie drugim obsada operacyjna tego zespołu pracuje w składzie zespołu dowodzenia (patrz rys. 11);
- **zespół wsparcia dowodzenia** – spełnia funkcję wsparcia cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia w różnych relacjach i obszarach. Organizuje, zabezpiecza i nadzoruje przepływ oraz bezpieczeństwo informacji pomiędzy poszczególnymi komponentami SD i na zewnątrz SD;
- **zespół zabezpieczenia działań** – realizuje funkcje organizatora zabezpieczenia logistycznego działań oraz uzupełnienia stanów osobowych walczących pododdziałów.

Szczegółową strukturę organizacyjno funkcjonalną stanowisk dowodzenia określają dowódcy BOT po uwzględnieniu wytycznych otrzymanych od dowódców okręgów wojskowych, specyfiką działań, zaistniałą lub proponowaną sytuacją operacyjno-taktyczną oraz potrzebą współdziałania z sąsiadami, układem pozamilitarnym oraz funkcjonowania w systemie sojuszniczym.

Szczegółową strukturę organizacyjno-funkcjonalną części operacyjnej stanowiska dowodzenia BOT przedstawia rysunek 12.13.

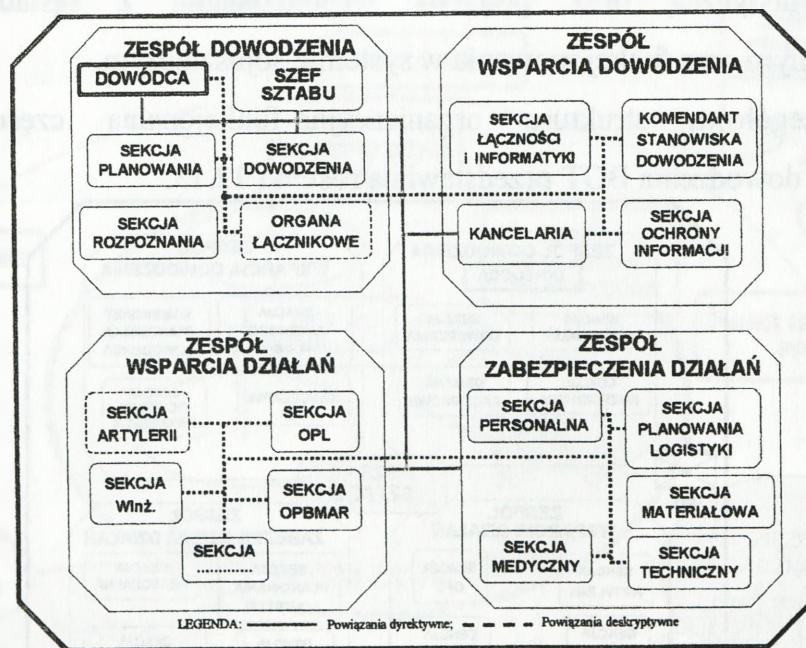

Rys.12. Część operacyjna stanowiska dowodzenia BOT (wariant 1)

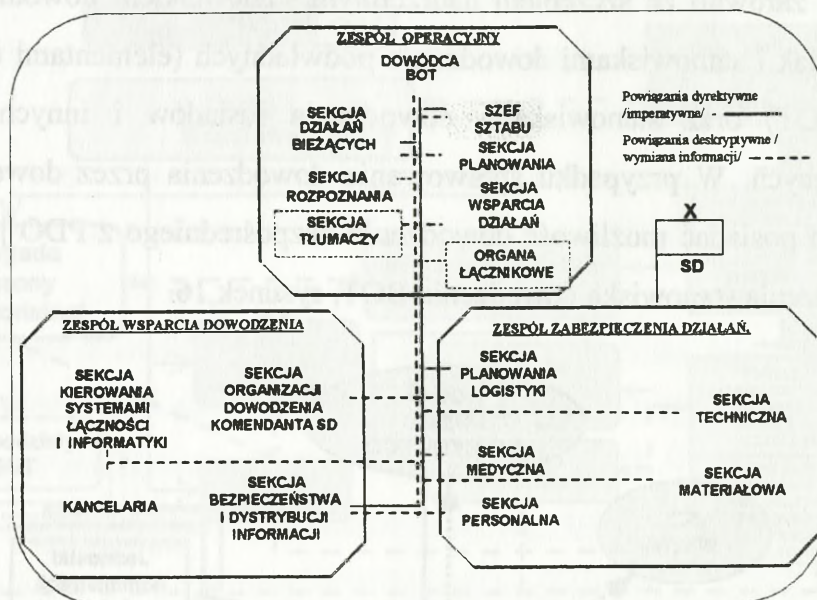

Rys.13. Część operacyjna stanowiska dowodzenia BOT (wariant 2)

Istotną rolę w funkcjonowaniu stanowiska dowodzenia BOT odgrywają powiązania informacyjne wewnątrz i na zewnątrz stanowiska dowodzenia rysunki 14,15.

Rys.14. Więzi wewnętrzne części operacyjnej stanowiska dowodzenia BOT (wariant 1)

Rys.15. Więzi wewnętrzne części operacyjnej stanowiska dowodzenia BOT (wariant2)

Dowódca brygady zwykle realizuje swoje funkcje bezpośrednio w sekcji planowania w trakcie planowania działań taktycznych oraz sekcji dowodzenia w trakcie ich prowadzenia. Analizując aktualnie funkcjonujący system powiązań funkcjonalnych stanowiska dowodzenia BOT można wyróżnić powiązania **dyrektywne i deskryptywne**.

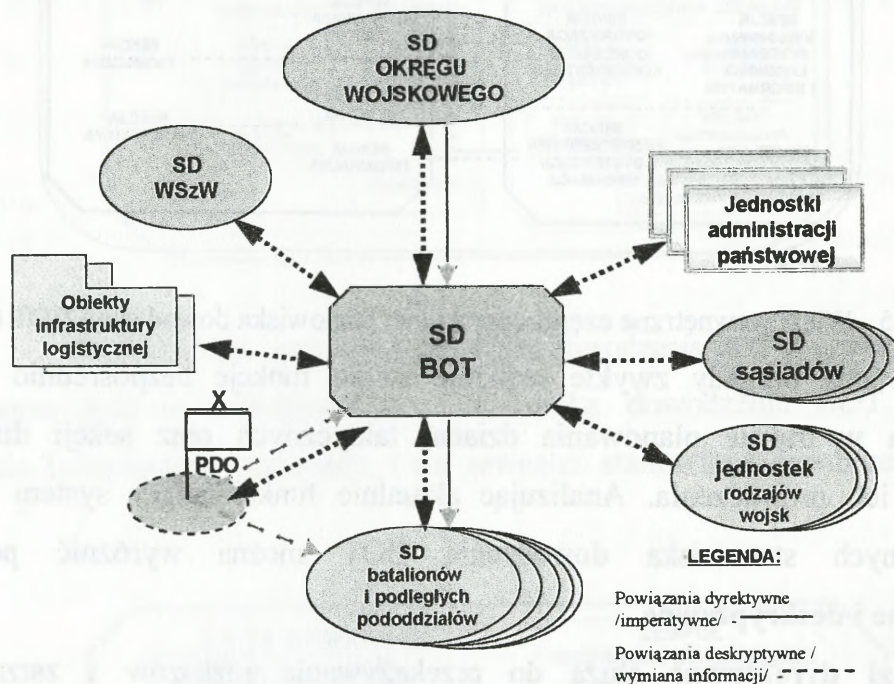
Więzi dyrektywne służą do przekazywania rozkazów i zarządzeń od przełożonego do podwładnych oraz relacje wewnątrz stanowiska dowodzenia za ich organizację i utrzymanie odpowiada zawsze przełożony.

Więzi deskryptywne (wymiany informacji) utrzymywane są w celu przekazywania meldunków i ocen sytuacji między podwładnym a przełożonym oraz pomiędzy elementami współdziałającymi ze sobą. Wszystkie podmioty wydzielają środki do organizacji i utrzymania powstałych relacji zgodnie z zasadami organizowania systemu łączności w SZ RP.

W przypadku, gdy dowódca sprawuje swoje funkcje na PDO, organizowane powiązania informacyjne powinny zapewnić mu maksymalny dostęp do informacji zbliżony do tego, jaki posiada w przypadku pracy w zespole dowodzenia stanowiska dowodzenia.

Powiązania informacyjne dowódcy i sekcji dowodzenia zespołu dowodzenia SD BOT wychodzące „na zewnątrz” stanowiska dowodzenia obejmują więzi

informacyjne zarówno ze szczeblem nadrzędnym stanowiskiem dowodzenia okręgu wojskowego jak i stanowiskami dowodzenia podwładnych (elementami ugrupowania bojowego BOT) oraz stanowiskami dowodzenia sąsiadów i innych elementów współdziałających. W przypadku sprawowania dowodzenia przez dowódcę BOT z PDO musi on posiadać możliwość dowodzenia bezpośredniego z PDO jak i poprzez sekcję dowodzenia stanowiska dowodzenia BOT, rysunek 16.

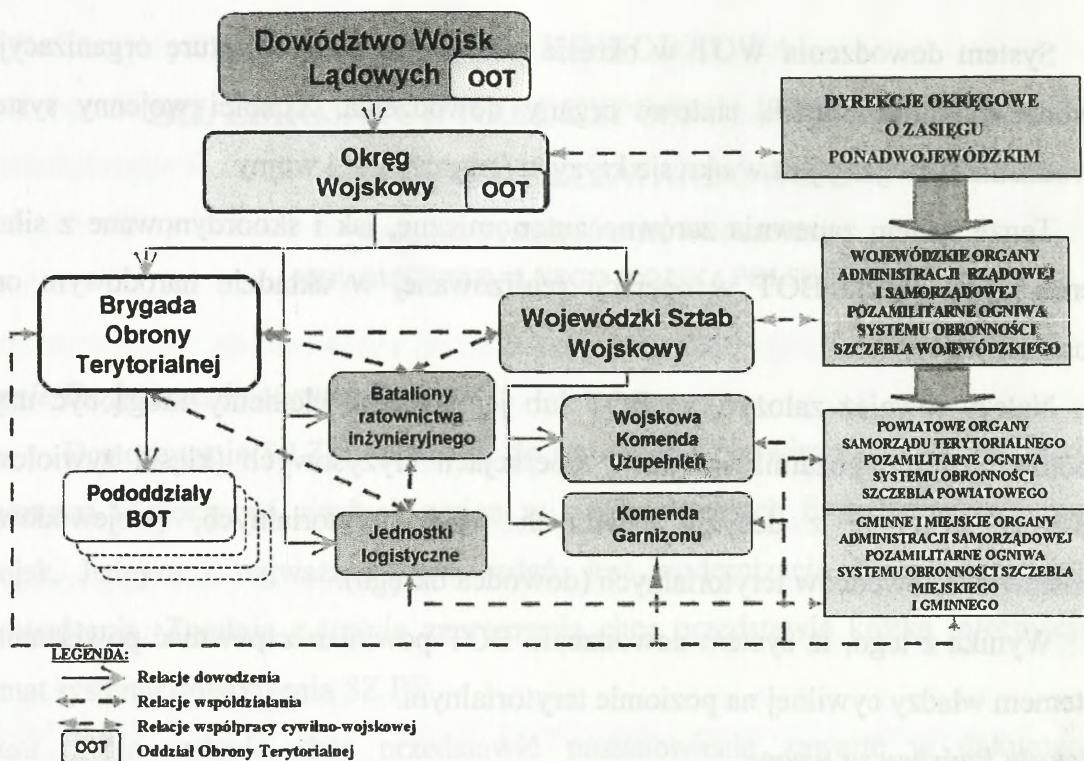
Rys.16. Istota zewnętrznych więzi stanowisk dowodzenia BOT (wariant)

Nie należy zapominać o relacjach współdziałania ze stanowiskami kierowania jednostek administracji państwowej i samorządowej, które odgrywają wiodącą rolę w działaniach prowadzonych w czasie kryzysów.

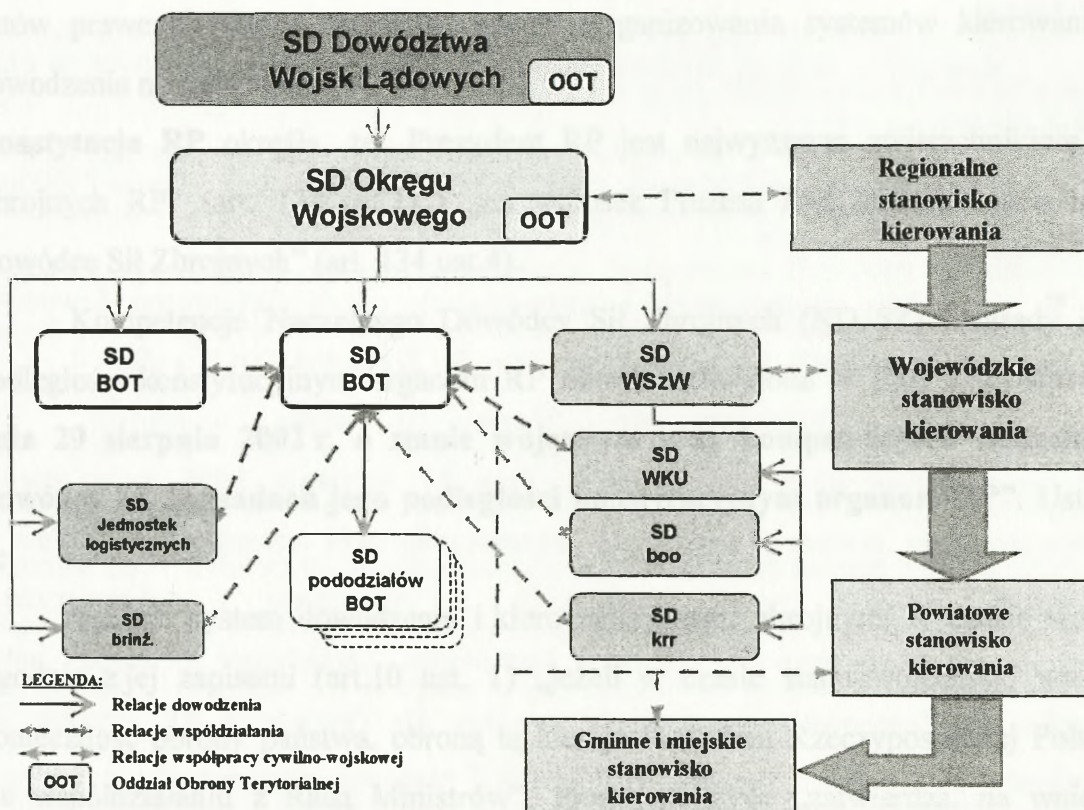
Podsumowując można stwierdzić iż :

System dowodzenia WOT RP pozwala wyróżnić dwie odrębne struktury organizacyjno-funkcjonalne:

- system dowodzenia WOT w okresie pokoju – rysunek 17;
- kryzysowy i wojenny system dowodzenia WOT– rysunek 18.

Rys.17. Systemu dowodzenia WOT oraz relacje współdziałania z pozamilitarnymi ogniwami obronnymi w okresie pokoju (wariant)

Rys.18. Systemu dowodzenia WOT oraz relacje współdziałania z pozamilitarnymi ogniwami obronnymi w okresie kryzysu i wojny (wariant)

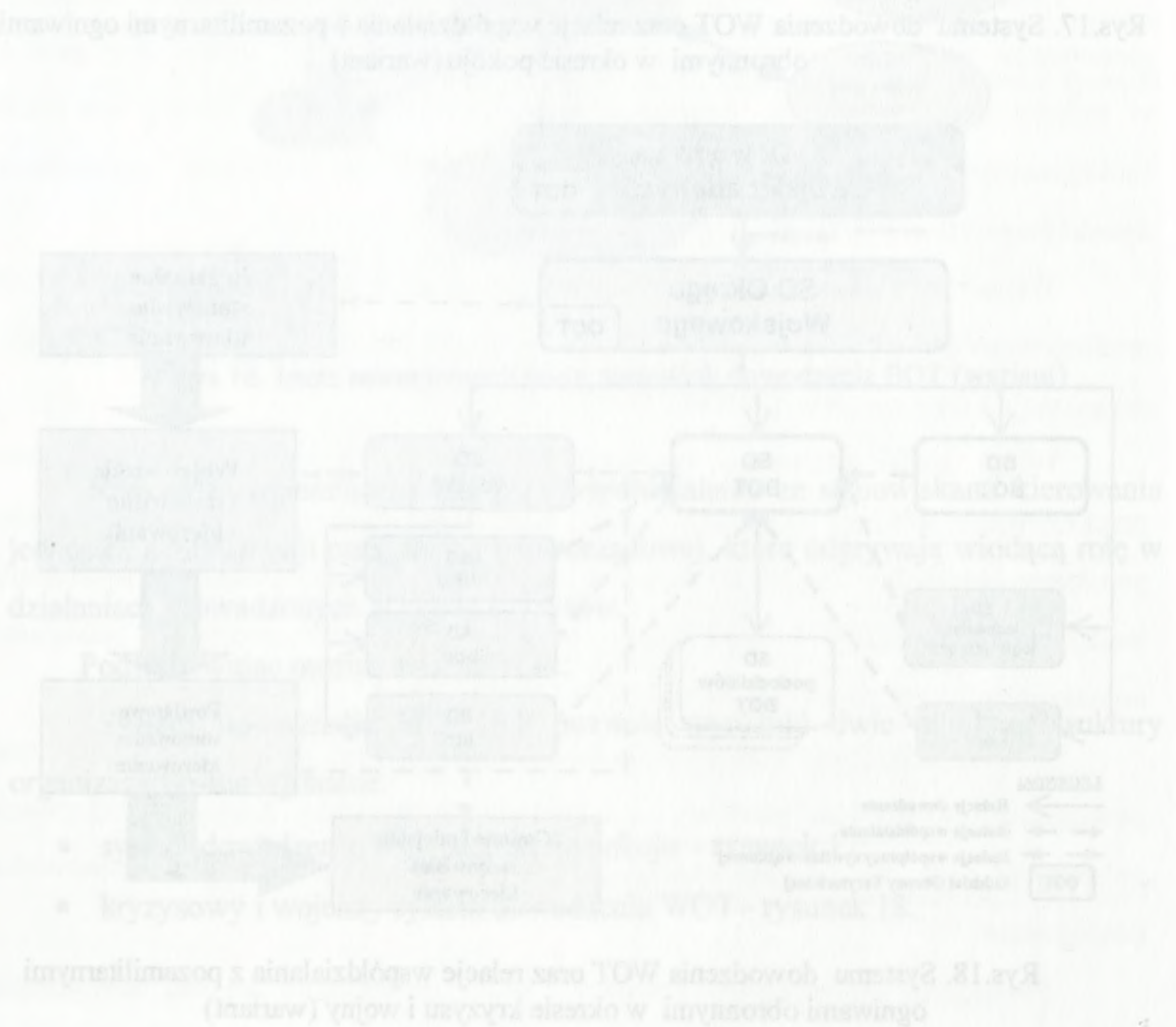
System dowodzenia WOT w okresie pokoju ma stałą strukturę organizacyjną dowództw, którą stanowią etatowe organy dowodzenia. Z kolei wojenny system dowodzenia rozwijany jest w okresie kryzysu (zagrożenia) i wojny.

Tenże system zapewnia zarówno autonomiczne, jak i skoordynowane z siłami operacyjnymi użycie BOT w operacji realizowanej w układzie narodowym oraz sojuszniczym.

Należy również założyć, że BOT lub jej wybrane elementy mogą być użyte wspólnie z siłami pozamilitarnymi w operacjach kryzysowych (klęski żywiołowe, katastrofy), zgodnie z decyzją cywilnych władz terytorialnych, (województwie, starostwie) i dowódców terytorialnych (dowódca okręgu).

Wynika z tego, iż system dowodzenia BOT powinien zapewniać powiązania z systemem władzy cywilnej na poziomie terytorialnym.

Dziękuję Państwu za uwagę.

SYSTEM DOWODZENIA
SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Mjr mgr Jacek LEWANDOWSKI

ZARZĄD SYSTEMÓW DOWODZENIA
SZTABU GENERALNEGO WOJSKA POLSKIEGO

Panie Profesorze, Szanowni Panowie!

Dostosowanie Sił Zbrojnych RP do standardów obowiązujących w NATO i UE wymusza konieczność ciągłych zmian w wielu obszarach funkcjonowania naszych wojsk. Jednym z najważniejszych zadań, jest modernizacja Wojennego Systemu Dowodzenia. Zgodnie z treścią zaproszenia chcę przedstawić krótką informację na temat systemu dowodzenia SZ RP

(Slajd 1) Na wstępie chcę przedstawić postanowienia zawarte w dokumentach normatywnych, które są podstawą naszej działalności w tym zakresie.

Prezentowany na slajdzie zbiór dokumentów stanowi jedynie wyciąg najważniejszych aktów prawnych, które określają sposób zorganizowania systemów kierowania i dowodzenia na czas wojny.

Konstytucja RP określa, że „Prezydent RP jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych RP” (art. 134 ust.1) i „na wniosek Prezesa RM mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych” (art. 134 ust.4).

Kompetencje Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych (ND SZ) i zasady jego podległości konstytucyjnym organom RP określa uchwalona w 2002 r. „**Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy SZ i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom RP**”. Ustawa ta:

reguluje system dowodzenia i kierowania siłami zbrojnymi w czasie wojny.

Zgodnie z jej zapisami (art.10 ust. 1) „jeżeli w czasie stanu wojennego wystąpi konieczność obrony państwa, obroną tą kieruje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej we współdziałaniu z Radą Ministrów”. Prezydent także „zatwierdza, na wniosek Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych, plany operacyjnego użycia Sił Zbrojnych” (art.10 ust. 2 p. 5).

określa, że ND SZ „podlega Prezydentowi RP” (art. 16 ust.1) „dowodzi siłami zbrojnymi oraz innymi podporządkowanymi jednostkami organizacyjnymi” (art. 16 ust.2), a także „zapewnia współdziałanie podległych mu Sił Zbrojnych z siłami sojuszniczymi w planowaniu i prowadzeniu działań wojennych” (art. 16 ust.2).
(schemat 1)

ustala, że Minister Obrony Narodowej w czasie wojny, między innymi, „dokonuje oceny zagrożeń wojennych i możliwości obronnych, formułuje i przedstawia właściwym organom propozycje dotyczące obrony państwa” (art.12 ust. 1) oraz „organizuje mobilizacyjne rozwinięcie, uzupełnianie i wyposażanie sił zbrojnych” (art.12 ust. 5) a także „koordynuje realizację zadań państwa-gospodarza wynikających z umów międzynarodowych” (art.12 ust. 7).

Problematykę kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP w czasie pokoju regulują inne akty prawne, w tym „Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie **Ministra Obrony Narodowej**”, która określa, że Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego:

„dowodzi w imieniu Ministra Obrony Narodowej Siłami Zbrojnymi w czasie pokoju” (art.6 ust. 1);

„wykonuje swoje zadania przy pomocy Sztabu Generalnego Wojska Polskiego” (art.6 ust. 2);

„odpowiada za organizację i przygotowanie do działań organu dowodzenia i stanowiska dowodzenia Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych (art.8 ust.2).

Aktem wykonawczym do „Ustawy o stanie wojennym...” jest „**Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie przygotowania systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym**”, które jest podstawą realizacji zadań, związanych z organizacją i zabezpieczeniem funkcjonowania zapasowych stanowisk kierowania. Zarządzenie to między innymi określa, że Zapasowe Stanowiska Kierowania dla Prezydenta RP, Prezesa RM, ministrów i centralnych organów administracji rządowej, wskazanych przez Prezesa RM przygotowuje Minister Obrony Narodowej (§12).

Ponadto aktem prawnym określającym specyficzne zadania nałożone na Dowódcę Sił Powietrznych jest „Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy o

ochronie granicy państwowej oraz niektórych innych ustaw”, według której „zadania Ministra Obrony Narodowej w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej RP wykonuje Dowódca Sił Powietrznych we współdziałaniu z Dowódcą Marynarki Wojennej i Dowódcą Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych RP” (art.1 ust.1).

(Slajd 2) W celu wykonywania zadań związanych z kierowaniem bezpieczeństwem narodowym, także w czasie wojny organizuje się System Kierowania Bezpieczeństwem Narodowym.

W skład systemu wchodzi organy władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych oraz organy dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, w tym Naczelny Dowódca SZ RP z chwilą jego mianowania.

Organy te wykonują swoje zadania z wykorzystaniem stałych siedzib lub stanowisk kierowania.

Obroną Rzeczypospolitej Polskiej będzie kierował Prezydent RP, jako najwyższy zwierzchnik Sił Zbrojnych RP, we współdziałaniu z Radą Ministrów.

W Radzie Ministrów głównym koordynatorem działań zbrojnych jest Minister ON, który w czasie wojny realizować będzie zadania ze Stanowiska Kierowania MON funkcjonującego na Głównym lub Zapasowym Stanowisku Kierowania.

Obowiązujący obecnie Wojenny System Dowodzenia, w układzie narodowym, zapewnia uprawnienia pełnego dowodzenia Nacelnemu Dowódcy w stosunku do całych Sił Zbrojnych RP oraz Dowódcom Rodzajów Sił Zbrojnych w stosunku do wojsk im podległych.

Dowódca Dowództwa Operacyjnego posiada uprawnienia dowodzenia określone w Dyrektywie Operacyjnej, wydanej przez Naczelnego Dowódcę w stosunku do wydzielonych wojsk z Rodzajów Sił Zbrojnych na czas trwania operacji.

(Slajd 3) Stosownie do postanowień rozporządzenia w sprawie „Przygotowania systemu kierowania...” Minister ON w czasie wojny realizować będzie zadania ze Stanowiska Kierowania MON.

Struktura jego oparta będzie o pięć zasadniczych komórek organizacyjnych, zwanych centrami.

Obsadę poszczególnych centrów stanowić będą Departamenty MON oraz część Sztabu Generalnego WP tworząca Centrum Planowania Wojennego (CPW).

(Slajd 4) Komórki wewnętrzne Sztabu Generalnego WP skupione w ramach Centrum Planowania Wojennego będą zapewniały realizację zadań Ministra ON, głównie z zakresu przygotowania analiz, ocen i propozycji dla naczelnych organów władzy państwowej, a także koordynacji działań militarnych i pozamilitarnych.

(Slajd 5) Zasadniczym celem procesu przebudowy systemu dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP jest poprawa jego funkcjonalności oraz sprawności i skuteczności organów dowodzenia w toku prowadzenia misji i operacji.

Dlatego też, planuje się, że po rozwinięciu Wojennego Systemu Dowodzenia na jednym stanowisku dowodzenia ma funkcjonować zarówno Naczelny Dowódca wraz ze swoim sztabem, który powstanie z części Sztabu Generalnego WP oraz Dowództwa Operacyjnego.

W czasie operacji narodowej dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP będzie realizowane ze stanowiska dowodzenia Naczelnego Dowódcy SZ.

Na podstawie zatwierdzonego przez Prezydenta RP „Planu operacyjnego użycia Sił Zbrojnych”, zostanie wydana dyrektywa operacyjna, na podstawie której Dowództwa RSZ wydziela do operacji określone siły i przekażą je w podporządkowanie Dowództwu Operacyjnemu.

Dowództwo Operacyjne dowodzić będzie siłami wydzielonymi z Wojsk Lądowych poprzez dowództwa związków taktycznych, z Sił Powietrznych poprzez Centrum Operacji Powietrznych oraz z Marynarki Wojennej poprzez Centrum Operacji Morskich.

Wdrożenie proponowanych struktur organów dowodzenia na szczeblu strategicznym i operacyjnym zmieni zakres zadań Dowództw Rodzajów Sił Zbrojnych, które staną się dowództwami o charakterze typowo wspierającym i zabezpieczającym. Z tego też względu planuje się, że dzisiejsze pionki sztabowe dowództw RSZ zasilą etaty wojenne Stanowiska Dowodzenia ND SZ. Z pozostałych pionków, w czasie wojny, zostaną utworzone organy dowodzenia zdolne do kierowania procesem mobilizacyjnego rozwinięcia swoich wojsk, przegrupowaniem ich do

rejonów operacyjnego przeznaczenia, a w czasie trwania operacji mające możliwość kierowania jej wsparciem oraz kierowania procesem szkolenia i zgrzywania bojowego odwodów i sił przeznaczonych na luzowanie. (Slajd 6)

Tak zorganizowany system dowodzenia powinien zapewnić ciągłe i nieprzerwane dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP w każdej fazie kryzysu, podczas prowadzenia operacji zarówno o charakterze sojuszniczym jak i narodowym. Struktura tego systemu jest ukierunkowana na współdziałanie z systemem dowodzenia operacyjnego sojuszu, w tym szczególnie w zakresie realizacji zadań nałożonych na państwo gospodarza. Niemniej jednak struktura ta powinna zapewnić przede wszystkim realizację zadań narodowych, zwłaszcza w początkowej fazie kryzysu przed przybyciem sił wzmocnienia sojuszu.

System ten umożliwi Szefowi Sztabu Generalnego WP w początkowej fazie kryzysu oraz Naczelnemu Dowódcy SZ, w czasie wojny po jego powołaniu, wypełnienie ustawowych funkcji dowodzenia pełnego w stosunku do Sił Zbrojnych RP. W czasie operacji sojuszniczej dowodzenie operacyjne nad siłami NATO wydzielonymi do operacji, także z Sił Zbrojnych RP, realizować będzie Dowódca Operacyjny NATO, funkcjonujący na SD Sojuszniczego Dowództwa Operacyjnego.

W tym przypadku ND SZ zachowa pozostałe uprawnienia wynikające z pełnego dowodzenia, takie jak administrację i zabezpieczenie logistyczne w stosunku do sił wydzielonych do operacji sojuszniczej. Będzie także dowodził poprzez Dowództwa RSZ pozostałymi siłami w tyłowej strefie operacji. ND SZ będzie współdziałał z Sojuszniczym Dowództwem Operacyjnym oraz Dowództwem Połączonych Sił Zadaniowych.

Dziękuję za uwagę !

SYSTEM DOWODZENIA SZCZEBLA TAKTYCZNEGO WOJSK LĄDOWYCH

mjr dypl. Norbert PRUSIŃSKI

**ZAKŁAD SYSTEMÓW DOWODZENIA
I METODYKI SZKOLENIA DOWÓDZTW**

INSTYTUTU ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA WWLąd AON

e-mail: n.prusinski@aon.edu.pl

Przystępują do omówienia systemu dowodzenia szczebla taktycznego wojsk lądowych w pierwszej kolejności należy przybliżyć termin system dowodzenia. Jedną z wielu definicji określa (slajd 2), że jest to uporządkowana, zgodnie z zasadami dowodzenia, całość złożona z organów dowodzenia i środków dowodzenia sprzężonych ze sobą informacyjnie i zapewniająca podejmowanie stosownych decyzji na wszystkich szczeblach organizacyjnych sił zbrojnych oraz ich sprawną, terminową i bezwzględną realizację. Systemu dowodzenia można rozpatrywać w różnym ujęciu. Jednak najczęściej dostrzegany jest jego informacyjno-decyzyjny charakter oraz materialne elementy zabezpieczające jego funkcjonowanie, które grupowane są i klasyfikowane w trzech zasadniczych komponentach (slajd 3):

- organizacji dowodzenia;
- środkach dowodzeni;
- procesie (procedurach) dowodzenia.

Organizacja dowodzenia jest to element systemu dowodzenia obejmujący materialne i niematerialne elementy stanowiące bazę funkcjonowania systemu. Na organizację dowodzenia składają się (slajd 4):

- zasady działania dowództw;
- sposób ich zorganizowania;
- relacje pomiędzy dowództwami w przyjętej strukturze hierarchicznej oraz funkcjonalnej;
- uprawnienia, odpowiedzialność i zadania poszczególnych osób funkcyjnych i komórek organizacyjnych;
- podział i struktura funkcjonalna dowództw na stanowiskach dowodzenia.

Omawiając poszczególne składowe organizacji dowodzenia należy wyjść od zasad działania dowództw, czyli od doktryny regulującej zasady organizacji systemu dowodzenia. Do podstawowych dokumentów występujących na szczeblu operacyjnym i taktycznym wojsk lądowych w tym obszarze należy zaliczyć (slajd 5): *Regulamin Działań Wojsk Lądowych - DWL* 16/99, *Instrukcję organizacji i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia szczebla operacyjnego i taktycznego* (tymczasowa) - Szt. Gen. 1523/2001, *Instrukcję o gotowości bojowej wojsk* - Szt. Gen. 1506/99 oraz *Instrukcję mobilizacyjną sił zbrojnych RP* – Szt. Gen. 1511/99. A ponadto *Zasady przygotowania i opracowywania zasadniczych dokumentów rozkazodawczych* - Szt. Gen. 1541/2002, *Zbiór znaków i skrótów wojskowych cz. II* - Szt. Gen. 1561/2004, *Normy Obronne* – MON, instrukcje rodzajów wojsk, wydawnictwa Akademii Obrony Narodowej, wydawnictwa sojusznicze, wytyczne wyższych przełożonych oraz wnioski z ćwiczeń.

Na bazie powyższych dokumentów związki taktyczne, brygady, pułki i bataliony wojsk lądowych wykonują dokumenty wojennego systemu dowodzenia takie jak (slajd 6):

Na szczeblu operacyjnym:

- plan organizacji i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia;
- plan organizacji i rozwijania stanowiska dowodzenia;
- instrukcję organizacji pracy na stanowisku dowodzenia;
- Na szczeblu taktycznym:
 - plan osiągania wyższych stanów gotowości bojowej;
 - instrukcję organizacji pracy na stanowisku dowodzenia.

Należy zwrócić uwagę, że obecnie w jednostkach wojsk lądowych dość powszechnie sporządza się szereg pomocniczych dokumentów, tak zwanych SOP-ów (standardowe, stałe procedury operacyjne), dotyczących różnych aspektów z zakresu funkcjonowania systemu dowodzenia. Standardowe procedury operacyjne normują wykładnię w zakresie planowania i prowadzenia działań taktycznych, są uzupełnieniem do sporządzanych dokumentów normatywnych, poszerzają wybrane aspekty regulaminu działań wojsk lądowych oraz obowiązujące porozumienia standaryzujące.

Problematyka tych dokumentów jest bardzo szeroka i może ona dotyczyć między innymi (slajd 7):

- dowodzenia oddziałami i pododdziałami w walce;
- planowania działań taktycznych;
- metodologii działania osób funkcyjnych na stanowisku dowodzenia;
- zasad sporządzania i dystrybucji dokumentów dowodzenia na stanowiskach dowodzenia;
- wariantów rozmieszczania i przemieszczania stanowisk dowodzenia;
- sposobu zorganizowania stanowisk dowodzenia oraz schematu rozmieszczenia osób funkcyjnych;
- priorytetów pracy po zajęciu nowego rejonu rozmieszczenia przez obsadę danego stanowiska;
- łączności wewnętrznej i zewnętrznej stanowisk dowodzenia;
- ochrony i obrony stanowisk dowodzenia;
- zasad nawiązywania współdziałania;
- i innych.

Kolejnym elementem składowym podsystemu organizacji dowodzenia jest struktura organizacyjna dowództw. Zgodnie z dokumentami normatywnymi Sojuszu Północnoatlantyckiego dowództwa wojsk lądowych armii państw NATO przyjmują strukturę organizacyjno-funkcjonalną, w której można wyróżnić:

- Dowódcę;
- Zastępcę dowódcy (zastępców);
- Grupę dowódcy;
- Grupę główną;
- Grupę specjalistyczną;
- Grupę oficerów łącznikowych.

Trzy ostatnie grupy tworzą sztab dowództwa, na którego czele stoi szef sztabu (slajd 8).

Powyższa, dość ogólnie nakreślona struktura dowództwa, pomimo że jest wyznacznikiem do konstruowania struktur organów dowodzenia dla państw Sojuszu

oraz sił sojuszniczych i wielonarodowych, nie wyklucza jednocześnie istnienia w poszczególnych armiach rozwiązań innych, „narodowych” związanych z tradycją i historią, jak również wynikających z aktualnych możliwości ekonomicznych, technicznych czy operacyjno-taktycznych.

Przedstawiając strukturę dowództwa szczebla taktycznego wojsk lądowych SZ RP (slajd 9) należy zwrócić uwagę, że podobnie jak w wielu innych armiach, powyższe struktury różnią się w stosunku do ustaleń Sojuszu Północnoatlantyckiego pewnymi, „narodowymi cechami”. Zaliczyć do nich należy:

Istnienie na szczeblu brygady i dywizji, obok sztabu, **pionu szkolenia i pionu logistyki** jako równorzędnych ze sztabem struktur organizacyjnych.

Istnienie na tym samym poziomie hierarchicznym, co szef sztabu, **szefa szkolenia i szefa logistyki**.

Grupa główna sztabu zawiera komórki, od G/S-1 do G/S-6, a poszczególne z nich odpowiadają za:

G/S1 - komórka personalna:

- zarządzanie zasobami ludzkimi;
- uzupełnianie stanów osobowych;
- dbałość o poziom dyscypliny i morale;
- przestrzeganie prawa, porządku, przepisów bezpieczeństwa oraz zapobieganie wypadkom;
- wykorzystanie personelu cywilnego;
- organizację pomocy dla jeńców wojennych, internowanych, itp.

G/S2 - komórka rozpoznania:

- przygotowanie i koordynację przedsięwzięć rozpoznania i walki elektronicznej, wywiadu i kontrwywiadu;
- analizę i ocenę przeciwnika;
- analizę i ocenę środowiska.

G/S3 - komórka operacyjna:

- zapewnienie sprawnego i terminowego przebiegu procesu przygotowania i prowadzenia operacji (walki);

- przygotowanie dla dowódcy rozkazów, meldunków, komunikatów i innych dokumentów dowodzenia;
- problematykę mobilizacji i gotowości bojowej wojsk;
- analizę, planowanie i wprowadzanie: nowych struktur organizacyjnych wojsk; nowych wzorów wyposażenia; zmian w dyslokacji jednostek.

G/S4 - komórka zabezpieczenia logistycznego:

- planowanie wszelkich przedsięwzięć dotyczących zabezpieczenia logistycznego: zaopatrzenia materiałowego, transportu, remontu. Natomiast za koordynację tych przedsięwzięć odpowiada pion logistyki⁴².

G/S5 - komórka współpracy cywilno-wojskowej:

- organizowanie wykorzystania środków należących do państwa, na terenie którego prowadzone są działania wojenne.

G/S6 - komórka wsparcia dowodzenia i łączności:

- zarządzanie systemami łączności, automatyzacji i informatyki;
- zarządzanie informacją i jej bezpieczeństwo;
- dystrybucję dokumentów;
- planowanie rozmieszczenia i przemieszczenia stanowisk dowodzenia.

W skład pionu szkolenia wchodzi komórki organizacyjno-funkcjonalne odpowiadające grupie specjalistycznej są to sekcje (wydział): artylerii, OPL, OPBMR, wojsk inżynierskich oraz szkolenia, której zadania nominalnie wykonuje G/S-7.

Namiastkę grupy oficerów łącznikowych tworzy niewielka, wydzielona grupa oficerów wchodząca w skład G/S-3.

Pion ochrony informacji został umiejscowiony w grupie dowódcy, a nie jak było to w poprzedniej strukturze - w G/S-6 lub jako oddzielna komórka sztabu podlegająca bezpośrednio szefowi sztabu.

Kolejnym elementem organizacji dowodzenia są relacje pomiędzy dowództwami. Przedstawiając tą problematykę należy stwierdzić, że dowodzenie to między innymi ciągły proces wymiany informacji realizowany w pionie i poziomie. Proces ten wymaga istnienia określonych dróg przekazywania informacji – więzi, relacji między

⁴² Stąd też przyjęło się funkcjonowanie w jednostkach wojskowych podziału na logistykę planistyczną - G/S-4 i logistykę wykonawczą – pion logistyki. Jednocześnie na uwagę zasługuje fakt wydzielenia z logistyki problematyki zabezpieczenia medycznego i utworzenie w grupie dowódcy sekcji/wydziału służby zdrowia.

poszczególnymi elementami. Stąd też częścią składową organizacji dowodzenia są relacje pomiędzy dowództwami w przyjętej strukturze hierarchicznej oraz funkcjonalnej. Informacje generowane w dowództwach dotyczą różnych aspektów jej funkcjonowania. Interdyscyplinarny, wielopoziomowy oraz złożony charakter informacji powoduje, iż dokonując podziału więzi na kategorie i rodzaje możemy zastosować różne kryteria. Najczęściej spotykanym podziałem jest wyróżnienie (slajd 10):

- **więzi służbowych** (*dowodzenia, hierarchicznych, rozkazodawczych*) związanych z podległością służbową a zatem dotyczących przepływu dyrektyw, rozkazów, zarządzeń, komunikatów (w dół) do podwładnego oraz przesyłanie meldunków, zapotrzebowań, sprawozdań (w górę) do przełożonego;
- **więzi współdziałania** związanych z wymianą informacji między osobami i zespołami funkcyjnymi wewnątrz danego stanowiska dowodzenia, między stanowiskami dowodzenia danego dowództwa, w ramach specjalności na tym samym szczebla dowodzenia oraz w ramach specjalności na różnych poziomach dowodzenia.

Relacje dowodzenia (*służbowe, hierarchiczne*) to także problematyka odpowiedzialności i uprawnień dowódców w stosunku do podległych wojsk. Relacja przełożony – podwładny (slajd 11) regulowana jest w SZ RP jak dowodzenie pełne, wsparcie i wzmocnienie (wydzielenie, przydzielenie), gdzie:

- **dowodzenie pełne** to władza i odpowiedzialność przełożonego za wydawanie podwładnym rozkazów. Obejmuje wszystkie aspekty działań wojskowych i administracyjnych.
- **wsparcie** to działanie na korzyść innej jednostki siłami i środkami będącymi w dyspozycji dowódcy jednostki wspierającej.
- **wzmocnienie** to: wydzielenie sił i środków ze składu innych jednostek organizacyjnych i przydzielone na okres wykonania określonego zadania innemu dowódcy, który wykorzystuje je zgodnie z własną decyzją, stawiając im konkretne zadania.

Należy zwrócić uwagę, że w relacjach sojuszniczych i wielonarodowych funkcjonuje pięć zasadniczych pojęć dotyczących uprawnień i odpowiedzialności dowódcy, są to:

- Full Command – FULL COMD – dowodzenie pełne;
- Operational Command – OPCOM – dowodzenie operacyjne;
- Operational Control – OPCON – kontrola operacyjna;
- Tactical Command – TACOM – dowodzenie taktyczne;
- Tactical Control – TACON – kontrola taktyczna.

Terminy te w ostatnim okresie dość powszechnie stosowane są w wielu opracowaniach dotyczących problematyki organizacji systemu dowodzenia wojsk lądowych i ćwiczeniach dowódczo-sztabowych. Trzeba jednak pamiętać, że w relacjach narodowych powyższe uprawnienia nie zostały usankcjonowane prawnie. Dlatego stosowanie ich w operacjach narodowych powinno być w najbliższej przyszłości określone przez Sztab Generalny i wprowadzone do wojsk w postaci instrukcji.

Kolejnym elementem składowym organizacji dowodzenia jest podział i struktura funkcjonalna dowództwa na stanowiska dowodzenia. Jedną z wielu definicji stanowisk dowodzenia mówi, że **stanowisko dowodzenia** to powiązane organizacyjnie i funkcjonalnie elementy koncepcyjne (organa dowodzenia) i zabezpieczające (oddziały i pododdziały dowodzenia) rozmieszczone w określonych miejscach (obiektach) w celu zapewnienia sprawnego dowodzenia wojskami. Stanowiska dowodzenia powiązane ze sobą funkcjonalnie i informacyjnie w określonym układzie poziomym i pionowym stanowią ważny element składowy systemu dowodzenia⁴³.

Można, zatem stwierdzić, że stanowiska dowodzenia stanowią główne ośrodki dowodzenia działaniami bojowymi i operacyjnymi. Na stanowiskach tych znajduje się określony skład osób funkcyjnych (dowództwo danego szczebla, oficerowie łącznikowi innych jednostek, rodzajów sił zbrojnych czy obrony terytorialnej), niezbędne techniczne środki dowodzenia (łączności, informatyki, automatyzacji dowodzenia), miejsca do pracy i środki do przemieszczania stanowiska dowodzenia (kontenery, namioty, wozy dowodzenia, wozy dowódczo-sztabowe, autobusy

⁴³ N. Prusiński, M. Strzoda, *System dowodzenia. Terminologia część I*, Warszawa, AON 2001 r. s. 87.

sztabowe, inne pojazdy) oraz pododdziały wsparcia dowodzenia wyznaczone do ochrony, obrony oraz szeroko rozumianego zabezpieczenia logistycznego (hotel, stołówka, itp.).

W celu zapewnienia sprawnego i skutecznego dowodzenia wojskami stanowiska dowodzenia powinny być:

- mobilne (łatwe do przemieszczania i rozmieszczania);
- wyposażone w nowoczesne techniczne środki dowodzenia i łączności;
- chronione;
- odporne na działanie środków rażenia przeciwnika.

A ponadto zapewniać: ciągłość dowodzenia; dobre warunki pracy i wypoczynku dla obsady personalnej stanowiska oraz odpowiadać liczebnie (ilość personelu) potrzebom zadań przewidzianych do realizacji w systemie pracy zmianowej⁴⁴.

Aby sprostać tym wymogom w wojskach lądowych przyjęto organizować (slajd 12):

- na szczeblu korpusu:
 - ✓ Główne stanowisko dowodzenia (GSD);
 - ✓ Zapasowe stanowisko dowodzenia (ZSD);
 - ✓ Wysunięte stanowisko dowodzenia (WSD);
 - ✓ Powietrzny punkt dowodzenia (PPD);
- na szczeblu dywizji i brygady:
 - ✓ Główne stanowisko dowodzenia;
 - ✓ Tyłowe stanowisko dowodzenia (TSD);
 - ✓ Wysunięte stanowisko dowodzenia – dywizja, punkt dowódczo-obszerny (PDO) - w brygadzie;
- na szczeblu pułku i batalionu:
 - ✓ Główne stanowisko dowodzenia;
 - ✓ Punkt dowódczo-obszerny⁴⁵.

Główne stanowiska dowodzenia – na wszystkich szczeblach dowodzenia przeznaczone są do planowania działań operacyjnych i taktycznych oraz do

⁴⁴ Zob.: J. Michniak, *Dowodzenie w teorii i praktyce wojsk*, Warszawa, AON 2003, s. 77.

⁴⁵ Por.: *Instrukcja organizacji i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia szczebla operacyjnego i taktycznego*, (Tymczasowa), Szt. Gen. 1523/2001.

bezpośredniego dowodzenia wojskami i stanowią zasadnicze miejsca pracy dowódcy i jego sztabu. Powinny one zapewniać:

- łączność dowodzenia ze wszystkimi elementami ugrupowania taktycznego oraz z TSD, WSD (PDO);
- łączność z przełożonym i sąsiadami;
- ciągle przygotowywanie informacji potrzebnych dowódcy do oceny sytuacji i podejmowania decyzji;
- przygotowywanie planów i rozkazów;
- koordynację prowadzenia rozpoznania i analizę informacji rozpoznawczych ze wszelkich dostępnych źródeł;
- organizację i koordynację wsparcia ogniowego;
- koordynację potrzeb zabezpieczenia logistycznego;
- przygotowywanie i przesyłanie meldunków do przełożonego;
- dowodzenie wojskami i sterowanie środkami rażenia w toku działań;
- nadzór nad realizacją zadań;
- planowanie kolejnych (przyszłych) działań.

Zapasowe stanowisko dowodzenia - jest organizowane w celu zapewnienia ciągłości i trwałości dowodzenia oraz umożliwia przejęcie dowodzenia wojskami w przypadku obezwładnienia GSD. Zapasowe stanowisko dowodzenia nie ujawnia swojej działalności, gdy dowodzenie odbywa się z GSD. Struktura organizacyjno-funkcjonalna ZSD jest taka sama, jak GSD. Obsada operacyjna ZSD zgodna jest z decyzją dowódcy i możliwościami etatowymi.

Tyłowe stanowiska dowodzenia – organizowane są w celu zapewnienia realizacji funkcji dowodzenia w obszarze (pasie, rejonie) tyłowym oraz w sytuacji, gdy nie organizuje się ZSD, dla podtrzymania zasadniczych funkcji dowodzenia w ograniczonym czasie w wypadku obezwładnienia GSD. TSD zajmują się głównie koordynacją wsparcia personalnego i zabezpieczenia logistycznego, monitorowaniem rozwoju sytuacji w obszarze sił głównych, pozyskiwaniem dokumentów dowodzenia opracowywanych na GSD oraz realizacją planu działania w obszarze tyłowym. Struktura organizacyjna TSD powinna być taka, aby umożliwiała realizację

powyższych zadań. O wielkości obsady operacyjnej decyduje dowódca danego szczebla dowodzenia.

Wysunięte stanowiska dowodzenia – rozwija się okresowo, stosownie do potrzeb w celu zapewnienia dowódcy bezpośredniego wglądu w sytuację i skrócenia czasu reakcji w relacjach dowodzenia podległymi wojskami w decydujących fazach walki. Obsada operacyjna tych stanowisk wydzielana jest z GSD w zależności od potrzeb dowodzenia i decyzji dowódcy. WSD powinny zapewnić:

- nadzór nad prowadzonymi działaniami bojowymi;
- nadzór i koordynację manewru i wsparcia ogniowego;
- koordynację wsparcia powietrznego i obrony przeciwlotniczej;
- przekazywanie potrzeb zabezpieczenia logistycznego do GSD;
- możliwość szybkiej zmiany rejonu rozmieszczenia stanowiska;
- ciągłą łączność z podległymi wojskami, GSD, TSD oraz z przełożonym i sąsiadami.

Punkt Dowódczo-Obszewacyjny organizuje się w zależności od potrzeb, w celu zapewnienia dowódcy bezpośredniego wglądu w sytuację oraz skrócenia czasu reakcji w relacjach dowodzenia podległymi pododdziałami (elementami ugrupowania).

Powietrzny punkt dowodzenia – stanowi element składowy głównego stanowiska dowodzenia i wykorzystywany jest do zapewnienia dowodzenia w czasie: przemieszczania się dowódcy, przegrupowania (przemieszczania) związków operacyjnych, taktycznych, oddziałów, wyprowadzania wojsk z rejonów zmasowanych uderzeń przeciwnika itp⁴⁶.

W organizowanych stanowiskach dowodzenia wyróżniamy:

- Organ dowodzenia;
- Węzeł łączności;
- Grupę zabezpieczenia.

Organ dowodzenia (spotykane w literaturze także jako *Organa dowodzenia*, *Obsada operacyjna*, *Część operacyjna*) – jest to dowództwo danego szczebla wraz z przybyłymi oficerami łącznikowymi z innych jednostek, zorganizowane w zespoły funkcjonalne stanowiska dowodzenia, odpowiadające obszarom problemowym

⁴⁶ Zob.: J. Michniak, *Stanowiska dowodzenia w wojskach lądowych*, Warszawa, AON 2003.

dowodzenia. Organa dowodzenia są głównym elementem stanowisk przeznaczonym do bezpośredniego dowodzenia wojskami.

Węzeł łączności (*Węzeł telekomunikacyjny, Węzeł telekomunikacyjny oraz siły i środki poczty polowej, Sieć teleinformatyczna*) - przeznaczony jest do zapewnienia osobom funkcyjnym łączności z przełożonym oraz podległymi dowódcami oddziałów i pododdziałów, a także dowódcami współdziałającymi w toku prowadzonych działań. Zapewnia ponadto przepływ informacji poprzez techniczne i pocztowe środki łączności wewnątrz stanowiska dowodzenia i pomiędzy stanowiskami dowodzenia (GSD, TSD, WSD, PDO) zgodnie z zasadami organizacji łączności dowodzenia, współdziałania i powiadamiania. Tworzony jest na bazie sił i środków pododdziałów dowodzenia.

Grupa zabezpieczenia (*Sektor zabezpieczenia*) - przeznaczona jest do przygotowania miejsc pracy, należytego ich wyposażenia, zaspakajania potrzeb bytowych obsady operacyjnej oraz do ochrony i obrony stanowiska dowodzenia. Jej zasadniczym ogniwem są wydzielone siły i środki z pododdziałów dowodzenia oraz wydzielone siły żandarmerii wojskowej.

Szczegółową strukturę organizacyjno-funkcjonalną organów dowodzenia oraz obsadę personalną komórek organizacyjnych ustalają dowódcy danego szczebla, uwzględniając przeznaczenie oraz specyfikę działania. W instrukcji zwraca się uwagę na fakt, że **każde** stanowisko dowodzenia powinno zawierać w swojej strukturze następujące elementy składowe:

- dowodzenia;
- wsparcia działań;
- wsparcia dowodzenia;
- zabezpieczenia działań.

W celu ujednolicenia nazewnictwa elementów organizacyjno - funkcjonalnych rozmieszczonych na stanowiskach dowodzenia, instrukcja nakazuje również używać następujących nazw:

na szczeblu operacyjnym: centra, zespoły;

na szczeblu taktycznym (ZT, Brygada, pułk): zespoły, sekcje;

na szczeblu batalionu: grupy.

Takie podejście powoduje, że w struktura organizacyjno-funkcjonalna organu dowodzenia GSD i TSD, a nawet WSD czy PDO, dywizji i brygady nie powinna się różnić. Normatywną strukturę stanowiska dowodzenia przedstawia (slajd 13).

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt poszukiwania nowych rozwiązań w obszarze struktury organów dowodzenia poszczególnych stanowisk. Obecnie w AON prowadzone są badania nad nową strukturą, która dzieli się na dwa zasadnicze elementy (slajd 14): pierwszy - zajmujący się planowaniem przyszłych działań (centrum planowania) oraz drugi - kierujący bieżącą działalnością podległych sił (centrum dowodzenia).

Strukturę GSD w tym wariantcie przedstawia (slajd 15). Natomiast TSD podzielone zostało na trzy centra (slajd 16) odpowiedzialne za kontrolę działań w pasie (rejonie) tyłowym, wsparcie dowodzenia i zabezpieczenie działań (slajd 17).

Na uwagę zasługuje fakt, że w rozwiązaniu tym maksymalnie uproszczono aspekt terminologiczny, gdyż przyjęto podział na centra, natomiast pozostałe komórki tworzące poszczególne centra przyjęły nazwy identyczne do tych, jakie występują w strukturze dowództw dywizji i brygady.

A zatem mówimy o komórce G/S-3 odpowiedzialnej za planowanie (w centrum planowania) i o komórce G/S-3 odpowiedzialnej za kierowanie działaniami bieżącymi (w centrum dowodzenia). Podobnie dotyczy to wydziałów w DZ czy sekcji w BZ np. wydział artylerii w dowództwie równa się wydziałowi artylerii na stanowisku dowodzenia (w centrum planowania). Sekcja ekonomiczna występująca w dowództwie w grupie dowódcy równa się sekcji ekonomicznej na tyłowym stanowisku dowodzenia. Natomiast komórki funkcjonalne, które etatowo nie występują w dowództwie a na czas organizacji GSD i TSD zostają formowane przyjmują nazwę zespołów np. „Zespół bezpieczeństwa i dystrybucji informacji” lub „Taktyczny zespół kontroli obszaru powietrznego”.

Natomiast zespół oficerów łącznikowych jednostek wsparcia tworzą oficerowie przybyli na stanowisko dowodzenia z podległych oddziałów i pododdziałów w celu wsparcia dowódcy w decydujących momentach walki. Nie należy również wykluczać sytuacji, w której dowódca wspierany będzie w tym obszarze oficerami z wydziałów /sekcji/ rodzajów wojsk z centrum planowania.

Kolejnym komponentem systemu dowodzenia są **środki dowodzenia** definiowane jako zasoby techniczne i materialne wydzielone do działania (wykorzystania) w systemie dowodzenia, zalicza się do nich m. in.: środki łączności, środki automatyzacji dowodzenia, środki transportu, środki techniczno - organizacyjne itp. (slajd 18). Na uwagę zasługuje fakt, że na dzień dzisiejszy brak jest podstawowych dokumentów, instrukcji dotyczących powyższej problematyki. Dlatego warto w tym miejscu przedstawić dorobek Zakładu Systemów Łączności i Informatyki AON, którego pracownicy naukowcy dokonali systematyki środków dowodzenia (slajd 19).

Zgodnie z tym podziałem **środki łączności** to najważniejszy komponent środków dowodzenia, umożliwiający wymianę informacji i podlegający ciągłemu rozwojowi, który podyktowany jest coraz większą potrzebą przesyłania dużej ilości informacji przy zachowaniu maksymalnych warunków jej bezpieczeństwa. Do środków łączności zaliczamy: środki telekomunikacyjne (radiostacje, radiolinie, łącznice, aparatownie, aparaty telefoniczne, modemy itp.), pocztowe (kursy pocztowe, ekspedycja pocztowa, punkty wymiany poczty) i sygnalizacyjne spotykane na najniższych szczeblach dowodzenia (światło latarki, rakiety sygnalizacyjne, chorągiewki, gongi, syreny, inne sygnały umowne).

Z kolei **środki przetwarzania i opracowywania informacji** to urządzenia wykorzystywane w celu ułatwienia i przyspieszenia pracy komórek funkcjonalnych dowództwa poprzez zbieranie, przetwarzanie, zobrazowanie i przesyłanie informacji. Zaliczyć do nich możemy: informatyczne środki wspomaganie dowodzenia (operacyjne i statystyczne bazy danych, mapy terenu, zautomatyzowane systemy dowodzenia, pakiety grafiki operacyjnej, sieci komputerowe, zautomatyzowane wozy dowodzenia itp.); specjalistyczne środki informatyczne, wykorzystywane w wozach dowodzenia, a które przeznaczone są do sterowania środkami walki jako element wsparcia dowodzenia (ŁOWCZA-3 system OPL, TOPAZ – system kierowania ogniem artylerii); narzędzia symulacyjne niezbędne do szkolenia dowództw i prowadzenia ćwiczeń (gry wojenne) oraz do szkolenia obsługi broni i sprzętu wojskowego (symulatory, trenażery).

Natomiast **środki pomocnicze** to wszelkiego rodzaju urządzenia i przedmioty przeznaczone do zapisu i gromadzenia informacji, jej zobrazowania, powielania

i wytwarzania (urządzenia kserograficzne, rzutniki, projekторы, magnetofony, magnetowidy, oraz mapy, folie, szablony dokumentów, plansze, środki biurowe itp.).

Proces dowodzenia to trzeci obok środków i organizacji dowodzenia komponent składowy systemu dowodzenia (slajd 20). „To całość przedsięwzięć związanych z dowodzeniem, realizowanych przez komórki organizacyjno-funkcjonalne i osoby funkcyjne na stanowiskach dowodzenia⁴⁷”. Proces ten symbolicznie przedstawiamy w postaci koła, które utrzymywane jest w ruchu przez ciągłe zdobywanie, przetwarzanie i wykorzystywanie informacji, w wyniku czego zostaje powzięta decyzja i opracowany plan działania.

Na podstawie planu działania opracowuje się informacje dyrektywne w postaci zadań (zarządzeń, rozkazów, dyrektyw) i przekazuje się wykonawcom. Na „ruch” tego koła oddziałują także informacje otrzymywane w postaci zadań oraz dotyczące działania przeciwnika, warunków działania (teren, pogoda, itp.), położenia i możliwości wojsk własnych. Informacje te zobowiązują dowódcę do stworzenia i realizacji takiego planu, który istniejącą sytuację przekształciłby w sytuację nakazaną w zadaniu operacyjnym.

Z operacyjnego punktu widzenia, proces dowodzenia traktuje się jako cykl decyzyjny jednakowy na wszystkich szczeblach dowodzenia, składający się z cyklicznie powtarzających się faz, etapów i czynności (slajd 21).

Ustalenie położenia jest jedną z faz cyklu decyzyjnego. Jednocześnie stanowi ono ciągły proces realizowany we wszystkich komórkach organizacyjno – funkcyjnalnych stanowiska dowodzenia. Z chwilą otrzymania zadania następuje jednak szczególne zintensyfikowanie czynności w ramach ustalania położenia, ukierunkowane na nowe zadanie, co pozwala na jego zakwalifikowanie jako pierwszej fazy procesu dowodzenia⁴⁸. Celem ustalenia położenia jest stworzenie dowódcy jasnego i przejrzystego obrazu sytuacji na podstawie, którego może on ją ocenić, podjąć decyzję, postawić zadania i dowodzić działaniami. Faza ta charakteryzuje się pozyskiwaniem, gromadzeniem, porządkowaniem, przechowywaniem,

⁴⁷ J. Michniak i zespół, *Metody i treści pracy zespołów funkcyjnalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych (główne problemy)*, Warszawa, AON 2000, s. 27.

⁴⁸ J. Michniak i inni, *System dowodzenia Wojsk Lądowych SZ RP struktura organizacyjno-funkcyjnalna cz. III, koncepcja systemu dowodzenia Wojsk Lądowych SZ RP pk. „SYSTEM”*, Warszawa, AON 1999, s. 29.

wartościowaniem, porównywaniem i przedstawianiem wszelkiego rodzaju informacji dotyczących wojsk własnych, przeciwnika oraz warunków prowadzenia działań.

Drugą fazą cyklu decyzyjnego jest planowanie. Spośród czterech faz właśnie ta odgrywa szczególną rolę w pracy każdego dowództwa. W trakcie tej fazy dokładnym analizom i ocenom podlega zadanie otrzymane od przełożonego oraz wszelkie czynniki wpływające na jego wykonanie. W tej fazie powstają warianty działania wojsk własnych, które są następnie szczegółowo rozważane i porównywane w celu stworzenia dowódcy jak najlepszych warunków do podjęcia decyzji. W ramach planowania podejmowana jest też decyzja, formułowany i ogłaszany przez dowódcę zamiar działania, tworzony jest plan operacji, a także zasadniczy dokument dowodzenia o charakterze dyrektywnym – rozkaz operacyjny.

Faza planowania składa się z czterech etapów: oceny sytuacji, decyzji i zamiaru dowódcy, opracowania planu operacji oraz opracowania rozkazu operacyjnego.

Tak jak faza planowania w cyklu decyzyjnym procesu dowodzenia, tak etap oceny sytuacji zajmuje w tej fazie specjalne miejsce. Czynności realizowane w tym etapie związane są, bowiem bezpośrednio z analizami i ocenami problemów mających zasadniczy wpływ na przyszłe działania wojsk własnych. Celem tego etapu jest dogłębne zrozumienie zadania otrzymanego od przełożonego, jego zamiaru (w tym myśli przewodniej), szczegółowa ocena czynników wpływających na wykonanie zadania, opracowanie, rozważenie i porównanie wariantów działania wojsk własnych, a w konsekwencji stworzenie dowódcy warunków do podjęcia decyzji i ogłoszenia zamiaru.

Choć poszczególne czynności zachodzą na siebie i granice pomiędzy nimi są dość płynne, etap oceny sytuacji można podzielić na następujące czynności:

analizę zadania – która precyzuje co i w jakim celu należy wykonać aby zrealizować otrzymane zadanie;

ocenę czynników wpływających na wykonanie zadania i ustalenie wariantów działania wojsk własnych - której celem jest zidentyfikowanie i szczegółowa ocena czynników, które w różny sposób wpływać będą na realizację otrzymanego zadania oraz ustalenie kilku realnych sposobów jego wykonania czyli wariantów działania wojsk własnych;

rozważenie wariantów działania – czyli ustalenie słabych i silnych stron poszczególnych wariantów wykonania zadania w konfrontacji z prawdopodobnym sposobem (sposobami) działania przeciwnika⁴⁹;

porównanie wariantów działania które realizuje się dla wyłonienia wariantu, który będzie rekomendowany dowódcy.

Drugim jakże ważnym etapem fazy planowania jest podjęcie decyzji i ogłoszenie na jej podstawie zamiaru działania. Podjęcie decyzji ma zazwyczaj miejsce w trakcie odprawy decyzyjnej. Celem odprawy decyzyjnej jest stworzenie dowódcy warunków do podjęcia decyzji oraz samo jej podjęcie, czyli wybór przez dowódcę jednego z wariantów działania.

Przedostatnim, trzecim etapem fazy planowania jest sporządzenie planu operacji. Stanowi on podstawę do przygotowania rozkazu operacyjnego⁵⁰ i uzupełniających go aneksów oraz planu synchronizacji działań. Plan operacji jest przedstawionym w formie graficznej zamiarem dowódcy. Toteż musi on zawierać wszystkie informacje wymienione przez dowódcę w trakcie ogłaszania zamiaru działania. W praktyce jest to wybrany (i ewentualnie zmodyfikowany) przez dowódcę wariant działania, uzupełniony o informacje zawarte w zamiarze.

Opracowanie rozkazu operacyjnego stanowi czwarty etap fazy planowania. Jego zrealizowanie pozwala na przejście do trzeciej fazy cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia – stawiania zadań. Zakończenie zaś sporządzania rozkazu operacyjnego, jego podpisanie przez dowódcę oraz powielenie w odpowiedniej ilości egzemplarzy warunkuje rozpoczęcie kolejnej fazy cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia – stawiania zadań.

Stawianie zadań. Celem tej fazy jest doprowadzenie do wykonawców zadań wynikających z decyzji podjętej przez dowódcę. Formalnie rozpoczyna się ona po zakończeniu opracowywania pełnego rozkazu operacyjnego wraz z niezbędnymi załącznikami i uzupełnieniami. Jeśli jednak organizator pracy na SD – szef sztabu, lub osobiście dowódca uzna za celowe zastosowanie wstępnych zarządzeń operacyjnych

⁴⁹ J. Kręcikij, J. Wołejczo, *Rozważenie wariantów działania metodą symulacji*, Warszawa, AON 1999, s. 6.

⁵⁰ Wstępne zarządzenie operacyjne, jeżeli jest stosowane, przygotowywane jest również na podstawie planu operacji.

(WZO), wówczas faza ta rozpocznie się praktycznie nieco wcześniej – po sporządzeniu planu operacji i (na jego podstawie) opracowaniu WZO.

Kontrola jest czwartą i ostatnią fazą procesu dowodzenia. Celem kontroli jest sprawdzenie efektów (skutków) dotychczasowego planowania i postawienia zadań oraz sposobu ich wprowadzania w życie. Istota kontroli polega na:

ustaleniu stanu rzeczywistego, to jest stopnia realizacji postawionych zadań;
porównaniu stanu rzeczywistego z wyznaczonymi celami określonymi w zadaniu;

wykryciu ewentualnych niezgodności i ich przyczyn);

wskazaniu drogi do osiągnięcia sprawności i skuteczności działania przez:
określenie sposobu usunięcia stwierdzonych niezgodności i niedociągnięć;

ustalenie niezbędnych zmian w przebiegu procesu realizacji zadania lub korekty zadań;

wskazanie pozytywnych środków, czynności lub wyników działania, wpływających na realizację zadania⁵¹.

Jeżeli brak jest niezgodności, dowódca i sztab kontynuują swoje standardowe działania – to znaczy realizują wcześniej ustalony plan. W przypadku, gdy zmiany są konieczne, dowódca wspomagany przez swój sztab ustala, jakie czynności (decyzje) należy podjąć. Po ich identyfikacji przekazywane są one podwładnym za pomocą zarządzeń operacyjnych.

Przedstawione w referacie treści oparte są na aktualnych rozwiązaniach stosowanych w wojskach lądowych SZ RP oraz dokonaniach pracowników Instytutu Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej (slajd 22). Przybliżona bardzo ogólnie charakterystyka systemu dowodzenia szczebla operacyjnego i taktycznego potwierdza jak bardzo złożone jest współczesne dowodzenie wojskami. Jednocześnie powyższe treści potwierdzają konieczność ciągłej analizy obecnych rozwiązań, śledzenia kierunków rozwoju sprzętu dowodzenia i łączności, ciągłego doskonalenia procedur działania, modyfikacji struktur organizacyjnych dowództw i stanowisk dowodzenia oraz ustawicznego doskonalenia kadry w tym zakresie.

Dziękuję za uwagę !

⁵¹ Regulamin działań Wojsk Lądowych, DWLąd. 16/99, Warszawa 1999, s. 266.

II. KOMUNIKATY NAUKOWE⁵²

WSPÓLDZIAŁANIE ZESPOŁÓW ORGANIZACYJNO-FUNKCJONALNYCH STANOWISK DOWODZENIA WOJSK OPERACYJNYCH I WSPARCIA KRAJOWEGO PODCZAS OPERACJI REAGOWANIA KRYZYSOWEGO

Płk dr inż. Marek STRZODA

**ZAKŁAD TEORII ORGANIZACJI I ZARZĄDZANIA
INSTYTUTU ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA WWLąd AON**

e-mail: m.strzoda@aon.edu.pl.

Współczesne warunki funkcjonowania sił zbrojnych powodują, że będą one realizowały swoje zadania zarówno w okresie wojny, jak i kryzysu i pokoju. Brak bezpośredniego zagrożenia zewnętrznego państwa spowodował znaczne przewartościowanie zadań realizowanych przez poszczególne elementy układu militarnego. Aktywna polityka międzynarodowa wpływa na zaangażowanie naszego państwa w procesy wsparcia procesów pokojowych zarówno pod auspicjami ONZ, jak również w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego. Znaczącym elementem działania jest także zaangażowanie komponentu narodowego w proces demokratyzacji Iraku.

Powyższe działania poza granicami kraju nie wpływają na zmniejszenie rangi, czy też zakresu współuczestniczenia sił zbrojnych w przeciwdziałaniu różnego rodzaju kryzysów lub niwelowania skutków katastrof lub klęsk żywiołowych na terytorium Polski.

Przyjęty w dokumentach podział zagrożeń na militarne i niemilitarne determinuje kierunki działań oraz kształt systemu bezpieczeństwa narodowego wraz z jego zasadniczym elementem, jakim jest system reagowania kryzysowego. Tworzy się go w celu przeciwdziałania ewentualnym zagrożeniom dla zapewnienia bezpieczeństwa ludności w czasie pokoju i ewentualnej wojny.

Zasadnicze założenie jego funkcjonowania zakłada sprawne przeciwdziałanie skutkom zagrożeń bez względu na źródło ich powstawania przy zaangażowaniu administracji państwowej i samorządowej, odpowiednich służb oraz sił zbrojnych.

⁵² W rozdziale tym zostały zawarte materiały stanowiące rozwinięcie głosów w dyskusji, nie wygłoszone w trakcie sympozjum naukowego.

Zasadnicze zadania dotyczą ratowania ludzi, ewakuacji, pomocy medycznej, przeciwdziałania zagrożeniom życia, ochronę mienia, zapewnienie poszkodowanym warunków do życia oraz zapobieganie zagrożeniom środowiska.

W realizację tych zadań mogą być zaangażowane zarówno elementy wojsk operacyjnych, jak również wsparcia krajowego. Całością reagowania kryzysowego w resorcie Obrony Narodowej kieruje bezpośrednio jego minister. Zgodnie z decyzją nr Z-&/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 października 2000 r. rozpoczęto proces tworzenia **Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym MON**. W jego skład wchodzi elementy poszczególnych szczebli dowodzenia. Współdziałanie wojsk operacyjnych, wsparcia krajowego oraz administracji państwowej i samorządowej odbywa się w odniesieniu do przyjętych procedur oraz doraźnie czynionych uzgodnień, co do wspólnego działania. Dotyczą one zazwyczaj miejsca, czasu, składu sił i środków oraz zasad działania i udzielania wzajemnej pomocy.

Zadania oraz zaangażowane siły i środki wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego wynikają ze specyfiki sytuacji. Zagrożenia kryzysowe wynikają zazwyczaj z:

- działania sił natury;
- działania człowieka, które z są spowodowane:
 - działaniem zamierzonym (np. terroryzm);
 - działaniem niezamierzonym⁵³.

Złożony i wielowymiarowy charakter funkcjonowania społeczeństwa powoduje duże zróżnicowanie mogących zaistnieć zagrożeń wymagających zaangażowania elementów układu militarnego. Za zasadnicze uznaje się następujące grupy zagrożeń⁵⁴:

- terrorystyczne;
- powodziowe;
- pożarowe;
- chemiczne;
- biologiczne;

⁵³ W.L. Kitler, *Wybrane aspekty kierowania państwem w sytuacjach kryzysowych w obronie narodowej RP wobec zagrożeń współczesności*, AON, Warszawa 1999, s. 31.

⁵⁴ Kolasa

➤ lodowe.

Zapobieganie i likwidacja skutków powyższych zagrożeń determinuje zachowanie zdolności jednostek wojskowych do mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia w warunkach realizacji zadań związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i likwidacją skutków zaistniałych zagrożeń pozamilitarnych na terenie Polski. Na terenie województwa koordynacja tych działań zajmuje się Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego.

Uruchomienie i uruchomienie funkcjonowania elementów systemu dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego może odbyć samoczynnie po stwierdzeniu zaistnienia sytuacji kryzysowej oraz po stwierdzeniu potrzeby ich użycia przez właściwe organa administracji państwowej. Zaangażowanie oby typów jednostek powoduje konieczność ścisłej współpracy elementów działających na tym samym obszarze.

Zespoły organizacyjno-funkcjonalne stanowisk dowodzenia zaangażowanych jednostek powinny pozyskiwać, opracowywać i wymieniać informacje w zakresie następujących grup przedsięwzięć:

- analizy i oceny zaistniałych zagrożeń oraz dokonywać prognozy ich rozwoju i ewentualnych skutków;
- planowani użycia sił i środków;
- uzgadniania zasad i sposobów użycia jednostek wojskowych oraz ich współdziałania z siłami porządkowymi, formacjami ratowniczymi oraz podmiotami gospodarczymi;
- planowania i organizowania pomocy organom administracji rządowej i samorządowej;
- realizowania wspólnych przedsięwzięć szkoleniowych w zakresie przygotowania do prowadzenia akcji ratunkowych i niesienia pomocy poszkodowanym;
- organizowaniu lub udziału w ćwiczeniach o tematyce związanej z działaniem w sytuacjach kryzysowych.

Szczegółowe zadania realizowane przez poszczególne zespoły funkcjonalno-organizacyjne wynikają z ich przeznaczenia, specjalności oraz roli na stanowisku

dowodzenia. Niezależnie od tego istnieją czynności, które będą realizowane w każdym z zespołów lub wspólnie w ramach zespołów planistycznych lub działań bieżących. Najważniejsze z nich dotyczą:

- prowadzenia rozpoznania, monitorowania i oceny zagrożeń oraz prognozowania kierunków rozwoju sytuacji kryzysowej;
- bieżącego informowania dowódców oraz elementów współdziałających o sytuacji oraz wyprzedzające sygnalizowanie potrzeb reagowania na pojawiające się zagrożenia;
- proponowanie stosownego do rodzaju i skali kryzysu stopnia zaangażowania sił i środków wojskowych oraz współdziałania podczas reagowania na zaistniałą sytuację;
- wszechstronne wsparcie realizowanych procesów decyzyjnych i organizacyjnych;
- koordynowanie planów przemieszczenia elementów militarnych do rejonów działania;
- wysyłanie i utrzymywanie łączności z elementami łącznikowymi;
- utrzymywanie współpracy z instytucjami i służbami zaangażowanymi w rozwiązywanie kryzysu;
- przekazywanie zadań wykonawcom, nadzorowanie ich realizacji oraz koordynację działań wydzielonych sił i środków;
- realizację zobowiązań dwustronnych i wielostronnych;
- przygotowanie i dystrybucję dokumentów dowodzenia;
- planowanie odtworzenia gotowości elementów biorących w udział w akcjach kryzysowych po ich zakończeniu.

Powyższe przedsięwzięcia stanowią kanwę różnego rodzaju działań podejmowanych przez poszczególne zespoły funkcjonalno-organizacyjne. Ich szczegółowy zestaw zapisany jest zazwyczaj w stosownych procedurach operacyjnych. Powinny one zostać opracowane na podstawie stosownych dokumentów normatywnych, zadań przewidzianych do realizacji przez daną jednostkę oraz doświadczeń uzyskanych podczas ćwiczeń. Stanowią one powinny zasadniczy element oraz wyznacznik działania tych jednostek.

Analiza literatury oraz doświadczeń z prowadzenia działań przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym pozwala na stwierdzenie, że współdziałanie elementów militarnych i niemilitarnych powinno się uzupełniać. Jednocześnie wewnątrz układu militarnego powinny zostać dopracowane szczegóły współdziałania jednostek operacyjnych, wsparcia krajowego oraz administracji państwowej. Przyniesie to wymierne korzyści w przyszłości.

Pamiętać jednak należy o kilku cechach funkcjonowania współczesnego społeczeństwa. Są nimi między innymi nieprzewidywalność oraz zmiana. Dynamiczny rozwój techniczny i społeczny powoduje, że nie da się przewidzieć wszystkich scenariuszy zagrożeń kryzysowych. Powoduje to, że nawet najlepiej przygotowany system stanie w obliczu nowych problemów co, do których nie ma przygotowanych rozwiązań. Wcześniejsze zgranie systemu powinno jednak zapewnić możliwość elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację przy jak najmniejszych skutkach ubocznych. Wspólne ćwiczenia pozwolą zespołom funkcjonalnym instytucji biorących udział w przeciwdziałaniu i zwalczaniu skutków sytuacji kryzysowych na lepsze poznanie oraz wypracowanie reguł działania w trudnych i niesprzyjających warunkach.

MOŻLIWOŚCI WSPÓLDZIAŁANIA SYSTEMÓW ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ NA POTRZEBY WSPÓLDZIAŁANIA SYSTEMÓW DOWODZENIA WOJSK OPERACYJNYCH I WSPARCIA KRAJOWEGO

pplk dr inż. Piotr DANILUK

**ZAKŁAD TEORII ORGANIZACJI I ZARZĄDZANIA
INSTYTUTU ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA WWLąd AON
p.daniluk@aon.edu.pl**

Celem niniejszego artykułu jest zabranie głosu w dyskusji nad kształtem współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego.

Jednym z podsystemów dowodzenia jest system łączności. Istotnym problemem do rozwiązania będzie więc zorganizowanie dla potrzeb takiego współdziałania sprawnie działającego systemu łączności.

W niniejszym artykule uwaga skupiona została na jednym z podstawowych rodzajów łączności wojskowej – łączności radiowej.

Usługowa rola łączności determinuje stałe dostosowywanie jej struktury do potrzeb (wymagań) systemu dowodzenia. Ewolucja zadań stojących przed dowodzeniem zmienia jednocześnie kształt sieci łączności.

W związku z tym należy w fazie dyskusji na możliwościach współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego rozpatrywać problem zapewnienia łączności dla takich działań w oparciu o wielowariantowość koncepcji.

Funkcjonowanie łączności radiowej na potrzeby współdziałania systemów dowodzenia wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego powinno być oparte o kilka warstw sieci, którymi mogą być:

- a) poziom przełożonego – w ramach sieci wojsk lądowych;
- b) poziom sieci międzygarnizonowej i garnizonowej Ministerstwa Obrony Narodowej (MON);
- c) poziom współdziałania – specjalnie tworzonego na takie potrzeby, początkowo o charakterze doraźnym;

- d) poziom sieci operacyjnej – poprzez włączanie o słabszej infrastrukturze systemu łączności wojsk wsparcia krajowego w system łączności wojsk operacyjnych;
- e) poziom sieci wsparcia krajowego – poprzez uzupełnianie (wspomaganie) sieci operacyjnej elementami sieci łączności wojsk wsparcia krajowego
- f) poziom infrastruktury cywilnej – wprzęgnięcie elementów wyodrębnionych i odpowiednio zabezpieczonych sieci radiokomunikacyjnych cywilnych w funkcjonowanie sieci wojsk operacyjnych.

Ad a) Łączność radiowa realizowana w ramach sieci przełożonego powinna dotyczyć sieci wojsk lądowych. Realizacja tego rodzaju łączności może obejmować:

- Sieci radiowe KF dowodzenia wojsk lądowych;
- Sieci radiowe KF sztabu wojsk lądowych;
- Sieci radiowe KF wydzielanych doraźnie dla wykorzystania przez wojska operacyjne i wojska wsparcia krajowego. Istotnym rozwiązaniem funkcjonowania tej sieci byłoby wsparcie jej pracy przez urządzenia RCO wojsk lądowych.

W takim rozwiązaniu dowództwo wojsk lądowych przydzieliłoby odpowiednie dane (w tym klucze), a w przypadku zaistnienia takiej konieczności, niezbędne środki łączności radiowej oraz wspierało taką pracę swoimi środkami.

Ad b) Można również rozpatrywać wykorzystanie środków radiowych sieci międzygarnizonowej MON. Przydatność takiej sieci należałoby upatrywać przede wszystkim, podczas:

- realizacji przemarszu komponentów wojsk operacyjnych lub wojsk wsparcia krajowego;
- bazowania jednostek wojsk operacyjnych lub wojsk wsparcia krajowego w rejonach garnizonów;
- w innych sytuacjach – np. utraty możliwości efektywnej pracy oraz braku stosownych środków radiowych do łączności z elementami sieci garnizonowej.

Funkcjonowanie radiostacji komponentów wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego w takich sieciach może być realizowane w postaci:

- sieci radiowych KF w oparciu o bazowe radiostacje średniej mocy w GWŁ;

- sieci radiowe UKF z możliwością stosowania radiodostępu jako podstawowego rodzaju pracy;
- sieci radiowe UKF o niewielkim zasięgu - bez możliwości stosowania radiodostępu.

Ad c) Sieci współdziałania powinny początkowo posiadać charakter doraźny, ale z czasem, gdy odpowiednie procedury, jak i stosowane wyposażenie w środki łączności radiowej pozwolą na to, byłyby to sieci o charakterze stałym. Przy takim charakterze sieci stopień ich wykorzystania byłby zależny od wynikających potrzeb.

Do tego typu rozwiązań należy zaliczyć:

- Sieci radiowe współdziałania KF,
- Sieci radiowe współdziałania UKF,
- Sieci radiowe współdziałania UKF wykorzystujące sieci radiodostępowe.

Wskazanym byłoby w początkowej fazie organizowania takich sieci wsparcie ich pracy siłami i środkami przełożonego, chociażby w ramach radiodostępu lub pracy RCN i RCO.

Ad d) Należy sądzić, że tego typu rozwiązania będą dominujące w wielu sytuacjach jakie zaistnieją na terenie naszego kraju. Wynikać to będzie prawdopodobnie z tego, że wojska operacyjne, jako siły priorytetowe w wyposażeniu, również w siły i środki łączności radiowej, będą posiadały znacznie większe możliwości – chociażby wykorzystania pracy szerokozakresowej obejmującej wszystkie niezbędne współdziałające służby. Również jakość tych środków pozwoli na niezakłóconą pracę w wielu ekstremalnych warunkach. Nawet ilościowe lepsze wyposażenie wojsk operacyjnych pozwoli na w określonym zakresie wspieranie pracy radiowej elementy wojsk wsparcia krajowego.

Ad e) Należy również rozpatrywać sytuację odwrotną, gdy to wojska wsparcia krajowego będą posiadały taką możliwość, tj. przewagę technologiczną lub infrastruktury, że uzupełnią lub wspomogą funkcjonowanie łączności w ramach omawianego współdziałania.

Wśród kilku prawdopodobnych sytuacji, które będą determinować takie rozwiązania, należy wyodrębnić:

- wykorzystania sieci elementów OT, administracji wojskowej, żandarmerii lub baz rejonowych w celu przeniesienia wysiłku łączności w nowe, nie wykorzystywane przez wojska operacyjne sieci (np. w przypadku skutecznych zakłóceń dla łączności średniego i dalekiego zasięgu);
- w przypadku zniszczenia własnych środków wojsk operacyjnych i wynikającej potrzeby wykorzystania sił i środków posiadanych przez wojska wsparcia krajowego.

Ad f) Jest to najbardziej złożony problem, ale jednocześnie, którego rozwiązanie pozwoli skorzystać z nieporównywalnie większych, przede wszystkim przepustowo i mobilnie systemów łączności cywilnej. Oczywiście należy tutaj uwzględnić tylko odpowiednio zabezpieczone, izolowane i dedykowane systemy łączności radiowej.

Do takich sieci można zaliczyć:

- Sieci dyspozytorskie UKF bazujące na selektywnym wywołaniu;
- Sieci typu TETRA, realizowane w dwóch podstawowych trybach działania, choć dla zastosowań wojskowych powinno być preferowane rozwiązanie systemu izolowanego, a nie dzielonego ogólnodostępnego;
- Sieci radiofoniczne wykorzystywane jako sieci typu rozsiewczego – radiodyfuzyjnego;
- Sieci bezpiecznej łączności telefonii komórkowej, której już istniejące rozwiązania sugerują jednoczesne połączenie z usługą DECT (tzw. bezpieczne aparaty DECT/GSM);
- Sieci satelitarne operatorów komercyjnych zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa dla relacji wojskowych – np. INMARSAT, IRIDIUM, THURAYA)

Obecnie stosowane z wielkim powodzeniem rozwiązania takie na gruncie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz Wielkiej Brytanii wskazują na słuszność i wielką perspektywiczność tego kierunku postępowania przy planowaniu i eksploatacji systemów łączności na potrzeby wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego.

Przedstawione powyżej warianty organizacji łączności radiowej na potrzeby współdziałania wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego pozwalają zapewnić wymaganą łączność w różnorodnych uwarunkowaniach, dynamicznie wykorzystując posiadany potencjał telekomunikacyjny. Wariantem rekomendowanym wydaje się być objęcie specjalną siecią dowództwa wojsk lądowych dowództw wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego oraz wykorzystanie sieci międzygarnizonowej. Wariantem przyszłościowym jest zapewne wplecenie w tak funkcjonujący system – sieci typu TETRA, co pozwoliłoby sprawnie funkcjonować szczególnie w sytuacjach o charakterze kryzysowym na terenie kraju.

Wśród rozpatrywanych różnorodnych uwarunkowań związanych z organizacją łączności na potrzeby współdziałania systemów dowodzenia wojsk lądowych oraz wsparcia krajowego, należy zwrócić uwagę na bardziej złożony problem dotyczący jej zapewnienia dla licznych elementów składowych wojsk wsparcia krajowego.

Można ze znacznym prawdopodobieństwem założyć, że większe problemy będzie generować organizacja łączności pomiędzy licznymi i różnorodnymi komponentami wojsk wsparcia krajowego niż ta przeznaczona dla współdziałania dwóch podstawowych rodzajów sił wojsk lądowych.

WYKAZ ZASTOSOWANYCH SKRÓTÓW:

DECT – (ang. Digital European Cordless Telephony) system cyfrowej telefonii bezprzewodowej

GSM – (ang. Global System of Mobile Communication) system telefonii komórkowej drugiej generacji

INMARSAT – (ang. - International Maritime Telecommunication Satellite Organization).system radiokomunikacji satelitarnej świadczonej na początku istnienia przede wszystkim dla służb morskich. Obecnie oferuje bardzo szeroki zakres usług dla wielu służb. Posiada znaczne zastosowanie w systemach wojskowych w Iraku

IRIDIUM – system łączności satelitarnej niskoorbitowej

KF – zakres krótkofalowy (3 – 30 MHz)

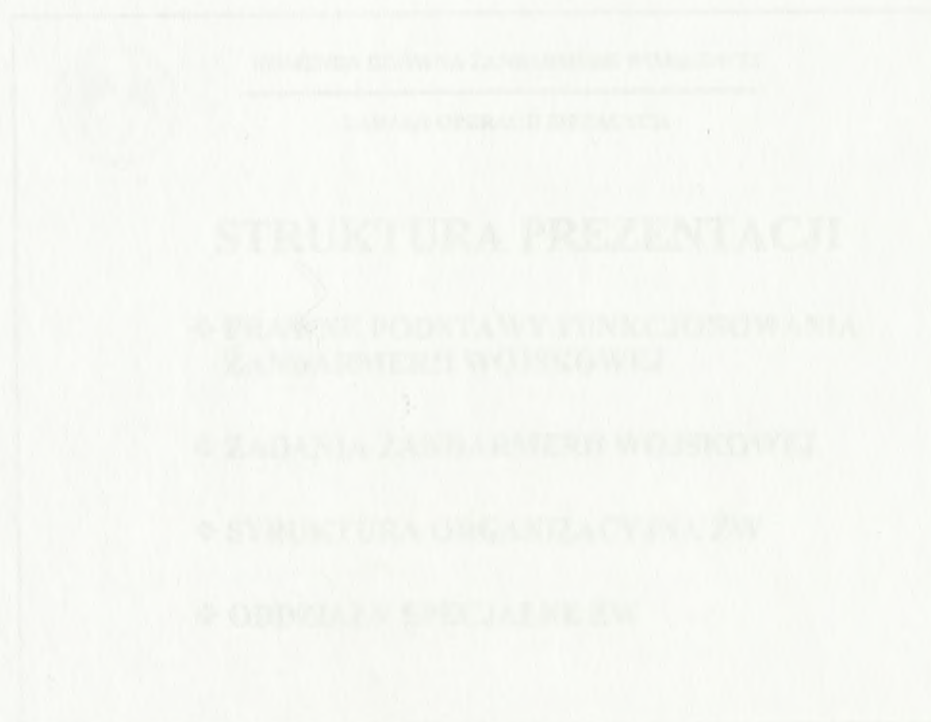
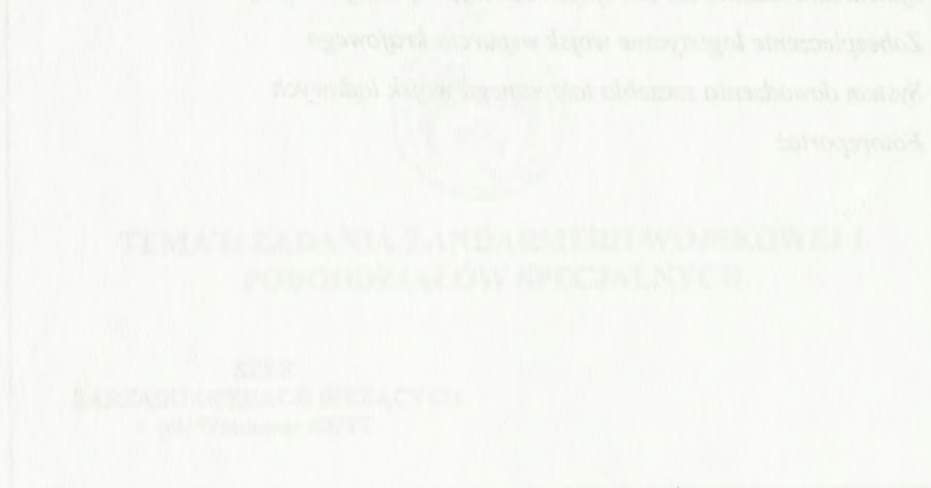
RCN – radiowe centrum odbiorcze

RCO –radiowe centrum nadawcze

TETRA – (ang. Trans-European Trunked Radio) system trunkingowy (radiotelefonii wykorzystującej dynamiczny przydział kanałów pracy)

THURAYA – system telefonii satelitarnej sprzężonej z siecią kablową naziemną

UKF – zakres ultrakrótkofalowy (tutaj rozumiany jako wartości 30 – 300 MHz)

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW (wydruk prezentacji)

Załącznik1 Zadania Żandarmerii Wojskowej i pododdziałów specjalnych

Załącznik2 Formy i metody cywilno-wojskowego szkolenia do działań reagowania kryzysowego w powiecie

Załącznik3 Obszary współdziałania lądowych wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego

Załącznik4 System dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Załącznik5 Zabezpieczenie logistyczne wojsk wsparcia krajowego

Załącznik6 System dowodzenia szczebla taktycznego wojsk lądowych

Załącznik7 Fotoreportaż

WYKAZ ZASTOSOWANYCH SKRÓTÓW:

DECT - (ang. Digital Cordless Cellular Telephone) system cyfrowej telefonii bezprzewodowej

GSM - (ang. Global System of Mobile Communications) system telefonii komórkowej drugiej generacji

INMARSAT - (ang. - International Maritime Telecommunication Satellite Organization) system telekomunikacji satelitarnej twierdzonej na początku istnienia przede wszystkim dla służb morskich. Obecnie oferuje bardzo szeroki zakres usług dla wielu służb. Posiada również zastosowanie w systemach wojskowych w Iraku.

BRIDUM - system łączności satelitarnej niskoorbitowej

KF - zakres krótkofalowy (3 - 30 MHz)

ŻANDARMERIA WOJSKOWA

**TEMAT: ZADANIA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ I
PODODZIAŁÓW SPECJALNYCH**

**SZEF
ZARZĄDU OPERACJI BIEŻĄCYCH
plk Waldemar GUTT**

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

STRUKTURA PREZENTACJI

- ❖ PRAWNE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA
ŻANDARMERII WOJSKOWEJ**
- ❖ ZADANIA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ**
- ❖ STRUKTURA ORGANIZACYJNA ŻW**
- ❖ ODDZIAŁY SPECJALNE ŻW**

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

Podstawa prawna działania Żandarmerii Wojskowej

Zakres działania oraz uprawnienia i obowiązki żołnierzy Żandarmerii Wojskowej reguluje ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. „O Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych”

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

USTAWOWE ZADANIA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

- ❖ Zapewnienie przestrzegania dyscypliny wojskowej;
- ❖ Ochronianie porządku publicznego na terenach i obiektach jednostek wojskowych oraz w miejscach publicznych;
- ❖ Ochronianie życia i zdrowia ludzi oraz mienia wojskowego przed zamachami naruszającymi te dobra;
- ❖ Wykrywanie przestępstw i wykroczeń, ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczanie dowodów tych przestępstw i wykroczeń;
- ❖ Zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom patologicznym, a w szczególności: alkoholizmowi i narkomanii w Siłach Zbrojnych;

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

USTAWOWE ZADANIA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

- ❖ Współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi;
- ❖ Zwalczanie klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidowanie ich skutków oraz czynne uczestniczenie w akcjach poszukiwawczych, ratowniczych i humanitarnych, mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz mienia;
- ❖ Wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych przepisach.

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

ZNOWELIZOWANA USTAWA O POLICJI

• DOTYCHCZASOWE ZAPISY

„W razie klęsk żywiołowej lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska, gdy siły Policji są niewystarczające do wykonywania ich zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych uzgodniony z Ministrem Obrony Narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielenia pomocy Policji”

• NOWE ZAPISY

„W razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, gdy siły Policji są niewystarczające do wykonywania ich zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych uzgodniony z Ministrem Obrony Narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielenia pomocy Policji”

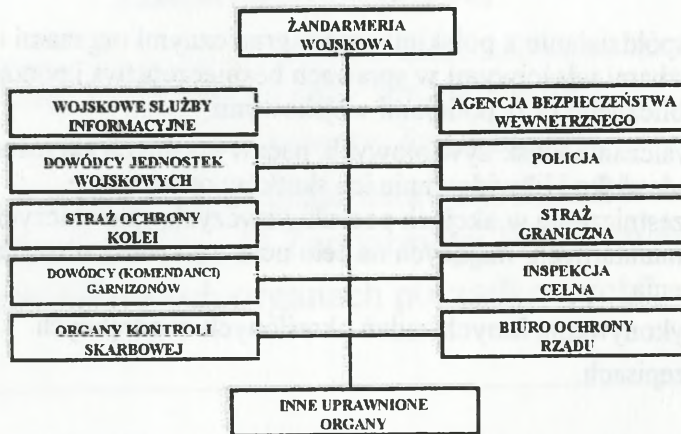
Źródło: Dz.U. 02.7.98 z późn. zm.

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

WSPÓLDZIAŁANIE

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

Rozmieszczenie i odpowiedzialność terytorialna jednostek ŻW

	Komenda Główna ŻW	- 1
	Oddział Specjalny ŻW	- 3
	Oddział ŻW	- 10
	Wydział ŻW	- 2
	Placówka ŻW	- 45

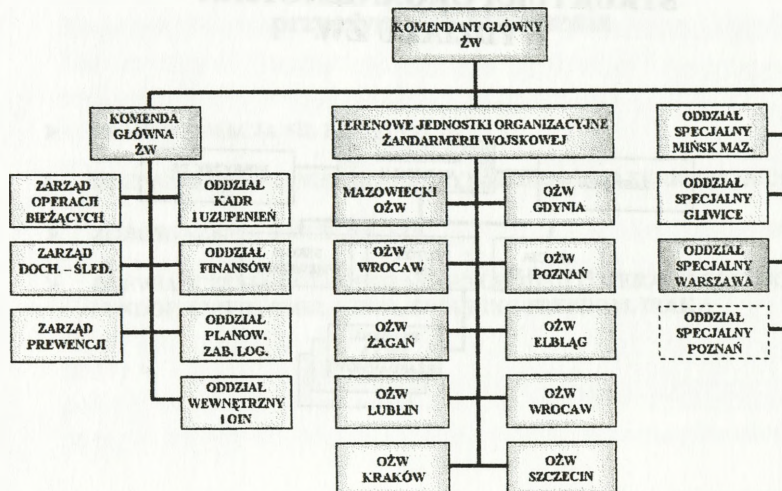

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

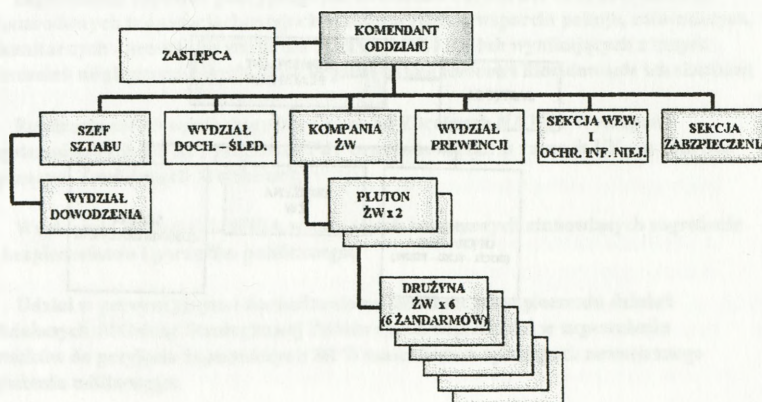
STRUKTURA ORGANIZACYJNA ŻW

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

STRUKTURA ORGANIZACYJNA TERENOWEGO ODDZIAŁU ŻW

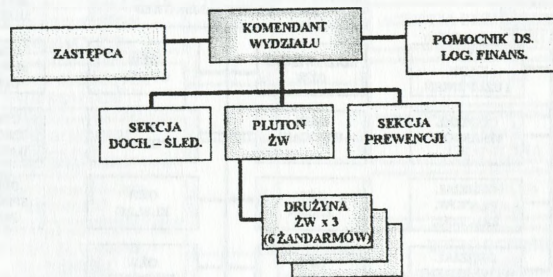

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

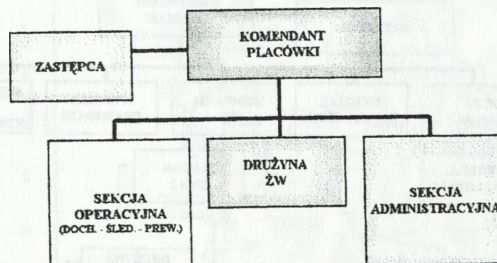
STRUKTURA ORGANIZACYJNA WYDZIAŁU ŻW

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWKI ŻW

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

ODDZIAŁY SPECJALNE ŻW – przyczyny ich utworzenia

- TRANSFORMACJA SIŁ ZBROJNYCH;
- ROZPRZESTRZENIANIE SIĘ MIĘDZYNARODOWEGO TERRORYZMU;
- ZOBOWIĄZANIA SOJUSZNICZE;
- DOŚWIADCZENIA DOTYCZĄCYCH MISJI I OPERACJI POKOJOWYCH / UNDOF, UNIFIL, SFOR, KFOR, ENDURING FREEDOM, IRAK /;

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

ZADANIA ODDZIAŁÓW SPECJALNYCH ŻW 1(2)

- Zapewnienie wsparcia policyjnego dla dowódców PKW/PJW oraz dowódców sił wielonarodowych w operacjach/misjach stabilizacyjnych, wsparcia pokoju, ratowniczych, humanitarnych - prowadzonych przez NATO, ONZ i UE lub wynikających z innych porozumień międzynarodowych, zapobieganie aktom terroru i likwidowanie ich skutków;
- Realizacja zadań wynikających z Celów Sił Zbrojnych NATO i Wymagań Długoterminowych dla RP, programu PdP oraz zobowiązań w ramach UE – w zakresie dotyczącym Żandarmerii Wojskowej;
- Wspieranie jednostek MSWiA w sytuacjach kryzysowych stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- Udział w prewencyjnym i dochodzeniowo-śledczym zabezpieczeniu działań wydzielonych sił Oslony Strategicznej Państwa oraz współdziałanie w zapewnieniu warunków do przyjęcia Sojuszniczych Sił Wzmocnienia w sytuacjach zewnętrznego zagrożenia militarnego;

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

Bezpieczeństwo wojsk rozumiane jako brak zagrożeń i pewność warunków pomyślnego prowadzenia operacji wojskowych. Uzyskuje się je w rezultacie odpowiednio zorganizowanej ochrony przed wszelkimi wewnętrznymi i zewnętrznymi zamachami bezprawnymi, godzącymi w zdolność i gotowość bojową wojsk oraz dyscyplinę i porządek wojskowy, obejmująca likwidowanie oraz ograniczanie zagrożeń jak też przeciwdziałanie ich powstawaniu.

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

ZADANIA ODDZIAŁÓW SPECJALNYCH ŻW 2(2)

- Zapewnienie w ramach Wsparcia Państwa Gospodarza (HNS) wsparcia policyjnego dla wojsk sojusznicznych podczas ich pobytu na terytorium RP;
- Udział w narodowych i sojusznicznych ćwiczeniach dowódczo-sztabowych oraz zgrywających, w tym sprawdzających stopień przygotowania/certyfikacja sił wydzielonych do składu kontyngentu przeznaczonych do misji/operacji lub kontyngentu wielonarodowego w wypadku, gdy Polska będzie krajem wiodącym;
- Wydzielenie obsady operacyjnej na indywidualne stanowiska w ramach ćwiczeń międzynarodowych;
- Prowadzenie szkoleń i kursów specjalistycznych dla potrzeb ŻW.

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

OS ŻW

Koncepcja operacyjnego użycia Oddziałów Specjalnych Żandarmerii Wojskowej zakłada również ich wykorzystanie poza granicami kraju w operacjach stabilizacyjnych i pokojowych jako jednostek wyspecjalizowanych do udzielenia wsparcia policyjnego dowódcy sił w rejonie prowadzonej operacji. Struktura organizacyjna, wyszkolenie i przygotowanie Oddziałów Specjalnych Żandarmerii Wojskowej oraz zdolności operacyjne będą zgodne z doktryną Policji Wojskowej NATO w zakresie wyspecjalizowanych jednostek MP które w rejonie działań, poza zadaniami typowymi dla policji wojskowej, będą realizować zadania wymagające specyficznych zdolności operacyjnych, w szczególności:

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

MPSU/MSU

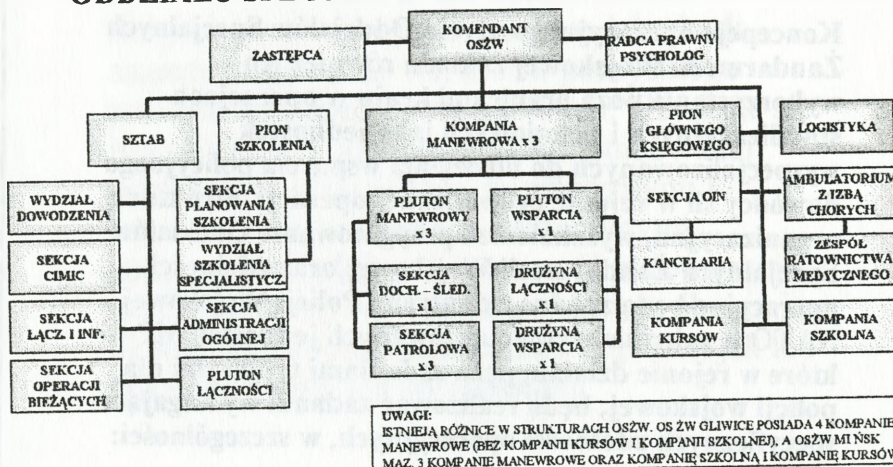
- prowadzenia działań poszukiwawczych i zatrzymań osób podejrzanych o przestępstwa i zbrodnie wojenne, przeciwko ludzkości, terroryzm i innych zagrażających bezpieczeństwu wojsk i prowadzonych operacji.
- prowadzenia operacji dot. bezpieczeństwa i porządku publicznego – działania prewencyjne (także z użyciem broni nieśmiercionośnej i obojętnej - „Non-Lethal Weapons”) mające na celu uzyskanie natychmiastowego efektu na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego.
- działania związane z kontrolą rejonu operacji – policyjne operacje prewencyjne, ofensywne i odstraszające, oparte o ciągłą obecność w newralgicznych obszarach w celu kontroli i weryfikacji warunków bezpieczeństwa oraz monitorowania stanu przestrzegania zawartych porozumień oraz.
- prowadzenia, w oparciu o przygotowany plan, działań operacyjno – rozpoznawczych (Information Gathering Operations) – gromadzenie i analiza informacji dot. bezpieczeństwa, lokalnej sytuacji społecznej i stanu przestępczości (Crime Intelligence) w oparciu o kontakty z lokalnymi władzami, organami bezpieczeństwa i porządku oraz społecznością lokalną.

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

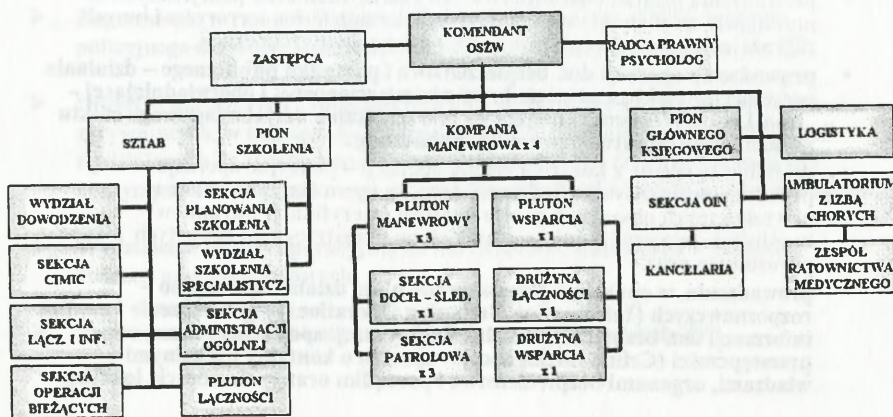
STRUKTURA ORGANIZACYJNA
ODDZIAŁU SPECJALNEGO ŻW MIŃSK MAZOWIECKI

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

STRUKTURA ORGANIZACYJNA
ODDZIAŁU SPECJALNEGO ŻW GLIWICE

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

ZADANIA ODDZIAŁU SPECJALNEGO ŻW WARSZAWA

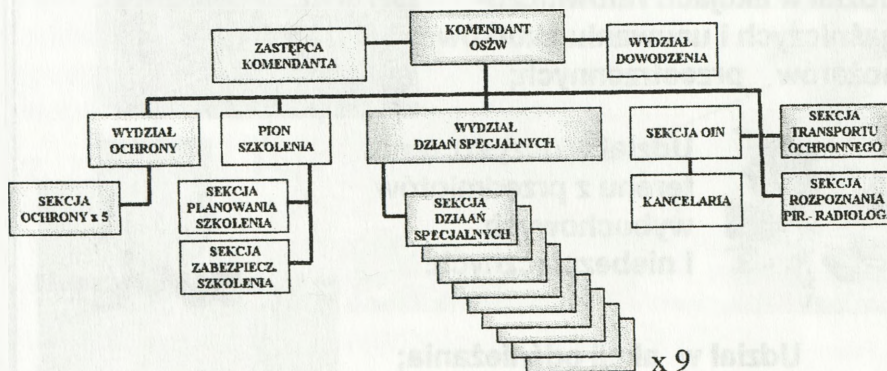
- ❖ Wykonywanie czynności ochronnych wobec VIP;
- ❖ Zatrzymywanie i obezwładnianie sprawców przestępstw posiadających broń, materiały wybuchowe, niebezpieczne narzędzia;
- ❖ Poszukiwanie szczególnie niebezpiecznych przestępców;
- ❖ Zabezpieczenie i udział w czynnościach procesowych, w postępowaniach przygotowawczych o szczególnym znaczeniu;
- ❖ Realizacja zadań policji sądowej zwłaszcza w odniesieniu do rozpraw sądowych dotyczących szczególnie niebezpiecznych przestępców;

KOMENDA GŁÓWNA ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

ZARZĄD OPERACJI BIEŻĄCYCH

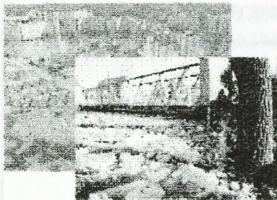
ODDZIAŁ SPECJALNY ŻW WARSZAWA

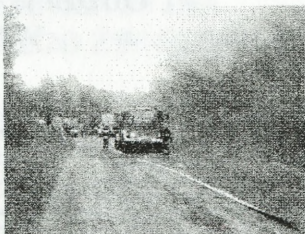

**FORMY I METODY WSPÓLNEGO
CYWILNO – WOJSKOWEGO
SZKOLENIA DO DZIAŁAŃ
REAGOWANIA KRYZYSOWEGO W
POWIECIE**

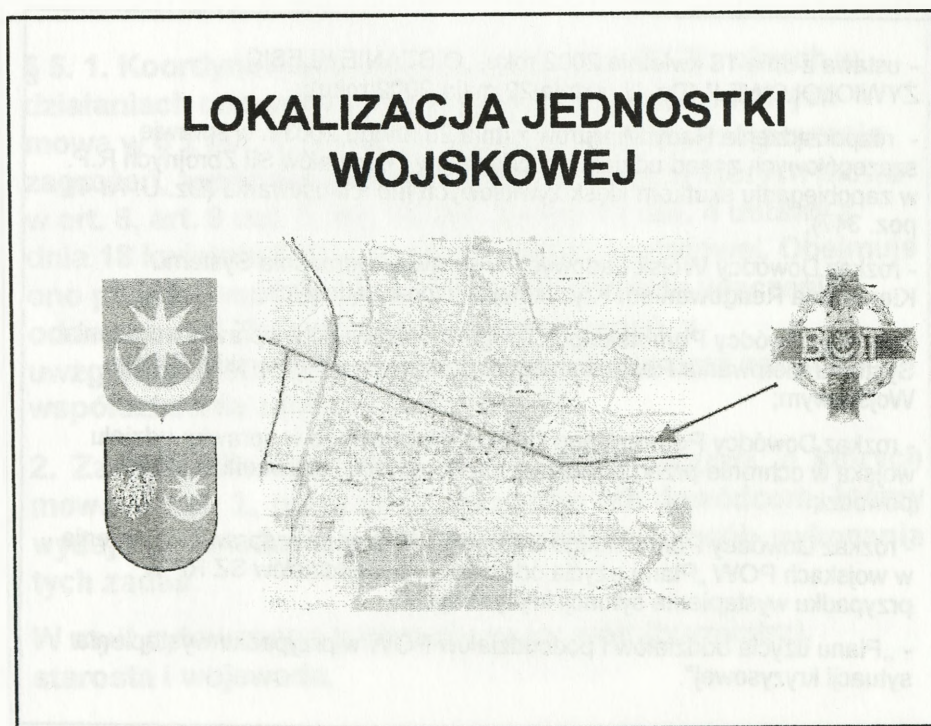
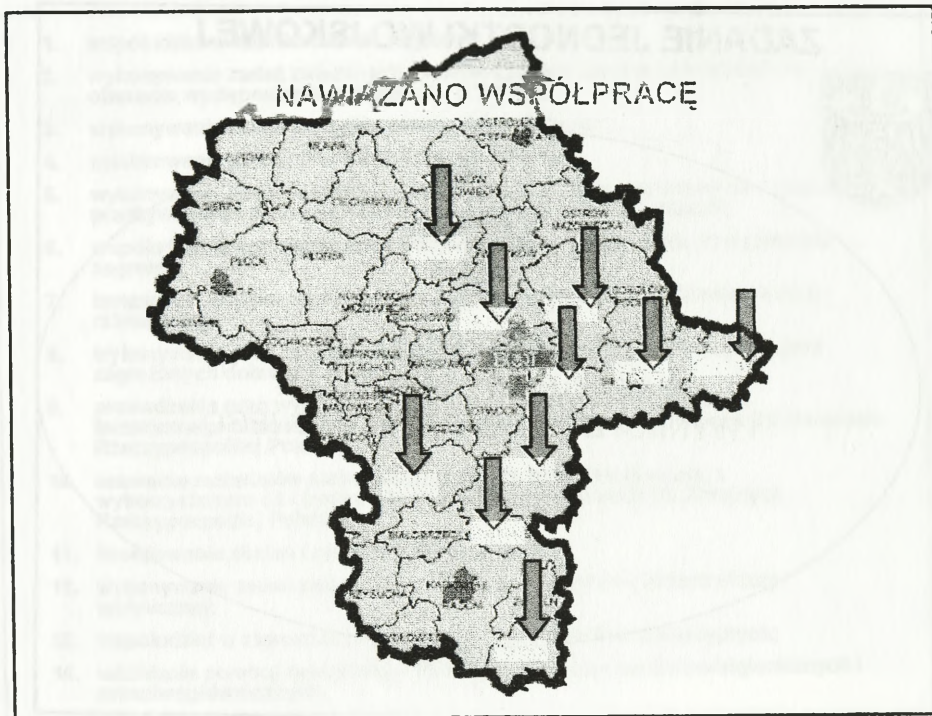
Mariusz Martyniak
URZĄD GMINY MROZY

 Udział w zwalczaniu powodzi i zjawisk lodowych;

Udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych i usuwaniu skutków pożarów przestrzennych;

 Udział w oczyszczaniu terenu z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych.

Udział w akcji odśnieżania;

ZADANIE JEDNOSTKI WOJSKOWEJ

DOTYCZY OBSZARU
EWENTUALNYCH DZIAŁAŃ
I WYNIKA Z PLANU PRZEŁOŻONEGO

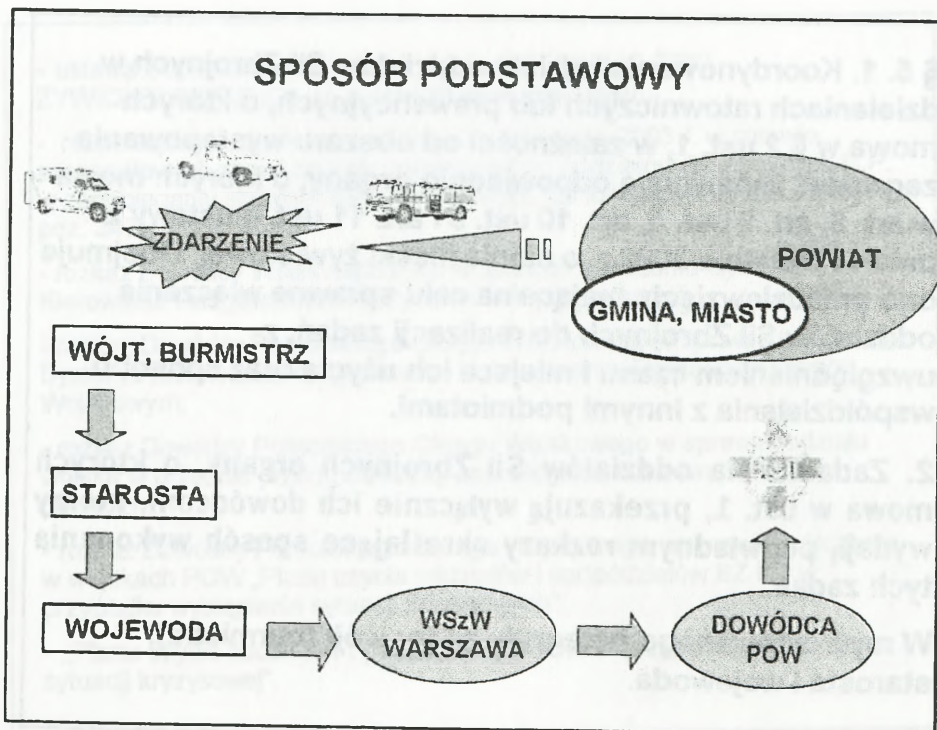
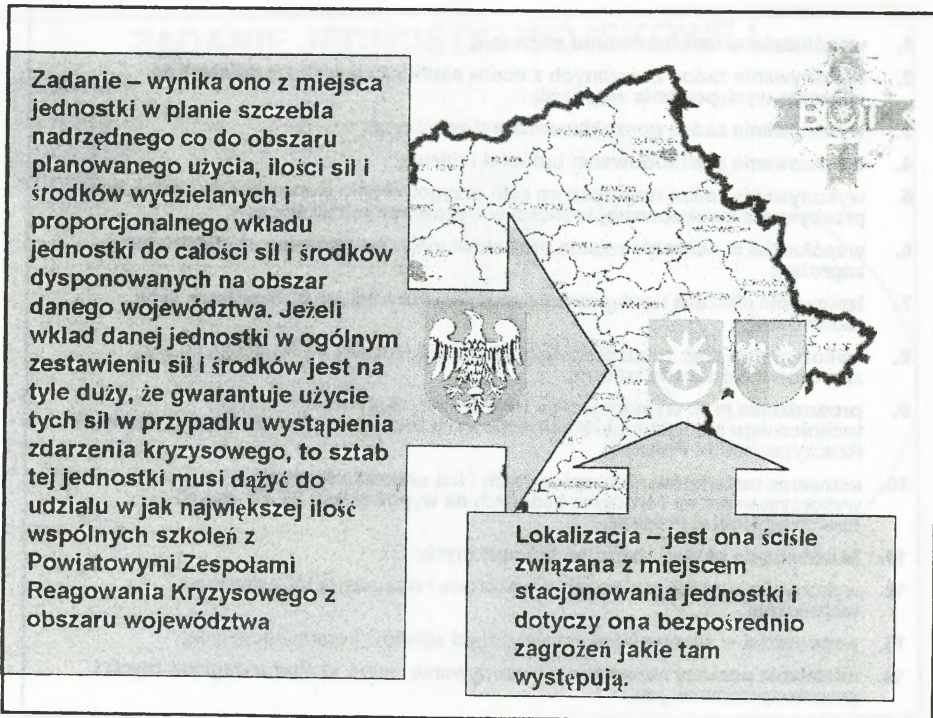
- ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku, „O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOŁOWEJ” (Dz. U. z dnia 22 maja 2002 roku);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych R.P. w zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniu (Dz. U. Nr 41 poz. 347);
- rozkaz Dowódcy Wojsk Lądowych w sprawie: wdrożenia Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym Wojsk Lądowych;
- rozkaz Dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego w sprawie wdrożenia Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym w Pomorskim Okręgu Wojskowym;
- rozkaz Dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego w sprawie: udziału wojska w ochronie przed powodzią, zapobiegania i usuwania skutków powodzi;
- rozkaz Dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego w sprawie wdrożenia w wojskach POW „Planu użycia oddziałów i pododdziałów SZ RP w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych”;
- „Planu użycia oddziałów i pododdziałów POW w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej”.

1. współudział w monitorowaniu zagrożeń;
2. wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
3. wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
4. ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
5. wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
6. współudział w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
7. izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
8. wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych dobrach kultury;
9. prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
10. usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
11. likwidowanie skażeń i zakażeń biologicznych;
12. wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
13. współudział w zapewnianiu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
14. udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarno-higienicznych i przeciwepidemicznych.

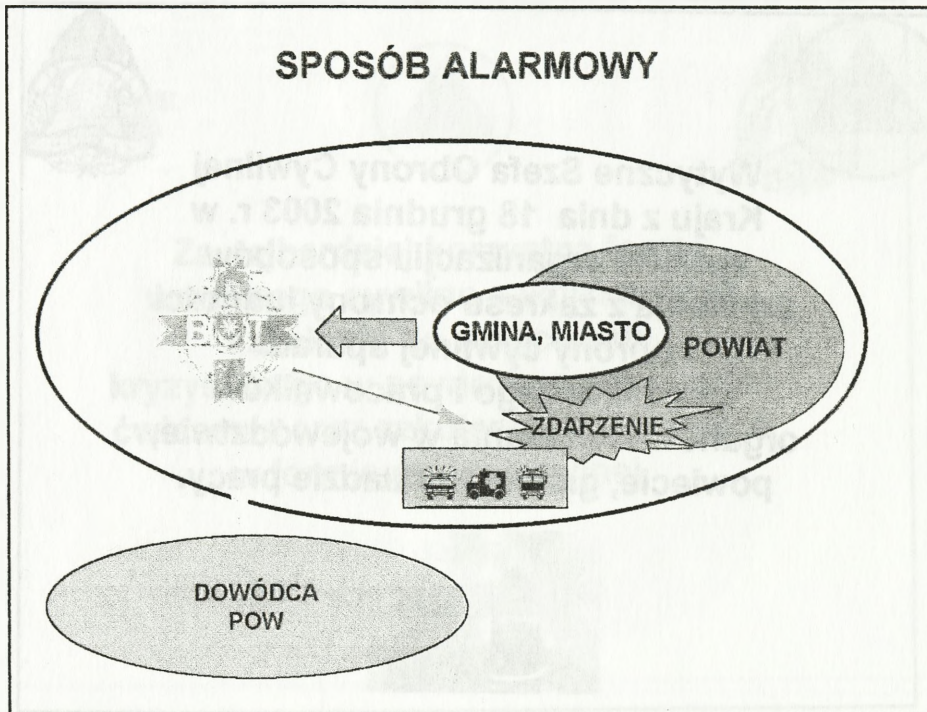
§ 5. 1. Koordynowanie udziału oddziałów Sił Zbrojnych w działaniach ratowniczych lub prewencyjnych, o których mowa w § 2 ust. 1, w zależności od obszaru występowania zagrożeń, zapewniają odpowiednio organy, o których mowa w art. 8, art. 9 ust. 5, art. 10 ust. 5 i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. Obejmuje ono przedsięwzięcia mające na celu sprawne włączenie oddziałów Sił Zbrojnych do realizacji zadań, z uwzględnieniem czasu i miejsca ich użycia oraz sposobu współdziałania z innymi podmiotami.

2. Zadania dla oddziałów Sił Zbrojnych organy, o których mowa w ust. 1, przekazują wyłącznie ich dowódcom, którzy wydają podwładnym rozkazy określające sposób wykonania tych zadań.

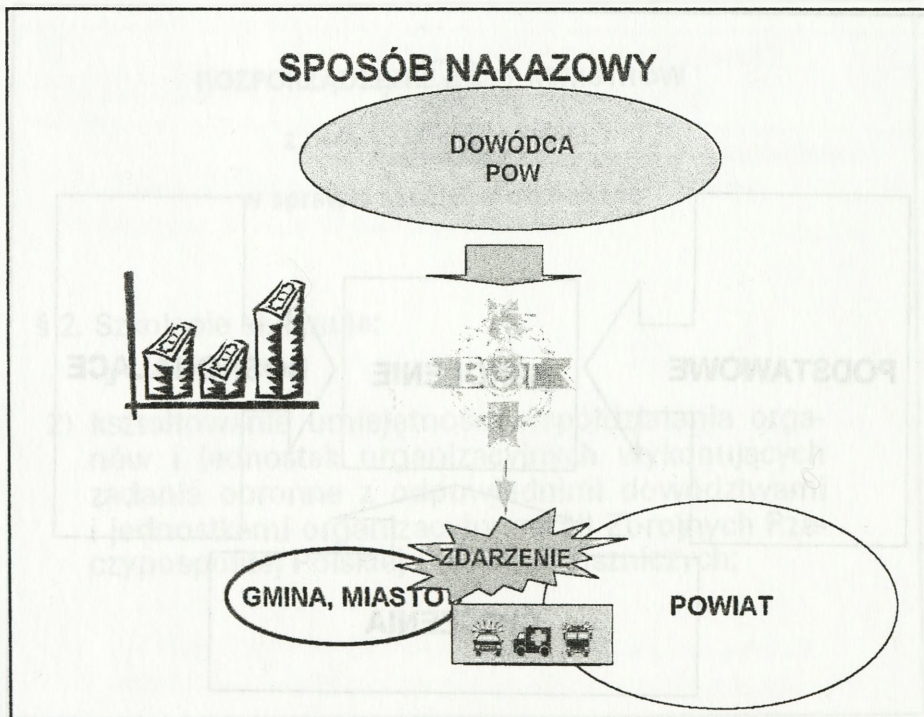
W myśl cytowanego paragrafu są to: wójt (burmistrz), starosta i wojewoda.

SPOSÓB ALARMOWY

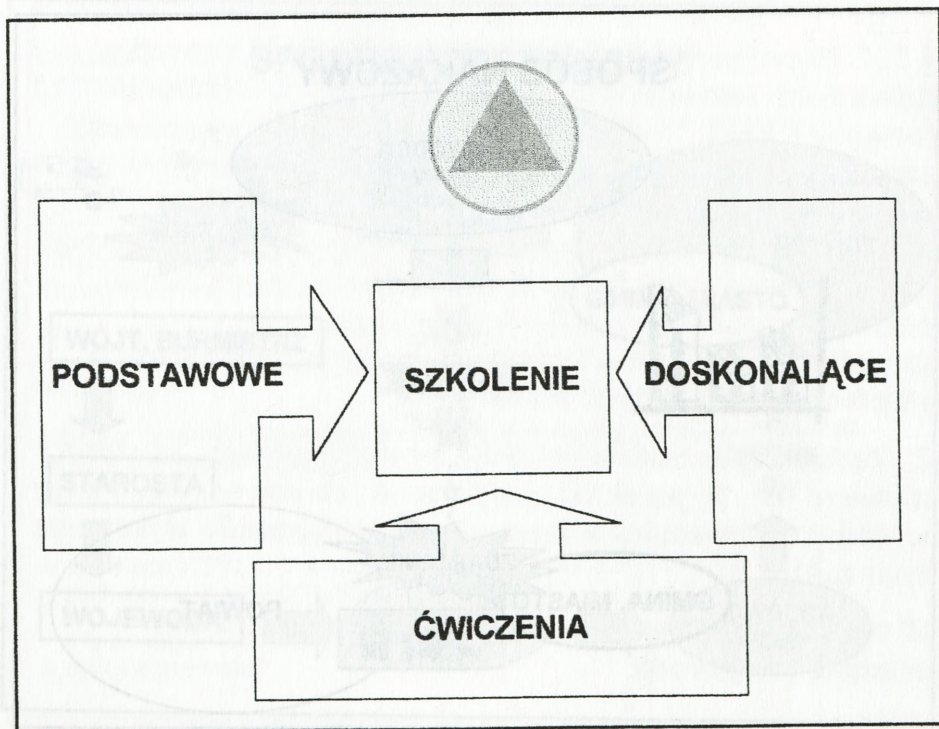

SPOSÓB NAKAZOWY

**Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej
Kraju z dnia 18 grudnia 2003 r. w
sprawie organizacji i sposobów
szkolenia z zakresu ochrony ludności
i obrony cywilnej aparatu
wykonawczego i pracowników
organów kierowania w województwie,
powiecie, gminie i zakładzie pracy.**

**Za najbardziej korzystną formę
wspólnego cywilno – wojskowego
szkolenia do reagowania
kryzysowego w powiecie należy uznać
ćwiczenie oraz szkolenie doskonalące
w formie gry decyzyjnej.**

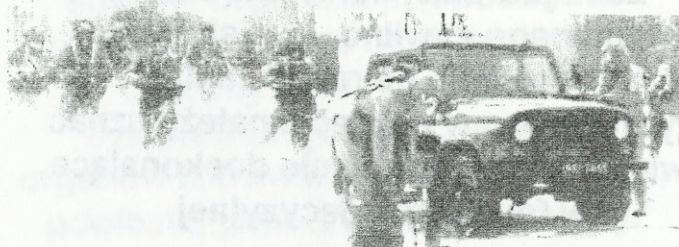
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 13 stycznia 2004 r.

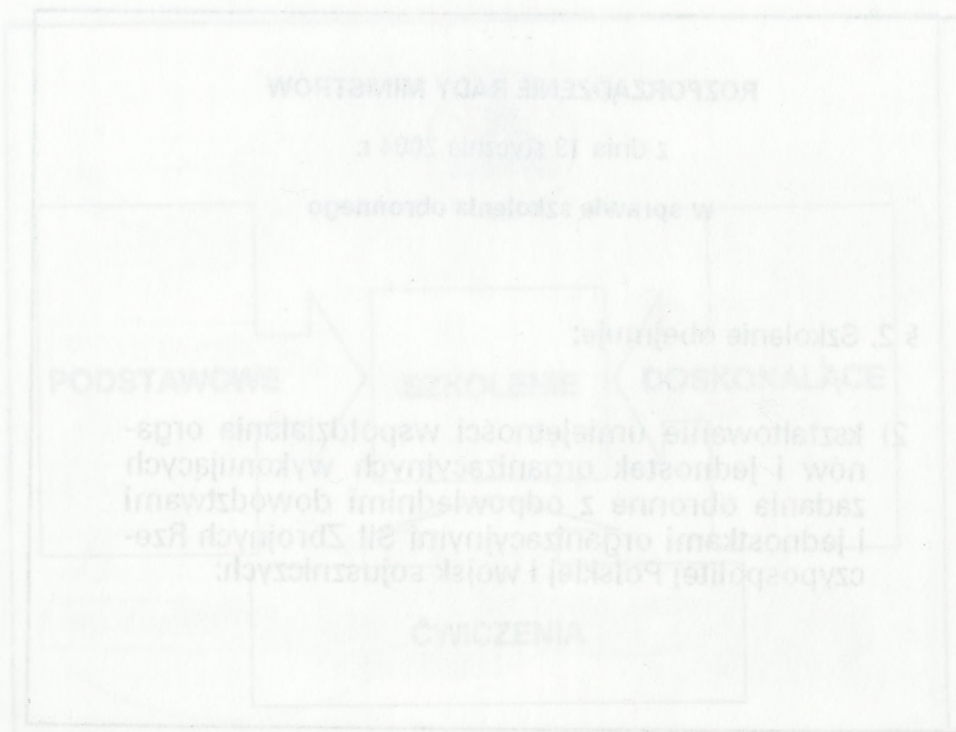
w sprawie szkolenia obronnego

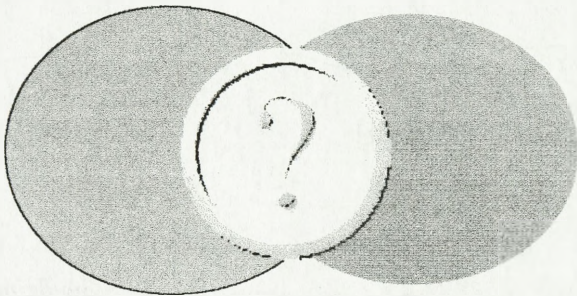
§ 2. Szkolenie obejmuje:

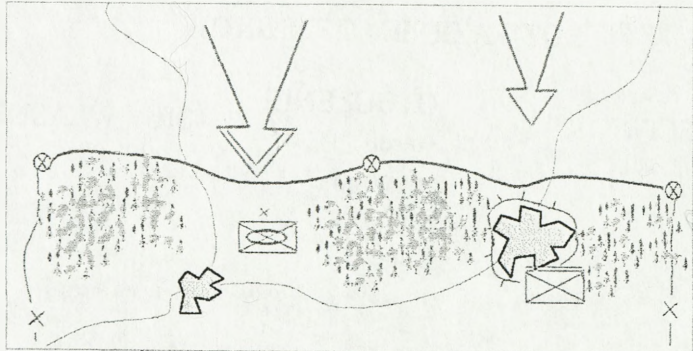
- 2) kształtowanie umiejętności współdziałania organów i jednostek organizacyjnych wykonujących zadania obronne z odpowiednimi dowództwami i jednostkami organizacyjnymi Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i wojsk sojusznicznych;

**"... Wiem, że staniecie, gdy będzie potrzeba."
gen. dyw. Franciszek KLEEBERG**

 <p>ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI</p>	<p>1</p> <p>INFORMACJA NA TEMAT</p>
<p>OBSZARY WSPÓLDZIAŁANIA LĄDOWYCH WOJSK OPERACYJNYCH I WOJSK WSPARCIA KRAJOWEGO</p> 	

 <p>ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI</p>	<p>2</p> <p>Co to znaczy współdziałać? /aspekt taktyczny/</p>
<p><i>Współdziałać to – działać, ... wspólnie z kimś, pomagać komuś w jakiejś działalności, //... wspólne działanie i pomoc wzajemna w osiągnięciu danego celu.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>-www.sjp.pwn.pl</i></p> <p><i>„...uzgodnione w czasie i przestrzeni wysiłki wszystkich uczestników walki na rzecz osiągnięcia wspólnego celu...”</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Z. Galewski</i></p>	

3

**Co to znaczy współdziałać?
– aspekt taktyczny**

... współdziałanie wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego **polegać będzie na uzgodnionym, użyciu sił i środków dla osiągnięcia wspólnego celu.**

Cel współdziałania – uzyskanie przyrostu skutków działania

4

Gdzie następuje współdziałanie?

OTRZYMANIE ZADANIA

↓

ANALIZA ZADANIA

↓

ROZWAŻENIE CZYNNIKÓW

PRZECIWNIK

↓

OTOCZENIE

- teren
- pogoda
- ludność
- inne

SIŁY WŁASNE

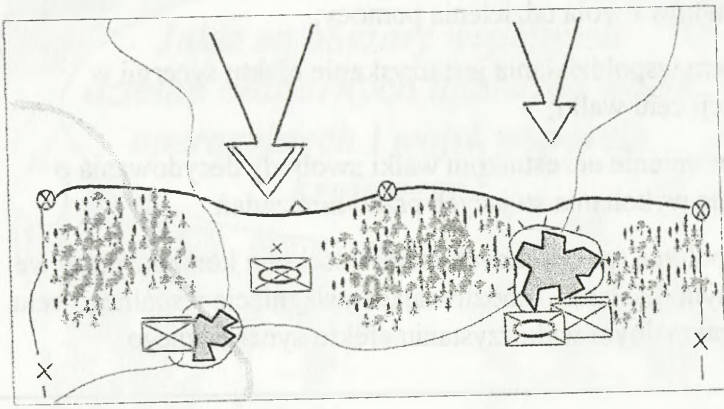
↓

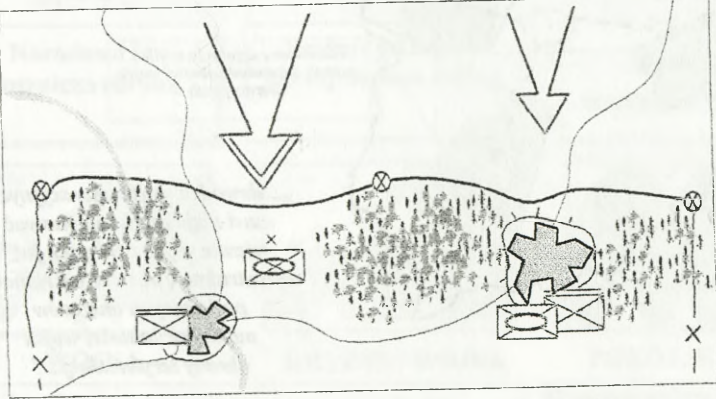
↓

OKREŚLENIE WARIANTÓW DZIAŁANIA

↓

DECYZJA DOWÓDCY I JEGO ZAMIAR

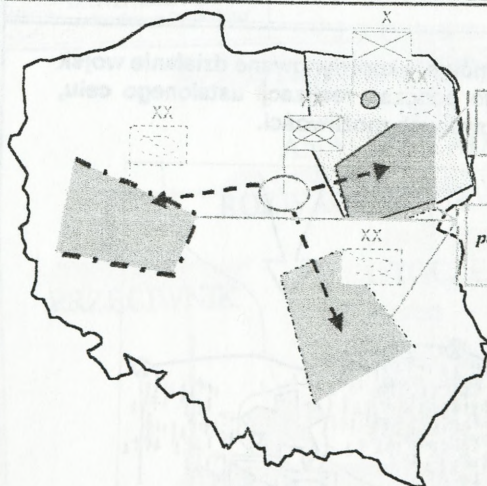
 ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI	5	Co to znaczy współdziałać? – aspekt taktyczny
<p><i>Na skutek udzielenia sobie pomocy przez uczestników walki z przeciwnikiem, wynik wspólnego działania będzie inny (korzystniejszy) niż wojska operacyjne i wsparcia krajowego działały autonomicznie.</i></p>		
		

 ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI	6	Istota współdziałania
<p>ISTOTĄ WSPÓLDZIAŁANIA jest wspólne, skoordynowane działanie wojsk operacyjnych i wsparcia krajowego podczas realizacji ustalonego celu, poprzez wykorzystanie ich zróżnicowanych możliwości.</p>		
		
<p><i>... skutki wspólnych działań mają być większe niż suma skutków działania z osobna.</i></p>		

Warunki skutecznego współdziałania

- Efekt współdziałania będzie pozytywny wówczas, gdy autonomiczne podmioty uznają jeden cel główny i podporządkują jego osiągnięciu niezbędną część swego wysiłku;
- Współdziałanie determinują: cel działania, autonomiczność uczestników i wola udzielenia pomocy;
- Celem współdziałania jest uzyskanie efektu synergii w realizacji celu walki;
- Zapewnienie uczestnikom walki swobody decydowania o sposobie wykonania stojących przed nim zadań;
- Zespolenie specyficznych możliwości obu komponentów we wspólnym działaniu, umożliwiające osiągnięcie wspólnego celu przy optymalnym wykorzystaniu efektu synergicznego.

Główna zasada

Staly rejon odpowiedzialności
jednostki wojsk OT

Planowane działania w kilku
pasach odpowiedzialności wojsk
operacyjnych

*„...dowódca wojsk operacyjnych
musi niejako wkomponować
własne siły w istniejącą już
infrastrukturę obronną w ramach
posiadanych obszarów
odpowiedzialności wojsk
obrony terytorialnej...”*

ZAKŁAD
TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
ppłk dr Grzegorz SOBIELEWSKI

9

Obszary wspólnych działań

Jakie są obszary wspólnych działań militarnych lądowych wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia krajowego?

ZAKŁAD
TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
ppłk dr Grzegorz SOBIELEWSKI

10

Główne zadania

Narodowa i sojusznicza obrona	Reakcje na kryzys lub sojusznicza obrona	Operacje wsparcia pokoju	
WOJNA	KRYZYS / WOJNA	POKÓJ / KRYZYS	
Operacje militarne zgodnie z Artykułem V Traktatu		Operacje wykraczające poza ustalenia Artykułu V	

 ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI	11 RODZAJE ZADAŃ WOJSK LĄDOWYCH
<p style="text-align: center;">PREWENCYJNO-STABILIZACYJNE W OKRESIE POKOJU, SAMODZIELNIE LUB W RAMACH NATO</p>	
<p style="text-align: center;">REAGOWANIA KRYZYSOWEGO W SYTUACJACH BEZPOŚREDNIEGO LUB POŚREDNIEGO ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA RP LUB JEJ SOJUSZNIKÓW</p>	
<p style="text-align: center;">OBRONNE, W RAZIE LOKALNEGO KONFLIKTU ZBROJNEGO LUB WOJNY NA DUŻĄ SKALĘ</p>	

 ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI	12 Główne zadania wojsk lądowych
<p style="text-align: center;">Rodzaje zadań wojsk operacyjnych w ramach działań prewencyjno-stabilizacyjnych oraz reagowania kryzysowego</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ① Zwalczanie terroryzmu, przywracanie bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku prawnego ② Udział w operacjach pokojowych pod auspicjami NATO, ONZ i innych organizacji międzynarodowych. ③ Udział w zwalczaniu skutków klęsk żywiołowych, katastrof, itp. 	

Rodzaje zadań wojsk operacyjnych w lokalnym konflikcie zbrojnym i podczas wojny

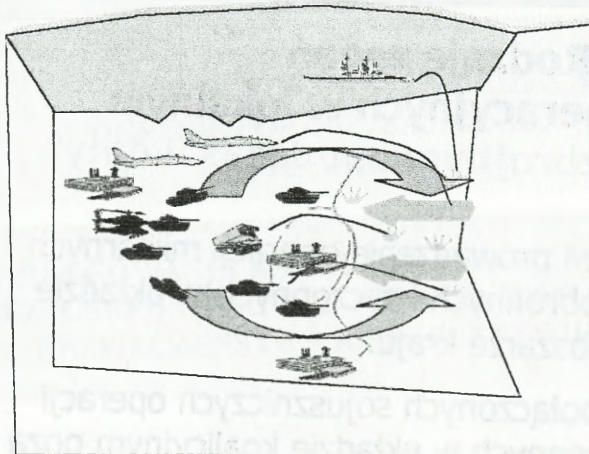
- 1 Organizowanie i prowadzenie operacji militarnych (opóźniających, obronnych i zaczepnych) w układzie narodowym na obszarze kraju.
- 2 Prowadzenie połączonych sojuszniczych operacji obronnych i zaczepnych w układzie koalicyjnym poza granicami kraju.

*„... Głównym zadaniem Sił Zbrojnych
Polski jest przede wszystkim obrona
suwerenności i niepodległości
własnego kraju. W przypadku
niespodziewanej agresji, w jej
początkowej fazie musimy być
przygotowani do odpierania uderzeń
wylącznie siłami narodowymi...”*

*Strategia Bezpieczeństwa
Narodowego RP*

Polska może liczyć na pomoc sojuszników tylko wtedy, gdy będzie chciała i mogła bronić się sama
J. N. Jeziorański

Operacje połączone – odpowiedź na zagrożenia

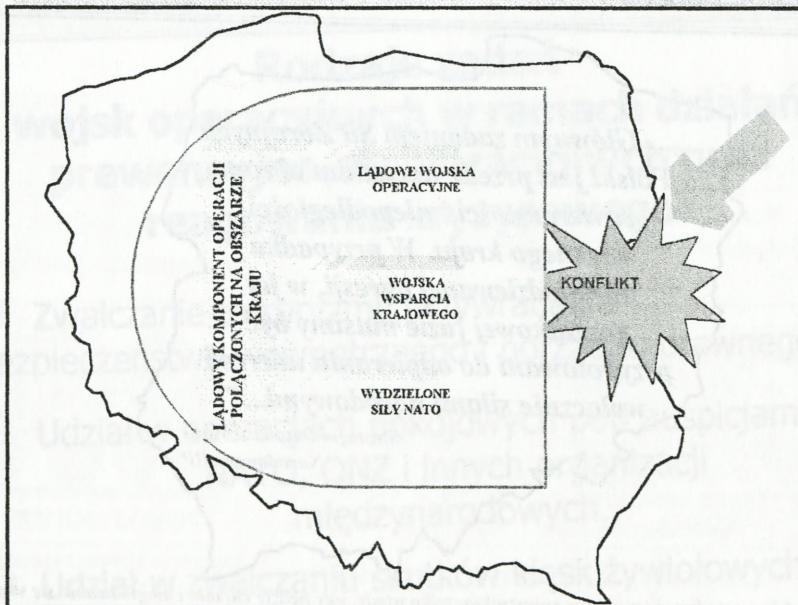
Skoordynowane użycie sił i środków RSZ dla osiągnięcia wspólnego celu:
• różne środowiska
• różne kierunki
• zróżnicowane oddziaływanie

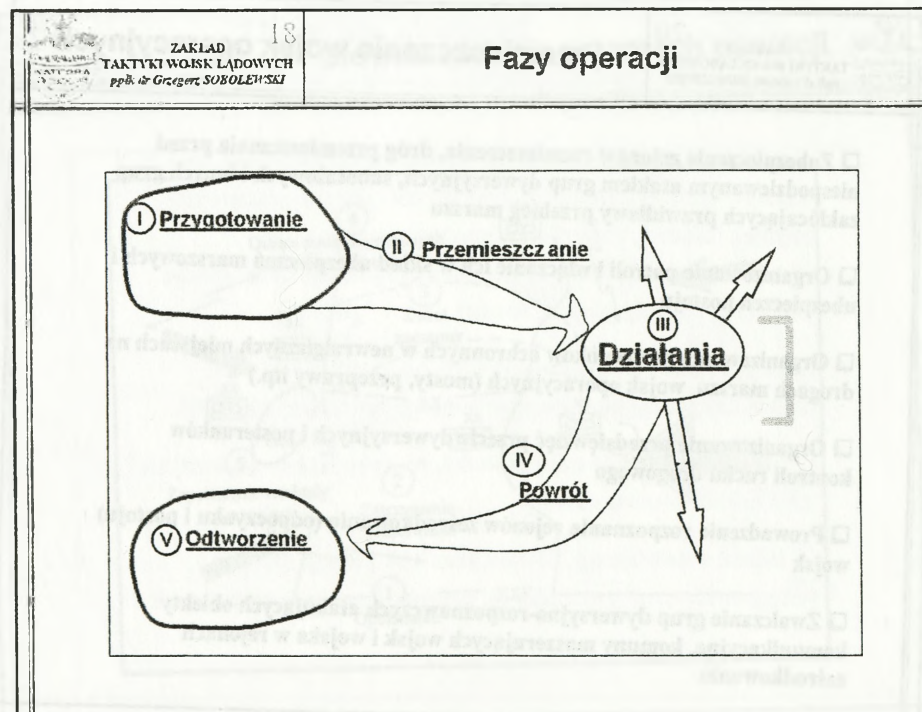
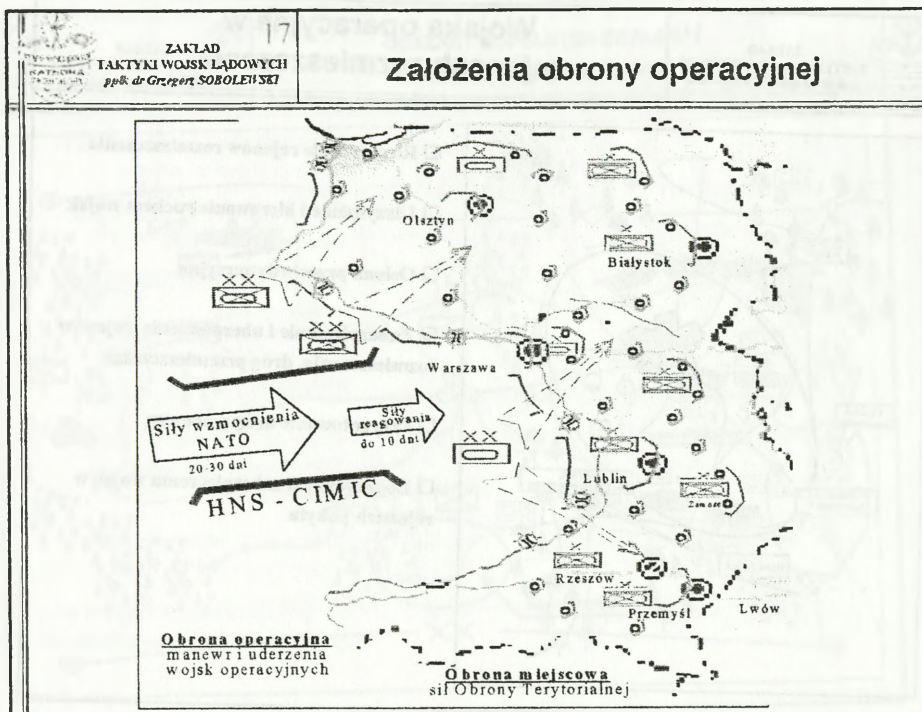
Synergia

... chodzi o to, aby wszędzie tam, gdzie jest to celowe i możliwe tak skoordynować operacje lądowe, powietrzne i morskie /działania sił specjalnych/, aby zamierzone skutki - wspólny cel osiągnięte zostały przy efektywnym wykorzystaniu zróżnicowanych możliwości i przy jak najmniejszych stratach.

Siły do obrony RP

19

ZAKŁAD
TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI

Wojska operacyjne w rejonach rozmieszczenia

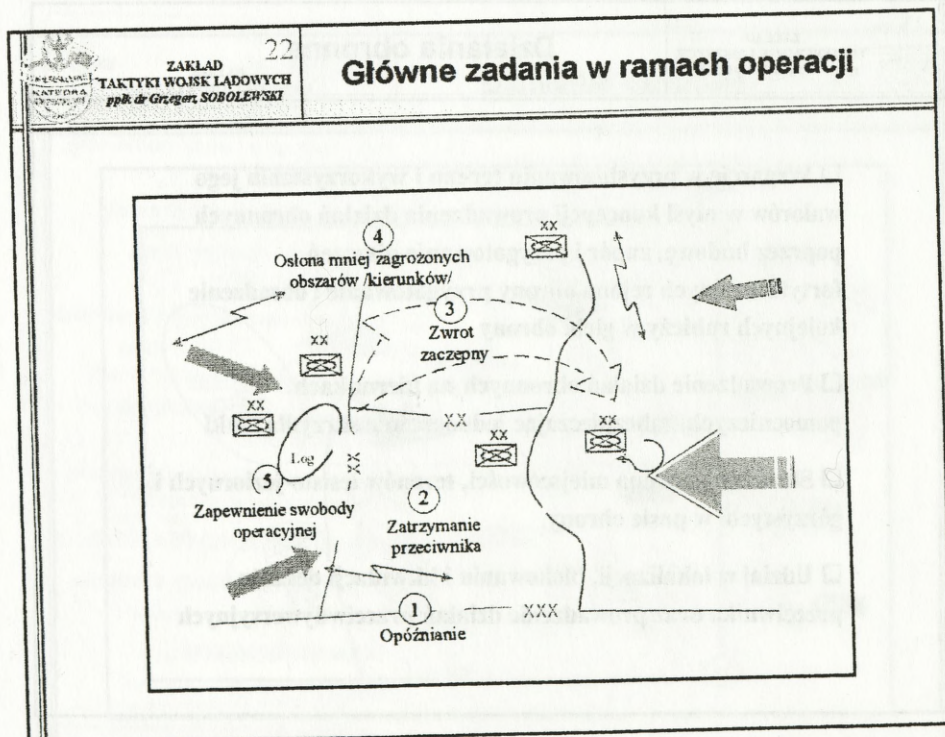
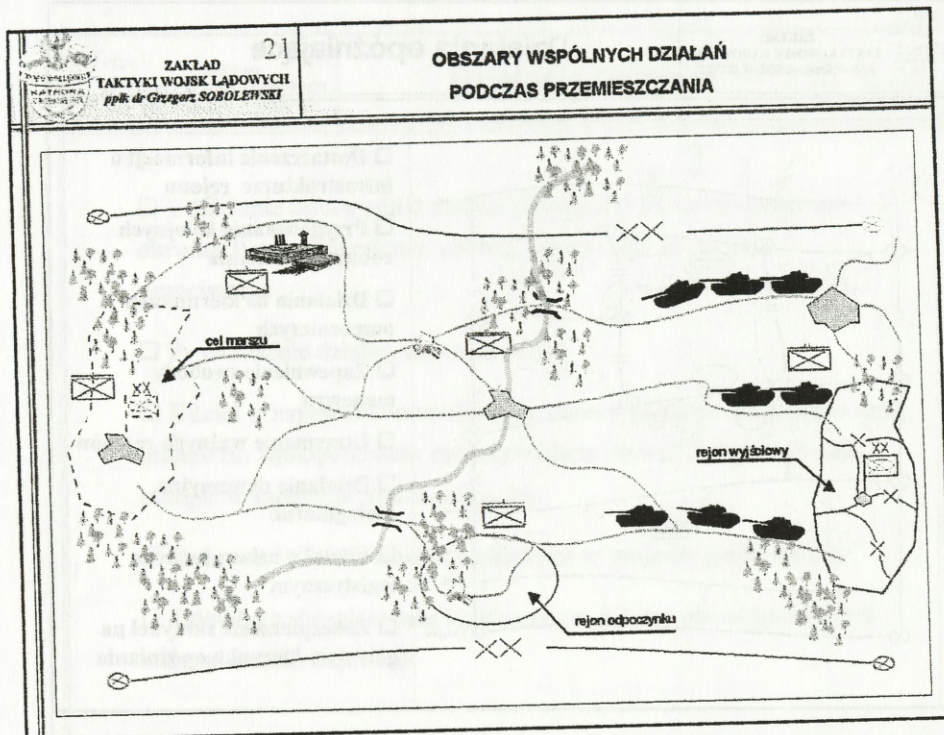
- Rozpoznanie rejonów rozmieszczenia
- Utrzymanie i kierowanie ruchem wojsk
- Ochrona przeciwdywersyjna
- Zabezpieczenie i ubezpieczenie rejonów rozmieszczenia, dróg przemieszczania
- Przygotowanie dróg manewru
- Logistycznym zabezpieczeniu wojsk w rejonach pobytu

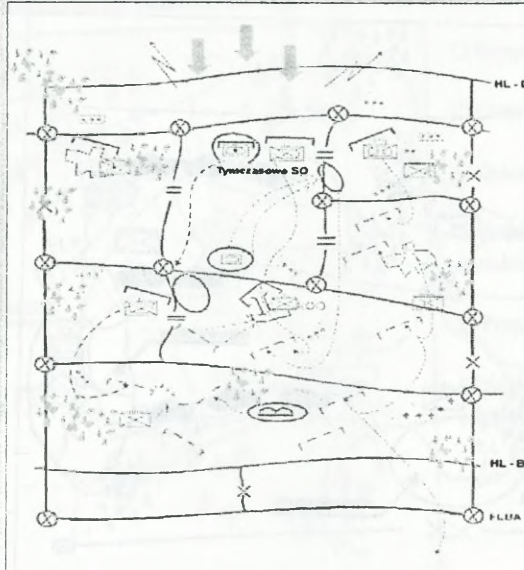
20

ZAKŁAD
TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI

Przemieszczanie wojsk operacyjnych

- Zabezpieczenie rejonów rozmieszczenia, dróg przemieszczania przed niespodziewanym atakiem grup dywersyjnych, sabotażowych i innych grup zakłócających prawidłowy przebieg marszu
- Organizowanie patroli i włączanie ich w skład ubezpieczeń marszowych i ubezpieczeń postoju
- Organizowanie posterunków ochronnych w newralgicznych miejscach na drogach marszu wojsk operacyjnych (mosty, przeprawy itp.)
- Organizowanie przedsięwzięć przeciwdywersyjnych i posterunków kontroli ruchu drogowego
- Prowadzenie rozpoznania rejonów ześrodkowania (odpoczynku i postoju) wojsk
- Zwalczanie grup dywersyjno-rozpoznawczych atakujących obiekty komunikacyjne, komuny maszerujących wojsk i wojska w rejonach ześrodkowania

 <p>ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI</p>	<p>23</p> <h2>Działania opóźniające</h2>
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Dostarczanie informacji o infrastrukturze rejonu ☐ Przygotowanie kolejnych rubieży opóźniania ☐ Działania na kierunkach pomocniczych ☐ Zapewnienie swobody manewru ☐ Utrzymanie ważnych rejonów ☐ Działania dywersyjne, nieregularne ☐ Udział w zabezpieczeniu logistycznym ☐ Zabezpieczenie skrzydeł na głównym kierunku opóźniania

 <p>ZAKŁAD TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI</p>	<p>24</p> <h2>Działania obronne</h2>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Wsparcie w przystosowaniu terenu i wykorzystaniu jego walorów w myśl koncepcji prowadzenia działań obronnych poprzez budowę, zapór i przygotowanie niszczeń fortyfikacyjnych rejonu obrony przygotowanie i obsadzenie kolejnych rubieży w głębi obrony ☐ Prowadzenie działań obronnych na kierunkach pomocniczych, zabezpieczając jednocześnie skrzydła i luki ☐ Skuteczna obrona miejscowości, terenów lesisto-jeziornych i górzystych w pasie obrony ☐ Udział w lokalizacji, blokowaniu i likwidacji desantu przeciwnika oraz prowadzenie działań przeciwdywersyjnych 	

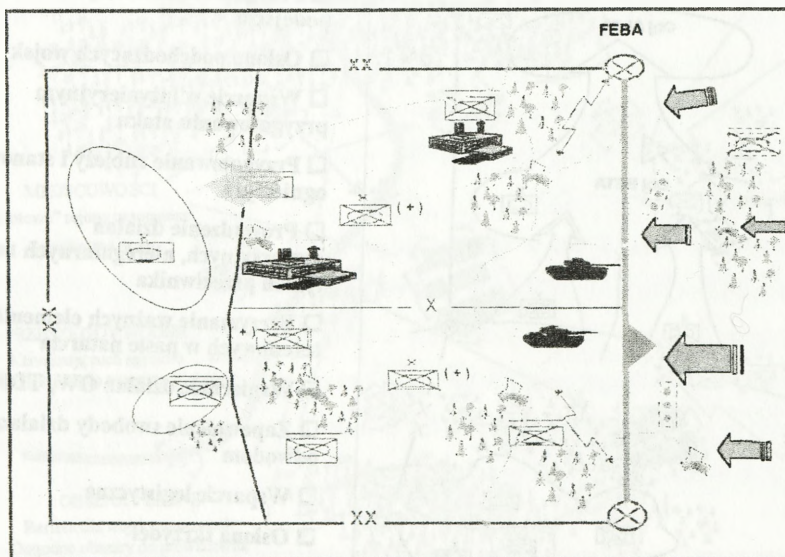

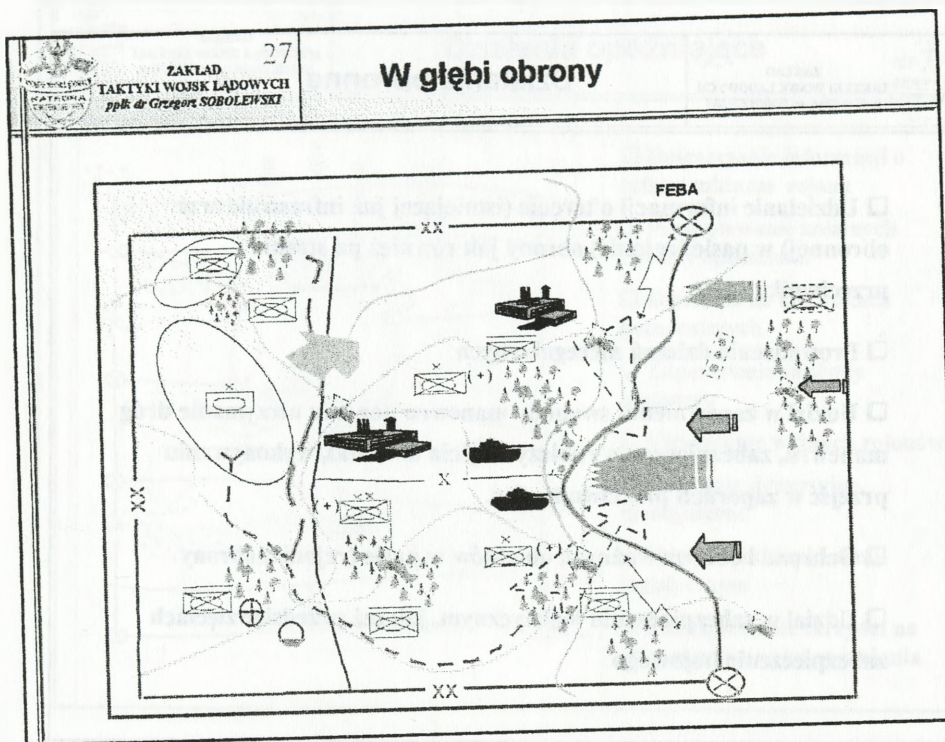
Działania obronne

- Udzielanie informacji o terenie (istniejącej już infrastrukturze obronnej) w pasie (rejonie) obrony jak również po stronie przeciwnika
- Prowadzenie działań nieregularnych
- Udział w zapewnieniu swobody manewru poprzez utrzymanie dróg manewru, zabezpieczeniu rubieży wejścia do walki, wykonywaniu przejść w zaporach przeciwnika, itp.
- Ochrona i obrona ważnych obiektów w pasie (rejonie) obrony
- Udział w zabezpieczeniu logistycznym, jak też przedsięwzięciach zabezpieczenia bojowego

Działania obronne

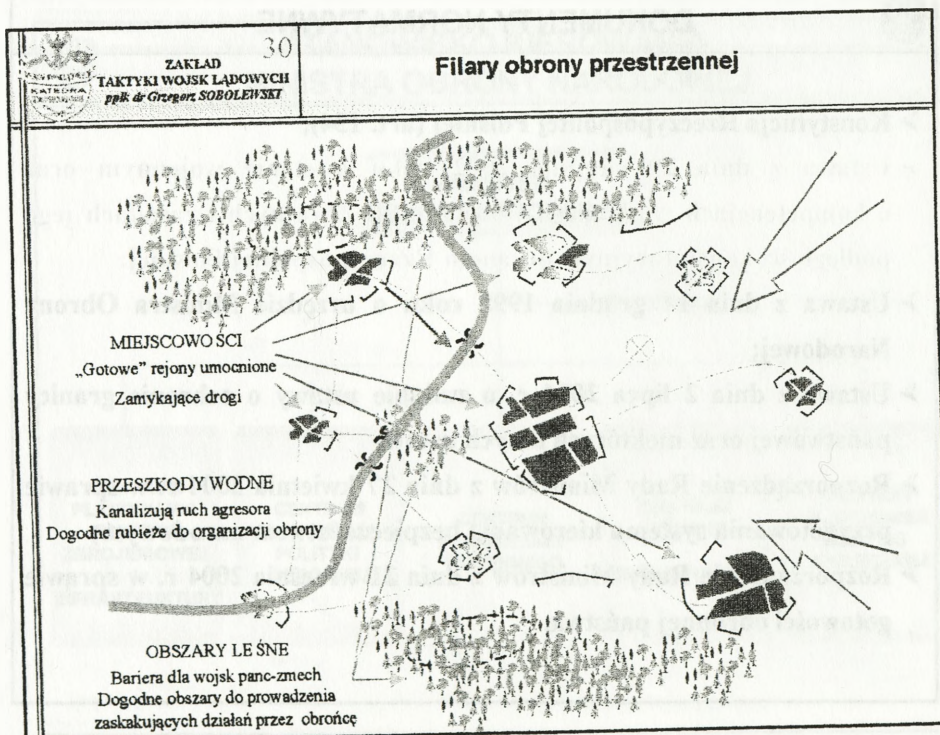
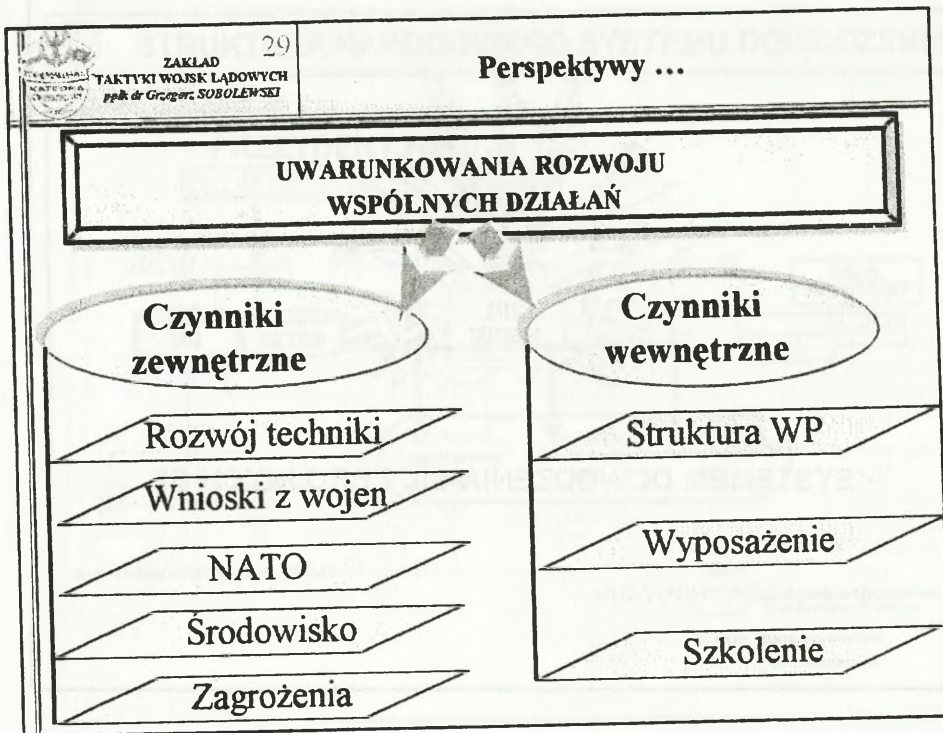

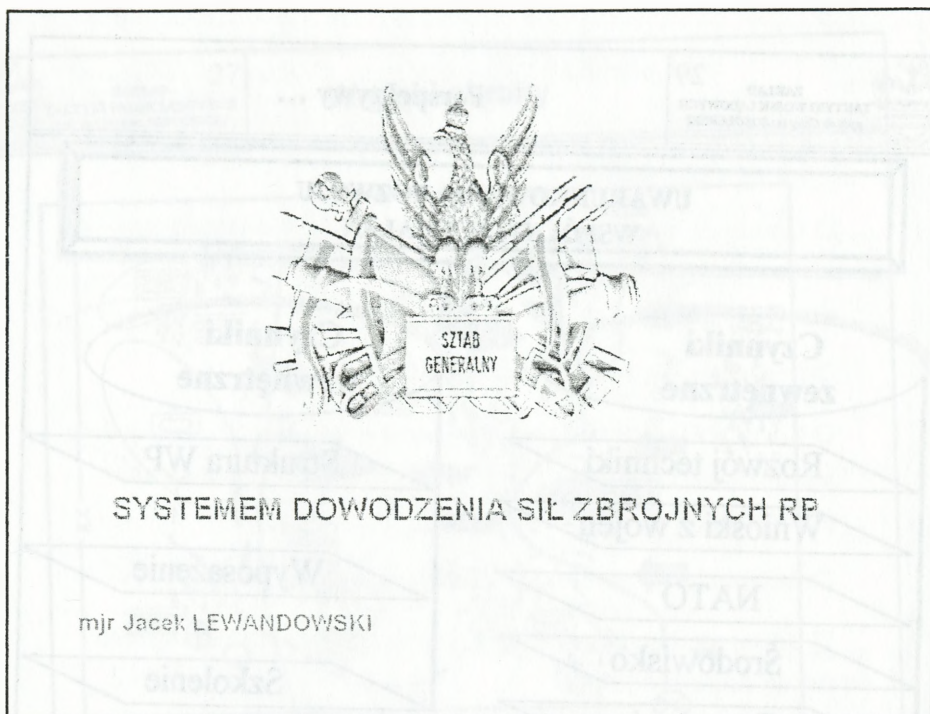
28

ZAKŁAD
TAKTYKI WOJSK LĄDOWYCH
ppłk dr Grzegorz SOBOLEWSKI

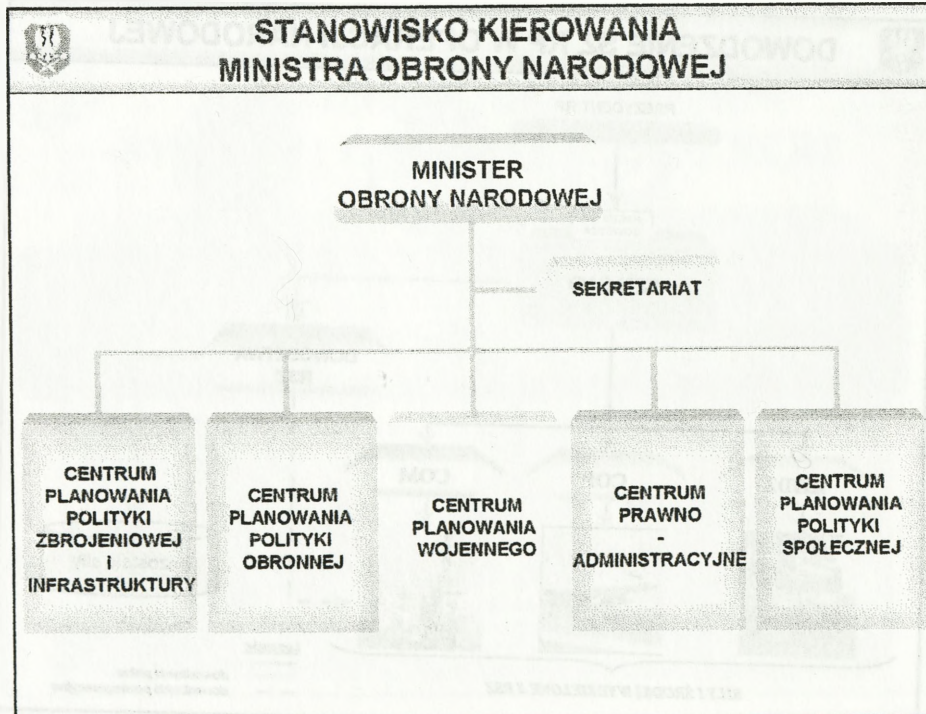
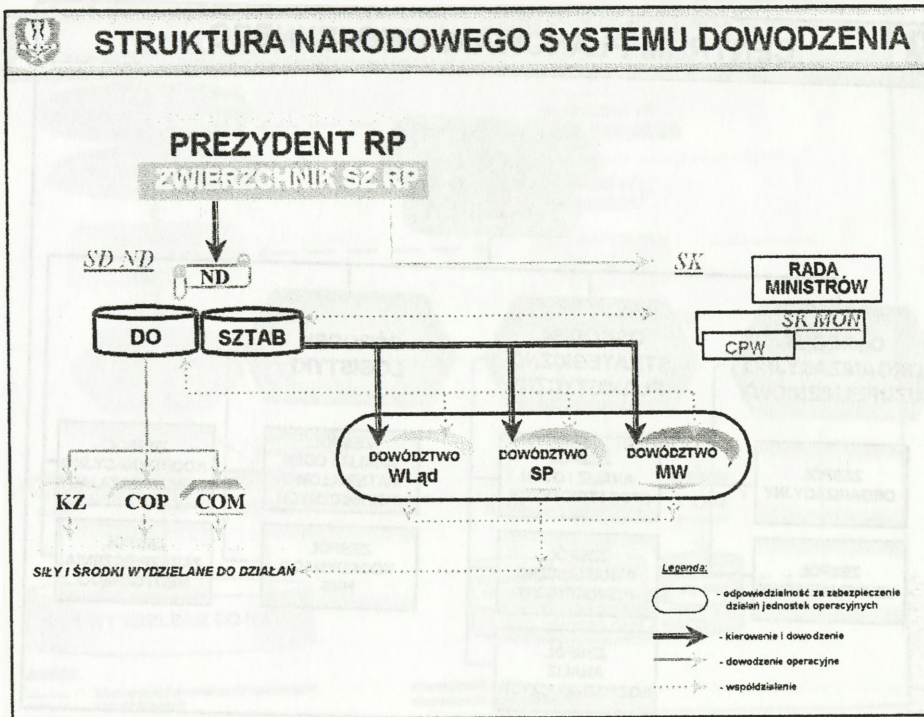
Działania zaczepne

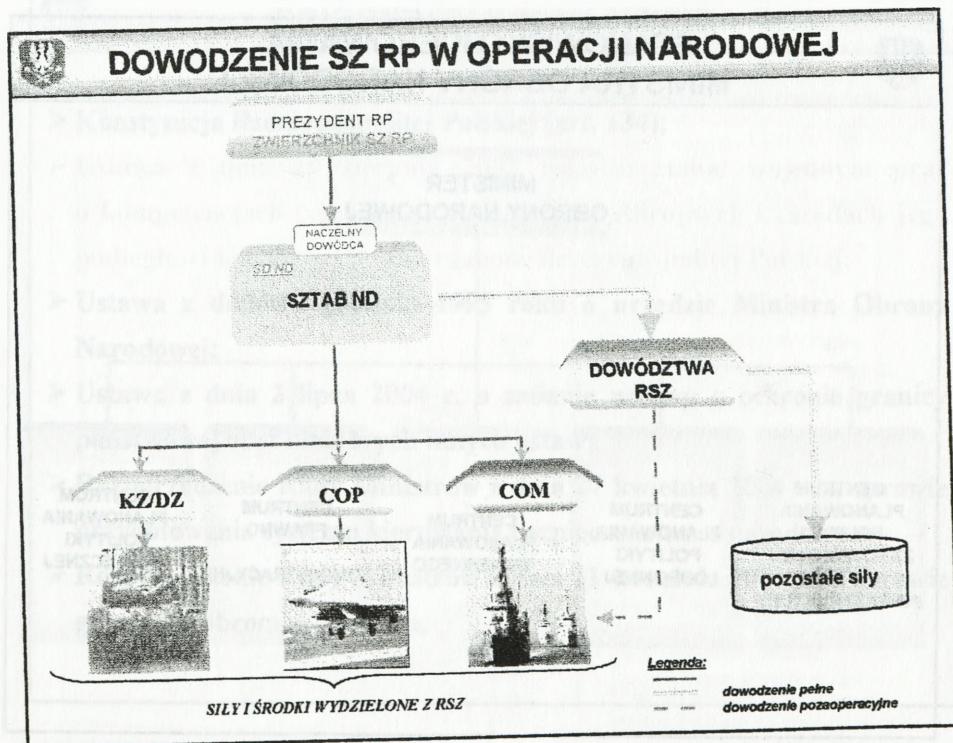
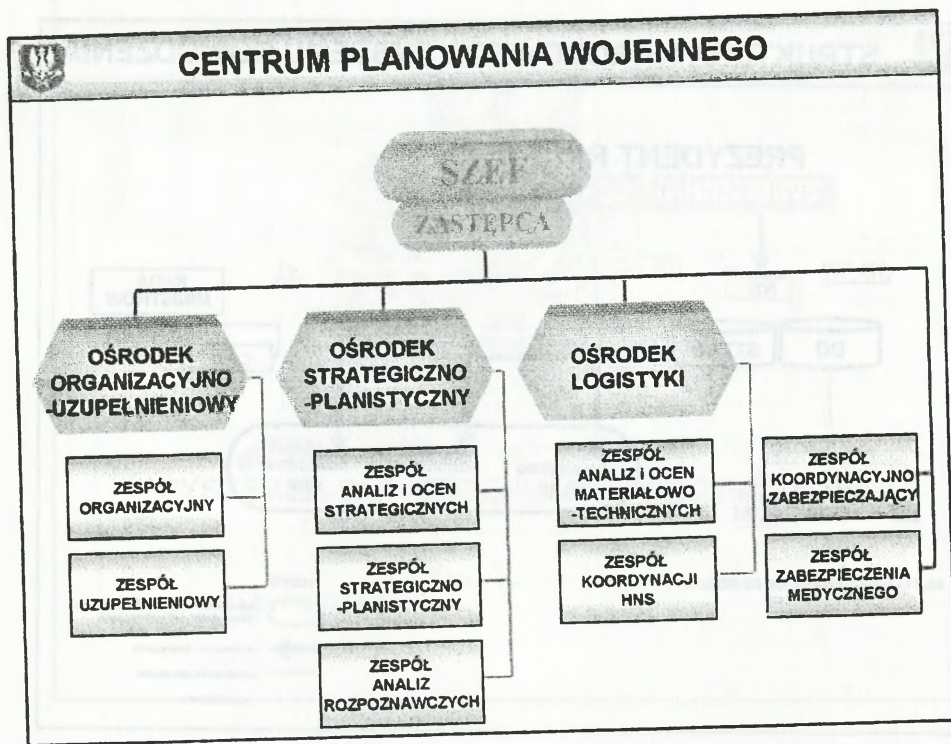
- Przygotowaniu i utrzymaniu dróg podejścia
- Oslona podchodzących wojsk
- Wsparcie w inżynieryjnym przygotowaniu ataku
- Przygotowanie rubieży i stanowisk ogniowych
- Prowadzenie działań dywersyjnych, nieregularnych na tyłach przeciwnika
- Utrzymanie ważnych elementów terenowych w pasie natarcia
- Wspieranie działań OW, TDP
- Zapewnienie swobody działania odwodom
- Wsparcie logistyczne
- Oslona skrzydeł

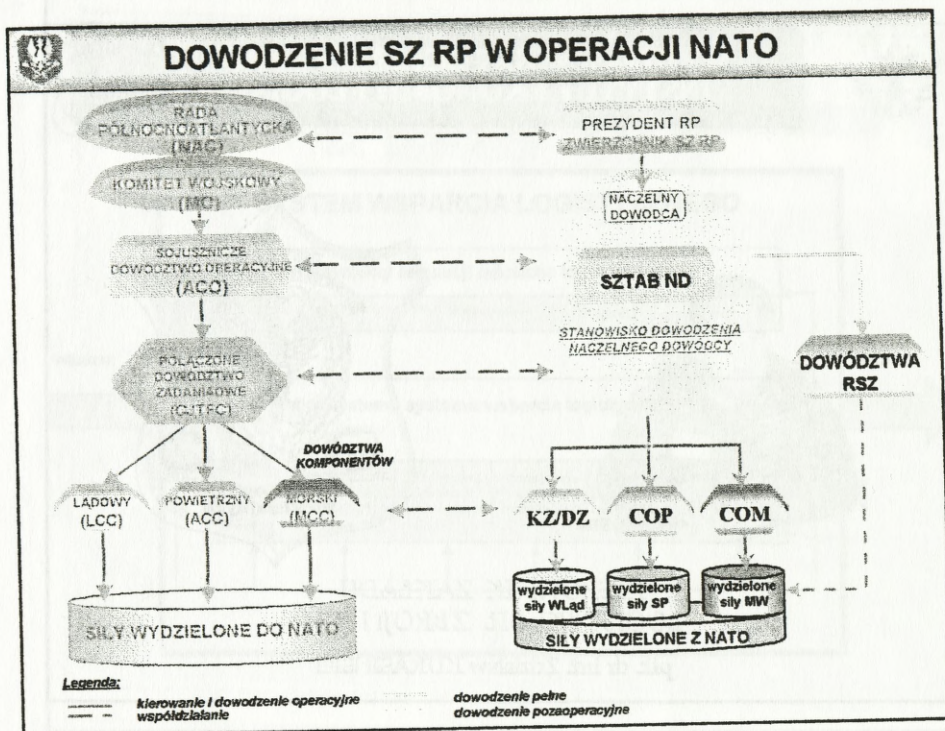

	DOKUMENTY NORMATYWNE
<ul style="list-style-type: none">➤ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (art. 134);➤ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 roku o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej;➤ Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej;➤ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej oraz niektórych innych ustaw;➤ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie przygotowania systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym;➤ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie gotowości obronnej państwa.	

**WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY
INSTYTUT EKONOMII I LOGISTYKI**

**KIEROWNIK ZAKŁADU
LOGISTYKI SIŁ ZBROJNYCH**
płk. dr inż. Zdzisław KURASIŃSKI

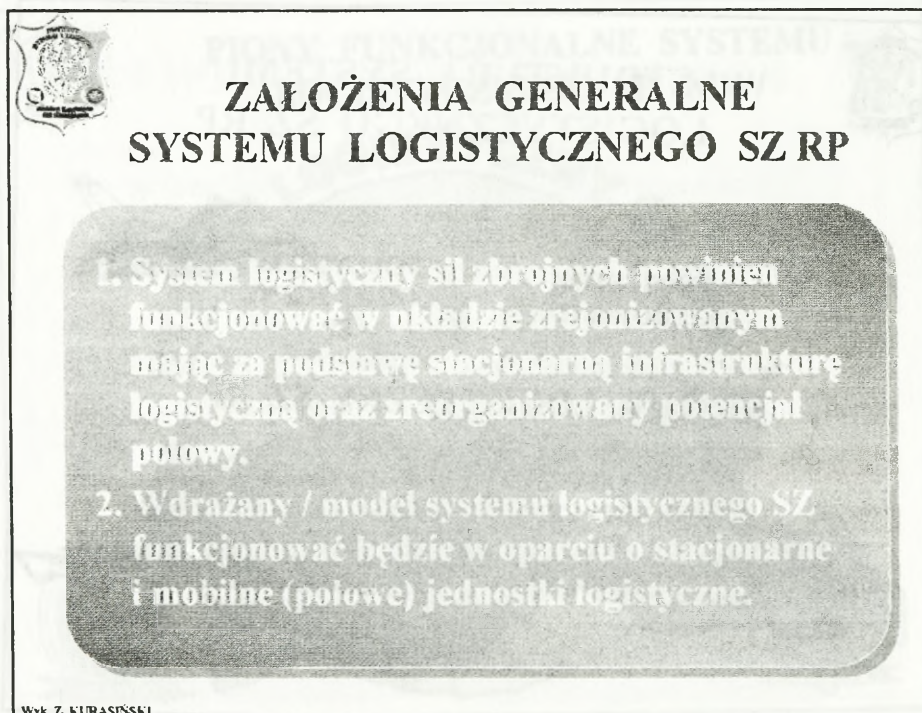
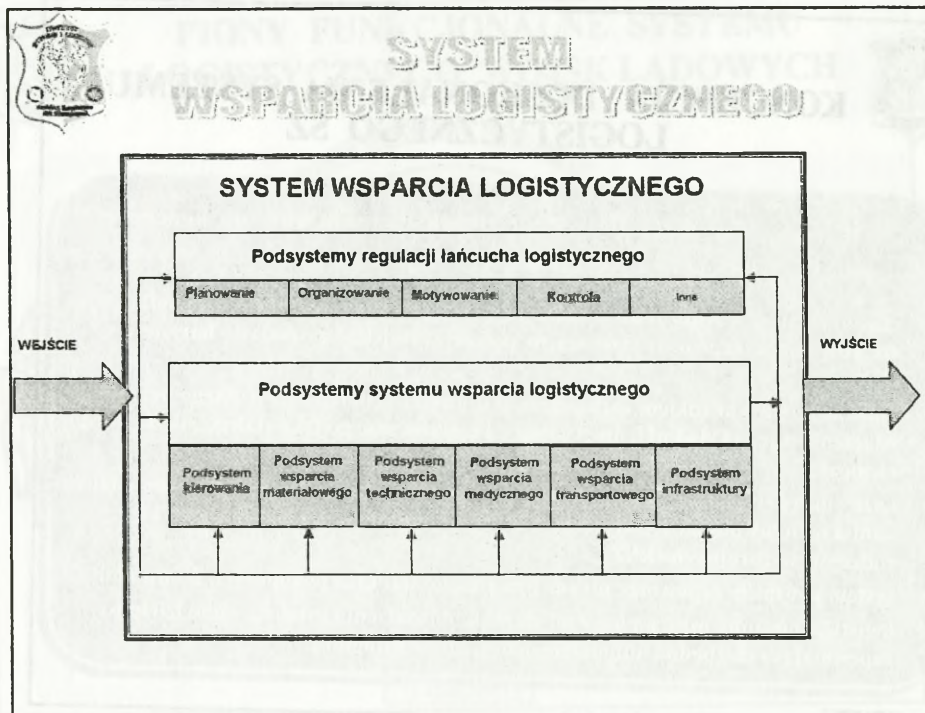
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

**ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE
WOJSK WPARCIA KRAJOWEGO**

Warszawa 2005

KONCEPCJA DOSKONALENIA SYSTEMU LOGISTYCZNEGO SZ

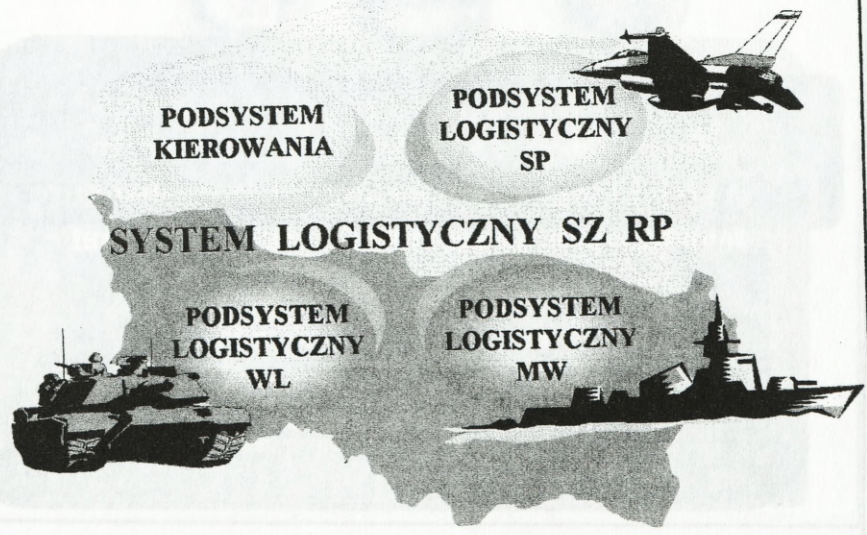
W ramach restrukturyzacji sił zbrojnych wypracowano koncepcję doskonalenia systemu logistycznego SZ, w której założono między innymi:

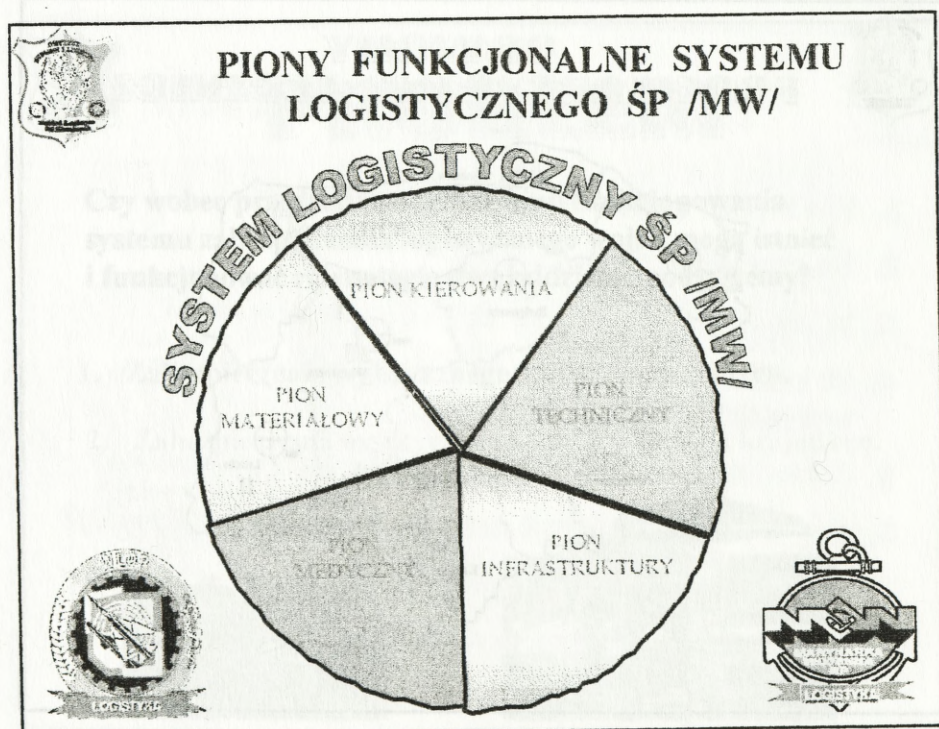
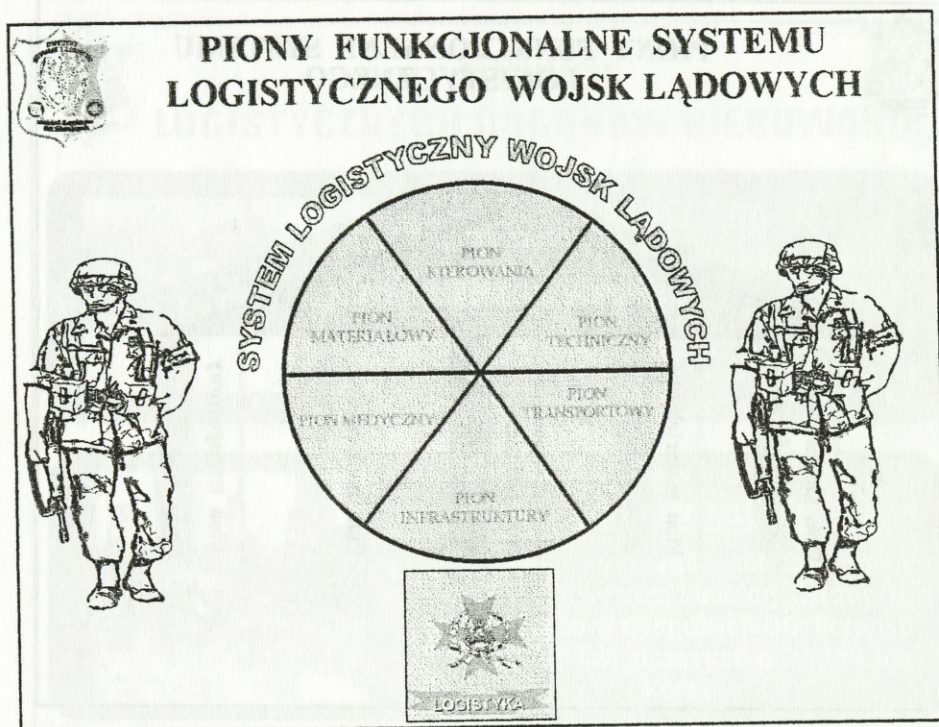
- główny wysiłek w realizowaniu zadań logistycznych ponosić będą siły i środki szczebla taktycznego oraz stacjonarny potencjał wojska i gospodarki narodowej (GN);
- podstawowym warunkiem zachowania żywotności systemu logistycznego będzie włączenie w jego skład układu cywilnego i traktowanie go jako stałego, niezbędnego elementu;
- każdy okręg wojskowy - rejon logistyczny, powinien funkcjonować jako samodzielny i autonomiczny obszar logistyczny, w który wkomponowana będzie logistyka rodzajów sił zbrojnych (RSZ);
- system powinien zapewniać płynne przejście ze struktur pokojowych do wojennych;
- logistyka powinna mieć na każdym szczeblu dowodzenia ustaloną samodzielność zapewniającą niezbędną autonomię materiałowo-usługową.

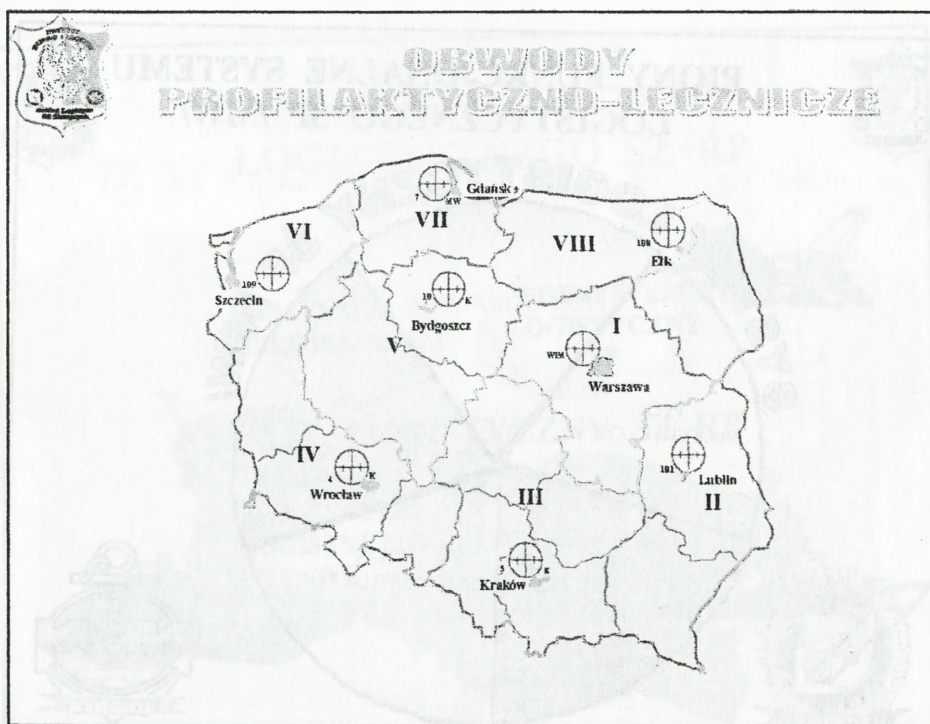
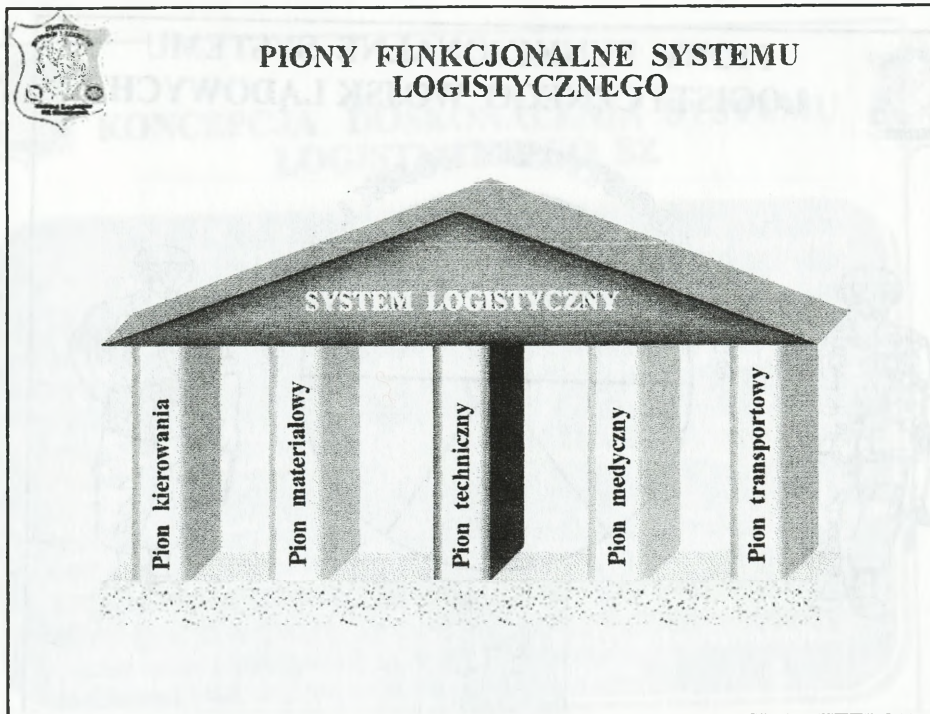
Wyk. Z. KURASIŃSKI

STRUKTURA SYSTEMU LOGISTYCZNEGO SZ RP

FUNKCJE LOGISTYCZNYCH ORGANÓW KIEROWANIA

PLANISTYCZNA

Obejmuje planowanie usług logistycznych realizowanych na rzecz walczących ZT i samodzielnych oddziałów.

KOORDYNACYJNA

Obejmuje koordynowanie działalności jednostek i urzędzeń logistycznych będących w dyspozycji DO, korpusu i ZT lub świadczących usługi na ich korzyść

PROBLEM

Czy wobec przedstawionych założeń funkcjonowania systemu zabezpieczenia logistycznego wojsk mogą istnieć i funkcjonować równolegle dwa oddzielne podsystemy?

1. Zabezpieczenia logistycznego wojsk operacyjnych.
2. Zabezpieczenia logistycznego wojsk wsparcia krajowego.

CEL NADRZĘDNY

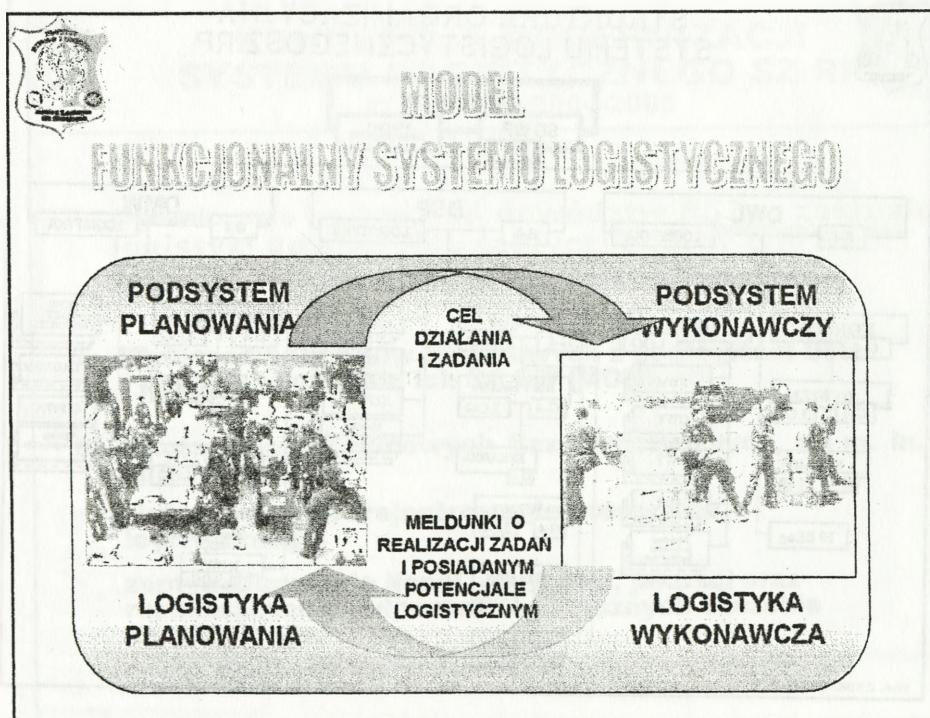
W kierowaniu wsparciem logistycznym wojsk lądowych
w operacjach celem nadrzędnym

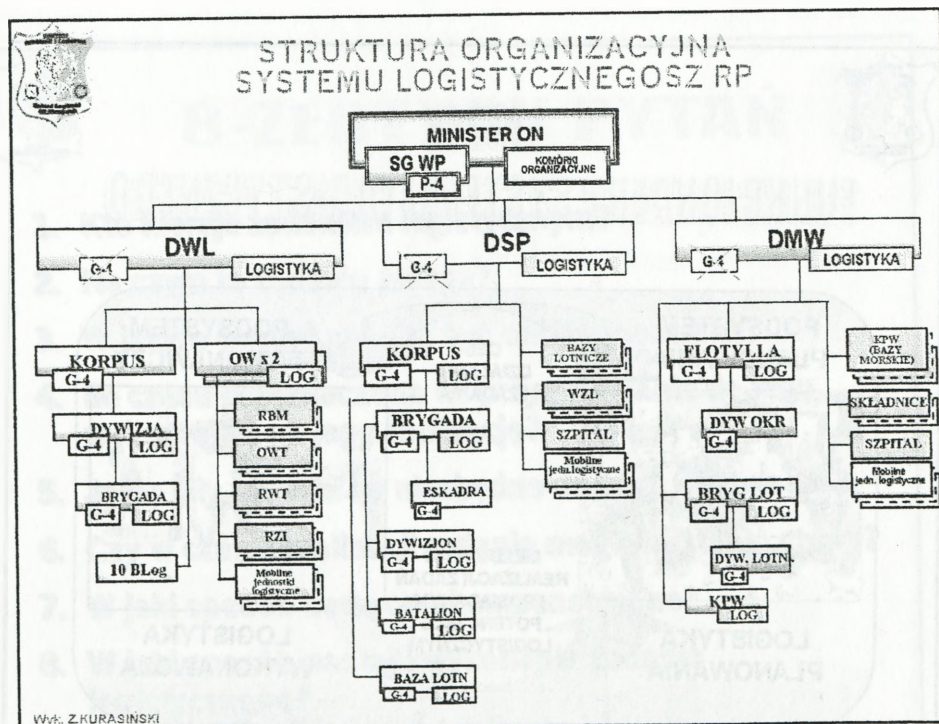
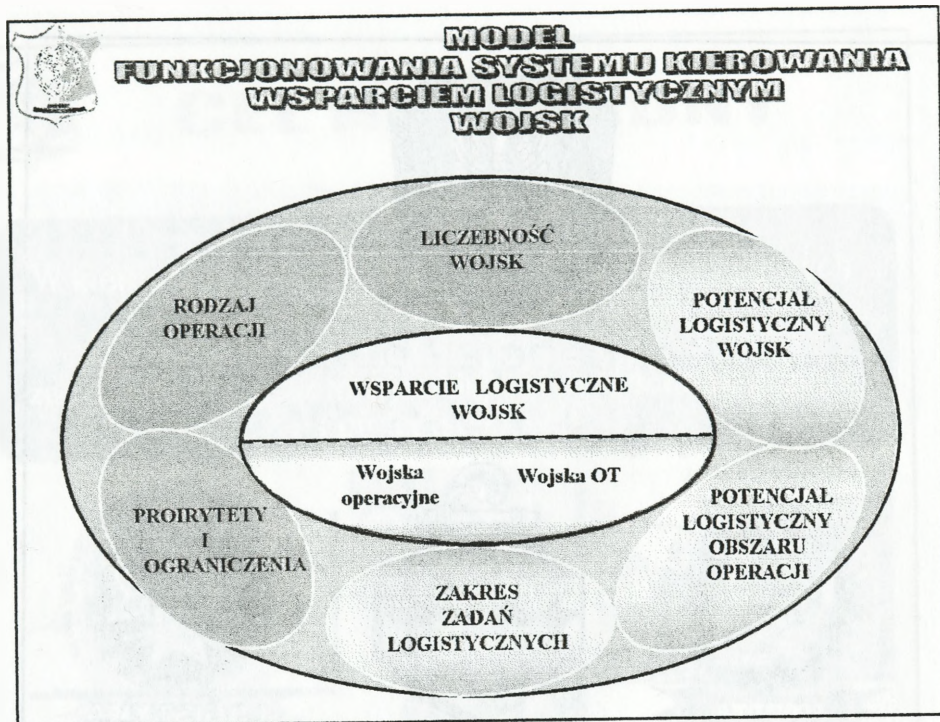
zapewnienie wojskom wysokiej sprawności świadczenia
usług logistycznych.

8-ZŁOTYCH PYTAŃ

1. Kto kieruje zadaniem logistycznym?
2. Na czym to zadanie polega?
3. W jakich warunkach ma być ono realizowane?
4. Ile czasu przeznaczono na przygotowanie do jego wykonania i na jego realizację?
5. Jakie siły i środki są niezbędne do jego wykonania?
6. Czy w czasie realizacji zadania mogą wystąpić straty?
7. W jaki sposób będą one kompensowane?
8. W jaki sposób nastąpi wykonanie zadania logistycznego?

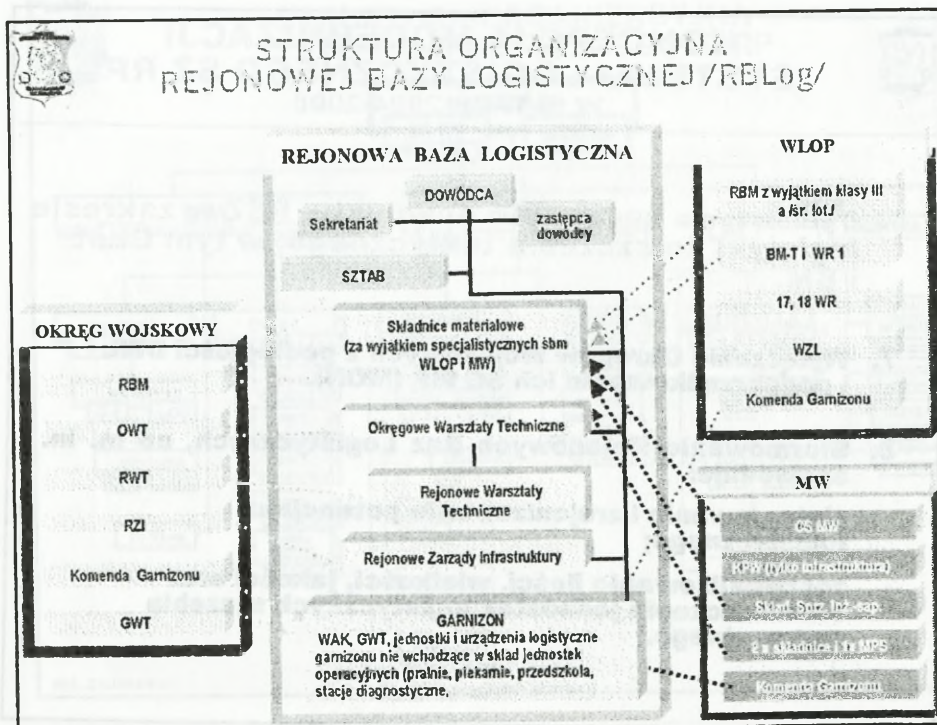
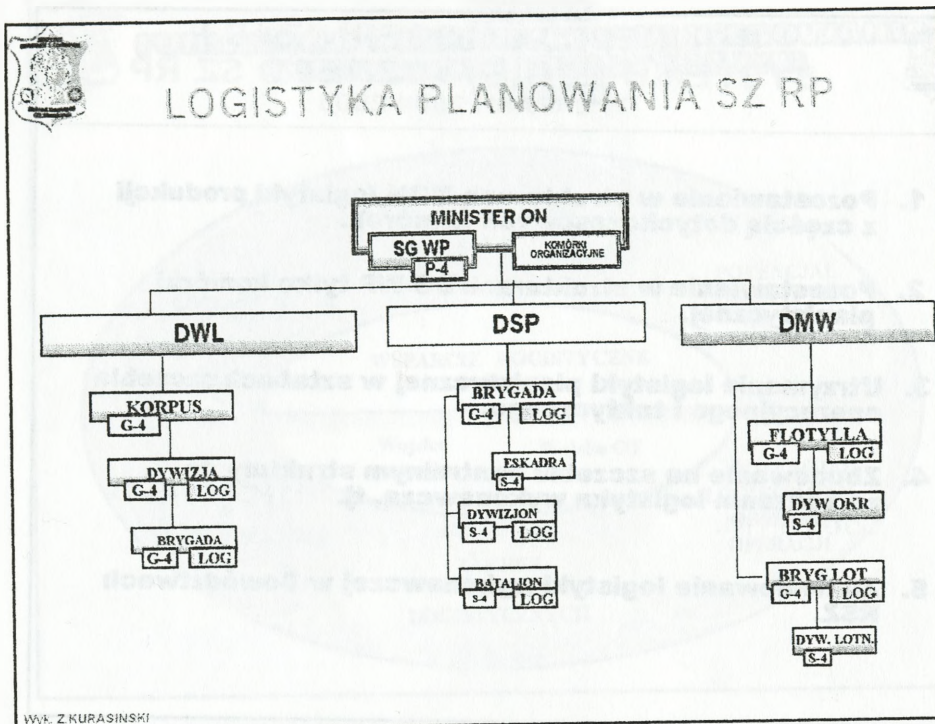
**KONCEPCJA MODERNIZACJI
SYSTEMU LOGISTYCZNEGO SZ RP
W LATACH 2004-2008**

- 1. Pozostawienie w strukturach MON logistyki produkcji z częścią dotychczasowych komórek.**
- 2. Pozostawienie w strukturach SG WP tylko komórki planistycznej.**
- 3. Utrzymanie logistyki planistycznej w sztabach szczebla operacyjnego i taktycznego.**
- 4. Zbudowanie na szczeblu centralnym struktury do zarządzania logistyką wykonawczą, tj. INSPEKTORATU LOGISTYKI.**
- 5. Zlikwidowanie logistyki wykonawczej w Dowództwach RSZ.**

**KONCEPCJA MODERNIZACJI
SYSTEMU LOGISTYCZNEGO SZ RP
W LATACH 2004-2008**

- 6. Ograniczenie uprawnień dowództw RSZ w zakresie logistyki do szczebla taktycznego, w tym BŁot i BM.**
- 7. Wyłączenie Okręgów Wojskowych z podległości DWL i podporządkowanie ich SG WP (MON).**
- 8. Sformowanie Rejonowych Baz Logistycznych, co m. in. spowoduje:**
 - zintegrowanie i zrejonizowanie potencjału logistycznego;**
 - zoptymalizowanie ilości, wielkości, jakości oraz rozmieszczenia jednostek logistycznych szczebla operacyjnego.**

LOGISTYKA NIE ZNOSI WI JONERÓW

LOGISTYKA JEST NAUKĄ

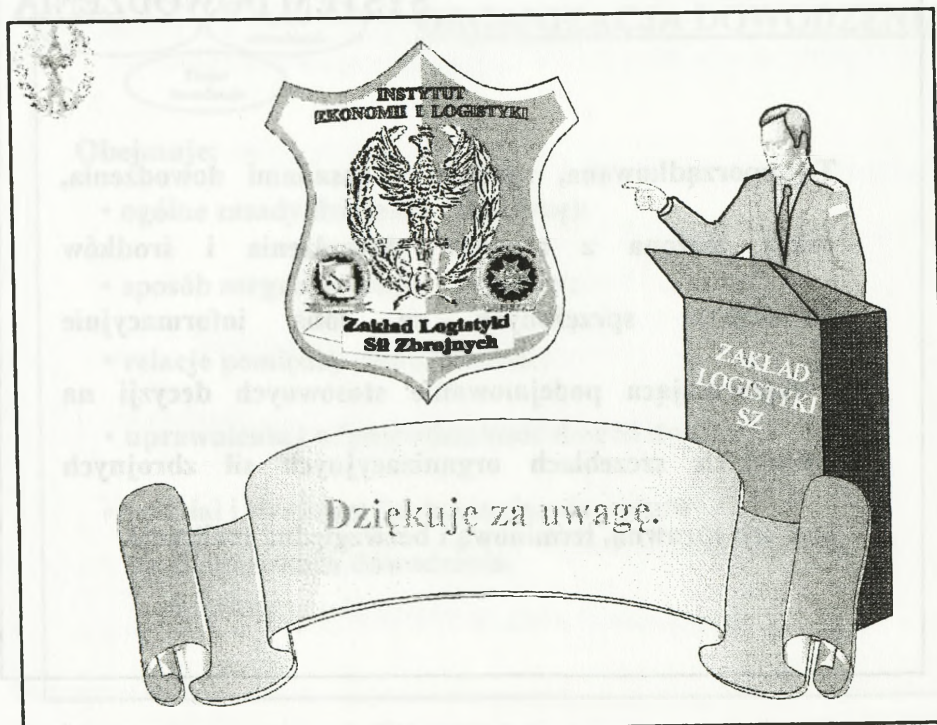

WYMIERNĄ

LOGISTYKA to tysiące ton ŚBIM, które
trzeba wojskom dostarczyć,
zapewnić ich utrzymanie
oraz gotowość UISW do działania”.

Wyd. 2002, s. 100-101

100-101

SYSTEM DOWODZENIA SZCZEBLA TAKTYCZNEGO WOJSK LĄDOWYCH

mjr dypl. Norbert PRUSIŃSKI

Tel. 0-22 6-813-272

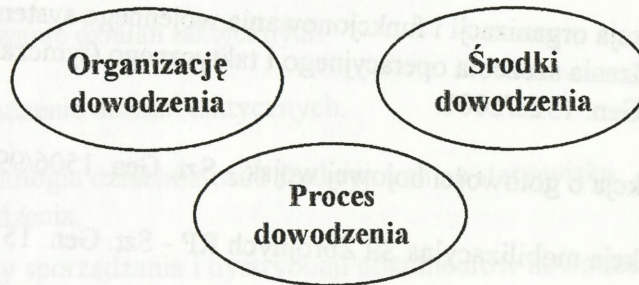
n.prusinski@aon.edu.pl

SYSTEM DOWODZENIA

To uporządkowana, zgodnie z zasadami dowodzenia, całość złożona z organów dowodzenia i środków dowodzenia sprzężonych ze sobą informacyjnie i zapewniająca podejmowanie stosownych decyzji na wszystkich szczeblach organizacyjnych sił zbrojnych oraz ich sprawną, terminową i bezwzględną realizację.

SYSTEM DOWODZENIA

Obejmuje trzy komponenty:

ORGANIZACJA DOWODZENIA

Obejmuje:

- ogólne zasady działania (doktrynę);
- sposób zorganizowania dowództw;
- relacje pomiędzy dowództwami;
- uprawnienia i odpowiedzialność dowództw;
- podział i strukturę funkcjonalną dowództw na stanowiskach dowodzenia.

ORGANIZACJA DOWODZENIA
OGÓLNE ZASADY DZIAŁANIA

Regulamin Działań Wojsk Lądowych – DWLąd 16/99.

Instrukcja organizacji i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia szczebla operacyjnego i taktycznego (tymczasowa)
- Szt. Gen. 1523/2001.

Instrukcja o gotowości bojowej wojsk - Szt. Gen. 1506/99.

Instrukcja mobilizacyjna Sił Zbrojnych RP - Szt. Gen. 1511/99.

Inne.

ORGANIZACJA DOWODZENIA
OGÓLNE ZASADY DZIAŁANIA

DOKUMENTACJA WOJENNEGO SYSTEMU DOWODZENIA

Na szczeblu operacyjnym:

Plan organizacji i funkcjonowania WSyD.

Plan organizacji i rozwijania stanowiska dowodzenia.

Instrukcja organizacji pracy na stanowisku dowodzenia.

Na szczeblu taktycznym:

Plan osiągnięcia Wyższych Stanów Gotowości Bojowej.

Instrukcja organizacji pracy na stanowisku dowodzenia.

ORGANIZACJA DOWODZENIA

OGÓLNE ZASADY DZIAŁANIA

STAŁE PROCEDURY OPERACYJNE

Dowodzenie oddziałami, pododdziałami.

Planowanie działań taktycznych.

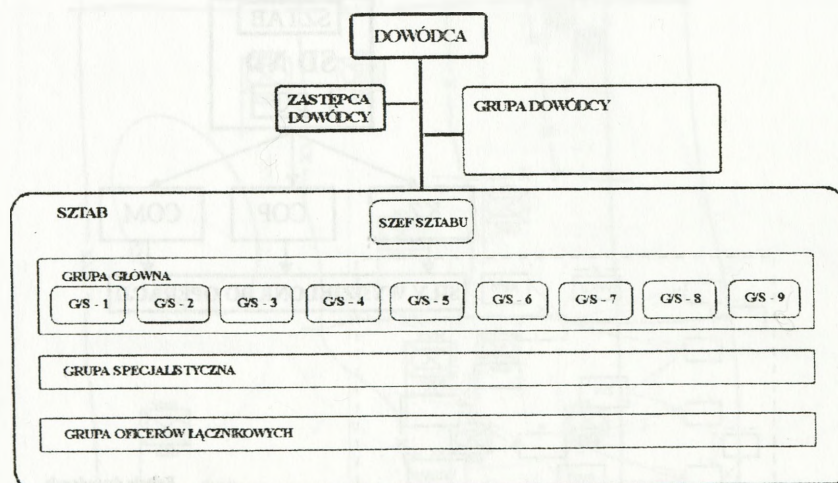
Prowadzenie działań taktycznych.

Metodologia działania osób funkcyjnych na stanowisku dowodzenia.

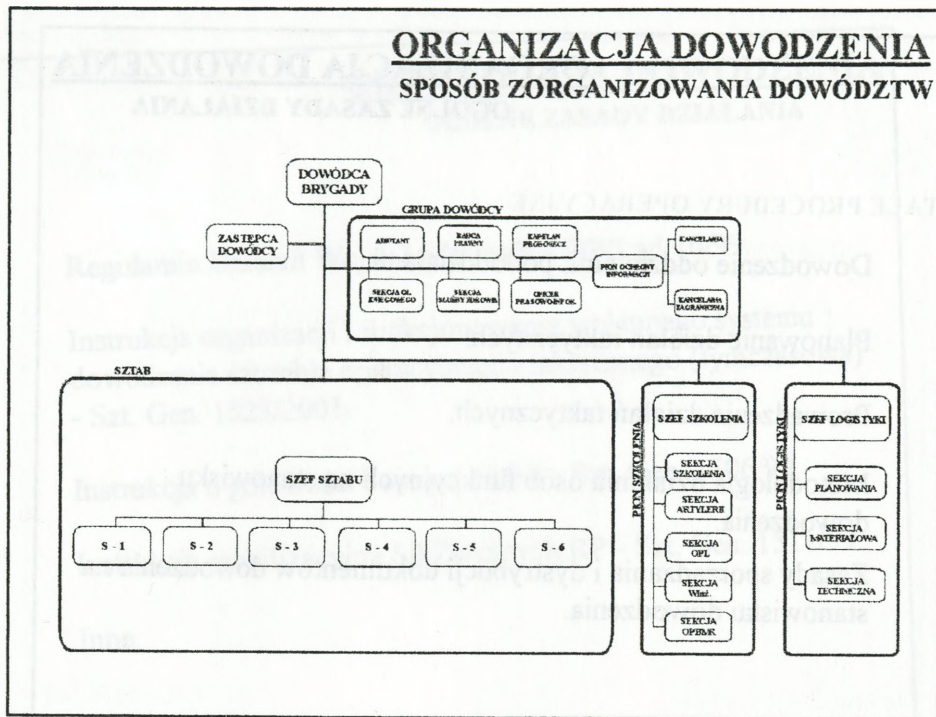
Zasady sporządzania i dystrybucji dokumentów dowodzenia na stanowisku dowodzenia.

ORGANIZACJA DOWODZENIA

SPOSÓB ZORGANIZOWANIA DOWÓDZTW

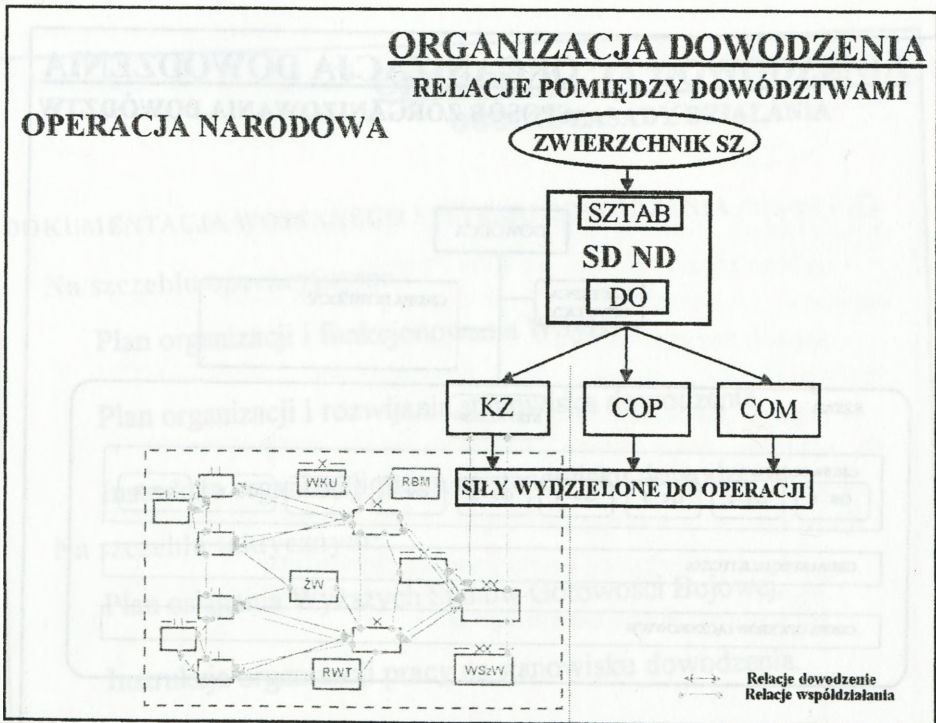

ORGANIZACJA DOWODZENIA SPÓSOB ZORGANIZOWANIA DOWÓDZTW

ORGANIZACJA DOWODZENIA RELACJE POMIĘDZY DOWÓDZTWAMI

OPERACJA NARODOWA

ORGANIZACJA DOWODZENIA **UPRAWNIENIA I ODPOWIEDZIALNOŚĆ** **DOWÓDZTW**

Zakresy uprawnień w relacjach narodowych:

Wsparcie.

Wzmocnienie, wydzielenie, przydzielenie.

Zakresy uprawnień w relacjach sojuszniczych i wielonarodowych:

Dowodzenie pełne - FULL COMD

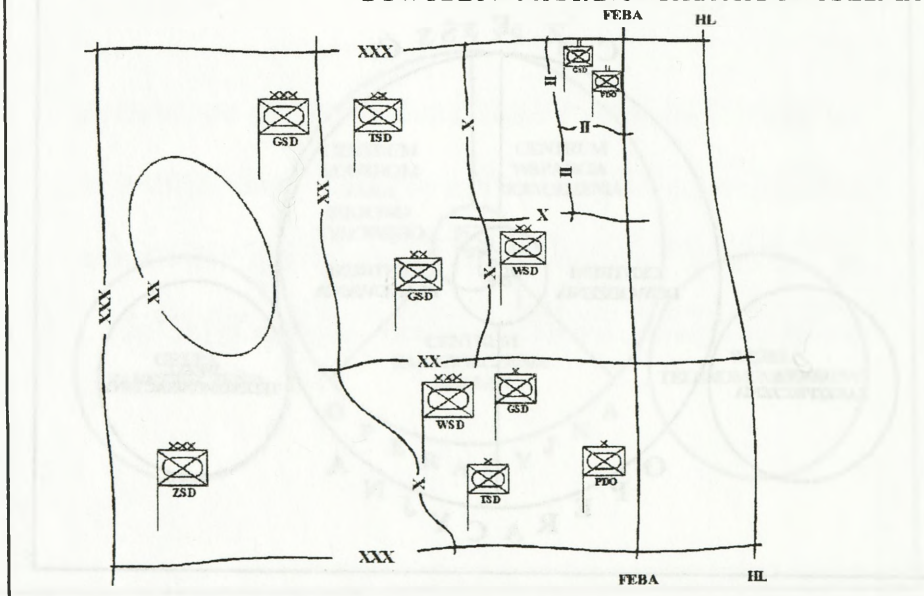
Dowodzenie operacyjne - OPCOM

Kontrola operacyjna - OPCON

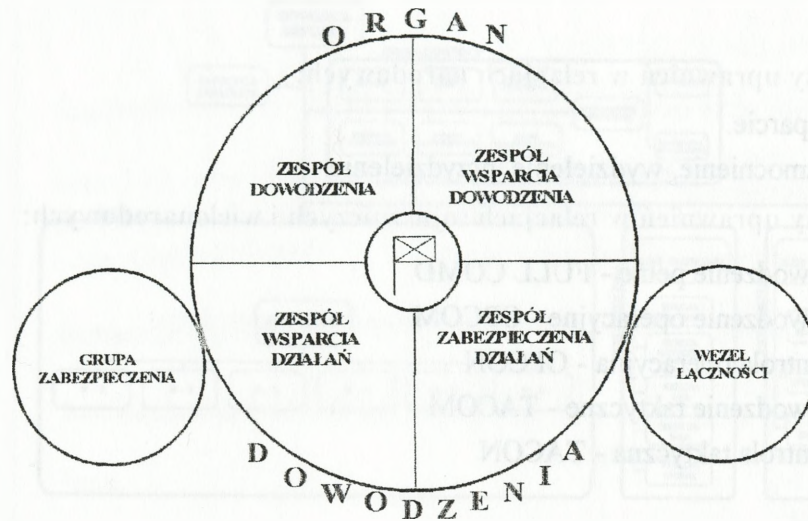
Dowodzenie taktyczne - TACOM

Kontrola taktyczna - TACON

ORGANIZACJA DOWODZENIA **PODZIAŁ I STRUKTURA FUNKCJONALNA** **DOWÓDZTW NA STANOWISKACH DOWODZENIA**

ORGANIZACJA DOWODZENIA
PODZIAŁ I STRUKTURA FUNKCJONALNA
DOWÓDZTW NA STANOWISKACH DOWODZENIA

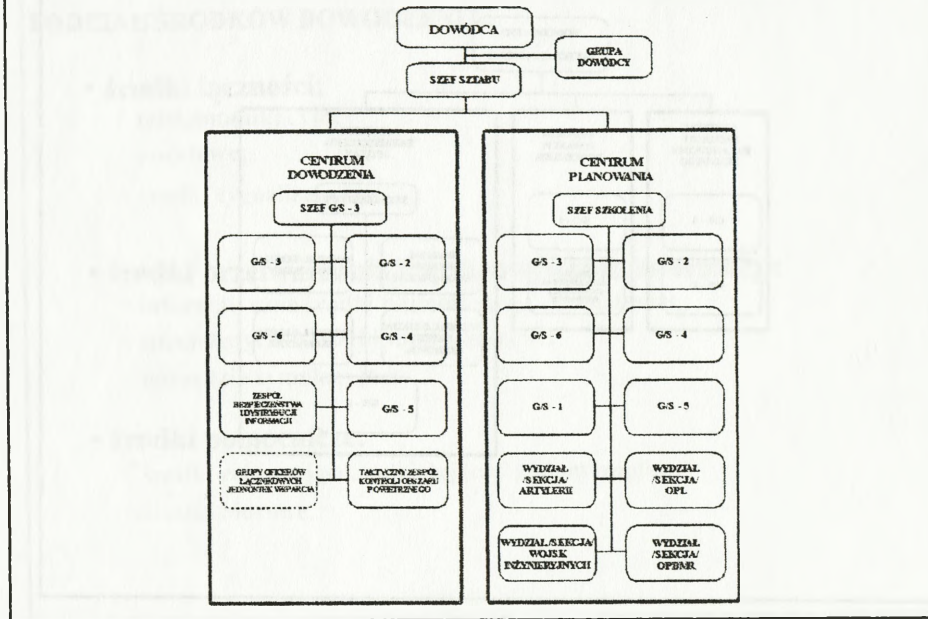

ORGANIZACJA DOWODZENIA
NOWA STRUKTURA FUNKCJONALNA GSD

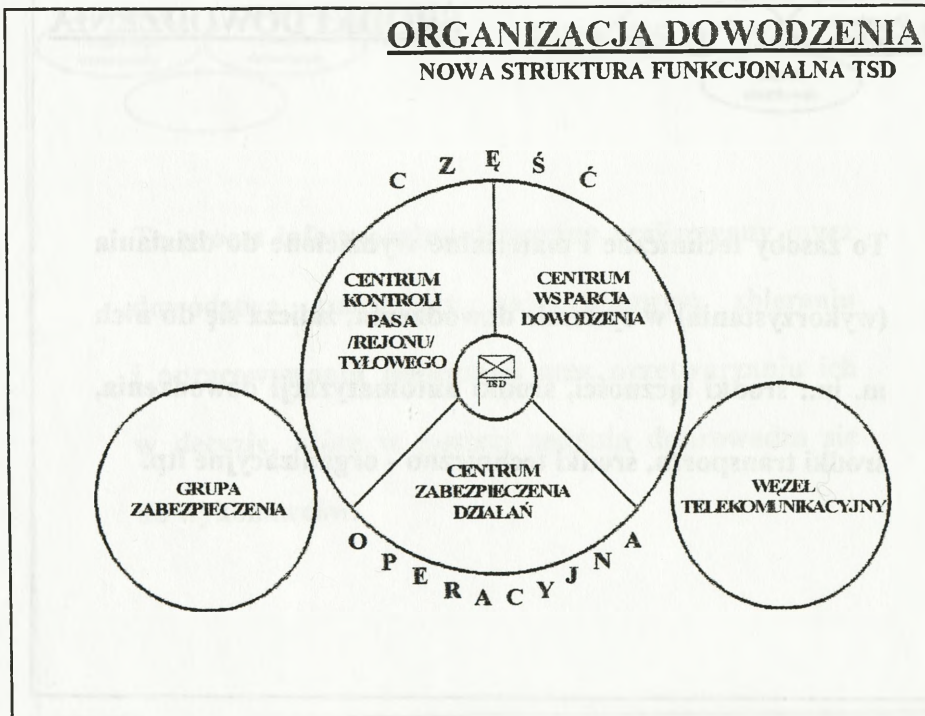
ORGANIZACJA DOWODZENIA

NOWA STRUKTURA FUNKCJONALNA GSD

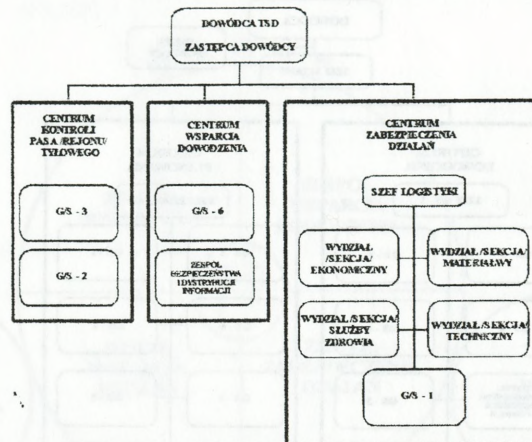
ORGANIZACJA DOWODZENIA

NOWA STRUKTURA FUNKCJONALNA TSD

ORGANIZACJA DOWODZENIA

NOWA STRUKTURA FUNKCJONALNA TSD

Organizacja dowodzenia

Proces dowodzenia

ŚRODKI DOWODZENIA

To zasoby techniczne i materialne wydzielone do działania (wykorzystania) w systemie dowodzenia, zalicza się do nich m. in.: środki łączności, środki automatyzacji dowodzenia, środki transportu, środki techniczno - organizacyjne itp.

ŚRODKI DOWODZENIA

PODZIAŁ ŚRODKÓW DOWODZENIA:

- **środki łączności:**
 - * telekomunikacyjne;
 - * pocztowe;
 - * środki sygnalizacyjne;

- **środki przetwarzania i opracowywania informacji:**
 - * informatyczne środki wspomaganie dowodzenia;
 - * specjalistyczne środki informatyczne;
 - * narzędzia symulacyjne;

- **środki pomocnicze:**
 - * środki rejestrujące, powielające i audiowizualne;
 - * środki biurowe.

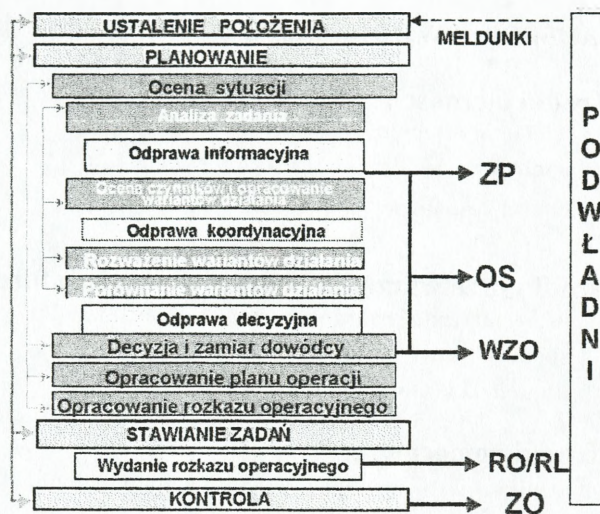
Organizacja
dowodzenia

Środki
dowodzenia

PROCES DOWODZENIA

To proces informacyjno-decyzyjny realizowany przez dowództwa, polegający na cyklicznym zbieraniu i opracowywaniu informacji oraz przetwarzaniu ich w decyzje, które w postaci zadania doprowadza się do wykonawców.

PROCES DOWODZENIA

FAZA

ETAP

CZYNNÓŚĆ

PROCES DOWODZENIA

Zasady przygotowania i opracowywania zasadniczych dokumentów rozkazodawczych - Szt. Gen. 1541/2002

Zbiór znaków i skrótów wojskowych cz. II - Szt. Gen. 1561/2004

Publikacje

Akademii Obrony Narodowej

do nabycia w Wydziale Wydawniczym AON

al. gen. A. Chruściela 103, bl. 2

00-910 Warszawa,

tel. 681 40 55, tel./faks 681 37 52

e-mail: i.podemska@aon.edu.pl

- J. Barcik – Akt terrorystyczny i jego sprawca w świetle prawa międzynarodowego i wewnętrznego – 18 zł
- R. Bartnik – Lotnictwo uderzeniowe. Zakres zastosowań i taktyka w działaniach bojowych – 18 zł
- Bezpieczne niebo. Materiały z konferencji – 14 zł
- J. Bieńkowski, R. Stępień (red.) – Edukacja pedagogiczna w wyższej uczelni wojskowej – 18 zł
- H. Binkowski (red.) – OBWE w procesie umacniania bezpieczeństwa europejskiego – 18 zł
- H. Binkowski, A. Ciupiński – NATO w systemie bezpieczeństwa euroatlantyckiego – 35 zł
- A. Bujak – Praca w terenie na szczeblach taktycznych według standardów NATO – 12 zł
- W. Chojnacki – Socjologiczne aspekty tendencji instytucjonalno-organizacyjnego rozwoju wojska – 18 zł
- W. Chojnacki (red.) – Transformacja instytucjonalno-organizacyjna wojska na progu XXI w. – 20 zł
- Z. Chojnacki – Lotnictwo marynarki wojennej – 20 zł
- R. Chrobak i in. – Działania bojowe dywizji – 17 zł
- R. Chrobak i in. – Wybrane aspekty organizowania i kierowania działaniami obronnymi – 23 zł
- M. Cieślarczyk, P. Krawczyk, Z. Korulczyk – Poradnik metodyczny autorów prac kwalifikacyjnych – 8 zł
- M. Cieślarczyk, M. Chojnacki, A. Radomyski – Współpraca cywilno-wojskowa (CIMIC) w siłach zbrojnych (SP) RP – 15 zł
- M. Cieślarczyk (red.) – Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki – 13 zł
- M. Cieślarczyk (red.) – Kultura organizacyjna w siłach zbrojnych – 15 zł
- A. Ciupiński, M. Zajac (red.) – Wybrane problemy walki z terroryzmem międzynarodowym – 20 zł
- A. Ciupiński (red.) – Dyplomacja wielostronna – 25 zł
- A. Ciupiński – Podstawowe elementy polityki bezpieczeństwa i obrony RP – 17 zł
- A. Ciupiński (red.) – Dissemination of international humanitarian law in Central European countries – 22 zł
- A. Ciupiński, R. Białoskórski – Wczesne ostrzeżenie i zapobieganie współczesnym konfliktom zbrojnym w strategii Sojuszu Północnoatlantyckiego – 8 zł
- A. Ciupiński, H. Binkowski, A. Legucka – Bezpieczeństwo w stosunkach międzynarodowych – 30 zł
- A. Ciupiński, K. Malak – Bezpieczeństwo polityczne i wojskowe – 22 zł
- T. Compa – Zarządzanie przestrzenią powietrzną – 12 zł
- J. Czaja – Stolica apostolska wobec integracji europejskiej – 15 zł
- K. Czajka – Użycie artylerii w obronie oddziału – 9 zł
- P. Daniluk – Radiostacje pola walki – 12 zł
- P. Daniluk – Łączność w pododdziale – 14,20 zł
- A. Dawidczyk – Nowe wyzwania, zagrożenia i szanse dla bezpieczeństwa Polski u progu XXI wieku – 9 zł
- P. Dela, J. Wolejszo – Wsparcie komputerowe ćwiczeń wojskowych – 18 zł
- Dowodzenie lotnictwem sił powietrznych w działaniach wojsk lądowych (zespół autorów) – 17 zł
- W. Drażczyk – Logistyka sił powietrznych w działaniach wielonarodowych – 10 zł
- Drzewiecki D. – Wybrane zagadnienia z meteorologii lotniczej – 12 zł
- A. Fellner – Zautomatyzowane systemy kontroli ruchu lotniczego przestrzeni powietrznej – 23 zł
- M. Flemming – Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych – 45 zł
- P. Gawliczek, J. Pawłowski – Zagrożenia asymetryczne – 14 zł
- M. Gaska – Kompetencje organów władzy wykonawczej – 9 zł
- A. Glen - Kontrola przestrzeni powietrznej a zarządzanie ruchem lotniczym w Polsce w czasie kryzysu i wojny (materiały z konferencji) – 18 zł
- A. Glen, W. Marud – Kontrola przestrzeni powietrznej w czasie kryzysu i wojny – 18 zł
- J. Gotowała – Lotnictwo XXI wieku – 13 zł
- J. Gotowała – Zarys historii lotnictwa – 35 zł
- P. Gómy – Elementy analizy decyzyjnej – 16 zł
- P. Górski – Zastosowania matematyki wyższej w ekonomii – część I – 11,10 zł
- J. Groskrejc – Antropologiczne i aksjologiczne aspekty edukacji oficerów – 10 zł

- J. Halik – Metodyka opracowania pracy magisterskiej i studyjnej – 17 zł
- J. Halik, J. Wolejszo – Ćwiczenia wojskowe sił zbrojnych RP w aspekcie interoperacyjności w ramach NATO – 16 zł
- M. Huzarski – Taktyka ogólna w wojskach lądowych – 21 zł
- Irak 2004. Ku normalności. Materiały z konferencji – 25 zł
- K. Jałoszyński – Terroryzm antyizraelski – 12 zł
- K. Jałoszyński – Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce? – 12 zł
- K. Jałoszyński – Koncepcja współczesnych działań antyterrorystycznych (rozprawa hab.) – 23 zł
- J. Janczak – Właściwości organizacji łączności w specyficznych środowiskach i warunkach walki – 10 zł
- J. Janczak – System łączności brygady – 18 zł
- J. Janczak – Środki dowodzenia – 14 zł
- J. Janczak, P. Daniluk – Środki dowodzenia – 14 zł
- Cz. Jarecki – Użycie wojsk raketowych i artylerii w operacji – 15 zł
- T. Jemiolo (red.) – Broń masowego rażenia w świetle prawa międzynarodowego – 13 zł
- T. Jemiolo, K. Malak (red.) – Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej – 25 zł
- T. Jemiolo – Globalizacja. Szanse i zagrożenia – 10 zł
- A. Józwiak, Cz. Marcinkowski – Wybrane problemy współczesnych operacji pokojowych – 18 zł
- A. Juncewicz – Natarcie kompanii zmechanizowanej – 10 zł
- A. Juncewicz – System dowodzenia batalionu – 10 zł
- M. Juszczyk – Wsparcie działań przez państwo gospodarza – 14 zł
- W. Kaczmarek – Działania operacyjne wojsk lądowych – 15 zł
- J. Kaczmarek – Stosunki transatlantyckie a bezpieczeństwo Europy – 23 zł
- L. Kanarski, P. Gawliczek – Przywództwo w armiach NATO – 9 zł
- L. Kanarski, B. Rokicki (red.) – Teoria i praktyka przywództwa wobec wyzwań edukacyjnych – 24 zł
- J. Kardas, K. Loranty – Wybrane problemy bezpieczeństwa i obronności państwa w opiniach pracowników administracji publicznej – 10 zł
- J. Kardas, K. Loranty – Instytucjonalizacja przygotowania obronnego kadr administracji – 15 zł
- J. Karpowicz – Ratownictwo lotnicze – 14 zł
- J. Karpowicz, E. Klich – Bezpieczeństwo lotów i ochrona lotnictwa przed atakami bezprawnej ingerencji – 23 zł
- J. Karpowicz, E. Cieślak – Lotnictwo wsparcia w sojusznicznych działaniach powietrznych – 20 zł
- J. Karpowicz, K. Kozłowski – Bezzałogowe statki powietrzne i miniaturowe aparaty latające – 21 zł
- J. Karpowicz – Współczesne konstrukcje lotnicze – 23 zł
- J. Karpowicz, P. Krawczyk – Lotnictwo myśliwskie. Zakres użycia i taktyka działania – 21 zł
- Cz. Kącki – Siły wielonarodowe do misji pokojowych – 15 zł
- Cz. Kącki – Izrael. Jego wpływ na rozwój sytuacji w regionie Bliskiego Wschodu – 15 zł
- Kierowanie mobilnymi systemami łączności wojsk lądowych (praca zbiorowa) cz.I – 16 zł
- W. Kitler (red.) – Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP – 25 zł
- W. Kitler – Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych – 13 zł
- T. Kochański – Logistyka jako koncepcja zintegrowanego zarządzania – 18 zł
- T. Kochański – Marketing i logistyka – nowoczesne narzędzia gospodarowania w wojskowej jednostce budżetowej – 18 zł
- T. Kochański, S. Kurek – Międzynarodowy i globalny wymiar rywalizacji przedsiębiorstwa – 20 zł
- S. Korzeniowski – Żandarmeria wojskowa w działaniach taktycznych – 13 zł
- S. Kowalkowski – Zabezpieczenie inżynieryjne działań taktycznych w terenie lesistym (lesistojeziornym) – 23 zł
- D. Kozerański – Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-2003 – 26 zł
- D. Kozerański – Międzynarodowe operacje pokojowe. Planowanie, zadania, warunki i sposoby realizacji – 26 zł
- M. Koziański – Umowa offsetowa i inne formy udziału państwa w międzynarodowym obrocie gospodarczym – 10 zł
- M. Kozub – Lotnictwo w operacjach połączonych – 8 zł
- M. Kozub – Lotnictwo wojsk lądowych w operacjach połączonych – 9 zł
- M. Kozub – Lotnictwo w bojowym poszukiwaniu i ratownictwie – 9 zł
- M. Krč, J. Šelešovský, L. Ivánek – Ekonomiczne aspekty rozwoju produkcji zbrojeniowej Czechosłowacji i Republiki Czeskiej w latach 1918-2000 – 20 zł
- J. Kręcikij – Współczesne kierowanie wojskami. Proces dowodzenia – 12 zł
- J. Kręcikij – Metodyka pracy sekcji dowodzenia oddziału i związku taktycznego – 15 zł
- J. Kręcikij – Praca dowództwa brygady podczas przygotowania i prowadzenia obrony – 40 zł

- J. Kręcikij – Wybrane problemy kierowania zgrupowaniami wielonarodowych sił połączonych – 16 zł
- K. Kubiak – Współczesne siły morskie – 36 zł
- K. Kubiak, A. Szulczewski – Porty morskie w aspekcie przeladunków wojskowych – 13 zł
- R. Kuriata – Dowodzenie Siłami powietrznymi – 40 zł
- R. Kuriata, J. Nowak, W. Marud – Dowodzenie siłami powietrznymi. Cz. 3 Planowanie użycia sił powietrznych – 11 zł
- R. Kwečka, M. Gryga – Siły specjalne w kontekście współczesnych zagrożeń – 15 zł
- K. Kubiak – Transport wojsk i ładunków wojskowych drogą morską przy użyciu statków handlowych – 14 zł
- R. Kuriata, J. Nowak, M. Chojnacki – Planowanie użycia sił powietrznych – 16 zł
- Kurs specjalistyczny z obrony przed bronią masowego rażenia. Materiały pomocnicze – 35,50 zł
- Z. Lach, A. Łaszczuk – Geografia bezpieczeństwa – 48 zł
- M. Łokociejewski, W. Scheffs – Walka elektroniczna w operacjach i walce – 25 zł
- L. Łukaszuk – Europejskie prawo pokoju i bezpieczeństwa – 20 zł
- T. Majewski – Ankieta i wywiad w badaniach wojskowych – 9 zł
- T. Majewski – Kierownik – dowódca w organizacji – 12 zł
- T. Majewski i in. – Planowanie w organizacji – 9 zł
- K. Malak – Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Białorusi – 18 zł
- K. Malak – Czynniki wojskowe w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej (1991-2000) (rozprawa habilitacyjna) – 15 zł
- J. Marczak (red.) – Samoorganizacja społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa powszechnego. Samoobrona powszechna III RP – 20 zł
- M. Marszałek – Siły powietrzne w operacjach ewakuacyjnych (według poglądów amerykańskich) – 15 zł
- M. Marszałek – Wybrane aspekty operacji pozawojennych – 12 zł
- Z. Maślak (oprac.) – Informacje w obronie powietrznej – potrzeby, wymagania, zagrożenia. Materiały z sympozjum naukowego – 20 zł
- Z. Mączka – Prognozy a rzeczywistość rozwoju lotnictwa cywilnego w Polsce w latach 1992-2003 – 18 zł
- M. Michalec (oprac.) – Kierunki rozwoju rosyjskiej myśli teoretycznej i praktyki w zakresie użycia lotnictwa w walce – 16 zł
- B. Michailuk – Broń biologiczna – 21 zł
- J. Michniak (red.) – Projektowanie struktury organizacyjnej dowództwa brygady zmechanizowanej (pancernej) – 14 zł
- J. Michniak – Stanowiska dowodzenia w wojskach lądowych – 12 zł
- J. Michniak – Dowodzenie wojsk w teorii i praktyce – 16 zł
- G. Nowacki – Strategiczne siły jądrowe wybranych państw – 16 zł
- A. Nowak – Założenia dla perspektywnego systemu rozpoznania – 18 zł
- E. Nowak – Gospodarowanie zasobami majątkowymi – 17 zł
- J. Nowak, M. Chojnacki – Dowodzenie siłami powietrznymi. Cz. 2. Systemy dowodzenia siłami powietrznymi – 11 zł
- J. Nowak, E. Cieślak – Dowodzenia lotnictwem wojsk lądowych – 20 zł
- M. Obrusiewicz – Geneza i prognoza kooperatywnych stosunków wojskowych końca XX i początku XXI w. na tle bezpieczeństwa europejskiego – 15 zł
- Operacja „Iracka Wolność”. Materiały z konferencji naukowej – 25 zł
- J. Pawłowski – Broń masowego rażenia orężem terroryzmu – 25 zł
- J. Pawłowski, A. Ciupiński (red.) – Umiędzynarodowiony konflikt wewnętrzny – 23 zł
- M. Pelc, M. Juszczyk – Matematyka – 25 zł
- M. Petrykowski – Strategie rozwoju wybranych niskokosztowych linii lotniczych w Europie –
- J. Płaczek – Ewolucja polskiej myśli obronno-ekonomicznej w latach 1976-2000 – 20 zł
- J. Płaczek – Gospodarka obronna Polski – 25 zł
- Podróż studyjna w systemie edukacji oficerów w AON. Materiały z sympozjum naukowego – 20 zł
- A. Polak – Wybrane zagadnienia obrony wybrzeża w Polsce (1920-2002) – 16 zł
- A. Polak – Teoria grup operacyjnych w polskiej sztuce wojennej okresu międzywojennego – 30 zł
- M. Polkowska – Międzynarodowe konwencje i umowy lotnicze oraz ich zastosowanie – zarys problematyki – 14 zł
- Praca w terenie na szczeblu taktycznym (praca zbiorowa) – 12 zł
- K. Przeworski – Ewakuacja jako sposób ochrony ludności – 8 zł
- Pułk przeciwlotniczy w działaniach operacyjnych (praca zbiorowa) – 20 zł
- A. Radomyski – Metody i treść pracy zespołu OPL na stanowisku dowodzenia dywizji zmechanizowanej – 21 zł
- A. Radomyski – Obrona przeciwśmigłowcowa dywizji zmechanizowanej – 18 zł
- Rozpoznanie wojskowe (praca zbiorowa) cz. I – 16 zł, cz. II – 16 zł, cz. III – 16 zł

- E. Radvan – Polityczne myślenie a moralność profesjonalisty wojskowego – 12 zł
- C. Rutkowski – Zarządzanie strategiczne na drodze ku nowej filozofii i nowym paradygmatom – 20 zł
- W. Scheffs – Możliwości bojowo-rozpoznawcze pododdziałów walki elektronicznej – 14 zł
- A. Skrabacz – Ratownictwo w III RP. Ogólna charakterystyka – 18 zł
- J. Skrzyp, Z. Lach – Informator geograficzny. Państwa członkowskie NATO – 20 zł
- J. Skrzyp (red.) – Informator geograficzny o państwach kandydujących do Sojuszu Północnoatlantyckiego – 16 zł
- S. Smyk – Zabezpieczenie logistyczne batalionu w działaniach taktycznych – 15 zł
- Z. Skwarek – Powietrzne systemy wczesnego wykrywania i powiadamiania – 16 zł
- J. Słowik – Wybrane determinanty organizacji systemu dowodzenia brygady obrony terytorialnej – 17 zł
- J. Słowik – Pododdziały wsparcia dowodzenia w armiach wybranych państw – 16 zł
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego (praca zbiorowa) – 10 zł
- Słownik terminów z zakresu psychologii (praca zbiorowa) – 12 zł
- Słownik pojęć sojuszniczej obrony powietrznej (praca zbiorowa) – 12 zł
- G. Sobolewski Wspólne działania obronne wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej – 21 zł
- G. Sobolewski – Rola terenu zurbanizowanego we współczesnych operacjach – 23 zł
- H. Spustek – Wybrane zagadnienia badań operacyjnych i modelowania liniowego – 8 zł
- Z. Stachowiak – Metodyka i metodologia pisania prac kwalifikacyjnych (licencjackich, magisterskich i podyplomowych) – 9 zł
- Z. Stachowiak, R. Kłodziński – Ekonomika przedsiębiorstwa – 18 zł
- Z. Stachowiak, J. Płaczek (red.) – Wybrane problemy ekonomiki bezpieczeństwa – 30 zł
- R. Stępień (red.) – Edukacja w wyższych szkołach wojskowych – 21 zł
- M. Strzoda (red.) – Wybrane terminy z zakresu dowodzenia i zarządzania – 8 zł
- M. Strzoda – Zasady i wymagania dowodzenia – 29,10 zł
- M. Strzoda – Słownik nazw, skrótów i akronimów państw, instytucji, dowództw, jednostek organizacyjnych i osób funkcyjnych – 8 zł
- M. Strzoda, N. Prusiński – Rola i zadania zespołu organizacji dowodzenia na stanowisku dowodzenia brygady – 13 zł
- J. Suwart – Zarys obrony cywilnej – 30 zł
- W. Szczurowski – Kompania w obronie – 8 zł
- Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych (praca zbiorowa) – 28 zł
- B. Szulc, T. Majewski – Rozwój kompetencji kierowniczych – 16 zł
- R. Szustek – Wybrane problemy nawigacji lotniczej – 21 zł
- R. Szypra – Powietrzna sztuka operacyjna wybranych państw – 17 zł
- R. Szypra – Powietrzny wymiar współczesnej wojny – 13 zł
- R. Szypra – Militarne operacje informacyjne – 18 zł
- A. Szymonik – Logistyczne zarządzanie wojskową jednostką budżetową – 25 zł
- Środki dowodzenia (praca zbiorowa) – 14 zł
- Śladkowski S. – Aspekty militarne i niemilitarne zagrożeń środowiskowych – 18 zł
- Terroryzm a broń masowego rażenia (praca zbiorowa) – 18 zł
- Trudna stabilizacja. Materiały z konferencji – 30 zł
- Użycie wojsk raketowych i artylerii w operacjach (praca zbiorowa) – 20 zł
- J. Wołęjszo – Trening sztabowy dowództw szczebla taktycznego SZ RP – 20 zł
- J. Wołęjszo – Transformacja dowództwa szczebla taktycznego na stanowiska dowodzenia w trakcie realizacji ćwiczeń operacyjno-taktycznych – 16 zł
- J. Wołęjszo – Wybrane problemy przygotowania i realizacji ćwiczeń sojuszniczych NATO – 18 zł
- J. Wołęjszo – Wybrane aspekty projektowania struktur organizacyjno-funkcjonalnych ośrodków decyzyjnych – 18 zł
- J. Wołęjszo – Rodzaje i formy ćwiczeń operacyjno-taktycznych prowadzonych w wybranych armiach NATO – 15 zł
- J. Wołęjszo – Wybrane aspekty doskonalenia ośrodków decyzyjnych – 10 zł
- J. Wołęjszo – Wybrane problemy procesu planowania i rozliczania działalności szkoleniowej na szczeblach taktycznych w SZ RP – 18 zł
- J. Wołęjszo, Z. Fiołna – Dowodzenie brygadą zmechanizowaną (pancerną) w marszu – 17 zł
- Wojsko wobec polskiego października '56. Rezolucje, uchwały, listy (wybór, wstęp i opracowanie: (E. J. Nalepa) – 30 zł
- J. Wojtasik (red.) – Studia z dziejów polskiej techniki wojskowej od XVI do XX wieku – 27 zł
- M. Wrzosek – Działania rozpoznawcze na obszarze kraju – 12 zł
- M. Wrzosek – Proces dowodzenia w batalionie rozpoznawczym – 22 zł
- M. Wrzosek – Organizacja pracy taktycznej komórki rozpoznania – 20 zł
- M. Wrzosek – Koordynacja w działaniach taktycznych wojsk lądowych – 10 zł

- M. Wrzosek – Taktyczny system rozpoznania wojsk lądowych – 14 zł
- Wsparcie informacyjne obrony powietrznej. Materiały z sympozjum naukowego – 18 zł
- Wydział Lotnictwa i Obrony Powietrznej AON – Ewolucja dla postępu. Materiały z konferencji – 18 zł
- E. Zabłocki – Dowodzenie siłami powietrznymi. Cz. 1. Podstawowe zagadnienia – 11 zł
- E. Zabłocki – Współczesne siły powietrzne – 13 zł
- E. Zabłocki, M. Chojnacki – Dowodzenie siłami powietrznymi NATO – 18 zł
- S. Zalewski – Służby specjalne w państwie demokratycznym – 11 zł
- B. Zdrodowski, M. Marszałek – Operacje pozawojenne sił powietrznych – 16 zł
- J. Zieliński (red.) – Podstawowe założenia dydaktyki sztuki operacyjnej – 16 zł
- J. Zuziak – Dzieje Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie 1947–1997 – 25 zł

Zamówienia przyjmujemy telefonicznie lub pisemnie
